

ENSTITUYA KURDÎ YA BRUKSELÈ

Bultena sêmehî ya agahdariyê

N° 14 - Adar 1993

Bi kurdi, fransî, hollandî û ingilîzî

Avec le soutien du Ministère de la Communauté Française
Service de l'Education Permanente

Kiryarîya salane 400 F.B. - N° bankê 426-3144071-85

4 rue Bonneels - B 1040 BRUXELLES - tel. 02/230.89.30

Ed. resp. J. Verwimp - Vijverstraat 8 - 1730 ASSE

ISSN 0777-4516

Membre de l'Union des Editeurs de la Presse Périodique

XEBATA ME YA SÊMEHÎ

10 KANÛN 1992

Xwendegeha Bilind a Mamosteyan a bajarê Liège rojekê li ser mafên mirov li cihanê, ji bo gihadina nêzîkî 300 xwendekar û mamosteyên xwe, pêk anî. Yek ji pirsên cihê ya kurdî bû. Enstituya me ji bo çêkirina axaftinekê li ser Kurdistanê hat vexwendin.

18 KANÛN

Me axaftinekê li ser pirsa kurdî, li xwendegeha Don Bosco, li bajarê Haacht, li ber 700 xwendekar kir. Xwerndekar û mamosteyên wan bi awakî xurt besdarî wê rojê bûn.

20 KANÛN

Bi hinceta cejnên Sersalê, Şaredariya Erquelinnes koma Enstituyê ya muzikê vexwend.

10 ÇILE 1993

Koma me ya folklorê besdar bû festivaleke mezin a folklorê li bajarê Anvers. Vê festivalê ji aliyê "Landelijke Vereniging Voor Dans en Bewegingsteater" (Rêxistina Neteweyî ya Lîz û Şano) di eywana şahane ya "De Oude Beurs" (Bûrsa Kevn) de hatibû pêk anîn. Muzik, stran, dîlan û cillên kurdî yên bedew baldariyeke mezin kişand.

12 ÇILE

Rêxistina "Kommissie Rechtvaardigheid en Vrede" (Encumena Dadmendî û Aşîtiyê) 115 xwendekarên Dibistanê Bilind ên Civakî yên flamanî yên cihê vexwendin navenda çandî "Randstad", li Brukselê, ji bo nasandina pirsa kurdî. Me li wê navendê şeveke gelek ges derbas kir : agahdarî li ser Kurdistanê, bi alîkariya dyapozîtîvan; xwarinên kurdî; û di dawiyê de, koma me ya folklorê muzik, stran û dîlanên kurdî pêşkeş kirin. Piştre, herkes besdarî dîlanê bû.

22, 23 û 24 ÇILE

Cardin "Kommissie Rechtvaardigheid en Vrede" 3 roj koma me ya folklorê vexwend ku dîlanên kurdî hînî 15 folklorciyên "Volksdanscentrale voor Valaanderen" (Navenda lîzên gelerî ya Flandr) bike. Roja Şemiyê, 23/1, êvarê, cardin li navenda Randstad, me agahdarî li ser Kurdistanê da wan. Piştî xwarinên kurdî û bernama koma me ya folklorê, ev 15 mîvan bi me re dîlanên kurdî ku baş hîn bûbûn kirin.

19 SIBAT

Bi vexwendina rêxistina Davidsfonds, me axaftinekê li ser pirsa kurdî, li eywana Gasthuis, li Asse, kir.

27 SIBAT

Koma me ya folklorê besdar bû şeveke mezin a penaberan, ku ji aliyê "De Vluchteling Centraal" (Navenda Penaberiyê), li navenda çandî ya gelek bedew ya bajarê Mechelen (Malines) hatibû pêk anîn.

BIRYAREKE PARLEMENTA EWROPAYÊ LI SER TIRKIYÊ

Di 11. 2. 1993 de, Parlementa Ewropayê biryarekê li ser mafêن mirov li Tirkiyê stend. Di vê biryarê de, Parlement li ser êşkence û kuştina rojnamevanên tirkû kurd radiweste û bangî hukûmeta Tirkiyê dike ku li Kurdistanê serbestiya reportaj bide rojnamevanan (li metnê ragihandî binêre).

WEŞANÊN FIROTINÊ

WEŞANÊN ENSTITUYÊ

	F.B.
Bultena agahdariyê (bi zimanên cihê)	100
Dossier Kurdistan (bi fransî)	200
Dossier Koerdistan (bi hollandî)	200
Kurdistan File (bi ingilizî)	200
CEMIL PAŞA Ekrem, Muhtasar hayatım	200
SOREKLÎ Şahînê Bekir, Jana Heft Salan (helbest)	250
BIRO Taharê, Memê û Eyşê (şano)	200
SHAKELY Ferhad, Kurdish Nationalism in Mam û Zîn of Ahmad-î Khanî (bi ingilizî)	250
Têkoşer (kovara sêmehî, heta N° 43)	50
TORÎ Nêrgiz, Kawa Efsanesi (bi tirkî)	150
Kasêta hozan Birader : Evdalê Zeynê	250
Kartên postê yên bireng	25

WEŞANÊN DIN

BI KURDİ

Pirtûk

AHMED Feqîr, Dîwana Reş I	250
BAKSI Mahmut, Hêlin	280
BEDIR XAN Kamuran, Stêr	125
BOYIK Eskerê, Mem û Zîn (şano)	120
BURKAY Kemal, Azadî û Jiyan	300
CEWERÎ Firat, Dê Şêrînê	180
CEWERÎ Firat, Kevoka spî	200
CIGERXWİN, Tarîxa Kurdistan 1	300
CIGERXWİN, Tarîxa Kurdistan 2	300
CIGERXWİN, Folklorâ kurdî	250
DIJWAR Egîd, Yekîtiya çûkan	300
DÜZGÜN M., COMERD M., TORNÊCENGI H., Dêrsim de dîwayî, qesê pî-kalikan, erf u mecazî, çibenoki, weletnayênnî (dumili)	300
FERHO M. Derwêş, Dengê Roja Dil	180
FERAT Selîm, Bijî Kurdistan "Eş"	200
KILIÇ Hazîm, Evdirehîm Rehmiyê Hekarî	300
LESCOT Roger, Çirokên Kurdi	600
MERIWANI Peşêw, Mam Rêwî "soranî"	200
PERWER Şivan, Çiroka Newrozê	300

PINTER Harold, Zimanê çiya	150
PUŞKİN A., Masîvanê kal û masiyê sor	125
REŞİD Tosinê, Siyabend û Xecê	150
SIRWA Aziz, Pelke Zêrêne (soranî)	250
SOREKLÎ Şahînê B., Em û Pirsa Me	200
SOREKLÎ Şahînê B., Wendabûn	200
ŞEMO Ereb, Dimdim	200
ŞEMO Ereb, Jiyana Bextewar	200
TORÎ, Diroka Kurda	200
TORÎ, Ferheng, kurdî-tirkî	400
TORÎ, Alfabeya kurdî	200
UZUN Mehmet, Mirina Kalekî Rind	600
WEŞANÊN RIYA AZADÎ, Destana Memê Alan	200
WEŞANXANA TARA, Mûsîqa (soranî)	200
WEŞANXANA ÇAND, Aladîn û Lampaya bi Efsûn	200
WEŞANXANA SARA, Şengul û Mengul "şano dramatîk"	200

Kovar

ENSTITUYA KURDİ YA PARİSE, Hêvî	280
---------------------------------	-----

Sêlik, kasêt, video û kartên postê

Sêlika hozan Brader	250
Sêlika Gulistan: My believed mother	700
Kasêt	250
Video	600
Kartên postê	50
Kartên postê	20

BI FRANSI

BEDIR KHAN Djeladet et LESCOT Roger, Grammaire kurde	1.900
BLAU Joyce, Dictionnaire kurde	700
KUTSCHERA Chris, Le Mouvement National Kurde	1.000
MUSEES ROYAUX D'ART ET D'HISTOIRE, Bruxelles, L'Or des Scythes	1.000

BI HOLLANDI

FERHO M. Derwêş û CAVENTS Gerd, Cigerxwîn, Poëzie uit Koerdistan	180
FERHO Medenî, Lied der Aarde	130
KOERDISCH CENTRUM, Arnhem, Het leven van de Koerden	120
KONINKLIJKE MUSEA VOOR KUNST EN GESCHIEDENIS, Brussel, Het Goud der Skythen	1.000

VANDEWIJER Ina, Het Zilveren Ei	50
BI INGİLİZİ	
BLAU Joyce, Kurdish dictionary	700
KASARAİAN N., ARSHI Z., ZABIHI K.; Kurdistan (album)	2000
LAIZER Sheri, Into Kurdistan, Frontiers under fire	500
PAX CHRISTI INTERNATIONAL, Elections in Iraqi Kurdistan	100
BI ALMANİ	
AMMAN Birgit, Traurige Reise	200
BI TIRKİ	
AEGLETON William, Mehabad Kürt Cumhuriyeti 1946	250
BAKSI Mahmut, Şivan'ın Sevdası	200
BAŞKAYA Fikret, Paradigmanın ifası	300
BEŞİKÇİ Ismail, Devletlerarası sömürge Kurdistan	750
BILGIN M. Siraç, Barzani	1.000
BOYIK Eskerê, Dağ çiçekleri	120
CIVAN Rojvanê, Şeyh Said isyanı	120
DERSIMI Nuri, Kurdistan Tarihinde Dersim	300
DIKİLİ A., Kürt sol sosyetiesi	200
DÜZGÜN M., COMERD M., TORNÊCENGI H.; Dersim'de dualar, atasözleri, mecazlar, bilmeceler, şaşırıtmalar	300
FERHO Medeni, Mapusluk gerçeğim, şiir	250
IBN'ÜL ERZAK, Mervani Kürtlere Tarihi	200
INSTITUT KURDE DE PARIS, Studia Kurdica	200
KAYA Şerafettin, Diyarbakır'da İşkence	240
MAR Cemşit, Dersim destanı	120
MAR Cemşit, Koçkırı destanı	120
MEDYALI A., Zerdüşt ve öğretisi	200
NIKITIN Bazil, Kürtler	400
ROHAT, Kürdoloji biliminin 200 yıllık geçmişi	300
TAŞ A., Türkiye Kürdistanı, ekonomik ve sosyal yapı	250
ZANA Mehdi, Bekle Diyarbakır	300
BI EREBİ	
CELİL Celîlê, Nahdatul Ekrad El-Seqafiyye Welqewmiyye	150

d) RESOLUTION B3-0195, 0282 et 0285/93

Résolution sur les droits de l'homme en Turquie

Le Parlement européen,

- A. vu ses résolutions antérieures sur les relations CEE/Turquie,
- B. informé du cas de Nazli Top, infirmière de 20 ans apparemment torturée à plusieurs reprises et battue pendant quatre jours à la section antiterroriste du quartier général de la police à Istanbul, ainsi que d'une expertise médicale qui a confirmé les plaintes de Mme Top relatives aux tortures subies,
- C. considérant que pour la seule année 1992, une vingtaine de journalistes, dont plusieurs Kurdes, ont été assassinés en Turquie et qu'aucun de ces cas n'a été élucidé à ce jour, et particulièrement préoccupé par l'assassinat à la fin du mois de janvier 1993 du journaliste Ugur Mumcu, un des défenseurs les plus éclairés des droits fondamentaux, de la démocratie, de la liberté de la presse et des valeurs laïques,
- D. considérant la condamnation du journaliste indépendant allemand Stefan Waldberg à trois ans et neuf mois de prison en Turquie pour "complicité de rébellion";
- 1. condamne la continuation de la violation des droits de l'homme en Turquie, en particulier l'utilisation de la torture;
- 2. condamne le traitement appliqué à Nazli Top par la police d'Istanbul; demande en particulier qu'une enquête impartiale et complète soit menée sur les tortures qui auraient été infligées à Mme Top et que les responsables soient traduits en justice;
- 3. demande que les meurtres de journalistes soient élucidés;
- 4. demande la libération immédiate du journaliste allemand Stefan Waldberg qui aurait fait l'objet de tortures pendant son interrogatoire;
- 5. invite le gouvernement turc à assurer la sécurité des journalistes dans ce pays et à garantir la liberté de reportage dans les zones kurdes;
- 6. charge son Président de transmettre la présente résolution à la Commission, à la CPE, au gouvernement turc et à Amnesty International.

Bruxelles, le 4 décembre 1992.

Madame,
Monsieur,
Chers amis,

A la fin du rude hiver 1991 dans les montagnes d'Asie Mineure et peu après la *tempête du désert*, vous avez témoigné de votre solidarité en faveur des peuples du Moyen-Orient.

OXFAM-Belgique n'a eu cesse de condamner les sanctions prises à l'encontre de l'Irak, car elles portent atteinte aux populations civiles et empêchent l'action humanitaire des ONG. En conséquence, OXFAM-Belgique ne peut accepter le blocus décrété par Bagdad envers les Kurdes. Pourtant, l'embargo international se poursuit et le blocus imposé aux Kurdes par l'armée irakienne demeure draconien. Aujourd'hui, les médias et les politiciens se taisent.

Mais le sort actuel des Kurdes reste peu enviable.

L'approvisionnement se fait rare au Kurdistan irakien : le prix des denrées augmente chaque jour, les stocks de nourriture sont au plus bas. Le fuel pour la cuisine et le chauffage manque. Cependant, l'hiver arrive...

Au cours de notre dernière mission dans cette région, au mois septembre, nous avons constaté que 20 % des enfants kurdes sont très faibles, sans défense et sans chauffage. Faute de médicaments, de vitamines et de nourriture, ils risquent de mourir au premier grand froid.

C'est pourquoi OXFAM-Belgique a décidé de relancer une opération de secours. Nous voulons y envoyer de la nourriture, des médicaments, des semences, de l'outillage agricole, etc. Nous venons de demander une aide financière au Gouvernement belge. D'ores et déjà, des médecins et des laboratoires pharmaceutiques nous livrent gratuitement des médicaments.

Mais cela ne suffit malheureusement pas. Nous savons tous quel est le nerf de la solidarité ! Il faut en effet des moyens énormes pour acheminer des secours dans cette région où le contexte géo-politique et militaire rend le passage des frontières périlleux et difficile.

Nous pouvons encore sauver les populations kurdes -

voir verso

prioritairement les enfants.

Nous souhaitons envisager l'avenir à long terme.

C'est pourquoi nous tenons également à soutenir, au Kurdistan irakien, un projet de réhabilitation agricole dans une zone déstructurée. Sur place, notre partenaire de confiance, le KRO (Kurdish Reconstruction Organization, une ONG kurde) assurera la distribution et veillera au bon déroulement des opérations.

Nous comptons sur votre générosité.

Merci pour eux.

Signature

Michel Plisson,
chargé de mission
auprès des Kurdes.

MOYEN-ORIENT

IRAK

Une équipe d'OXFAM-UKI a séjourné dernièrement de Bagdad et les les diri-
dans les régions du nord et du sud de géants politiques kurdes.

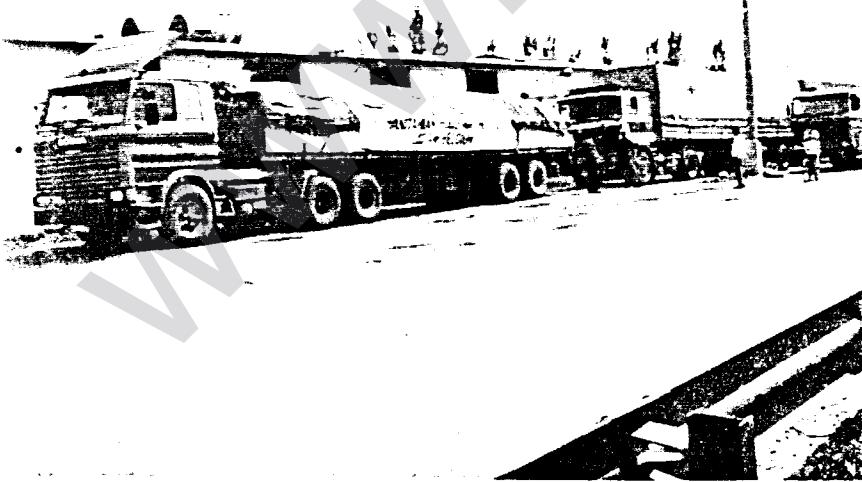
l'Irak ces dernières semaines, et a constaté que des millions de personnes vivent dans des conditions de plus en plus précaires. L'embargo ne fait qu'aggraver la situation. Au sud, la pollution des eaux pose de graves problèmes sanitaires; tandis qu'au nord, les populations kurdes manquent de tout pour se prémunir de l'hiver.

A Misan et Bassorah, OXFAM met en oeuvre un programme de réhabilitation sanitaire dans 1050 écoles. Dans le Kurdistan irakien, OXFAM aide les personnes déplacées et sans ressources, en leur fournissant des vêtements chauds et en restaurant les structures sanitaires. Cependant, cette situation requiert une nouvelle politique. OXFAM se prononce pour:

- un nouvel accord entre le gouvernement irakien et les Nations-Unies, concernant les ventes de pétrole pour financer l'aide humanitaire.
- le réexamen de l'embargo avec un assouplissement en ce qui concerne l'importation de bien vitaux et de matériels sanitaires.
- un règlement politique entre le gou-

Pierre Galand,
secrétaire général.

Contact: Michel Plisson ou Press
Office OXFAM-UKI 0044 865312498

Premières mission humanitaire OXFAM
en faveur des Kurdes irakiens en septembre '91
avec 20 camions chargés d'outils et de nourriture.

Programme médical '92-'93
des médecins KRO
soutenu par OXFAM.

« 52 sur la Une » : le retour du vieux guerrier

Bref aller-retour au Kurdistan

Retour soigneusement balisé d'un Peshmerga au Kurdistan irakien. Sous l'œil d'une caméra peu discrète.

PARIS

De notre correspondante particulière

Depuis 1988, Sedik vit en France avec une partie de sa famille. Il a fui l'Irak où il était en butte, comme ses frères kurdes, aux massacres perpétrés sous l'ordre de Saddam Hussein.

Il a d'abord été évacué dans un camp turc, puis après le passage de Danielle Mitterrand dans ce camp surpeuplé où des milliers de gens étaient laissés quasiment à l'abandon, il a été de ceux qui ont été accueillis en Haute-Loire.

Sedik, âgé maintenant de 71 ans était Peshmerga, combattant kurde. Au moment de la guerre du Golfe, l'équipe de « 52 sur la Une » l'avait interviewé pour un reportage intitulé « Les réfugiés de Saddam ». La même équipe lui a demandé de revenir dans son pays, sous l'œil investigateur d'une caméra et d'une équipe de télévision aux aguets.

« Le retour du vieux guerrier »

Sédik, ancien Peshmerga, symbole d'une époque héroïque, de retour au pays. Photo IF 1.

se ressent tout au long de ce côté « voyage organisé » qui a supprimé toute spontanéité. Non seulement l'équipe n'a pas su se faire oublier mais on s'aperçoit à quel point les retrouvailles de Sedik, avec sa famille ont été dûment préparées. Elles donnent même l'impression parfois d'avoir été « rejouées ». Ce qui évacue l'émotion que les journalistes ont trop cherché à provoquer.

Les réflexions de Sedik, proclamées théâtralement par le tra-

ducteur sonnent faux. Certes il a pu dire : *Dieu soit loué, je vois le Kurdistan libéré, l'eau couler libre et fière, symbole de la vie. Mon cœur est gontlé de joie* mais il l'a sans doute dit d'une manière moins ampoulée et d'un ton plus crédible.

Bref le reportage prouve combien il est difficile de « monter un coup », comme on dit le langage journalistique et de « mettre en scène » du sensationnel qui ne l'est pas.

Cependant, au cours de ces cin-

quante-deux minutes, on recueille quelques bribes d'informations sur la situation du pays en juillet dernier, date où le reportage a été effectué.

L'équipe a transité par le sud de la Turquie où le camp qu'a habité Sedik existe toujours. Interdiction de s'approcher ou de filmer. En Turquie, nous dit-on il y a quinze millions de Kurdes, qui eux aussi sont en lutte pour leur indépendance. Avec de nombreux morts à la clef.

Étrange trafic à la frontière tur-

que : mille camions par jour amènent de la nourriture et repartiront chargés de pétrole, vers on ne sait quelle destination.

Sedik retrouve d'abord sa fille Ronahie veuve avec trois enfants. Elle tient un petit commerce dans une ville qui selon les apparences semble bien ravitaillée par des marchandises en provenance de Turquie. En revanche l'inflation est telle que les produits sont beaucoup trop chers pour les acheteurs. Ronahie qui tient le coup grâce à sa minuscule boutique, raconte qu'elle nourrit sa famille essentiellement de graines et rarement de viande.

Le village du « vieux guerrier » a été entièrement détruit. Il ne reste nulle trace de sa maison. Son frère a réussi à construire de bric et de broc un commencement d'habitation. Il est ferronnier et fabrique des outils pour les paysans qui osent petit à petit regagner leur pays. Mais, malgré la richesse des terres d'une vallée jadis prospère les Kurdes protégés des bombardements irakiens par l'ONU et leurs Peshmergas vivent d'une manière misérable.

Aussi Sedik, malgré ses remerciements réitérés au Seigneur et aux Nations unies d'avoir libéré son peuple, malgré ses recommandations aux jeunes de continuer le combat, malgré son frère, sa sœur ou ses neveux n'a guère d'hésitation : il reviendra en France. Avait-il jamais eu l'intention de la quitter ?

JACQUELINE BEAULIEU

• 52 sur la Une • If 1. 22 n° 35.

Des experts de l'ONU discrets à Bagdad

La quarante-septième mission d'inspection de l'ONU sur l'armement irakien, composée de trente-six experts en armes nucléaires, chimiques et biologiques, a commencé dimanche matin ses travaux dans la discrétion. Les deux chefs d'équipe, l'Italien Maurizio Zifferero pour le nucléaire et le Suédois Johan Santesson pour le chimique et le biologique, arrivés la veille à Bagdad, se sont refusés à préciser leur destination à la presse en sortant de leur hôtel le matin.

Je ne crois pas qu'il soit utile pour le moment de divulguer les sites que nous allons visiter, a indiqué M. Santesson, ajoutant qu'il pourrait fournir des informations sur sa mission dans quarante-huit heures. M. Zifferero n'a pas non plus voulu révéler le programme de sa journée. Il avait indiqué samedi à son arri-

vée qu'il se consacreraient principalement à des pourparlers avec les Irakiens. M. Zifferero avait espéré un changement d'attitude irakien, notamment l'acceptation formelle par Bagdad d'un contrôle à long terme de ses programmes d'armement et la divulgation de l'identité de ses fournisseurs en matière de technologie nucléaire.

Selon lui, ces questions restent la principale pierre d'achoppement empêchant un progrès substantiel dans l'application des résolutions de l'ONU concernant l'élimination des armes de destruction massive de l'Irak.

L'équipe nucléaire devrait quitter l'Irak au cours de la semaine prochaine et la mission chimique et biologique devrait durer un plus d'une semaine, selon M. Santesson. (AFP.)

LE SOIR • LUNDI 7 DÉCEMBRE 1992

L'Allemagne, dernier partenaire occidental, est « répudiée »

L'Iran accentue son repli intégriste

Cela va sans dire mais encore mieux en le disant : « le Guide de la Révolution contrôle désormais toutes les affaires du pays ». Le constat est celui du président du Majlis (Parlement), Ali Akab Nategh-Nouri. De fait, Ali Khamenei, successeur de Khomeiny, longtemps en retrait par rapport au président Rafsandjani, assume désormais sans retenue ce rôle de pivot du système politique iranien que lui accorde du reste la Constitution théocratique de l'Iran islamique. C'est lui qui, débordant résolument du domaine spirituel, détermine le contenu et le rythme des réformes économiques, réorganise les forces de sécurité, répudie « partiellement » la Charte des droits de l'homme de l'ONU pour non-conformité avec l'enseignement de l'islam ou, dernière initiative en date, lance ce qui est rien moins qu'une révolution culturelle.

Tous les responsables culturels ont ainsi été priés de mettre de côté « leurs goûts divergents » pour se conformer aux strictes valeurs de l'islam. Les universités, pour leur part, doivent devenir des lieux visant à propager la pensée islamique et proscrire tout enseignement ayant une structure de pensée occidentale, a déclaré le Guide.

Pour mieux servir le grand dessein du Guide, Le parlement a de son côté adopté récemment une loi imposant dans les universités un quota de 40 % de « bas-sidji », les miliciens révolution-

naires islamiques revenus sur le devant de la scène l'été dernier pour réprimer les émeutes dont plusieurs grandes villes avaient été le théâtre.

Le renforcement de l'ordre moral dépasse largement, aussi bien, le cadre des universités. Qu'il s'agisse de la séparation des hommes et des femmes dans les autobus ou du lancement d'une campagne pour faire du « tchador » noir le seul vêtement officiel des femmes iraniennes, tout confirme un retour en force de la ligne dure.

Comme toujours ce raidissement intérieur se répercute sur la scène internationale. Après le coup de frein au rétablissement des bonnes relations avec la France consécutif à l'assassinat de Chapour Bakhtiar, a succédé une grave détérioration des relations avec la Grande-Bretagne, liée pour l'essentiel à l'intransigeance réitérée de l'Iran dans l'affaire Rushdie.

Aujourd'hui, c'est au tour du dernier — et principal — partenaire occidental de l'Iran, l'Allemagne, d'être prise dans le collimateur des intégristes triomphants. Ici encore on retrouve l'affaire Rushdie avec le soutien sans ambages accordé par le gouvernement de Bonn à l'écrivain mais aussi, et surtout peut-être, la tournée apparemment infructueuse effectuée en Allemagne par le gouverneur de la Banque centrale d'Iran pour tenter de mobiliser des capitaux

dont l'économie iranienne en crise a cruellement besoin.

L'Iran, qui traverse une grave crise de trésorerie, accuse actuellement un retard cumulé de paiement envers les entreprises allemandes estimé entre 1 et 1,5 milliard de dollars, selon des sources européennes bien informées.

Le président Rafsandjani, contraint par Ali Khamenei de mettre en place une économie mixte islamique empruntant aux systèmes économiques capitaliste et socialiste, a révélé qu'il n'y avait eu en Iran aucun investissement étranger malgré les ouvertures faites ces derniers mois par le gouvernement. Le gouvernement, qui tente désespérément de lutter contre l'inflation, a été contraint, toujours sous la pression des durs, de maintenir un coûteux système de subvention des denrées de base au profit des plus nécessiteux victimes de l'inflation galopante.

Pour endiguer celle-ci, le son programme humanitaire pour le nord de l'Irak après les attentats à l'explosif qui ont détruit, mercredi dans la région, huit camions du PAM — Programme alimentaire mondial. Selon Colin Mitchell, coordinateur du programme, le programme ne sera repris que lorsque nous obtiendrons des autorités irakiennes des assurances que toutes les mesures nécessaires seront prises pour assurer en toute sécurité le passage des convois d'aide. (AFP.)

TURQUIE

Répression contre le PKK

L'armée turque a bombardé, jeudi, un camp du mouvement kurde « interdit » PKK (Parti des travailleurs du Kurdistan, séparatiste en rébellion armée) dans les montagnes de l'est de la Turquie près des frontières iranienne et irakienne, causant la mort d'au moins trente-cinq personnes dans le camp, rapporte l'agence de presse semi-officielle Anatolie. L'opération a été menée par une unité de commandos de l'armée et des unités spéciales de la police soutenues par des hélicoptères. (Reuter.)

LE SOIR • VENDREDI 15 JANVIER 1993

IRAK

Suspension

CLAUDE de GROULART

LE SOIR • LUNDI 21 DÉCEMBRE 1992

IRAK

Gardes de l'ONU dans le Kurdistan

Le secrétaire général des Nations unies Boutros-Ghali, profondément inquiet en raison d'une multiplication récente d'incidents dans le Kurdistan irakien, a décidé de renforcer la protection des convois humanitaires vers le nord de l'Irak en déployant des gardes de l'ONU.

Conseil de l'Europe : la police torture en Turquie

Le Comité pour la prévention de la torture du Conseil de l'Europe a dénoncé lundi la pratique de la torture et de mauvais traitements graves sur des personnes détenues par la police en Turquie. C'est la première fois que le Comité, mis en place en 1987 par une convention liant les vingt-trois Etats du Conseil de l'Europe, utilise son pouvoir de rendre publique des informations obtenues après enquête dans un des pays signataires.

Une visite en Turquie en novembre a permis de découvrir des preuves matérielles extrêmement compromettantes dans les établissements de police, souligne le rapport du Comité : les tortures visent aussi bien les détenus de droit commun que ceux arrêtés en vertu de la législation antiterroriste.

À Ankara, la délégation a découvert un lit (...) correspondant à la description faite par des détenus du meuble auquel ils auraient été attachés (...) pour recevoir des chocs électriques. Le Comité fait état de cas constatés médicalement : plusieurs habitants d'Istanbul inculpés d'atteintes aux biens présentaient des hématomes frais, compatibles avec leurs allégations selon lesquelles ils avaient été frappés sur la paume des mains et la partie antérieure des poignets. Un prisonnier d'Istanbul avait une lésion arrondie sur le pénis correspondant aux allégations de torture à l'électricité. Un prisonnier d'Adana avait des hématomes et des stries violacées sur le dos.

Le Comité a dressé un catalogue des méthodes de torture en Turquie : suspension par les bras, par les poignets; chocs électriques appliqués sur les parties sensibles du corps; compression des testicules; coups assénés sur la plante des pieds; détention pendant des périodes prolongées dans des cellules étroites (...) humiliations psychologiques. Le phénomène de la torture concerne principalement la police et, dans une moindre mesure, la gendarmerie. (D'après Rtr.)

LE SOIR • MARDI 22 DÉCEMBRE 1992

Bagdad et les Nations unies maintiennent leur intransigeance

Misère croissante du peuple irakien

Le résultat conjugué d'un embargo international de stricte application depuis juillet et du refus de Bagdad de vendre un quota de pétrole selon le dispositif édicté par le Conseil de sécurité rend les conditions de vie des populations irakiennes les plus vulnérables proches de l'insupportable, le tout sur fond d'indifférence générale. Le nouveau directeur de l'Unicef à Bagdad a récemment fait état de ses profondes préoccupations relatives aux problèmes sanitaires et alimentaires. Suédois de son état, Thomas Ikvall n'a pas mâché ses mots : *Les donateurs sont de moins en moins généreux, alors que nous ne parvenons déjà à assurer qu'environ 15 % des besoins pour stabiliser la situation médicale et sanitaire; le choléra et la malaria qui avaient été éradiqués sont réapparus en raison du manque d'hygiène et de la malnutrition.* Le dernier rapport de l'Unicef dans la capitale irakienne publié lundi donne, entre autres détails alarmants, la statistique des enfants morts-nés,

passés de 10 à 90 pour mille de 1990 à 1991.

Les autorités irakiennes se refusent à vendre pour 1,6 milliard de dollars de pétrole comme les y autorise le Conseil de sécurité, car les ventes doivent se faire aux pays membres de ce Conseil, doivent passer par l'ölöduc traversant la Turquie (qui souhaite tripler la redevance), alors que l'utilisation de l'argent (approvisionnement des fonds d'indemnité pour les victimes koweïtiennes et pour les missions d'experts; achats de vivres ou de médicaments) doit passer par le strict contrôle de l'ONU, toutes conditions portant atteinte à la souveraineté nationale, selon Bagdad.

Une capitale qui souhaiterait vivement disposer au moins de ses avoirs-bloqués à l'étranger pour acheter des denrées alimentaires, d'après le ministre irakien du Commerce, Mohammad Mehdi Saleh, qui a regretté, le 13 décembre, que seule la Suisse ait libéré tous les avoirs jusqu'à retenus, soit 120 millions de dollars (la Grande-Bretagne a également débloqué une

somme identique). Ce sont les Etats-Unis qui imposent cette politique de pirates visant à affamer les Irakiens, a estimé le ministre. Le lendemain, Washington réagissait en virant 50 millions de dollars d'avoirs irakiens sur le compte des Nations unies pour les missions en Irak. Signe des difficultés croissantes, l'Irak interdisait, le 11 décembre, l'importation de 142 articles dits de luxe — habits, tabac, bière, jouets, électroménager — pour forcer les commerçants à n'importer que des biens de première nécessité. Car cette classe de la société irakienne reste l'objet des récriminations de Saddam Hussein, qui n'avait pas hésité à faire exécuter quarante-deux marchands au mois de juillet pour spéculation.

Malgré l'augmentation de 40 % des salaires du secteur public décidée ce mardi (bien dérisoire face à la dépréciation du dinar), l'horizon ne paraît donc pas près de se dégager pour les Irakiens. Les dernières missions d'experts nucléaires, chimiques et biologiques envoyées par

l'ONU n'ont en effet rentré que de mauvais rapports. Le 14 décembre, le Suédois Johan Santer, qui avait emmené la quarante-septième mission, s'est ainsi dit extrêmement déçu par l'attitude de Bagdad qui se serait refusé à toute collaboration à propos des fournisseurs d'armes chimiques et biologiques et sur le sort des stocks de munitions chimiques. Un autre rapport établi ce mois-ci à New York conclut sur la sérieuse détérioration de la volonté de l'Irak de coopérer avec l'ONU.

Une « affaire » révélée à Amman accrédite plus encore la thèse de ceux qui soupçonnent l'Irak des pires desseins : deux Irakiens, membres, selon toute vraisemblance, des services secrets de Saddam Hussein, ont en effet été arrêtés le 8 décembre dans la capitale jordanienne et devront répondre du meurtre d'un expert atomiste irakien qui, sur le point de faire déflection, fut abattu, la veille, en pleine rue sous les yeux de sa femme.

BAUDOUIN LOOS

LE SOIR • JEUDI 24 ET VENDREDI 25 DÉCEMBRE 1992

Les forces alliées six mois de plus en Turquie

Léger répit pour les Kurdes irakiens

C'est sans nul doute avec soulagement que les Kurdes irakiens auront accueilli la décision du Parlement turc, prise ce jeudi par 236 voix contre 155, de prolonger de six mois la présence des unités militaires américaines, françaises et britanniques sur le sol turc. Ces quelque 1.800 hommes disposant de 75 avions et hélicoptères assurent depuis le mois de juillet 1991 la protection du Kurdistan irakien au-dessus duquel est imposée une zone d'interdiction de survol. On le sait, les peshmergas (combattants kurdes) ont profité de cette situation pour mettre en place les éléments de base de leur indépendance, un concept prudemment occulté au profit d'un « Etat fédéré kurde en Irak ».

La prolongation du stationnement des forces alliées dans le sud-est turc ne coulait pas de source. Précisément en raison des velléités kurdes d'indépendance, beaucoup de parlementaires turcs estiment que la guérilla que mènent les Kurdes turcs du PKK dans l'est anatolien pourrait être stimulée par les gains politiques enregistrés

par leurs frères d'Irak. Très réalistes, ces derniers ont d'ailleurs tellement bien anticipé ces réticences qu'ils ont accepté de collaborer avec l'armée turque lorsqu'elle intervint massivement en Irak du Nord pour anéantir les bases du PKK en octobre et novembre.

L'hiver rigoureux des montagnes kurdes rend par ailleurs l'aide humanitaire urgente dans cette région aux moyens limités et soumise à un double embargo : celui imposé par l'ONU à l'Irak et celui imposé par Bagdad (qui nie la chose) au Kurdistan « libéré ». L'opération « Provide Comfort » entamée par les alliés en avril 1991 — après l'écrasement de la révolte kurde irakienne — existe toujours. Elle est même étroitement surveillée par Ankara depuis le 11 décembre pour faire taire certaines rumeurs sur la destination des cargaisons humanitaires.

Mais l'aide prévue est difficile à acheminer. Ces dernières semaines, près de vingt convois de camions ont subi des attentats à la bombe peu après avoir été inspectés par les autorités

irakiennes et juste avant qu'ils n'entrent au Kurdistan. Bagdad et l'ONU avaient pourtant signé, ce 22 octobre, un accord assurant ce programme humanitaire. Après les attentats, le secrétaire général de l'ONU avait d'abord décidé de suspendre les opérations avant d'annoncer, le 21 décembre, le renforcement de la protection des convois. La veille, Bagdad avait proposé des contrôles conjoints.

Ce qui semble assez limpide, c'est la mauvaise volonté du régime irakien face à sa province septentrionale séditionneuse. Officiellement, les partis kurdes qui dirigent le « Kurdistan fédéré » sont traités d'« oppresseurs du peuple » à Bagdad. Saddam Hussein lui-même affirmait le 23 novembre qu'il n'abandonnerait pas le Kurdistan irakien, « notre terre, notre peuple ». Ce jeudi, il déclarait récuser le modèle fédéral pour les Kurdes. *Une autonomie sera suffisante pour eux*, concluait-il sans égards pour les aveuglantes aspirations des Kurdes.

BAUDOUIN LOOS

LE SOIR • SAM. 26 ET DIM. 27 DÉCEMBRE 1992

Vive tension après une double « infraction » à l'interdiction de survol en Irak

L'aviation américaine abat un Mig irakien

La Maison-Blanche a eu l'occasion inattendue de montrer sa détermination, ce dimanche en Irak, alors que deux avions de l'armée irakienne tentaient de braver l'interdiction de survol décrétée par les Nations unies dans le Sud irakien. Un F-16 de l'armée de l'air américaine a en effet abattu hier un appareil irakien dans la zone d'exclusion aérienne. La confrontation s'est déroulée dimanche matin, après que deux appareils irakiens eurent pénétré

d'une trentaine de kilomètres dans la zone d'exclusion aérienne, selon une source militaire à Washington. L'autre appareil irakien a pu prendre la fuite.

L'incident a débuté à 10 h 40 quand les deux appareils irakiens, très probablement des Mig, selon le Pentagone, ont pénétré dans la zone d'exclusion aérienne. Lorsque les pilotes des deux F-16 américains dépêchés sur les lieux ont demandé aux pilotes irakiens de

s'identifier, les avions irakiens ont attaqué les appareils américains. L'un des deux appareils irakiens a alors été abattu et l'autre a pu prendre la fuite vers le nord, selon la même source.

Environ 20 minutes plus tôt, les forces de la coalition avaient identifié un premier vol de deux appareils irakiens. Deux chasseurs F-15 avaient été envoyés à leur rencontre, mais les deux appareils irakiens étaient sortis de la zone d'exclusion aérienne en volant vers le nord.

C'est la première fois qu'un appareil irakien est abattu au-dessus de la zone d'exclusion depuis son imposition en août dernier. La zone d'exclusion aérienne a été imposée par les Nations unies au sud du 32e parallèle pour protéger la population chiite de la région contre la répression du régime irakien.

Commentant l'épisode, George Bush a estimé que Saddam Hussein avait commis une « grosse erreur » : *S'il s'agit d'un*

test, notre message est plutôt clair, et nous ferons respecter les résolutions de l'ONU.

Bagdad a confirmé, dimanche soir, qu'un appareil irakien a été abattu dans la matinée en territoire irakien par « les forces de la coalition ». Le porte-parole, cité par la télévision irakienne, n'a précisé ni le type de l'avion abattu, ni le sort de son pilote, ni encore l'endroit exact de l'attaque, ni par qui elle a été menée. Selon le porte-parole irakien, l'appareil qui effectuait

un vol de routine au-dessus du territoire national a été abattu par l'un des appareils de la coalition du Mal. Nous sommes sûrs que cet acte criminel perpétré par les agresseurs impérialistes suscitera l'indignation de notre peuple et de notre nation, a souligné le porte-parole. *L'Irak rend les agresseurs responsables de ce crime injustifié et se réserve le droit d'y répondre, au moment opportun, et de la manière qui convient*, a-t-il conclu. (D'après AFP.)

LE SOIR • LUNDI 28 DÉCEMBRE 1992

Secrets et recettes de la reconstruction irakienne

La destruction en vol d'un avion irakien Bagdad a « testé » et compris la détermination américaine

L'Irak, dont un bombardier a été abattu dimanche au sud de son territoire par l'aviation américaine, a pu mesurer la détermination des alliés à imposer le gel de ses activités aériennes et a aussitôt affirmé que cet incident « isolé » n'entraînera pas de nouvelle escalade dans ses relations tendues avec la communauté internationale.

Le gouvernement américain estime que l'Irak a voulu « tester » la volonté occidentale d'interdire à ses appareils le survol, depuis le 27 août, du sud du 32° parallèle et tenté de prendre en défaut l'important dispositif militaire déployé à cet effet dans le Golfe, renforcé par le retour de Somalie dans la région du porte-avions Kitty Hawk.

Il s'agit, cependant, de la première confrontation de ce type jamais enregistrée dans l'espace aérien de l'Irak depuis la fin de la guerre du Golfe, en février 1991, y compris au nord du 36° parallèle où les avions irakiens sont également interdits de vol.

Comme toujours, a déclaré un diplomate, le régime de Saddam Hussein ne dédaigne pas les gestes de défi, quitte ensuite à en minimiser la portée en fonction des réactions qu'ils suscitent de la part de ses adversaires.

Selon des responsables américains, Saddam Hussein a estimé qu'avec l'attention de Washington tournée vers la Somalie, le prochain changement d'administration et aussi la situation en Bosnie, le moment était propice pour vérifier si les Etats-Unis étaient toujours déterminés à user de la force.

Saddam Hussein a en tout cas rappelé aux dirigeants américains, près de deux ans après sa défaite dans la Guerre du Golfe, que, si le président Bush s'apprête à quitter le pouvoir le 20 janvier, lui était toujours au pouvoir à Bagdad.

Le combat aérien survenu au-dessus de l'Irak rappelle d'autre part que ce type d'incident peut se produire en Bosnie, si un recours à la force est décidé pour faire respecter la zone d'exclusion aérienne décrétée par l'ONU au-dessus de cette république de l'ex-Yugoslavie.

Face à la fermeté réaffirmée dimanche par le président Bush, mais aussi le président élu Clinton, Bagdad a visiblement cherché à dissiper immédiatement tout risque d'une nouvelle crise dans ses rapports toujours difficiles avec Washington et l'ONU.

L'ambassadeur d'Irak à l'ONU a qualifié « d'isolé » l'incident de dimanche, estimant qu'à ses yeux il n'y avait aucune raison pour qu'il provoque des tensions. Il a du même coup assuré que les autorités irakiennes étaient désormais disposées à coopérer avec l'ONU pour l'acheminement de l'aide humanitaire aux populations kurdes du nord de l'Irak. Cette aide

avait été suspendue le 21 décembre à la suite de la découverte d'engins piégés sur des camions destinés à son transport, l'ONU exigeant que les convois soient protégés par des « gardes » issus de ses rangs, ce que Bagdad, après avoir opposé un refus, vient d'accepter. (AFP.)

D u travail, toujours du travail : tels ont été les vœux de Noël et nouvel an de Saddam Hussein à son peuple, exténué par 12 ans de guerre presque ininterrompue et un embargo international de plus de 28 mois. Cette discipline spartiate et une volonté populaire expliquent comment un pouvoir condamné à l'autarcie économique, privé de ses revenus pétroliers et de ses avoirs gelés à l'étranger, a réussi en moins de deux ans à effacer l'essentiel des traces de 100.000 raids aériens et de tirs de missiles de croisière.

Dans les huit provinces centrales, l'objectif prioritaire est atteint : la réfection des voies de communication, des télécommunications et des raffineries, affirme l'ingénieur Kassem al-Bakri, directeur général du ministère du Plan. D'après lui, 110 ponts sur 133 ont été reconstruits, 33 stations de radio-diffusion, 12 raffineries, 45 bâtiments gouvernementaux. Avant la guerre, nous nous comportions en rentiers comme tous les Etats pétroliers, commandant des usines clés en main. Le blocus nous a appris à nous passer de la technologie et de la main-d'œuvre étrangères, dit-il. M. al-Bakri reconnaît que l'existence de stocks de matériaux a permis le démarrage des chantiers et avoue que le béton remplace souvent les structures métalliques, l'acier et le fer se faisant rares.

Les officiels ne sont pas bardés sur l'organisme moteur de cette reconstruction, l'Organisation d'industrialisation militaire (OIM) dirigée d'une main de fer par le gendre du président, le général Hussein Kamel. Pourtant, la signature de l'OIM se retrouve sur tous les chantiers.

Les résultats, dus à des cadences forcées, sont obtenus à coup d'incitations financières,

de l'aveu du ministre de la Reconstruction, Mahmoud Diab al-Ahmad. Le salaire moyen d'un ingénieur ne dépasse pas 500 dinars par mois (150 dollars) mais ceux des cadres de l'OIM peuvent être aisément quadruplés, selon des diplomates.

Le système fonctionne par « troupes de choc » d'ouvriers et d'ingénieurs tournant de chantier en chantier. Tel est le cas de « l'usine de lait pour enfants » à 20 km à l'ouest de Bagdad, presque entièrement reconstruite 20 mois après sa destruction par les alliés, selon lesquels elle servait de couvert à la production de composants pour armes chimiques.

Les Irakiens disent que cette reconstruction s'est faite au prix d'une politique monétaire inflationniste et de la cannibalisation des régions périphériques. Faisant fonctionner la planche à billets à plein régime et maintenant des salaires extrêmement bas (15 dollars), le pouvoir dispose d'une main-d'œuvre locale meilleur marché que les deux millions de travailleurs immigrés d'avant-guerre. Le marché du travail est alimenté par la libération d'environ la moitié des conscrits de l'armée, selon l'« International Strategic Survey ».

Pour que Bagdad rebrille de tous ses feux, que le téléphone et l'eau potable y fonctionnent, les provinces ont été privées des pièces de rechange nécessaires à leur redémarrage. Les doléances de la province sont parfois retransmises par la télévision lors des visites de Saddam Hussein aux tribus. C'est ainsi qu'un chef de tribu s'est récemment risqué à faire remarquer : Nous ne voulons rien d'autre que la gloire de l'Irak et de la nation arabe, mais aussi profiter de la ligne à haute tension qui passe à 2 km de notre village. (AFP.)

La fermeté des Émirats sur l'îlot d'Abou Moussa irrite les Ayatollahs

L'Iran menace les monarchies arabes

La tension est remontée d'un cran la semaine dernière entre Téhéran et les pays arabes du Golfe autour de la question de l'îlot d'Abou Moussa, qui paraît dans l'impasse après quatre mois d'une crise que l'Iran attribue à un « complot » occidental visant à faire de lui l'épouvantail de la région.

Les chefs d'État des six pays du Conseil de coopération du Golfe (CCG) ont railqué le conflit en réaffirmant très fermement mercredi, au cours d'un sommet à Abou Dhabi, les revendications des Émirats arabes unis sur Abou Moussa, la Grande et la Petite Tomb. Ces îles, stratégiquement

situées à l'entrée du Golfe, sont occupées depuis 1971 par l'Iran qui en revendique la souveraineté.

La prise de position des dirigeants du CCG (Arabie Saoudite, Koweït, Bahreïn, Émirats arabes unis, Qatar, Oman), qui ont subordonné la normalisation de leurs

relations avec l'Iran à l'évacuation des trois îles, a été ressentie comme une provocation par Téhéran, où la défense d'Abou-Moussa et des deux Tomb est considérée comme une cause nationale par l'ensemble de la classe politique, y compris dans les milieux d'opposition.

Le président Ali Akbar Hachémí-Rafsandjani a violemment réagi vendredi en menaçant d'engloutir les monarchies du Golfe dans « une mer de sang » si elles tentaient de récupérer ces îles sur lesquelles, a-t-il réaffirmé, la souveraineté iranienne n'est pas négociable.

Le gouvernement a rejeté sur les pays du CCG *la responsabilité des conséquences de leur position*, qualifiée « d'irresponsable », tandis qu'un débat improvisé s'est ouvert samedi au Parlement sur cette nouvelle crise.

L'ensemble de la presse, qui a fait ses gros titres samedi sur la « mer de sang » promise par le président, s'est enflammé : *Les dirigeants des Émirats doivent savoir que la modération de l'Iran a des limites, et il serait puéril de leur part de croire que nous nous retiendrons éternellement de leur rendre les coups qu'ils nous donnent*, a menacé le quotidien officiel « Tehran Times » dans un éditorial. Ces dirigeants *payeront cher leur politique téméraire si l'Iran décide un jour ou l'autre de rendre coup pour coup*, ajoute-t-il.

La virulence de ces réactions ré-

vèle la surprise des dirigeants iraniens devant la fermeté du CCG, alors que Téhéran, sans rien céder sur le fond, avait, selon des milieux politiques, multiplié depuis quelques semaines les protestations de bonne volonté et les offres de dialogue.

Le ministère des Affaires étrangères, dans une réaction à chaud mercredi, avait indiqué que la décision du sommet du CCG était « étonnante et traduisait une incompréhension des démarches positives de l'Iran ».

Les dirigeants iraniens sont en fait inquiets de l'ampleur prise par une crise qu'ils ne sont pas arrivés à circonscrire au niveau bilatéral ni même régional, estime-t-on dans les milieux diplomatiques à Téhéran.

L'Iran court le risque de se voir trainé devant l'ONU que les Émirats ont saisi en novembre. Les Émirats accusent Téhéran d'avoir annexé de facto, depuis août dernier, Abou Moussa en violation d'un accord de 1971 qui partageait l'administration de l'île entre les deux pays sans trancher sur la souveraineté.

Refusant tout compromis sur le fond, Téhéran crie au « complot » occidental visant à maintenir la République islamique dans l'isolement. Il accuse les Américains de pousser les monarchies du Golfe à l'intransigeance pour maintenir une tension avec l'Iran afin de justifier le maintien de leurs forces et de leur influence dans le Golfe. (AFP, Rtr)

Bagdad conteste la zone d'exclusion

À près l'incident de dimanche, qui avait vu deux F-16 américains abattre un MiG irakien, l'armée américaine a annoncé mardi que l'Irak avait de nouveau et à plusieurs reprises violé la zone d'exclusion aérienne imposée par les alliés dans le sud du pays. *Les appareils ont pénétré jusqu'à vingt miles (32 kilomètres) à l'intérieur de la zone d'exclusion, mais il n'y a pas eu d'incident cette fois. Ils ont rebroussé chemin après avoir été interceptés par la chasse américaine*, selon le Pentagone.

Ces « violations » interviennent alors que le vice-Premier ministre irakien Tarek Aziz a pour la première fois, lundi soir, explicitement déclaré que Bagdad se refusait à prendre en compte la décision d'exclusion aérienne remontant au 27 août pour le sud du 32e parallèle. Pour lui, la zone d'exclusion dans le sud

revêt un caractère « purement politique », visant à renverser le président Saddam Hussein. Il a également estimé que la zone d'exclusion *porte atteinte à la souveraineté de l'Irak et ne découle pas d'une décision émanant des Nations unies*.

Washington, Londres et Paris, qui avaient reçu le soutien de Moscou, avaient invoqué à l'appui de leur initiative la résolution 688 du Conseil de sécurité — votée le 5 avril 1991 — relative à la protection des populations civiles en Irak. Il s'agissait alors d'empêcher l'aviation de Saddam Hussein de poursuivre ses bombardements contre les communautés chiites du sud de l'Irak, assimilés à un « génocide » par le Premier ministre britannique John Major, en créant une zone de non-vol similaire à celle mise en place après la fin de la guerre du Golfe, au nord du 36e parallèle, pour appuyer

les opposants kurdes. L'Irak avait dénoncé un « complot » visant à la partition de l'Irak mais avait donné, jusqu'à présent, l'impression d'admettre l'existence de la zone en se gardant bien, jusqu'à dimanche, de la faire survoler par ses avions.

Les déclarations de Tarek Aziz sont apparemment en contradiction avec celle de l'ambassadeur irakien à l'ONU, Nizar Hamdoun, qui avait souligné dimanche que la destruction du MiG irakien était un « incident isolé » ne devant pas entraîner un regain de tension dans la région. La poursuite de l'activité aérienne irakienne ce lundi dans l'espace interdit prouverait au contraire que le régime de Bagdad reste déterminé à continuer à défier l'Occident sur tout ce qui porterait atteinte à la « souveraineté » irakienne, une constante dans le discours de Saddam Hussein. (AFP.)

LE SOIR • MERCREDI 30 DÉCEMBRE 1992

« Intense activité » militaire en Irak

Ferme, Bagdad n'exclut pas une issue diplomatique

L'Irak se montrait déterminé vendredi à aller jusqu'au bout de son nouveau défi aux alliés dans l'affaire des missiles, tout en n'écartant pas une issue diplomatique. Les observations aériennes américaines permettaient de déceler dans le même temps ce que le chef d'état-major inter-armes, le général Colin Powell a qualifié d'*intense activité* tant en ce qui concerne les missiles que les avions irakiens. Les militaires américains refusaient vendredi soir de se prononcer sur la nature, offensive ou défensive, de ces mouvements, préférant les suivre avant de se prononcer. A cet égard une certaine confusion a régné sur l'heure limite exacte de l'ultimatum lancé à l'Irak par Washington, Londres et Paris concernant le retrait de ses batteries de missiles de la zone d'interdiction aérienne. Un autre signe de tension, diplomatique celui-là était relevé avec l'interdiction des vols d'inspection de l'Onu par Bagdad. Une décision qualifiée de très grave par le porte-parole de la commission chargé de l'élimination des armes irakiennes de destruction massive.

L'Irak cependant semble pratiquer la douche écossaise. Réuni vendredi en session extraordinaire, quelques heures avant l'expiration de l'ultimatum des alliés lui enjoignant de retirer ses missiles antiaériens déployés à proximité du 32e parallèle, le gouvernement de Bag-

dad a confirmé que les « moyens défensifs » avaient été renforcés dans cette région depuis deux semaines; dans le même temps cependant, l'ambassadeur irakien auprès de la CEE, Zayd Haïdar, a affirmé à la BBC que son pays réglera par la diplomatie et le dialogue et non « par des moyens militaires » tout conflit qui pourrait surgir avec la prochaine administration américaine de Bill Clinton.

Nizar Hamdoun, ambassadeur d'Irak à l'ONU, a lui aussi cherché à désamorcer la crise en annonçant que son pays n'est pas intéressé par une confrontation militaire. Il a assuré que Bagdad voulait tourner la page avec les États-Unis, engager un « dialogue » pour régler tous les problèmes en suspens et établir une « relation normale » avec Washington. Le Conseil des ministres irakien a, quant à lui, pris soin de souligner qu'il ne recherchait pas « une confrontation généralisée », mais entendait faire face à la décision américaine illégale d'imposer une zone d'exclusion aérienne dans le Sud.

Face à l'apparente détermination de l'Irak, les États-Unis qui s'apprêtent à passer d'une administration républicaine à une autre démocrate, ont réaffirmé leur fermeté. Douze jours avant son entrée en fonction, le président élu Bill Clinton a proclamé, une nouvelle fois, la continuité de la politique américaine face à l'Irak. (AFP.)

Trois mines par habitant

Au Kurdistan irakien, les organisations humanitaires luttent contre tout un passé de démesure. Parmi elles, Handicap International-Belgique s'attaque à un fléau invisible mais ravageur : les mines.

De notre envoyé spécial

Si vous demandez à un villageois quelles sont les deux activités les plus dangereuses dans le Kurdistan irakien, il vous répondra fort probablement : aller chercher du bois et garder les bêtes. Pourtant, aucun prédateur sanguinaire ne rôde dans les montagnes kurdes et on ne craint plus, comme en avril 1991, les représailles d'un Saddam Hussein considérablement affaibli par l'embargo international et par une opposition intérieure de plus en plus turbulente. La menace, omniprésente, est plus sournoise : les mines. Lourdes et trappes ou compactes au point qu'elles pourraient tenir dans la poche, des centaines de milliers — des millions, peut-être — de mines italiennes, américaines, françaises, russes ou chinoises recouvrent une bonne partie du territoire, surtout au voisinage de l'Iran, de la Turquie et de la Syrie. Le Kurdistan irakien, une région de montagnes et de hauts plateaux, grande comme deux fois la Belgique, a conquis son autonomie par la force des armes après s'être soulevé contre Saddam Hussein à la fin de la guerre du Golfe. Les Kurdes ont réalisé leur

rêve, mais leur pays est aujourd'hui sinistré par des années de guerre et de regroupement forcé des populations.

Huit ans de guerre contre Téhéran (1980-1988) avaient déjà vu ces drôles de taupes de fer et de plastique se multiplier un peu partout le long des 1 000 kilomètres de frontière entre les deux pays. Mais c'est probablement au cours de la deuxième guerre du Golfe que le sommet de la démesure fut atteint. Interviewé il y a plus d'un an par des enquêteurs de « Middle East Watch », une organisation internationale de défense des droits de l'homme, le commandant d'une unité de génie de l'armée irakienne expliquait qu'en vingt jours, en travaillant quotidiennement treize à quatorze heures, sa section avait posé de 80 000 à 100 000 mines dans la seule région de Zakho. Or une centaine de sections semblables à la sienne, appartenant à huit divisions, avaient été dépêchées à la même époque dans le nord du Kurdistan, une partie de l'état-major irakien étant alors convaincue que les Américains attaquaient par la Turquie. Mais les forces coalisées se sont finalement engouffrées en Irak par l'Arabie Saoudite et, aujourd'hui, ce sont les

civils kurdes qui sautent sur les mines de Saddam.

UN TRAVAIL DE SISYPHE

Rien que dans la région de Souleymaniah, sur 1 450 cas d'amputation, plus de 70 % sont dus, ces onze derniers mois, à des explosions. Car la plupart des mines ne tuent pas. Par un sordide raffinement dont les producteurs d'armes ont le secret, ces engins mutilent affreusement sans atteindre aucune partie vitale du corps. Mais les paysans kurdes ne se déplacent pas en peloton avec un hélicoptère prêt à les évacuer ! Nombreux sont ceux qui n'arrivent pas jusqu'à l'hôpital : « A cause de l'isolement de certaines régions et du mauvais état des routes, nous estimons que, pour chaque personne qu'on ampute, une autre succombe à ses blessures », explique Pascal Simon, responsable de programmes à Handicap International. C'est d'ailleurs pour apporter le savoir-faire de son organisation en matière de prothèses que ce Belge d'une trentaine d'années a envoyé une équipe de trois expatriés à Souleymaniah : Roger et Gérard, deux techni-

■ ■ ■

Enfants et adultes égaux devant les mines.

Ces engins conçus pour mutiler sans tuer ont été placés par milliers pendant les deux guerres menées par l'Irak.

Aujourd'hui, les organisations humanitaires ne se contentent plus de « réparer » les terribles blessures infligées aux Kurdes : l'une d'elles forme des volontaires locaux à un redoutable travail de déminage.

ciens orthopédistes français qui ferment du personnel local à produire et à réparer des prothèses, et Vincent, coordinateur, belge lui aussi.

Mais la tâche tient du travail de Sisyphe car, en certains endroits, il y a plus de trois mines par habitant. Aussi Handicap International a-t-il décidé de privilégier la prévention : « On en a eu marre de réparer les catastrophes sans pouvoir s'attaquer à la cause du drame », s'insurge Pascal. Depuis quelques mois, il a conclu un accord avec une étonnante petite ONG britannique fondée il y a deux ans en Afghanistan : Mines Advisory Group (MAG). Son but : informer et former des volontaires locaux au travail de déminage, mais seulement lorsque cette action répond à une justification humanitaire évidente.

C'est pourquoi, comme Handicap International, MAG est aujourd'hui à l'œuvre dans les pays qui sortent d'une longue période de guerre : Afghanistan, Cambodge, Angola, Nicaragua, Salvador. Au Kurdistan, 80 personnes ont dû être formées avec des moyens dérisoires, car la plus grande partie de l'appareillage sophistiqué de déminage reste bloquée à la frontière turque. Pour Ankara, il s'agit en effet de matériel militaire... Pourtant, MAG met un point d'honneur à détruire toutes les mines qu'il découvre, afin d'éviter tout accident... ou toute réutilisation intempestive.

Le temps presse. L'hiver, le sol gelé et enneigé interdit toute opération de déminage, mais n'empêche pas les en-

gins de produire leur effet dévastateur. « Pour les retirer toutes, il faudra des années, mais on peut au moins reconnaître et baliser les endroits les plus dangereux », argumente Tony, l'un des responsables de MAG sur le terrain. Ce ne sont pas les villageois

qui le contrediront, surtout les femmes et les enfants qui, ces prochains mois, iront plus souvent et plus profondément dans les montagnes pour chercher du bois de chauffage, au risque d'y laisser bras et jambes.

Xavier Zeebroek ■

UNE SANTÉ PERVERTIE

« Docteur, j'ai la diarrhée. Il me faut une perfusion et des antibiotiques. » Ce surprenant diagnostic, Catherine, volontaire à Médecins sans frontières, l'a entendu plus d'une fois dans les hôpitaux et dispensaires du Kurdistan. « Nous avons affaire à une santé pervertie, explique-t-elle, car la vie relativement aisée que les Irakiens menaient auparavant grâce à la rente pétrolière a produit une médecine facile : curative et riche en médicaments. » Qui donc viendra prétendre qu'il n'y a qu'en Europe que l'on doit lutter contre la surconsommation médicale ? Après avoir connu une richesse artificielle qui s'est traduite par une aisance peu commune dans le tiers-monde, les Irakiens réapprennent à faire ceinture. Même les Kurdes, si longtemps persécutés par le régime, en font aujourd'hui la dure expérience. Car, maintenant que Bagdad leur a coupé les vivres, les Kurdes d'Irak ne manquent pas

seulement de carburant ; ils ont aussi dû changer leur pharmacie. En effet, les Nations unies et les organisations non gouvernementales, fidèles à la politique de l'Organisation mondiale de la santé (OMS), ne leur fournissent que les médicaments essentiels, capables toutefois de traiter plus de 90 % des maladies. Pour MSF-Belgique, qui coordonne les stocks de médicaments dans la région de Souleymaniah, ce n'est pas une sinécure. Médecins et patients sont visiblement frustrés par ce qu'ils ressentent comme un rationnement. « Il est vrai que certains spécialistes pratiquaient couramment des techniques très sophistiquées comme la dialyse ou la chimiothérapie. Mais, dans le même temps, les couloirs de leurs hôpitaux n'étaient pas lavés correctement et certaines injections étaient pratiquées sans désinfecter ! s'étonne Catherine. Pour changer cela, il faudra des années d'éducation sanitaire et de santé publique. » Avec ou sans Saddam.

X.Z. ■

Bagdad multiplie à l'envi les « provocations » à l'encontre des Nations unies et des coalisés

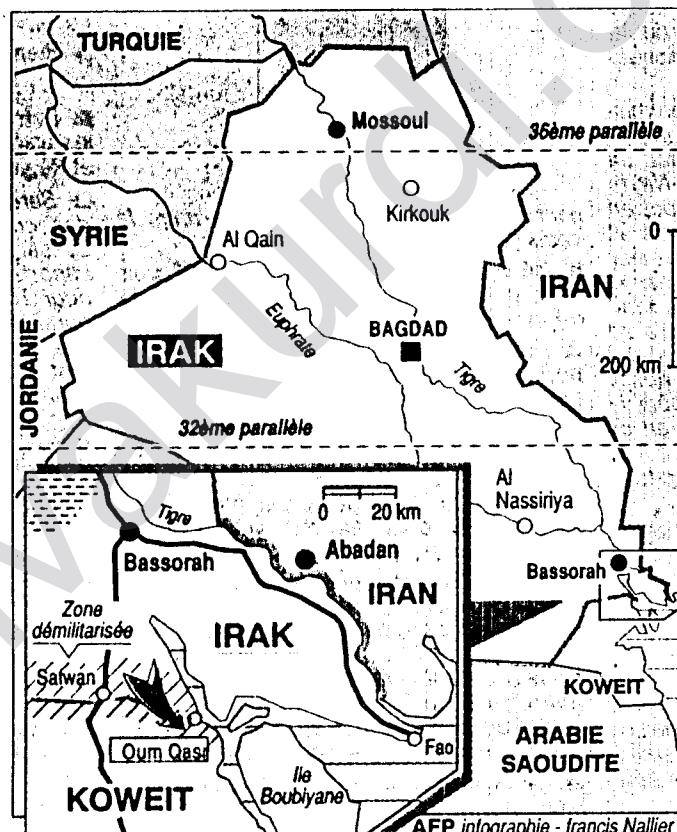
Les dangers de la stratégie irakienne de la tension

Guerre de harcèlement ou jeu du chat et de la souris, la stratégie de la tension appliquée avec zèle par les Irakiens ces derniers jours pourrait coûter cher à son inspirateur désigné, le président Saddam Hussein. La double incursion, dimanche et lundi, de centaines d'Irakiens dans la zone accordée au Koweït par les Nations unies après la guerre du Golfe couronne une quinzaine de jours placée par l'Irak sous le signe de la défiance. Certes, l'animosité règne entre représentants de l'ONU et autorités irakiennes depuis les premières missions d'inspection en Irak à la fin du conflit. Mais ce 27 décembre survient l'incident militaire le plus significatif, quand un chas-

seur F-16 américain abattait un MiG irakien au-dessus de la zone d'exclusion aérienne décrétée dans le Sud par les alliés.

Depuis lors, on observe une évolution tactique dans les provocations irakiennes. Car tout se passe comme s'il s'agissait seulement de titiller les limites de la patience adverse, sans vraiment montrer une volonté de les dépasser. Qu'on en juge. Les batteries de missiles sol-air soudain braqués vers les avions de la coalition aux abords de la zone d'exclusion aérienne, le 5 janvier, furent déplacées, selon le Pentagone, peu avant que n'expire l'ultimatum lancé par la Maison-Blanche. La tension était bien « politique » puisqu'au demeurant ces engins SAM assemblés entre 1957 et 1961 ne constituaient pas une réelle menace, même s'ils avaient subi des transformations, selon les dires mêmes du général Colin Powell, commandant en chef de l'armée américaine. La rhétorique irakienne, de toute manière, reprenait vigueur à l'occasion, fidèle aux poncifs connus sur « la détermination à défendre la souveraineté du territoire »...

Quant aux deux incursions irakiennes de ces derniers jours, elles furent le fait d'employés en civil et non armés, néanmoins suffisamment nombreux pour s'emparer sans dommages des objets convoités face aux quelques dizaines de gardes de l'ONU eux-mêmes également désarmés : une importante quantité d'armes — abandonnées par l'armée de Saddam Hussein

lors de la déroute en février 1991 récupérée dimanche et du matériel non militaire repris lundi. Bagdad, à ce propos, fait état d'un accord avec l'ONU sur le sort du matériel, mais l'organisation nie que les autorisations avaient été accordées.

Autre sujet de tension soulevé par l'Irak, et toujours pendant :

l'interdiction signifiée à l'ONU le 8 janvier d'utiliser ses propres avions pour acheminer les missions d'inspection en Irak, malgré l'avertissement immédiat lancé par le Conseil de sécurité sur les « sérieuses conséquences » que pourrait engendrer cette décision.

On se perd en conjectures sur

les desseins du dictateur irakien. Il est vrai que les explications ne manquent pas. En dépit du caractère à première vue irrational d'une tension qui pourrait se solder par une attaque aérienne alliée massive et douloureuse, Saddam Hussein ne peut sans doute résister au plaisir de narguer son vieil ennemi George Bush en train de boucler ses valises. Dans le même temps, il avise Bill Clinton de ses intentions, estimant que les crises bosniaque et somalienne sans parler de l'épouvantail iranien brandi par bien des Etats dans la région lui donnent une plus grande liberté de manœuvre. Enfin, l'homme de Takrit réaffirme son pouvoir interne tout en galvanisant son armée.

Le rais irakien n'est pas précisément connu pour sa bonne perception des risques encourus. Dans les années 80, il a dû guerroyer huit ans contre les mollahs iraniens alors qu'il avait cru n'en faire qu'une bouchée. Puis il a pensé régler ses problèmes de trésorerie en absorbant la pétromonarchie koweïtienne ; on sait ce qu'il en advint. En ce mois de janvier, il reste comme toujours difficile d'évaluer jusqu'où sa défiance peut le mener. Le Conseil de sécurité se réunissait la nuit dernière, et Washington indiquait sa volonté de *« ne pas tolérer des violations persistantes des résolutions de l'ONU »*. Boutros Boutros-Ghali, le secrétaire général, a lui-même dit espérer que le Conseil de sécurité aurait une réponse « très ferme ».

BAUDOUIN LOOS

LE SOIR • MARDI 12 JANVIER 1993

KURDES

Bruxelles : fin de la grève

La grève de la faim à laquelle participent quelque 700 Kurdes (de Turquie) depuis le 24 janvier dernier dans les Halles Saint-Géry « ayant atteint son but », l'action prenait fin hier soir, à l'appel des parlementaires kurdes à l'origine de cette action, annonce le Comité du Kurdistan. Le Comité précise que cette action ne sera pas la dernière entreprise pour protester contre les « actions inhumaines » menées contre leur peuple. (B.)

LE SOIR • JEUDI 18 FÉVRIER 1993

Bagdad ignore ostensiblement les avertissements du Conseil de sécurité

L'Irak choisit clairement la surenchère

Après une troisième incursion au Koweït, les Irakiens déploient à nouveau des missiles, dans le Nord cette fois.

Où s'arrêtera Saddam Hussein dans sa propension à provoquer les Nations unies et, plus particulièrement, les États-Unis ? On note désormais quotidiennement une (sinon deux) nouvelle tentative de défiance plus ou moins grave du pouvoir irakien qui paraît encouragé par les réactions purement verbales dont les destinataires de ces messages se contentent. Il y aura, nécessairement, une borne dont le dépassement déclenchera une action des alliés. Cette borne, l'homme fort de Bagdad semble de plus en plus tenté de la contourner malgré les risques. *Il n'y aura pas d'avertissement*, répétait en effet hier encore Marlin Fitzwater, le porte-parole de la Maison-Blanche qui doit sa célébrité... à la « Tempête du désert ».

Cette fois, c'est la zone d'exclusion aérienne créée par les alliés occidentaux dans le nord de l'Irak pour protéger les Kurdes irakiens qui est visée par l'armée irakienne. Au cours des

derniers jours, l'Irak a déployé des missiles sol-air au nord du 36e parallèle en position opérationnelle, a déclaré le général américain John Shalikashvili à Washington, hier, peu avant que des sources militaires françaises confirment la nouvelle à Paris. Ainsi, alternativement sont narguées les forces coalisées emmenées par les États-Unis puis les Nations unies.

Car cette surenchère entamée fin décembre avait encore été alimentée, mardi également, par une nouvelle rebuffade irakienne. Le Conseil de sécurité avait en effet à peine adressé à l'Irak une sévère mise en garde après les incursions, dimanche et lundi, de « civils » irakiens à la frontière koweïtienne pour y récupérer du matériel que l'on apprenait l'irruption ce mardi matin de quelque 150 Irakiens procédant à une expédition similaire dans la même région et avec le même but. Les infiltrés ont démantelé des entrepôts en préfabriqué et se sont emparés de tout ce qu'ils pouvaient emporter, qui n'était en l'occurrence pas militaire, avant de retourner dans leur pays, précisait le porte-parole de la Mission d'observation des Nations unies pour l'Irak et le Koweït.

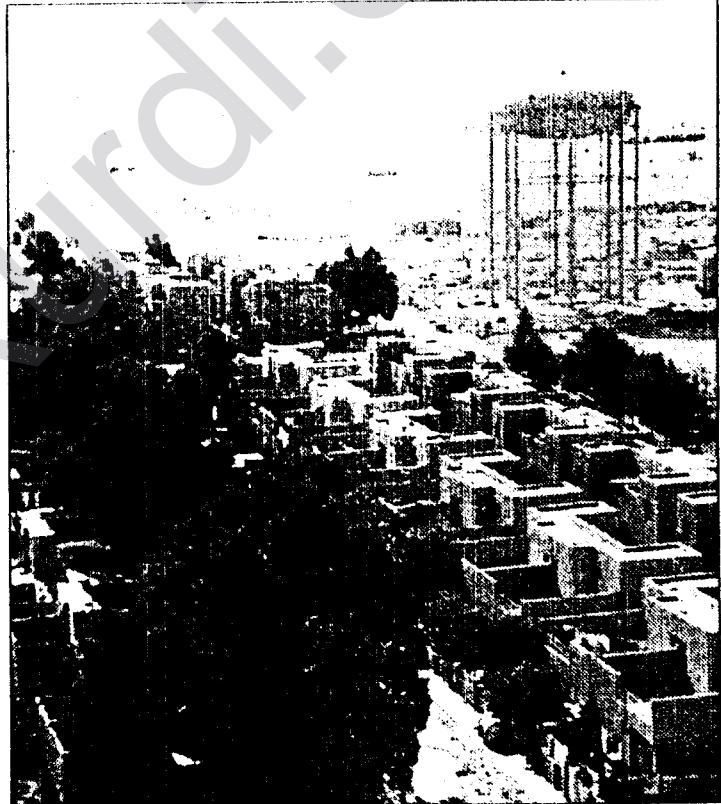
Ainsi, depuis la fin de la première « crise des missiles » — celle dans le Sud du 32e parallèle délimitant l'autre zone d'exclusion aérienne officiellement destinée à protéger les populations chiites de la répression de l'armée irakienne — le langage de

la menace ne paraît plus du tout affecter les dirigeants de Bagdad. Au contraire. Le ministre irakien de la Défense, le général Ali Hassan al Majid, a ainsi encore appelé l'armée à redoubler de vigilance dans la perspective d'une agression américaine.

Un autre officier, le général Amir Rashid, responsable de l'Administration de l'Industrie militaire, a estimé que la défense aérienne de l'Irak était plus puissante qu'avant la guerre du Golfe, ajoutant : *Les missiles sol-air irakiens sont disséminés sur l'ensemble du territoire et demeurent en alerte constante.*

Les observateurs notent que l'assurance de Saddam Hussein a sans doute crû à mesure que s'exprimait la réticence d'une partie des membres du Conseil de sécurité à utiliser à nouveau la force contre l'Irak. Ainsi, le président du Conseil, le Japonais Yoshio Hatano, a estimé, lundi soir, qu'il fallait maintenir la pression contre l'Irak par d'autres moyens que la force. Un langage que n'utilisent ni Washington, ni Londres, ni Paris.

B. L. (avec AFP et Rtr.)

Oum Qasr, le petit port irakien devenu koweïtien après la « Tempête du désert », où les Irakiens ont « récupéré » du matériel. Photo AP.

Raid allié en Irak pour ramener Saddam Hussein à la raison

IRAK : CHRONOLOGIE D'UNE ÉNIÈME CRISE

Avant le raid de hier, l'engrenage des incidents entre l'Irak, l'ONU et les alliés avait commencé le 27 décembre.

Le raid aérien allié déclenché mercredi soir contre l'Irak est intervenu après plus de deux semaines de tension entre les Alliés et Bagdad dont voici la chronologie.

27 décembre 1992 : Un F-16 américain abat un MIG irakien au dessus de la zone d'exclusion aérienne au sud du 32e parallèle, imposée le 27 août par l'ONU à l'aviation irakienne pour protéger les populations chiites.

Janvier 1993

5 : Des missiles irakiens anti-aériens SAM se trouvent le long du 32e parallèle, limite nord de la zone d'exclusion, selon le Pentagone.

5 : Les Etats-Unis, la France, la Grande-Bretagne et la Russie sommrent Bagdad de retirer « immédiatement » les batteries de missiles sol-air déployées selon eux, « légèrement au sud du 32e parallèle ».

7 : Bagdad rejette l'ultimatum. Bill Clinton assure qu'il poursuivra la politique irakienne de George Bush. Selon le Koweït, des « éléments armés irakiens » attaquent un poste-frontière situé à 110 km au nord de la capitale.

8 : Bagdad affirme que les batteries de missiles sont prêtes à riposter en cas d'attaque. L'ONU annonce que Bagdad a interdit aux experts internationaux chargés de démanteler les armements de destruction massive d'utiliser des avions des Nations unies en Irak. Le Conseil de sécurité « avertit » l'Irak

des « sérieuses conséquences » que pourrait entraîner le refus des vols de l'ONU. Le lendemain, Bagdad rejette cette mise en garde.

9 : L'Irak a « cédé » et démantèle à la dernière minute ses batteries, selon la Maison-Blanche.

10 : L'Irak est « prêt au dialogue pour faire la paix », déclare un porte-parole irakien cité par Radio-Bagdad. *Nous ferons face à toute tentative d'agression*, affirme le ministre irakien de la Défense, le général Ali Hassa al-Majid. Incursion de quelque 200 soldats irakiens habillés en civil, près de la ville d'Oum Qasr, dans la zone démilitarisée au nord du Koweït. Ils s'emparent d'armes irakiennes (dont des missiles Silkworm), entreposées dans des caches pendant la guerre du Golfe.

11 : Deuxième incursion au nord du Koweït par une centaine d'Irakiens « en civil » pour saisir du « matériel non militaire », selon la Monuik (Mission d'observation de l'ONU, chargée de surveiller la frontière irako-koweïtienne). Bagdad affirme que l'in-

cursion du 10 s'était effectuée dans le respect d'un accord conclu avec l'ONU. Cet accord, qui autorise la récupération de matériel irakien dans cette zone, stipule toutefois l'accord préalable de la Monuik et des autorités koweïtiennes. Le Premier ministre koweïtien appelle à la mobilisation de tous les moyens disponibles pour renforcer la sécurité du pays. Le Conseil de Sécurité de l'ONU exige de Bagdad la restitution immédiate des équipements militaires pris le 10 en territoire koweïtien, sous peine de « conséquences sérieuses ».

12 : Troisième incursion en trois jours dans le nord du Koweït d'Irakiens « en civil », qui récupèrent du « matériel non militaire », selon le porte-parole de la Monuik. Une source militaire française à Paris confirme le déploiement par l'Irak d'au moins deux batteries de missiles dans la région de Mossoul, dans la zone d'exclusion aérienne instaurée dans le nord de l'Irak. L'ONU dénonce le caractère illégal des incursions irakiennes au Koweït. Le command-

dant en chef des forces de l'OTAN affirme que les missiles irakiens dans le nord sont « opérationnels ». L'ambassadeur de l'Irak à l'ONU affirme que « tout peut être réglé » avec l'ONU.

13 : Quatrième incursion depuis le 10 d'Irakiens dans le nord du Koweït. L'Irak est déterminé à « récupérer le Koweït », affirme un conseiller de Saddam Hussein. Le ministre irakien de la Défense réaffirme que l'armée est « prête à libérer tous les territoires irakiens ». *Nous sommes à bout de patience*, déclare le secrétaire d'Etat américain, Lawrence Eagleburger, qui évoque une action imminente des alliés contre l'Irak. Etat d'alerte maximum des peshmerga au Kurdistan irakien, au nord de l'Irak, les troupes irakiennes ayant « renforcé leurs positions » autour des missiles sol-air déployés dans la région de Mossoul, selon des sources kurdes. Le secrétaire d'Etat américain désigné, Warren Christopher, réaffirme la détermination de la future administration face à l'Irak. Le raid des alliés débute à 18 heures GMT. (AFP.)

Sourd aux mises en garde...

Resté sourd aux mises en garde des alliés et des Nations unies, le président irakien Saddam Hussein a fini par provoquer, deux ans après la guerre du Golfe, une nouvelle attaque militaire contre son pays. Depuis plus que quinze jours, le président irakien, 55 ans, semblait chercher la confrontation avec l'Occident, multipliant les gestes de défi.

Les difficultés intérieures semblent notamment être à l'origine des défis du chef de l'Etat irakien, selon les analystes dans le Golfe, qui rappellent que la « fuite en avant » avait toujours caractérisé son action dans les moments de crise. Parmi ces

difficultés, les analystes citent les effets de l'embargo économique international, imposé depuis août 1990, qui n'a jamais autant pesé sur la population irakienne. *A chaque fois que Saddam a eu à résoudre une crise interne, il avait cherché une diversion en provoquant une crise à l'extérieur*, souligne l'un de ces observateurs, qui souhaite garder l'anonymat.

L'invasion du Koweït en août 1990 avait fait suite à la détérioration de la situation économique après la fin de la guerre avec l'Iran en 1988, souligne-t-il. L'Irak avait alors invoqué, pour justifier son action, « un complot koweïto-émirati » consistant

à inonder le marché pétrolier pour lui porter tort. Le président irakien n'a pas semblé prendre de risque majeur en s'exposant à la nouvelle action militaire. Il tient fermement le pouvoir en Irak deux ans après la déroute de ses troupes, en dépit de l'affaiblissement de son emprise dans le Sud et l'absence d'administration centrale dans le Nord, sous contrôle kurde. Au contraire, il espère, selon les observateurs, se servir de ce que Bagdad appellera « la nouvelle agression occidentale » pour tenter de rallier autour de lui une population de plus en plus sensible aux effets de l'embargo. (AFP.)

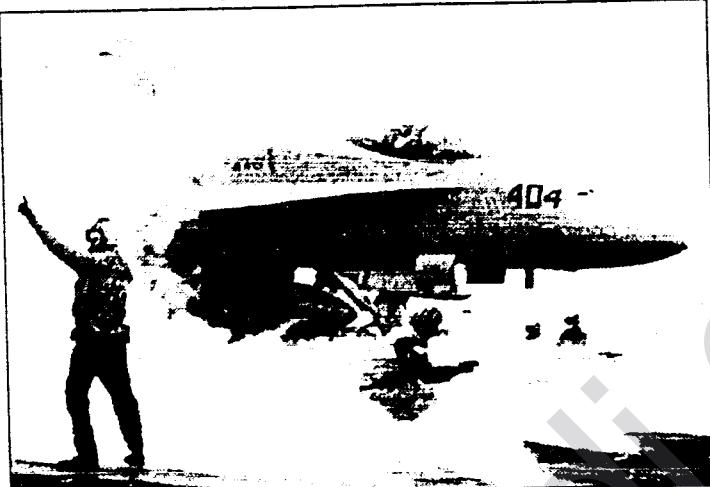
Raid allié en Irak pour ramener Saddam Hussein à la raison

« Mission accomplie », selon les Américains, Français et Britanniques qui ont répondu aux provocations irakiennes par la force.

Les premières informations à notre disposition indiquent que la mission a été accomplie. Par cette formule lapidaire, Marlin Fitzwater, le porte-parole de la Maison-Blanche, a dû se croire revenu deux ans auparavant, presque jour pour jour, lorsqu'il annonçait que la libération du Koweït avait commencé. Hier soir, il s'agissait d'une opération bien plus limitée dans son amplitude et ses ambitions, celles de faire comprendre au président irakien que ses provocations avaient dorénavant largement dépassé les limites du tolérable. Washington, Londres et Paris décidaient en effet, mercredi, de suivre la logique induite par le comportement apparemment irrationnel des Irakiens qui avaient multiplié les motifs de tension depuis le 27 décembre jusqu'à quotidiennement — et hier matin encore — franchir la nouvelle frontière du Koweït pour récupérer du matériel abandonné voici deux ans.

« DE SÉRIEUX DÉGÂTS »

Ni la Maison-Blanche ni le Pentagone ne se montraient prolixes, hier en soirée sur les détails de l'opération militaire des alliés. On apprenait seulement des trois capitales que la centaines d'avions engagés avaient regagné leurs bases sans dommages, après avoir infligé à l'Irak « de sérieux dégâts ». Les conjectures envisageaient logiquement que les missiles sol-air irakiens et l'un ou l'autre aérodrome militaire dans le sud du pays représentaient le but des escadrilles coalisées. Au total, les opérations auraient été menées en deux heures... M. Fitzwater précisait plus tard en soirée que le président Bush avait décidé d'envoyer un bataillon de troupes terrestres au Koweït pour être prêt à toute action qui pourrait être nécessaire.

Parmi la centaine de chasseurs-bombardiers envoyés en mission hier dans le Sud irakien, trente-cinq appareils étaient basés à bord du porte-avions américain « Kitty Hawk ». Selon les pilotes, des tirs de DCA irakienne ont été relevés, mais aucun avion n'a été atteint. Photo AP.

A New York, l'ambassadeur irakien à l'ONU déclarait très vite que l'Irak cessait toute incursion au Koweït et autorisait à nouveau l'ONU à utiliser son espace aérien, annulant ainsi deux griefs qui lui étaient reprochés. Mais un discours du président irakien, prononcé dans la nuit, reprenait le ton incantatoire de naguère évoquant *le retour des criminels, la guerre sainte et les infidèles et colonialistes qui seront bientôt défait*.

On le sentait chaque jour davantage : les multiples provocations irakiennes dépassaient de beaucoup le simple pied de nez que Saddam Hussein aurait adressé à un George Bush quittant la Maison-Blanche sous ses sarcasmes. Une quatrième incursion massive de « civils » à la frontière koweïtienne hier, une déclaration ministérielle sur la pérennité du caractère irakien du Koweït hier aussi, le déploiement de missiles sol-air dans la zone d'exclusion aérienne instaurée au Kurdistan, l'interdiction signifiée à l'ONU de survoler l'Irak avec ses aéronefs : le compte était bon et ne pouvait plus tromper personne. Le râs irakien cherchait la confrontation et la lui refuser eût apparu comme un aveu de faiblesse.

Car, malgré l'absence de réelle menace militaire irakienne, la crédibilité de l'ONU et celle de la politique américaine étaient en cause. Washington, Paris et Londres paraissaient en tout

cas le croire et n'ont pas hésité à mobiliser les deux cents chasseurs-bombardiers entretenus dans la région sur des cibles militaires pour rendre Bagdad à la raison. La patience de M. Bush est à bout, avait d'ailleurs déclaré son secrétaire d'Etat Eagleburger en matinée, répétant qu'aucun autre avertissement ne serait lancé.

Ce n'est évidemment pas le second anniversaire tout proche de la guerre du Golfe que le maître de Bagdad entendait célébrer en exaspérant les alliés. Entre autres motivations, il s'agissait surtout de détourner l'attention d'une population irakienne que l'embargo affecte chaque jour davantage et de la concentrer une fois de plus sur l'*« agresseur »* américain responsable de tous ses maux.

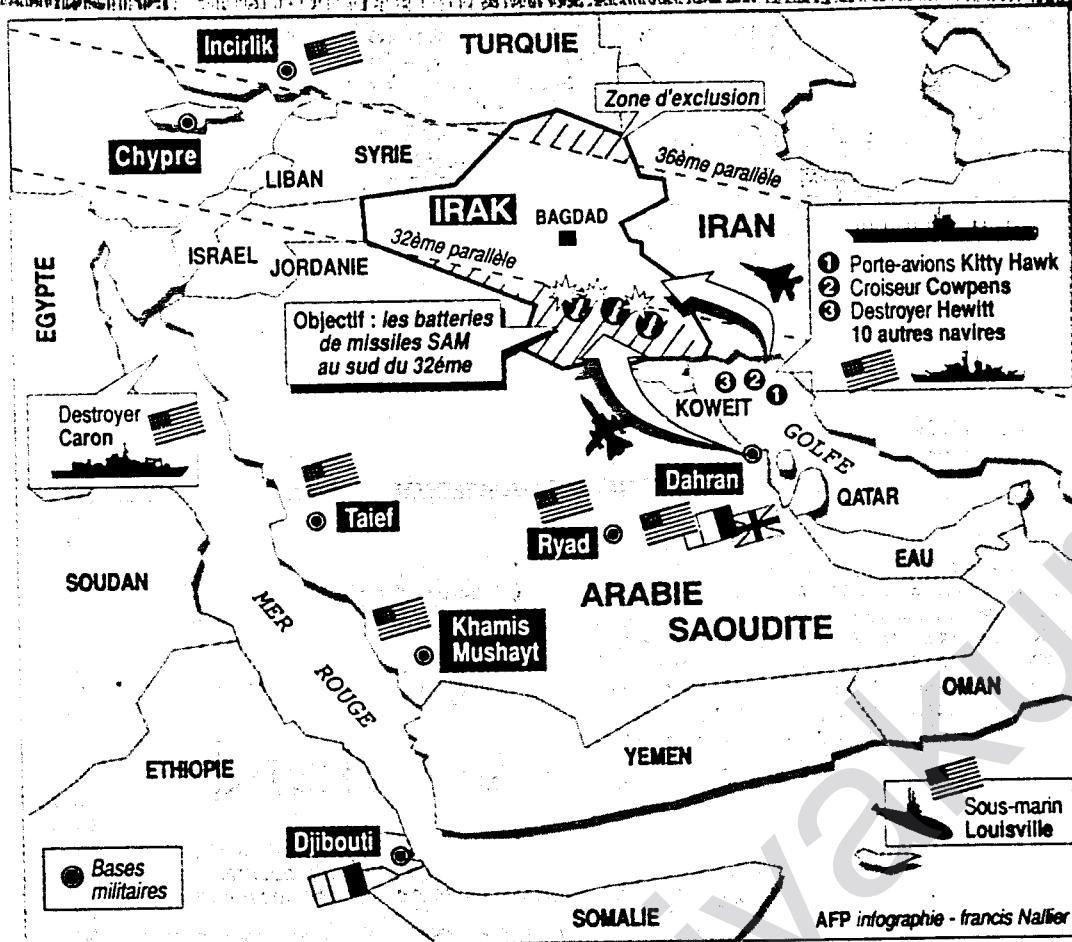
L'APPROBATION DE CLINTON

Saddam pensait sans doute aussi beaucoup à Bill Clinton qu'il a jusqu'ici significativement épargné. Mais, même s'il s'apprêtait à montrer un autre visage à l'administration démocrate, le calcul devait se révéler mauvais : le futur président clame sur tous les tons la « continuité fondamentale » de la politique américaine envers l'Irak. Et on le voit mal choisir la conciliation dans le domaine qui assura à M. Bush une immense (quoique éphémère) popularité.

B. L.

Articles page 10

Raid allié en Irak pour ramener Saddam Hussein à la raison

IRAK

Sanctions maintenues

Les membres du Conseil de sécurité de l'ONU ont décidé lundi soir de reconduire l'embargo commercial et militaire décrété contre l'Irak sans tenir compte des récents gestes d'apaisement en provenance de Bagdad. Le Conseil de sécurité a estimé que les autorités irakiennes ne respectaient pas le cessez-le-feu. Tous les 60 jours, les membres du Conseil de sécurité examinent la maintien des sanctions imposées à l'Irak depuis août 1990. *L'attitude de l'Irak au cours du mois ou des deux mois écoulés a réellement marqué un retour en arrière et non pas une amélioration*, a dit l'ambassadeur britannique à l'ONU Sir David Hannay. (AP.)

TURQUIE

Treize tués

Cinq civils et huit rebelles kurdes de Turquie ont été tués en deux jours dans le sud-est anatolien dans des accrochages entre maquisards kurdes et forces de sécurité turques ou dans des attentats armés, selon des informations de bonnes sources à Ankara. (AFP.)

Une certaine amertume arabe

Les membres de la coalition anti-irakienne manifestaient leur satisfaction hier soir. Pour la Belgique, Willy Claes, ministre des Affaires étrangères, faisait part de l'appui de notre pays à la décision de Washington, Londres et Paris.

sécurité de son peuple arabe, déclarait Esmat Abdel Meguid.

La Jordanie du roi Hussein, revenue depuis l'été dernier à ses sympathies pro-occidentales traditionnelles, déplorait elle aussi « tout recours à la force ». Du côté israélien, le ton était évidemment différent. Après avoir lancé des appels au calme à la radio, les autorités ne cachaient pas leur satisfaction. Depuis Paris, le chef de la diplomatie israélienne a par exemple estimé qu'il fallait « donner une leçon à l'Irak », *un pays qui ne peut aller contre l'ONU ni contre ses voisins*. Le genre de commentaire suscitant dans la foule des appréciations moroses, comme le FPLP, un mouvement palestinien radical constatant la répétition des « habituels deux poids deux mesures », puisqu'Israël n'est pour sa part jamais contraint d'appliquer les décisions de l'ONU telle celle qui le frappe dans l'affaire des Palestiniens bannis...

D'une manière générale, l'action de force entreprise par les Occidentaux contre l'Irak de Saddam Hussein ne trouvait d'écho défavorable public que dans les rangs arabes. Mais, fait remarquable, même un État en principe proche des vues de Washington comme l'Egypte n'a pas hésité à signifier ses inquiétudes. Ainsi le président Moubarak a-t-il exprimé ses « profonds regrets »... sans toutefois omettre de rappeler la conduite « irresponsable » du président irakien. Le secrétaire de la Ligue arabe, également au Caire, était plus net : *Nous sommes désolés et inquiets de cette attaque qui menace l'unité de l'Irak et la*

LE SOIR • MERCREDI 27 JANVIER 1993

KURDISTAN

Damas, Téhéran et Ankara d'accord

La Syrie, l'Iran et la Turquie ont réaffirmé mercredi à Damas leur opposition à tout séparatisme kurde dans le nord de l'Irak qui conduirait au démembrement de ce pays. Les ministres des Affaires étrangères syrien, turc et iranien se réunissaient pour la deuxième fois depuis la proclamation, en octobre dernier, d'un État fédéré kurde dans le nord de l'Irak, non reconnu internationalement, par le « parlement » kurde irakien élu en mai 1992. Les trois pays abritent de fortes minorités kurdes et sont opposés à l'émergence d'un Kurdistan indépendant. (AFP.)

IRAK

Une bombe explode à Erbil

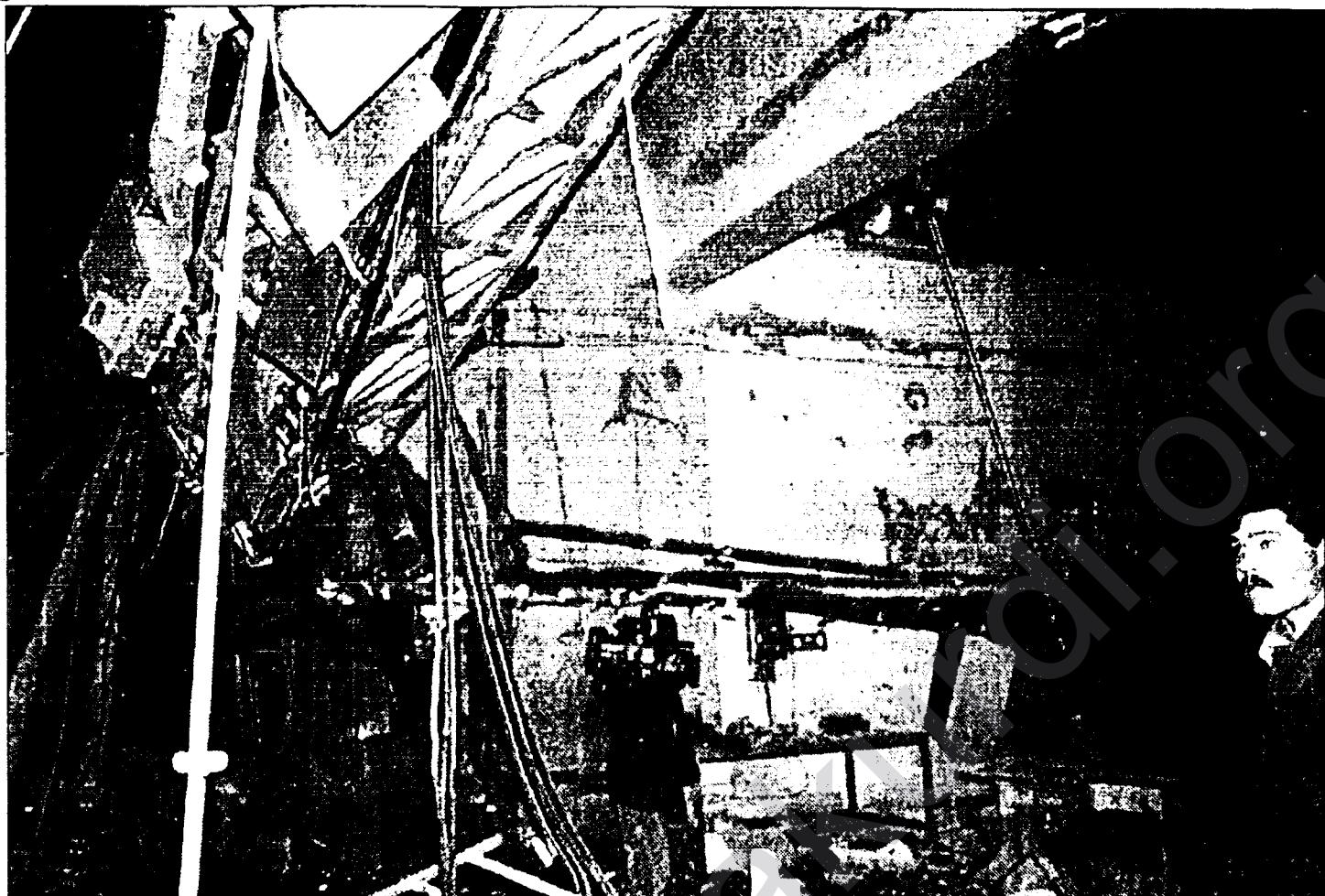
Cinq personnes ont été tuées et dix-huit autres blessées samedi à Erbil, dans le Kurdistan irakien, par l'explosion d'une bombe, a indiqué dimanche à Genève un porte-parole du Haut-Commissariat des Nations unies pour les réfugiés (HCR). La bombe, qui a explosé dans un restaurant, n'a touché aucun fonctionnaire international. (AFP.)

LE SOIR • JEUDI 14 JANVIER 1993

LE SOIR • LUNDI 8 FÉVRIER 1993

LE SOIR • JEUDI 11 FÉVRIER 1993

L'IRAK VEUT CROIRE EN CLINTON

Les journalistes ont été conviés à constater les dégâts subis par l'usine attaquée par les missiles américains près de Bagdad dimanche. Photo AFP.

Les Kurdes irakiens se montrent inquiets

La joie des peshmergas fut de courte durée. Les combattants kurdes qui avaient tiré en l'air par euphorie il y a une semaine en apprenant le raid de l'aviation alliée sur les bases antiaériennes irakiennes se sont rapidement rendus à l'aveuglante évidence : Saddam domine bel et bien son sujet, et son pouvoir sort conforté des attaques occidentales. D'après Massoud Barzani, l'un des deux principaux dirigeants kurdes irakiens, il est à craindre en effet que le râs ait réussi à convaincre de son « invincibilité » les Irakiens les plus dubitatifs.

Expérimentant une forme d'indépendance *de facto* depuis 1991, les Kurdes irakiens expliquent à qui veut les entendre que Bagdad attend le premier signe de faiblesse de l'Occident pour entreprendre la reconquête des quelque 50.000 km² qu'ils contrôlent. Les informations qu'ils distillent depuis quelques semaines relèvent que l'armée irakienne a renforcé sa présence aux abords de leur territoire. Près de 100.000 hom-

mes, dont deux divisions bien équipées de la Garde républicaine, seraient prêts à attaquer des peshmergas qui n'auraient que leur courage et des armes légères à leur opposer.

Ankara prend ces menaces très au sérieux. Comme l'a déclaré ce mardi Erdal Inonu, le vice-Premier ministre turc, la Turquie craint la répétition de l'exode de mars-avril 91, lorsque des centaines de milliers de Kurdes avaient fui la répression irakienne pour se réfugier, notamment, dans le Sud-Est turc.

M. Barzani a répondu indirectement aux inquiétudes du gouvernement turc. Dans une interview accordée dans la « capitale » kurde, Erbil, à l'envoyé du « Guardian », le fils du grand leader historique a affirmé hier que les peshmergas ne redeviendraient plus jamais des réfugiés. *S'il le faut, notre pays sera transformé en cimetière pour eux (les Irakiens) et pour nous*, a-t-il prévenu. A court terme, cependant, le risque semble plutôt tenu, puisqu'il a fait état

d'assurances « recues des alliés qu'ils arrêteraient une offensive irakienne par la force.

Pour le moment, le Kurdistan libre cherche surtout à passer l'hiver sans dommages. Victime d'un double embargo — celui de l'ONU concernant l'Irak et celui de l'Irak à leur égard — la population manque de tout : fuel, nourriture, médicaments, pièces détachées. Selon Erbil, seuls dix camions d'aide humanitaire dépêchés par les Nations unies parviennent à passer quotidiennement au-delà du point de contrôle irakien obligé se situant à la frontière turque. Dix camions pour des centaines de milliers de nécessiteux.

Fiers de leur autonomie enfin concrète mais conscients de sa précarité, les Kurdes reprochent à l'Occident l'incohérence de sa politique à l'égard de l'Irak, comme le disait la semaine dernière Hoshyar Zebar, porte-parole officiel. Le « réalisme » prêté à Bill Clinton les inquiète davantage encore.

BAUDOUIN LOOS

Le président Clinton maintient la ligne de George Bush

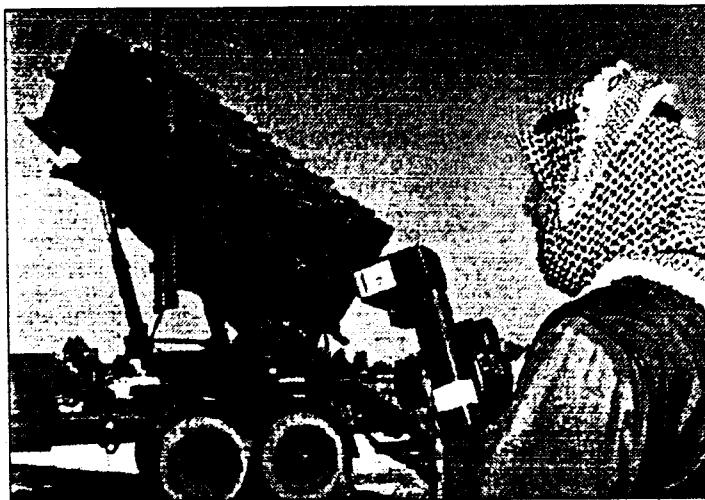
Accrochage dans le ciel irakien

Pour ceux qui, en Irak ou ailleurs, doutaient de la ligne suivie par Bill Clinton, la mise au point n'a pas tardé : « accroché » par un radar irakien au-dessus de la zone d'exclusion aérienne décreté par les alliés occidentaux dans le Nord de l'Irak, deux appareils de l'armée de l'air américaine de type F-4G et F-16 en mission de routine au nord du 36e parallèle ont tiré un missile contre l'installation anti-aérienne en cause.

Le fait de viser un avion électriquement ne signifie sans doute pas qu'un tir va suivre. Mais les alliés, depuis le début de la crise, ont toujours considéré cela comme un « acte hostile », une « provocation » justifiant rétalié immédiate, ce que l'armée irakienne savait donc.

Le cessez-le-feu unilatéral offert par Saddam Hussein en cadeau de bienvenue au président Clinton est-il déjà obsolète ? Telle que parvenue au « Soir » grâce aux bons soins de l'ambassade d'Irak à Bruxelles, la déclaration du Commandement suprême de la révolution statuant à Bagdad sur ce « cessez-le-feu » le 19 janvier spécifiait pourtant que « quelques mois » seraient suffisants à la nouvelle administration américaine pour réévaluer — notamment — l'*« injustifiable »* mesure que fut la création de deux zones d'exclusion aérienne dans les limites nationales irakiennes. La seule condition posée par les Irakiens tenait dans l'exigence que « l'autre côté ne commence pas à tirer ».

Les consignes données par Bill Clinton ne pouvaient se situer en

Un des antimissiles Patriot déployés au Koweït par les États-Unis. Photo AP.

déjà de celles de son prédécesseur dont la poigne a, en quelque sorte imposé la conduite du nouveau président... le moindre relâchement pouvant être interprété dans l'autre camp comme un signe de faiblesse.

Au Pentagone hier, on se voulait serein. *Nous sommes repartis pour jouer au chat et à la souris,* disait un responsable. *Les règles de notre engagement n'ont pas changé. Les Etats-Unis répondront à tout mouvement hostile, ou fâcheux des Irakiens. Cela ne va pas changer.* Le même homme ajoutait cependant : *Peut-être que quelque soldat irakien n'avait pas reçu le nouveau mot d'ordre ou que les ordres n'ont pas été obéis...*

La journée avait pourtant commencé sur un mode (enfin) beaucoup moins belliqueux,

puisque une équipe d'experts onusiens avait pu entreprendre le voyage de Bahreïn à Bagdad sans ennuis, comme l'avaient promis les Irakiens. Les inspecteurs sont spécialisés dans le domaine des armements chimiques. Leur porte-parole a souligné en fin de journée que l'accueil des autorités irakiennes avait été « très bon ». L'équipe n'est pas chargée de rechercher des armes chimiques, mais bien de superviser la destruction de celles déjà identifiées par les dizaines d'inspections précédentes. Comme le disait le porte-parole, « il reste beaucoup à faire ». Ils doivent d'ailleurs rester sur place entre trois et six mois. Sauf contre-ordre motivé par une crise.

B. L.

Nos avions et nos missiles antiaériens se trouvent là où nous avons décidé de les déployer, contrairement aux affirmations américaines, a affirmé un porte-parole irakien. Les missiles « sont en état d'alerte préventive, prêts à riposter à toute tentative d'agression », a déclaré le porte-parole cité par Radio-Bagdad. Le porte-parole, qui s'exprimait au lendemain d'une réunion des plus hautes instances dirigeantes du pays, a ajouté que l'Irak était « prêt au dialogue pour faire la paix loin de toute menace et de manière à garantir son droit à la souveraineté ».

Washington a affirmé, samedi, que « les Irakiens ont déplacé les missiles vers d'autres zones et dans des positions non menaçantes » et que « Saddam Hussein a cédé devant la solidarité de la coalition ». Les Etats-Unis, la Grande-Bretagne, la France et la Russie avaient sommé Bagdad de retirer des missiles antiaériens déployés dans la région du 32e parallèle (sud de l'Irak) où les alliés ont instauré depuis août dernier une zone d'exclusion aérienne.

Selon le porte-parole irakien, l'administration américaine sor-

tante « a probablement transmis des informations inexactes à M. Clinton pour donner l'impression que nous avions cédé aux exigences » (du président américain George Bush). Dans un entretien à la BBC réalisé jeudi — en pleine crise des missiles — et diffusé dimanche, M. Bush s'est dit confiant que son successeur poursuivra la même politique de fermeté vis-à-vis de l'Irak. Si Saddam Hussein nous met au défi, l'un et l'autre, je ne pense pas qu'il notera une différence dans la détermination des Etats-Unis à l'obliger à se conformer aux résolutions des Nations unies, a-t-il indiqué. M. Clinton a donné son appui, tout au long de la crise, au président Bush et s'est déclaré partisan de la manière forte en cas de refus irakien de retirer les missiles de la zone d'exclusion aérienne.

Dans le même temps, l'Irak est resté ferme dans son rejet de la mise en garde du Conseil de sécurité de l'ONU, qui l'avait averti sur les « graves conséquences » de son refus de se conformer à ses obligations concernant les vols des Nations unies.

Le ministre irakien des Affaires étrangères Mohammed Saïd as-Sahaf a affirmé que son pays ne restreignait pas les activités de l'ONU en lui proposant d'envoyer ses inspecteurs par la route, via la Jordanie ou d'utiliser des avions irakiens. La compagnie nationale Iraqi Airways, interdite de vol depuis deux ans, a proposé d'assurer « à bas prix » le transport du personnel de l'ONU en Irak. (AFP.)

LE SOIR • VENDREDI 22 JANVIER 1993

Bagdad souffle le chaud et le froid L'Irak dément avoir cédé et se dit prêt au dialogue

L'Irak a démenti, dimanche, d'avoir cédé aux pressions des Etats-Unis dans la crise des missiles et a proposé aux pays occidentaux, à dix jours de l'investiture du président élu américain Bill Clinton, un « dialogue pour la paix, loin de toute menace ». Dans le même temps, Bagdad a interdit aux avions de l'ONU de survoler le pays pour y transporter les missions d'inspection.

LE SOIR • LUNDI 11 JANVIER 1993

L'ARME CHIMIQUE ENFIN BANNIE

Moscou pour l'aider à entamer la destruction d'un stock qui s'élèverait quant à lui entre 40 et 60.000 tonnes.

POINT D'ORGUE

La convention interdisant les armes chimiques vient compléter et sans doute provisoirement conclure un long processus de désarmement qui a commencé en 1987 avec l'élimination des armes nucléaires à moyenne portée, les fameux euro-missiles, puis s'est poursuivi avec l'accord de désarmement conventionnel en Europe, signé par les pays de l'Otan et de l'ancien Pacte de Varsovie en 1990 et qui est entré en vigueur en novembre dernier. Ont suivi le retrait par les deux grandes puis-

sances de leurs armes nucléaires tactiques déployées en Europe; un accord de surveillance réciproque entre l'Est et l'Ouest, appelé « ciel ouvert »; puis la conclusion successive des traités Start 1 et Start 2 qui doivent réduire de deux tiers environ les arsenaux nucléaires stratégiques des Etats-Unis et de l'ex-URSS.

Toute menace n'est cependant pas écartée. Ces multiples accords doivent encore pour la plupart être réellement appliqués. On craint surtout aujourd'hui la prolifération discrète d'armes nucléaires, notamment dans le tiers monde, ainsi que d'éventuelles courses régionales aux armements.

PIERRE LEFÈVRE

Leur histoire a commencé en 1915 à Ypres

La première utilisation véritable d'armes chimiques date de la Première Guerre mondiale, lorsque le 22 avril 1915 à Ypres (Belgique), les Allemands lâchèrent sur les lignes françaises un nuage de gaz qui mit 15.000 hommes hors de combat et en tua 5.000. La Première Guerre mondiale a été marquée par l'emploi extensif des armes chimiques qui firent près de 100.000 morts et un million et demi de personnes gazées. Les horreurs de l'utilisation des gaz amenèrent la communauté internationale à adopter le protocole de 1925 qui interdisait l'usage des armes chimiques, mais non leur détention.

L'arme chimique ne fut pas utilisée pendant le second conflit mondial, mais malgré le protocole de 1925, de telles armes furent utilisées dans les années 20 et 30 par l'Italie en Abyssinie (aujourd'hui l'Éthiopie) et par le Japon en Chine (Mandchourie).

Depuis 1945 l'emploi d'armes chimiques a été allégué — mais sans preuves formelles — pen-

dant la guerre de Corée et dans plusieurs conflits régionaux, notamment au Yémen par les Egyptiens, en Afghanistan par l'URSS ou au Tchad par la Libye. Les Etats-Unis ont largement utilisé des produits défoliant pendant la guerre du Vietnam.

C'est cependant l'emploi d'armes chimiques par l'Irak aussi bien dans son conflit avec l'Iran que contre sa propre population civile, qui a donné une nouvelle actualité à la question. Des missions de l'ONU ont pu vérifier sur place que des armes chimiques avaient été utilisées contre des soldats mais aussi contre des civils iraniens et Bagdad a également eu recours à cette arme contre sa minorité kurde dans le nord du pays. Le bombardement au gaz de la ville de Halabja, le 17 mars 1988, aurait tué plus de 5.000 personnes. Les dirigeants irakiens ont reconnu eux-mêmes avoir utilisé l'arme chimique et ils ont menacé d'y avoir recours à nouveau pendant la guerre du Golfe, mais il ne l'ont finalement pas fait. (D'après AFP)

Belgique : des « déchets »

La signature, mercredi à Paris, par le ministre belge des Affaires étrangères, M. Willy Claes, de la convention interdisant les armes chimiques, n'aura que peu de conséquences pour la Belgique, qui ne possède aucune de ces armes, malgré le fait que le nord-ouest de son territoire recèle encore des munitions chimiques datant de la Première Guerre mondiale.

Ces gaz de combat, essentiellement d'origine allemande, sont en effet considérés par la convention comme des « déchets toxiques » plutôt que comme des armes chimiques. Le gouvernement belge s'est d'ailleurs engagé depuis plusieurs années à détruire ces déchets, contenus dans des obus que les services de déminage découvrent encore presque quotidiennement dans le Westhoek.

Le Conseil des ministres a décidé l'an dernier d'autoriser la construction à Poelkapelle (Flandre occidentale) d'une usine de destruction des quelque 200 tonnes d'armes chimiques qui y sont entreposées. Cette usine, qui devrait être opérationnelle en 1995, sera financée à parts égales par les ministères de la Défense nationale et de l'Environnement, qui y consacreront chacun 250 millions de francs.

Jusqu'en 1982, les munitions chimiques ou supposées l'être étaient déversées dans le Golfe de Gascogne. Mais ce mode d'élimination a été interdit par la convention de Stockholm sur les déversements en mer de substances dangereuses.

De source diplomatique, on indique que la signature de la convention par M. Claes obligera la Belgique à adopter une législation pénale interdisant et sanctionnant les activités prohibées par le document ainsi que des dispositions légales rendant obligatoire pour l'industrie chimique la communication des données et l'accueil des inspections requises par la convention. (Belga)

L'ARME CHIMIQUE ENFIN BANNIE

Les gaz de combat, utilisés pour la première fois à Ypres en 1915, définitivement mis à l'index du monde.

La convention bannissant les armes chimiques, que 127 pays ont commencé à signer hier soir à Paris, au cours d'une cérémonie solennelle qui doit durer trois jours, marque l'aboutissement de vingt-cinq années d'une négociation ardue. Elle vient surtout compléter le vaste effort de désarmement qui a accompagné la fin de la guerre froide et qui devrait ramener les arsenaux de toute nature à des niveaux incomparablement plus bas.

La convention non seulement interdit l'utilisation des armes chimiques, mais en prohibe aussi la mise au point, la fabrication, le stockage ainsi que l'acquisition et le transfert. Elle prévoit l'élimination de tous les stocks existants à l'horizon de l'an 2010 et instaure des procédures de vérification sans précédent qui s'appliqueront non seulement aux installations militaires, mais aussi à l'industrie chimique.

SANS LE MONDE ARABE

Cet aboutissement majeur comporte certes encore des lacunes. Bien que certains d'entre eux soient présents à Paris, la majorité des pays arabes a refusé de signer la convention, arguant du fait qu'Israël dispose de l'arme atomique. Ils s'y déclarent néanmoins favorables. Sans doute faudra-t-il attendre une conclusion heureuse des pourparlers de paix israélo-arabes pour voir ces pays se soumettre à cette nouvelle discipline. L'Irak, possesseur patenté de gaz mortels, fait l'objet quant à lui d'une destruction de ses

stocks par l'ONU. La Corée du Nord n'a pas non plus manifesté son intention de se joindre au mouvement. Et si des pays comme l'Iran, Israël, la Chine, l'Inde et le Pakistan adoptent la convention, il semble que celui-ci lie son application à la dénucléarisation de l'Inde, celle-ci posant la même condition à l'encontre de la Chine.

La convention peut néanmoins produire son propre effet d'entraînement. Elle prévoit des procédures de vérification très inquisitrices, les plus indiscrettes dans l'histoire du contrôle des

armements, selon M. Roland Lehman, directeur de l'Agence américaine du contrôle des armements et du désarmement. Les installations, même civiles, d'un pays suspecté de produire des armes chimiques pourront faire l'objet d'une inspection dite par défi, moyennant un simple préavis de cinq jours. Les pays signataires devraient ainsi acquérir une nouvelle virginité dans ce domaine tandis que les autres pourront non seulement être suspectés, mais se verront surtout priver de l'accès à certaines technologies modernes

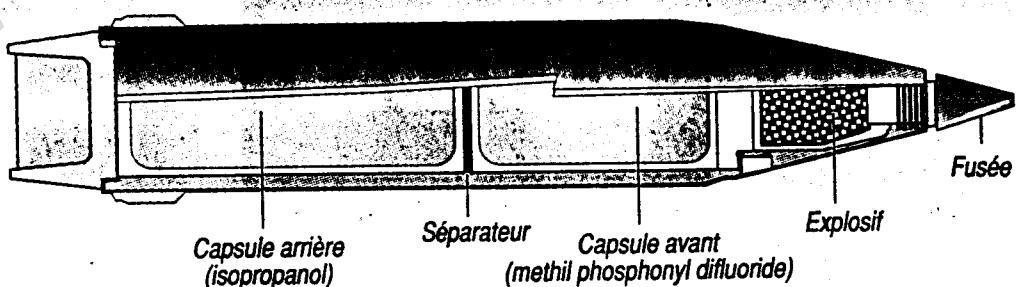
et de l'importation de certains produits utilisés par l'industrie chimique.

La convention ne doit entrer en vigueur que deux ans après sa signature par 65 premiers pays. Les détenteurs d'armes chimiques auront alors dix ans pour s'en débarrasser (quinze ans pour l'ex-URSS étant donné l'ampleur de la tâche). On estime que l'opération coûtera plus de 8 milliards de dollars aux Etats-Unis pour détruire un stock de l'ordre de 30.000 tonnes d'agents chimiques. Washington a offert 25 millions de dollars à

LES EFFETS DES ARMES CHIMIQUES

AGENTS	TEMPS D'ACTION	EFFETS PHYSIOLOGIQUES	UTILISATION TACTIQUE
Irritants (lacrymogènes, urticants)	immédiat	larmes, démangeaisons	dispersion momentanée de l'adversaire
Vésicants (ypérite, léwisite)	quelques heures	brûlures graves, atteintes aux voies respiratoires	mise hors combat de l'adversaire, terrain et matériel restent contaminés
Suffocants (phosgène, chlore)	quelques minutes	lésions pulmonaires, troubles circulatoires et rénaux	mise hors combat des troupes non équipées de masques
Toxiques sanguins (acide cyanhydrique)	immédiat	asphyxie et arrêt respiratoire	mise hors combat MORTEL
Neurotoxiques (Sarin, Tabun, Soman, VX)	très court	bloque l'influx nerveux, convulsions, arrêt respiratoire	la mort survient en quelques minutes MORTEL

source : AFP, "Équilibre militaire des superpuissances"

Une munition chimique : la charge d'un obus binaire contient, séparés par une cloison étanche, deux éléments inoffensifs dont la combinaison donne un mélange mortel au moment de l'éclatement. **Utilisation :** sous forme d'obus et charges de mortier de tous calibres, de missile, roquette, bombe d'avion.

AFP infographie - Philippe Landry

Bill Clinton le sait d'ores et déjà : le Golfe figurera dans les premières pages de son agenda

L'Irak contraint de céder à nouveau à l'ONU

Nouvel ultimatum lancé à Bagdad vendredi soir. Et nouvelle concession de l'Irak : les vols de l'ONU au dessus de son territoire reprendront.

Quarante huit heures après le raid allié dans le sud de l'Irak, la tension est brutalement remontée vendredi entre Washington

et Bagdad avec l'annonce par le président George Bush que l'Irak avait moins de quatre heures pour autoriser un avion des Nations Unies à pénétrer dans son espace aérien. Les Nations unies ont informé Saddam Hussein que si une autorisation de vol n'était pas donnée à 16 heures, heure de Washington — 22 heures belges —, l'Irak sera dans une situation de non respect des résolutions de l'ONU, qui permettent des missions d'inspection en Irak, a déclaré le président américain.

Un ultimatum auquel Saddam Hussein n'a pu que répondre positivement, bien que de manière restrictive : une heure avant l'échéance fixée par Washington, l'Irak a annoncé offi-

ficiellement qu'il autorisait, à partir de ce vendredi, et pendant quatre jours, des appareils de l'ONU à atterrir sur son sol, mais a affirmé qu'il ne serait pas responsable de la sécurité de ces appareils. C'est aux États-Unis, à la Grande-Bretagne et à la France d'assumer ce rôle, selon un porte-parole de Bagdad. Cette restriction étant liée à la situation actuelle dans la région. Toutes les armes en Irak sont orientées pour la défense de l'espace aérien du pays et de sa souveraineté, a affirmé le porte-parole irakien.

Reste que, malgré cette « reculade » de Saddam Hussein, le ton reste au défi. Un « message », en quelque sorte, adressé au successeur de George Bush,

bientôt ex-ennemi mortel. Nul doute en effet que Saddam Hussein, qui craint la grogne croissante d'une population aux abois, a voulu faire comprendre à Bill Clinton que le statu quo — le maintien d'un embargo drastique — ne pouvait perdurer. Si non, semble dire le râs irakien, la tactique de harcèlement à l'égard des alliés et de l'ONU reprendra périodiquement, de manière à prohiber toute sérénité de l'Administration démocrate dans ce dossier.

Comme en écho, le président élu s'est attelé hier à faire taire les supputations devenues prolifiques, depuis mercredi, quand il s'était déclaré ouvert à une révision de la politique américaine envers le président irakien. Hier donc. Bill Clinton a cru bon

d'effacer cette impression de faiblesse en appuyant l'ultimatum sur les vols onusiens et en démentant toute intention de « normaliser les relations avec l'Irak » : Il n'y a pas de différence entre ma politique et celle de l'administration Bush. Je jugerai Saddam Hussein en fonction de sa politique, ce qui est précisément ce qu'a fait l'administration Bush, a-t-il martelé.

C'est que M. Clinton devait réagir pour se trouver plus en phase avec son opinion publique. Effectivement, les plus récents sondages laissent apparaître de grosses majorités d'Américains bien bellicistes, favorables aux frappes militaires contre Saddam Hussein, y compris pour le chasser du pouvoir, dût-on envahir l'Irak à cette fin !

Le nouveau secrétaire d'Etat Warren Christopher a, dans le même ordre d'esprit, répondu à son prédécesseur qui craignait un affaiblissement de la détermination internationale à maintenir les sanctions destinées à empêcher Bagdad de redevenir une puissance militaire régionale. Notre politique soutient totalement l'action menée mercredi et nous serons prêts à passer à d'autres formes d'action si cela se révélait nécessaire.

Sur le terrain, les premiers Marines sont arrivés au Koweït, vendredi après-midi. Onze cents hommes y seront déployés, sans doute près du port d'Oum Qasr « visité » par les Irakiens pendant la crise.

BAUDOUIN LOOS (avec AFP.)

LE SOIR • SAM. 16 ET DIM. 17 JANVIER 1993

KURDES

Irak : attentat meurtrier

Cinq personnes ont été tuées et 82 autres blessées dans l'explosion d'une voiture piégée jeudi au centre de la ville d'Erbil, considérée comme la « capitale » de l'Irak du nord, selon une source kurde digne de foi parvenue vendredi à Ankara. La voiture aurait explosé dans le marché du centre d'Erbil à 12 h 55. Les victimes étaient en majorité des enfants vendeurs de cigarettes et des marchands de légumes ambulants, a-t-on ajouté de même source. (AFP.)

Un Allemand condamné en Turquie

Un journaliste allemand a été condamné vendredi par la cour de sûreté de l'Etat de Diyarbakir (sud-est) à trois ans et neuf mois de prison en Turquie pour « complicité avec la rébellion kurde », a-t-on appris de source judiciaire. Stephan Waldberg, journaliste indépendant, avait été arrêté à la frontière turco-irakienne le 18 octobre. Il plaidait non coupable. Bonn avait protesté contre son arrestation et son procès. (AFP.)

LE SOIR • SAM. 23 ET DIM. 24 JANVIER 1993

Attentat au Kurdistan

Deux personnes ont été tuées et cinq autres blessées, samedi, par une explosion dans un entrepôt de vivres dans la ville kurde irakienne de Souleimanieh (Irak du Nord), a rapporté, dimanche, l'agence turque Anatolie citant la radio du Parti démocratique du Kurdistan (PDK, de Massoud Barzani). Le nord du Kurdistan est régulièrement le théâtre d'actes de terrorisme, jamais revendiqués, dont la responsabilité, selon les Kurdes, revient au gouvernement de Bagdad qui n'a jamais accepté la dissidence de cette région. (AFP.)

LE SOIR • LUNDI 15 FÉVRIER 1993

George Bush a fait ses adieux, jeudi, à l'armée américaine à Fort Myer. Il est ici avec Colin Powell, commandant en chef, déjà à ce poste durant la crise du Golfe. Photo AP.

OLEE : CHACUN SUR SES POSITIONS

Les retombées russes des bombes sur l'Irak

Les ondes de choc en Russie des bombes sur l'Irak : le raid aérien allié, qui a reçu le soutien du Kremlin, a relancé le conflit entre le gouvernement et les députés conservateurs à Moscou. Jeudi, dès le premier jour de la session parlementaire de 1993, certains députés ont commencé à accuser le ministère des Affaires étrangères d'un alignement de la diplomatie russe sur l'Occident.

Le conflit s'est encore cristallisé sur la personne du ministre, Andreï Kozyrev, cible d'incessantes attaques de l'opposition.

Alors que le MID, le ministère des Affaires étrangères, soulignait dans un communiqué que le raid allié sur l'Irak était la conséquence des violations par Bagdad des résolutions du Conseil de sécurité de l'ONU, les plus « ultras » des députés faisaient inscrire à l'ordre du jour du parlement l'examen de la question irakienne.

À une très large majorité, les députés ont exigé qu'un représentant du ministère des Affaires étrangères vienne jeudi ou vendredi expliquer devant eux sa position sur l'Irak. Des députés, initiateurs de ce vote, du Front de salut national (coalition, minoritaire mais très bruyante, des extrémistes communistes et nationalistes) se sont indignés que la Russie puisse par-

ger la responsabilité du raid sur l'Irak et ont déclaré que le peuple russe est solidaire du peuple irakien, victime d'une nouvelle agression de la part des Etats-Unis, de la Grande-Bretagne et de la France. Ils ont appelé le parlement à agir pour obtenir la démission d'Andrei Kozyrev, dont l'activité nuit aux intérêts de la Russie.

Face aux conservateurs, favorables au maintien des alliances internationales héritées de l'URSS, aucune voix pour défendre la diplomatie russe ne s'est fait entendre au parlement où, il est vrai, les partisans de Boris Eltsine sont de plus en plus rares. Le président russe vient, en effet, de nommer le vice-président du parlement, Sergueï Filatov, à la tête de l'appareil de la présidence de la République et le député réformateur Viatcheslav Braguine à la tête de la télévision centrale.

Pourtant, M. Eltsine aura besoin de trouver une majorité à la Maison blanche pour obtenir la ratification de l'accord Start II qu'il vient de signer avec George Bush.

L'attitude de la Russie à l'égard de l'Irak, tout comme le processus de la ratification des accords Start II et d'autres prises de position de l'actuelle diplomatie russe et de ses... critiques, ont fait objet d'une inter-

Alors que les réactions au raid occidental en Irak se multiplient, Bagdad et Washington ne modifient pas leur langage.

Fidèle au ton traditionnel, le vice-Premier ministre irakien Tarek Aziz a ainsi déclaré, jeudi, que Bagdad riposterait « sûrement » au raid aérien allié lancé la veille. D'ailleurs, dans la soirée, un porte-parole annonçait fièrement que la défense anti-aérienne irakienne avait mis en fuite deux avions ennemis au nord du pays...

Tarek Aziz a encore estimé que le raid n'a pas fléchi la position de principe de l'Irak qui défend sa souveraineté et son unité. Il a regretté que la propagande occidentale ait présenté comme une capitulation de l'Irak la décision transmise mercredi soir à l'ONU de céder pour le moment la récupération de ses biens (au Koweït) et d'autoriser l'ONU à reprendre ses vols, sous sa responsabilité. Comme pour défier à nouveau Washington, l'agence irakienne de presse a indiqué que les radars des missiles antiaériens avaient été réactivés dans le sud.

view accordée au « Soir » ce jeudi par le porte-parole du ministère russe des Affaires étrangères, Sergueï Yastrzhembski. À propos de l'attitude de certains parlementaires qui critiquent l'alignement russe dans l'affaire irakienne, on peut, selon M. Yastrzhembski, parler d'alignement non seulement sur les USA, mais aussi sur les valeurs du monde civilisé, sur les décisions adoptées par le Conseil de sécurité. Cela étant, ajoute le porte-parole, dans ce cas, il s'agit moins d'une affaire de politique étrangère que de politique intérieure...

Nous publierons dans une de nos prochaines éditions des larges extraits de l'interview de M. Yastrzhembski.

P. MI.

Dix-neuf morts et quinze blessés, selon Bagdad

Cinq avions ont pris part au raid des forces alliées mercredi sur l'Irak et des bombes d'une tonne à guidage laser ont été déversées pendant une demi-heure, a indiqué le porte-parole du Pentagone à Washington. Selon un autre responsable, resté anonyme, des missiles antiradar HARM ont aussi été tirés sur les batteries de missiles irakiens. De son côté, le secrétaire à la Défense Dick Cheney a indiqué que les forces coalisées avaient attaqué huit cibles en tout sur six sites différents. Des missiles sol-air, leurs radars, les sites de radars d'alerte avancée et les défenses aériennes que Saddam a tenté de reconstruire après la guerre du Golfe.

L'Irak a riposté seulement par quelques tirs antiaériens et aucun appareil allié n'a été porté disparu au cours de l'attaque qui a duré quatre heures, avait déclaré le général Joseph Hoar, dirigeant le commandement central. Les responsables militaires ont souligné que le bilan des dommages occasionnés aux lanceurs de missiles irakiens ne seraient pas connus avant plusieurs jours. Le porte-parole du Pentagone a cependant admis qu'une des quatre batteries visées avait été détruite, deux autres mises hors d'usage mais que la quatrième restait opérationnelle.

Les responsables militaires américains restaient prudents en attendant un examen attentif des documents filmés par les caméras des avions. L'optimisme manifesté après le raid s'appuyait initialement sur les rapports des pilotes. Les avions alliés ont attaqué les bases de missiles antiaériens et de radar à Taïf, Najaf, Samawah et Amarah dans le sud de l'Irak, ainsi que des bases de missiles près de Bassorah et de Nassirah.

La plupart des 110 appareils qui ont pris part à l'action, a-t-on indiqué au Pentagone, étaient des avions de l'US Air Force qui ont décollé de Dhahran en Arabie Saoudite et plusieurs dizaines lancés depuis le porte-avions « Kitty Hawk » mouillant dans le golfe Persique. Les forces aériennes comprenaient 38 avions de combat F-14, F-16, F-15, bombardier A-6, F-18 et British Tornados. Ils étaient accompagnés par quelque 26 F-15C et F-14 américains et quelques Mirages français comme défense aérienne. Enfin, un groupe de 30 avions de ravitaillement, Awacs, appareils de reconnaissance et hélicoptères ont accompagné les avions.

Selon Bagdad, le raid a fait 19 morts et 15 blessés militaires et civils. Les dommages infligés par le raid aux positions militaires irakiennes sont « minimes », affirme l'agence INA. Le communiqué fait état de la destruction de plusieurs habitations dans le sud, notamment dans la banlieue de Bassorah, à Najaf ainsi que dans trois autres provinces. Le Pentagone a reconnu qu'une cible non militaire avait été touchée par erreur près de Bassorah. (AFP/AP)

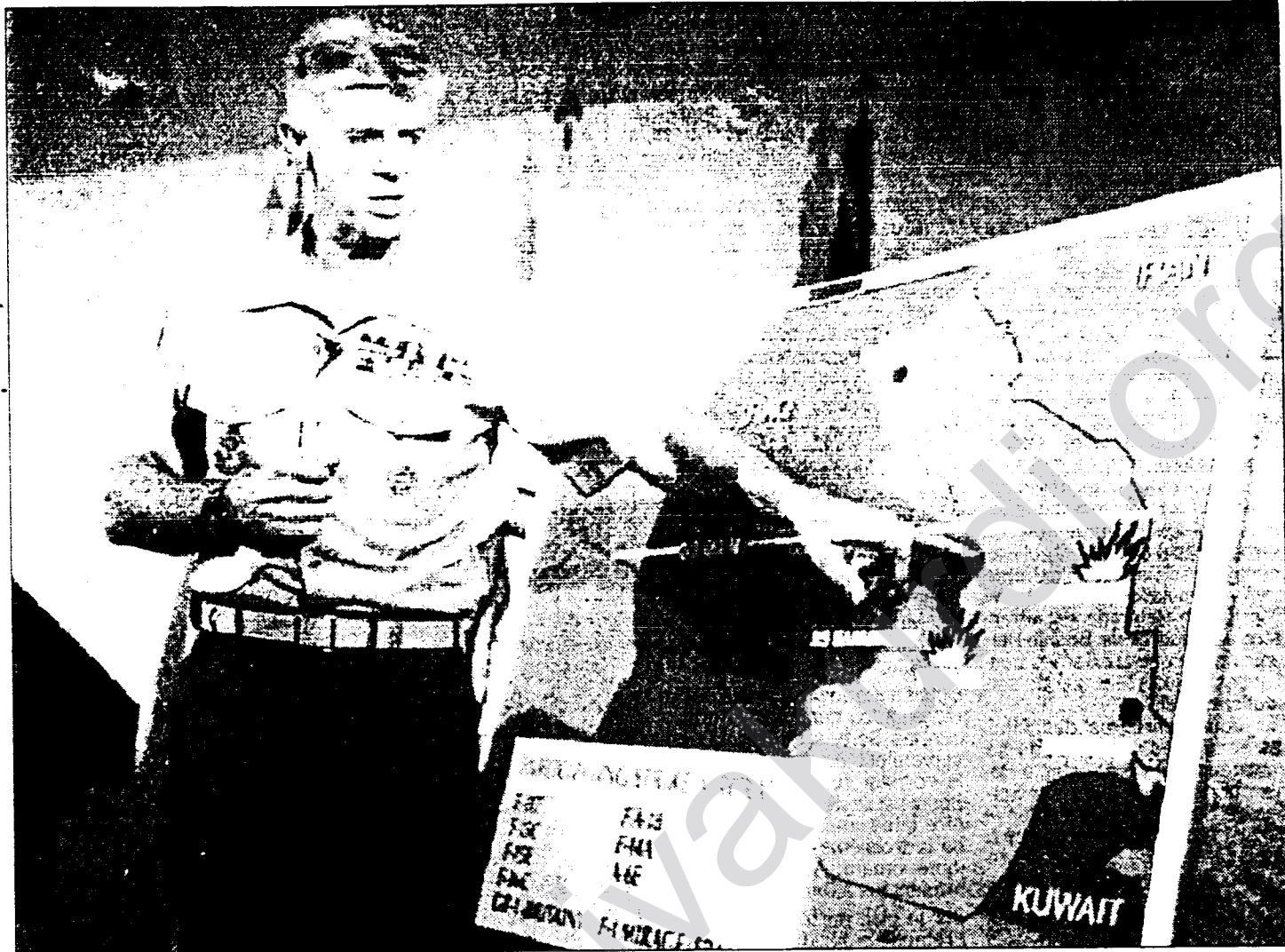
Pour sa part, le secrétaire américain à la Défense, Dick Cheney, a déclaré, jeudi, que les Etats-Unis étaient prêts, si nécessaire, à utiliser à nouveau la force contre l'Irak avant la fin du mandat de George Bush. Celui-ci a estimé que l'opération avait été un grand succès. Lawrence Eagleburger, le secrétaire d'Etat, s'est dit persuadé que Saddam recommencera d'ici un mois, pour défier Bill Clinton.

Entre autres marques de satisfaction en Occident, les Douze de la CEE ont jugé que le régime de Bagdad a finalement eu ce qu'il cherchait, comme l'a dit le président en exercice du conseil des ministres des Affaires étrangères. Pour le secrétaire général de l'ONU Boutros Ghali, le raid était conforme aux résolutions du Conseil de sécurité et de la charte de l'ONU car l'Irak a

En revanche, il se confirme que la nouvelle opération militaire occidentale a créé un malaise dans le monde arabe et fait réapparaître des clivages qui avaient déjà divisé ces pays lorsqu'une coalition, menée par les Etats-Unis, avait mis fin, en 1991, à l'occupation du Koweït par l'Irak. D'autant que l'action est intervenue alors que le monde arabe est mobilisé pour obtenir qu'Israël applique la résolution 799 demandant le retour des quelque 400 Palestiniens expulsés vers le Liban. Le monde musulman est en outre de plus en plus sensibilisé à la situation dramatique dans laquelle la communauté internationale, et notamment l'ONU, laisse les musulmans de Bosnie-Herzégovine. Comme en 1991, un certain nombre de voix arabes ont immédiatement accusé les Occidentaux de mener une politique de deux poids, deux mesures. Comme Esmat Abdel Meguid, secrétaire général de la Ligue arabe, l'OLP, Amman, Damas, Khartoum ou Beyrouth.

A l'inverse, le Koweït s'est félicité de l'intervention occidentale et accueillera plus de 1.500 Marines américains. L'Arabie Saoudite n'a pas réagi, mais a apporté son plein appui au raid puisque certains avions ont décollé de son territoire. (AFP)

GOSEE : CHACUN SUR SES POSITIONS

À Tampa, en Floride, le général Hoar, commandant en chef du centre de commandement américain, explique les opérations. Photo AFP.

Une défaite ou une victoire pour la stratégie de Saddam Hussein ?

À moins de suggérer que Saddam Hussein ne soit « dérangé », comme le fit hier Lawrence Eagleburger, le secrétaire d'État américain, il n'est pas impossible de discerner dans le comportement du raïs irakien une logique propre. Sans doute ses rodemontades et autres provocations ne pouvaient-elles que produire à court terme la démonstration de force des alliés. Sans doute aussi est-ce exactement ce que Saddam attendait : une réplique limitée à ses menaces limitées.

« Une gifle plutôt qu'une correction », estimait mercredi une source militaire américaine. Car le démembrément de l'Irak demeure

une conséquence considérée comme apocalyptique par ses voisins arabes et turc qui craignent non sans arguments les progrès du militarisme chiite iranien ou ceux du séparatisme kurde sinon une inquiétante décomposition sur base « tribale ». Par les alliés interposés, ou plutôt grâce à la modération de leurs « représailles », le président irakien vient de prouver à son armée et à ses fidèles que les États-Unis partageaient les soucis de Riyad, Koweït ou Ankara relatifs à l'unité irakienne.

Mais le pouvoir dictatorial irakien a peut-être fait beaucoup mieux encore. S'il est vrai que les provocations de ces derniers jours s'adressaient également à l'hom-

me qui occupera le fauteuil principal du bureau ovale de la Maison-Blanche à partir du 20 janvier, Bill Clinton, celui-ci a apparemment reçu le message. Certes ses commentaires livrés au « New York Times » hier insistaient surtout sur la possibilité d'une escalade américaine terrestre si besoin, mais les analystes irakiens auront fébrilement noté son ouverture : *Je crois aux conversions de dernière minute. Si Saddam veut avoir d'autres rapports avec les États-Unis et avec l'ONU, tout ce qu'il a à faire est de changer de comportement* (soit mettre en application les ré-

solutions du Conseil de sécurité des Nations unies).

En cessant de placer le conflit à un niveau personnel, comme son prédécesseur le fit avec obstination, Bill Clinton a peut-être retrouvé une porte de sortie honorable pour un maître de Bagdad qui sait que sa survie, à moyen terme, impliquera un profil beaucoup plus bas. Tous les voyageurs rentrant de Bagdad annoncent un même diagnostic encore corroboré par l'envoi de l'AFP ce jeudi citant un diplomate dans la capitale : *Le maintien de l'embargo a considérablement fragilisé le pays et sa*

population; Saddam se montre inflexible pour justifier un émboîtement de sa politique à l'égard de l'ONU qu'il sait inévitable.

Au passage enfin, le président irakien aura engrangé un gain moins marginal qu'il n'y paraît lorsqu'il a une fois de plus très spectaculairement « prouvé » au monde arabe — et pas seulement aux « masses » — que l'Occident avait une conception décidément sélective de l'application forcée ou non des règles internationales selon qu'elles s'adressent à un Etat arabe ou à Israël.

BAUDOUIN LOOS

L'IRAK VEUT CROIRE EN CLINTON

Bagdad joue son va-tout en proposant un cessez-le-feu dans les zones d'exclusion aérienne.

En dépit des multiples déclarations du nouveau président américain, les dirigeants irakiens se montrent très désireux de nouer des relations nouvelles avec l'Administration démocrate à Washington. Ainsi de la lettre ouverte publiée par Bagdad - accueillie mardi soir par une fin de non-recevoir de Bill Clinton : *M. le président, le peuple ne vous a pas élu pour poursuivre cette politique. Soyez du côté du changement, du monde réel que vous avez promis, y lisait-on. Ou encore : Si ces problèmes demeuraient, cela ferait chuter l'Amérique de son sommet. Permettez-moi de vous offrir un conseil : l'hostilité envers l'Irak vous occultera les réalités sur lesquelles reposent les intérêts légitimes de votre pays.*

Et si l'on doutait encore de la signification de ces propos, l'Irak a annoncé mardi un « cessez-le-feu » unilateral dans les zones d'exclusion aérienne dans le nord et le sud du pays, contrôlées par l'aviation alliée, un geste qualifié de *signe encourageant* par le Pentagone. Le Conseil de commandement révolutionnaire, dirigé par Saddam Hussein, a déclaré qu'il n'y aurait plus d'attaques contre les avions américains, français et britanniques. À condition, toutefois, que l'autre partie s'abstienne également de tirer. Le cessez-le-feu entrera en vigueur mercredi à 8 heures du matin (6 heures en Belgique), a précisé le Conseil. Objectif : donner un signe de bonne volonté à l'égard de l'administration Clinton et, à travers lui, le peuple américain. Cela donnera à la nouvelle administration du temps pour étudier la question des zones d'exclusion aérienne du nord et du sud de l'Irak...

Cette décision unilatérale de Bagdad, si elle est appliquée, vide pratiquement de sa substance le nouvel affrontement de ces derniers jours. Et donc aussi la réunion que le Conseil de sécurité de l'ONU s'apprétrait à tenir dans la nuit de mardi à mercredi — le secrétaire général de l'ONU avait notamment recommandé au Conseil le déploiement d'une force de 3.645

militaires dans le cadre de la Mission d'observation de l'ONU à la frontière Irak-Koweït où une série d'incidents a eu lieu.

D'autant que Bagdad serait disposée à autoriser les vols de l'ONU directement par l'est, depuis Bahreïn, dénouant un autre point clé de la crise actuelle.

Reste à savoir ce que fera Bill Clinton. Jusqu'ici, il entendait en tout cas veiller à la continuité de la politique américaine. Il a d'ailleurs demandé aux responsables de l'administration Bush chargés de l'Irak et du Proche-Orient de continuer à assumer leurs fonctions au-delà de la passation de pouvoir mercredi. Et Colin Powell, commandant en chef des armées, avait « conseillé » au président élu d'avertir Saddam qu'il s'expose à de nouvelles attaques s'il ne se plie pas aux sanctions : *S'il refuse, les Etats-Unis devraient bombarder des cibles tels les Gardes républicains pour contraindre les militaires à le renverser.*

Moscou doit être satisfait, qui avait demandé à l'Irak de faire un geste montrant sa *bonne volonté politique*. La Russie peut désormais, comme elle l'a proposé hier, jouer les bons offices. Du Saint-Siège est aussi parvenue une offre de médiation auprès de l'ONU, à la demande de l'Irak, à la recherche d'un dialogue. (AFP, AP.)

Encore des accrochages hier

Trois avions de l'armée de l'air américaine ont attaqué mardi des bases de défense antiaérienne irakiennes dans le nord de l'Irak, a annoncé le Pentagone, avant que Bagdad n'affirme que ce raid a fait trois morts. Le porte-parole de la Maison-Blanche a par ailleurs déclaré : *Nous continuons à surveiller le comportement de l'Irak. Nous n'hésiterions certainement pas à réagir si nécessaire.*

A 7 h 40 (GMT), un F-4G Wild Weasel a tiré un missile sur une base irakienne de missiles sol-air et de radar après que ce radar eut commencé à prendre dans son faisceau un appareil américain. Cette attitude a été jugée par les pilotes américains comme une « provocation ».

Environ trois heures plus tard, deux F-16 Fighting Falcon ont lâché des bombes à fragmentation sur un site d'artillerie antiaérienne qui avait ouvert le feu.

Au moment de ces incidents, un deuxième porte-avions américain, le « John F. Kennedy » (en-

viron 85 chasseurs à bord), abrégéait son escale à Naples et prenait la direction de la Méditerranée orientale. Le croiseur lance-missile « Belknap », avec le commandant de la 6e flotte Joseph Lopez, partait aussi plus tôt que prévu du Portugal pour la Méditerranée. Deux croiseurs accompagnent en outre le « Kennedy », le « Leyte Gulf » et le « Gettysburg ». Un responsable de la Défense a précisé que ces renforts avaient été décidés par mesure de précaution.

Enfin, les batteries de missiles antimissiles américains Patriot réclamées par le Koweït sont par ailleurs arrivées mardi dans l'émirat. Selon des responsables de l'aviation américaine, il semblerait que quatre batteries aient été envoyées d'Allemagne, comme lors de la dernière crise en août. À ce sujet, le ministre de l'Information irakien, l'ironique Hamed Youssef Hammadi, a estimé, hier, que Washington aurait mieux fait de dépêcher au Koweït des « psychiatres pour soigner la schizophrénie » des dirigeants koweïtiens. (AP, AFP.)

TURQUIE

Explosion et arrestations

Trois Kurdes ont été tués dans l'explosion d'une bombe qu'ils maniaient mercredi dans une maison à Siverek, selon l'agence turque Anatolie. Il s'agirait de membres de l'organisation séparatiste PKK. Par ailleurs, 53 militants ou sympathisants du PKK ont été arrêtés et un bon nombre d'armes ont été saisies dans différentes localités du sud-est anatolien, a-t-on officiellement annoncé. (D'après AFP.)

IRAN

Droits de l'homme sans progrès

Aucun progrès important n'a été accompli en Iran en matière de libertés et de droits fondamentaux, estime le représentant spécial de la commission des droits de l'homme de l'ONU, qui fait état de 301 exécutions judiciaires en 1992, dont 164 cas où la condamnation à mort est attribuable à des raisons politiques. Il estime que les amputations et les flagellations (par exemple 248 cas dans la province de Kermanshah) sont des punitions interdites selon les critères internationaux car elles constituent des tortures. (AFP.)

LE SOIR • JEUDI 25 FÉVRIER 1993

Bagdad dit maintenir son « cessez-le-feu unilatéral » au Nord et au Sud

Irak : nouveau tir aérien américain

Un avion américain a ouvert le feu vendredi sur une batterie antiaérienne irakienne située au nord du 36e parallèle qui l'avait « accroché » avec son radar, mais il a apparemment manqué sa cible, a indiqué un responsable du Pentagone hier après-midi. Il s'agit du deuxième incident de ce type opposant la chasse américaine à la DCA irakienne depuis l'arrêt des tirs décrété mardi par l'Irak et entré en vigueur mercredi.

Des hauts fonctionnaires du Pentagone ont par ailleurs affirmé que l'Irak aurait « provoqué » l'incident de jeudi mais sans pouvoir dire si la répétition de ces incidents au nord du 36e parallèle signifiait une relance des hostilités par Bagdad. A New York, des diplomates en poste à l'ONU ont qualifié vendredi les incidents de jeudi et vendredi « d'isolés » et donnaient l'impression qu'ils ne s'attendaient pas à une nouvelle escalade. D'autant que l'Irak avait affirmé vendredi matin sa volonté de normaliser ses rapports avec la nouvelle administration aux Etats-Unis en dépit du premier incident qui avait impliqué la veille l'aviation américaine dans le nord du pays.

Le directeur du comité des relations extérieures du Parlement irakien, cité par le quotidien officiel « as-Soura », a souligné l'importance d'établir de « nouveaux rapports » entre Bagdad et Washington, fondés sur « le respect de la volonté des Irakiens à se doter du régime qu'ils désirent ». *Nous souhaitons voir le président Bill Clinton éloigner le spectre de la guerre et établir de bons rapports avec les peuples de la région*, a ajouté Safa'a Saleh al-Omar.

Les médias officiels irakiens n'ont fait aucun commentaire au lendemain de l'opération américaine dans le nord de l'Irak.

La vigilance règne à bord du porte-avions américain « Kitty Hawk », dans le golfe Persique. Photo AP.

C'est une tentative de « calmer le jeu avec les Américains », selon un diplomate dans le Golfe. Les journaux se sont bornés à reproduire le communiqué du ministère de la Défense faisant état de cette opération, sans s'élever contre les Etats-Unis comme c'était le cas lors des précédents raids contre l'Irak. Un porte-parole officiel avait affirmé jeudi que l'Irak restait « engagé par le cessez-le feu » qu'il a proclamé, tout en qualifiant l'attaque américaine d'« agressive » et de « provocatrice ». Selon un porte-parole officiel irakien, l'incident de vendredi a été monté de toutes pièces car il n'y a pas, selon lui, de batterie anti-aérienne irakienne dans la région où il s'est produit.

Aux États-Unis, un sondage du « Los Angeles Times » publié jeudi montre une majorité d'Américains (60 %) favorable à une action militaire pour renverser Saddam Hussein, « même au prix de pertes humaines et au risque d'une rupture d'équilibre dans la région » (alors que 37 % des mêmes sondés étaient cette opinion à une intervention des troupes américaines en Bosnie...). Si cette hypothèse n'entre pas dans les intentions annoncées du président Clinton, son secrétaire d'Etat Warren Christopher a expliqué jeudi soir que le tir américain contre une batterie irakienne démontrait la fermeté de la (nouvelle) administration américaine

à l'égard de l'Irak. Le jeune président en personne a laconiquement déclaré « n'avoir rien à ajouter, si ce n'est que nous allons poursuivre notre politique ».

Pendant ce temps, 12 experts en armes chimiques ont entamé leurs activités en Irak. Ils devaient se rendre sur le site d'Al-Mouthanna, à 130 km au nord-ouest de Bagdad, où sont rassemblés les armes chimiques de l'Irak en vue de leur destruction. Dix-neuf autres experts ont rejoint New York, l'ambassadeur des Etats-Unis à l'ONU a estimé vendredi que l'Irak semblait négliger ces derniers jours ses obligations du respect des résolutions de l'ONU ». (AFP, Rtr.)

Troisième accrochage depuis la « trêve » irakienne

Bagdad veut calmer le jeu

Les étranges incidents continuent à se produire dans le ciel irakien. Samedi, trois appareils américains ont été pris pour cibles par des tirs de l'artillerie irakienne au-dessus de la zone d'interdiction aérienne dans le sud de l'Irak et l'un d'eux a riposté en larguant une bombe, a annoncé un responsable de la Marine américaine. Cet incident est le troisième en trois jours entre la chasse américaine et la défense antiaérienne irakienne depuis le cessez-le-feu décreté unilatéralement par l'Irak, mercredi.

Si l'Irak entreprend des actions agressives, nous allons continuer à répondre. Telle a été la politique des Etats-Unis et telle elle demeurera sous le président Clinton, avait déclaré samedi, avant que ne soit connu ce nouvel incident, un porte-parole de la Maison-Blanche, Dee Dee Myers.

Dimanche, l'Irak a démenti avoir ouvert le feu dans la nuit sur des avions américains survolant le sud de son territoire et a réaffirmé qu'il s'en tenait au cessez-le-feu unilatéral en vigueur depuis mercredi. *Aucune de nos batteries de défense antiaérienne n'a ouvert le feu ou activé son radar,* a affirmé un porte-parole du ministère des Affaires étrangères. L'Irak s'en tient à son engagement de cesser les tirs, a ajouté le porte-parole, qui a jugé « sans fondement » et « curieuses » les informations diffusées par Washington faisant état de tirs irakiens contre des avions américains.

On apprenait hier aussi que le président Saddam Hussein avait eu une réunion ce dimanche avec des responsables militaires et des officiers supérieurs des forces aériennes et de la défense antiaérienne. Invitant la presse étrangère près de Mossoul à constater l'absence de cible militaire là où des avions alliés ont largué des bombes, jeudi, dans le nord du pays, un commandant de l'armée irakienne avait indiqué, vendredi, que les unités de DCA, corps dont il était membre, avaient reçu l'ordre de « ne pas tirer ni d'activer leurs radars ».

L'agence officielle irakienne INA

Visite guidée pour la presse, vendredi, dans le Nord : l'armée irakienne montre les projectiles américains tombés dans un champ. Photo AFP.

a accusé, hier, « les reliquats de l'administration » de l'ancien président américain George Bush de chercher à provoquer des incidents avec la DCA irakienne afin « d'entraîner la nouvelle administration » de Bill Clinton dans une « politique agressive ». *Nous avons réagi aux provocations et aux agressions avec sang-froid, mais nous ne savons pas jusqu'à quand le jeu de l'ancienne administration aura prise sur la nouvelle administration,* a ajouté INA. Nous ignorons aussi si la nouvelle administration est tenue au courant de ce qui se trame ou si tout se passe à son insu, écrit l'agence irakienne.

Des diplomates occidentaux soulignent que c'est le ministère

des Affaires étrangères à Bagdad qui a, à chaque fois, commenté les incidents, et non un porte-parole militaire, ce qui confirerait l'impression que, dans l'esprit des dirigeants irakiens, l'heure est à la diplomatie et non à la confrontation.

Alors que les équipes d'experts de l'ONU ont repris leur mission en Irak et déjà travaillé deux jours, les dirigeants irakiens auront bien noté la déclaration d'Alexandre Routskoï publiée dimanche à Londres dans le quotidien en langue arabe « al-Hayat », dans laquelle le vice-président russe se prononce pour un veto russe au cas le Conseil de sécurité devrait débattre d'une nouvelle action contre l'Irak. (D'après AFP.)

TURQUIE

Huit morts dans un attentat

Huit personnes ont été tuées et 14 autres blessées dans une attaque à la bombe contre un café suivi d'une explosion dans une maison proche où des enfants avaient apporté une grenade trouvée sur les lieux de l'attentat, samedi soir, à Diyarbakir. Des personnes non identifiées ont attaqué un café avec des bombes et des armes automatiques. L'agence semi-officielle turque Anatolie parle dans ses informations sur l'attentat d'une action des terroristes. Cette qualification est généralement celle donnée par les autorités turques aux membres du PKK, lequel revendique rarement des attentats contre des civils. (AFP.)

Un journaliste tué

Un journaliste turc a été tué dimanche après-midi, à Ankara, dans un attentat à la voiture piégée. La voiture d'Ugur Mumcu, journaliste au quotidien « Cumhuriyet » et un des plus célèbres chroniqueurs de la presse turque, a explosé alors qu'il mettait le contact, dans un quartier résidentiel d'Ankara. Ugur Mumcu était notamment l'auteur d'articles sur la corruption et avait fréquemment écrit sur la mafia turque et sur Mehmet Ali Agca, qui avait tenté d'assassiner le pape Jean-Paul II. L'assassinat a été revendiqué par deux organisations islamistes turques. (AFP.)

TURQUIE

Sept tués

Selon des sources turques officielles, six rebelles séparatistes kurdes et un soldat ont été tués, et 10 autres rebelles arrêtés samedi et dimanche lors d'opérations de l'armée turque dans le sud-est anatolien. Plus de 6.000 personnes ont été tuées depuis août 1984, début de la rébellion armée du Parti des travailleurs du Kurdistan (PKK, séparatistes), lors d'accrochages, opérations de l'armée et attaques rebelles de représailles. (AFP.)

Après l'offensive verbale irakienne Ultimatum signifié à Bagdad

Washington, Paris, Londres et Moscou ont donné 48 heures à Bagdad pour retirer les rampes de missiles déployées près de la zone de sécurité, ce mercredi soir. Cette injonction ponctue plusieurs jours de tension qui précèdent l'investiture de Bill Clinton à la présidence des Etats-Unis. Hier, Bagdad s'était déclaré prêt à « libérer » militairement de la tutelle internationale les régions nord et sud du pays. L'armée de terre irakienne est toujours présente dans la partie méridionale du pays qu'elle contrôle en dépit de l'instauration par les alliés d'une zone « d'exclusion » interdisant le survol irakien de ces régions situées au sud du 32e parallèle, et ce pour protéger les communautés chiites. *Bagdad entend mettre un terme à l'existence de cette zone que les dirigeants irakiens se refusent à reconnaître, sans renoncer pour autant à leurs convoitises sur le Koweït*, a commenté un diplomate dans le Golfe.

En revanche, le nord de l'Irak s'étendant au-dessus du 36e parallèle échappe totalement à l'autorité de Bagdad.

L'aviation alliée y patrouille en permanence, dissuade les infiltrations militaires irakiennes d'envergure et garantit ainsi la sécurité de la population kurde. Hier, le ministre de la Défense a affirmé que cette armée s'était remise d'aplomb après la défaite que lui avait infligée la coalition anti-irakienne. Elle a, a-t-il dit, « retrouvé » son potentiel au terme « d'un programme de formation et de reconstruction ».

Ces propos survenaient au lendemain même de la révélation par Washington du déploiement de missiles sol-air irakiens le long du 32e parallèle... qui a valu l'avertissement précité.

Le président Saddam Hussein, mercredi également, s'était borné à saluer la fidélité de l'armée et à nourrir de grands espoirs dans sa mission de défense du droit et de la patrie. Pour un diplomate dans le Golfe, *Bagdad, en poursuivant sa politique de défi à l'Occident, salue à sa façon l'arrivée prochaine de Bill Clinton à la Maison-Blanche. Le message des dirigeants irakiens est clair : ils ne capituleront jamais*. (AFP, AP)

LE SOIR • JEUDI 7 JANVIER 1993

IRAK

Les chiites du sud à nouveau persécutés ?

L'armée irakienne a lancé une nouvelle campagne de terreur contre les chiites du sud du pays, bombardant leurs villages et empoisonnant leur eau, rapporte dimanche l'hebdomadaire britannique « The Observer ». *Plusieurs centaines d'hommes, de femmes et d'enfants ont été tués depuis le début de l'année, victimes pour la plupart de tirs d'artillerie à courte portée*, écrit l'envoyé spécial de « The Observer », qui vient de passer 10 jours avec des combattants chiites. Les populations visées vivent dans la région des marais, très difficiles d'accès et interdites aux journalistes. (AP.)

LE SOIR • LUNDI 1er MARS 1993

L'assassinat d'un journaliste à Ankara avive les appréhensions des Turcs

La Turquie craint un retour de la terreur

L'attentat à la voiture piégée qui a coûté la vie, dimanche, à Ankara à l'un des journalistes les plus respectés de Turquie, Ugur Mumcu, a causé un choc dans le pays où l'on craint un retour de la terreur qui sévissait à la fin des années 70. Mumcu est le 13e journaliste assassiné en un an en Turquie. Comme nombre de ses confrères, il faisait démonter son auto seul à l'intérieur pour éviter un massacre en cas de bombe cachée. Il avait reçu des menaces. Il était protégé par un garde du corps qui était de congé dimanche.

L'attentat a été revendiqué, dimanche soir, par le PKK (Parti des travailleurs du Kurdistan, rebelles kurdes de Turquie) sur lequel Mumcu faisait une étude approfondie ces derniers mois, dans des appels téléphoniques à des médias turcs. Cette revendication est venue s'ajouter à celles de quatre mouvements intégristes islamistes.

Les articles et livres de M. Mum-

cu pourfendant l'intégrisme islamiste, la mafia, la corruption, le séparatisme kurde, les militaires qui l'avaient jeté en prison à deux reprises, son intégrité reconnue par tous, faisaient de lui une cible pour de multiples groupes, qu'ils soient d'extrême droite, mafieux, islamistes ou séparatistes kurdes, soulignaient, lundi, les éditorialistes.

Révélatrice de la préoccupation populaire, la première question posée au Premier ministre Süleyman Demirel, dimanche, sur les lieux de l'attentat a été de savoir si c'était « le retour du terrorisme ». M. Demirel a affirmé que « non », reconnaissant cependant que les meurtriers de trois des treize journalistes assassinés en un an en Turquie n'avaient pas été retrouvés. Le président Turgut Ozal a « condamné avec haine le complot ». Mais le visage bouleversé du vice-Premier ministre Erdal Inönü parlant « d'attentat contre l'humanité », en disait plus long que des discours sur l'impuissance de l'Etat.

L'ombre de la terreur de la fin des années 70, qui n'avait jamais totalement disparu mais avait baissé d'intensité, plane à nouveau sur la Turquie après ce « dimanche noir ». La grande peur de cette époque où le terrorisme faisait 25 morts par jour entre l'extrême droite et l'extrême gauche, s'était terminée le 12 septembre 1980 par un coup d'Etat militaire accueilli avec soulagement par la population. L'arrestation de 250.000 personnes, dont quelques milliers ont attendu leur procès pendant près de 10 ans dans des conditions de détention difficilement supportables, a « entretenu la haine », selon les organisations des droits de l'homme turques. Et depuis 1984 avec le début de l'action armée du PKK contre le pouvoir central, la violence est redevenue quotidienne. Les actes de terrorisme sont banalisés au point que la presse n'en fait plus toujours ses gros titres.

Une attaque à la bombe qui a fait huit morts, vendredi, à

Diyarbakir, dans le sud-est anatolien, était par exemple annoncée en petits caractères, samedi. Il faut chercher en pages intérieures pour découvrir que 57 personnes ont été tuées en 24 jours dans cette région lors d'opérations des forces de l'ordre contre les rebelles kurdes ou d'attaques des séparatistes contre des villages et des casernes. Le terrorisme apporte son lot quotidien de victimes : les islamistes revendiquent des assassinats de personnalités actives pour la défense de la laïcité et la démocratie dans ce pays à 99 % musulman où l'intégrisme est encore marginal. L'extrême gauche revendique des assassinats de militaires au nom de la « vengeance de leurs frères torturés en prison ».

Le PKK s'attaque à des hameaux tenus par des milices pro-gouvernementales, entraînant une répression des forces de l'ordre. Ces combats ont fait près de 6.000 morts civils, rebelles et militaires, en huit ans et demi dans le Sud-Est. (AFP.)

LE SOIR • MARDI 26 JANVIER 1993

Quelque 600 Kurdes mènent une grève de la faim au finish dans les anciennes halles

Une nouvelle vie internationale pour Saint-Géry

Il y a longtemps que les superbes halles Saint-Géry n'avaient plus connu pareille effervescence. Imaginez : depuis quatre jours, quelque 600 ressortissants kurdes, venus des quatre coins de l'Europe, ont investi les lieux et y mènent une grève de la faim illimitée !

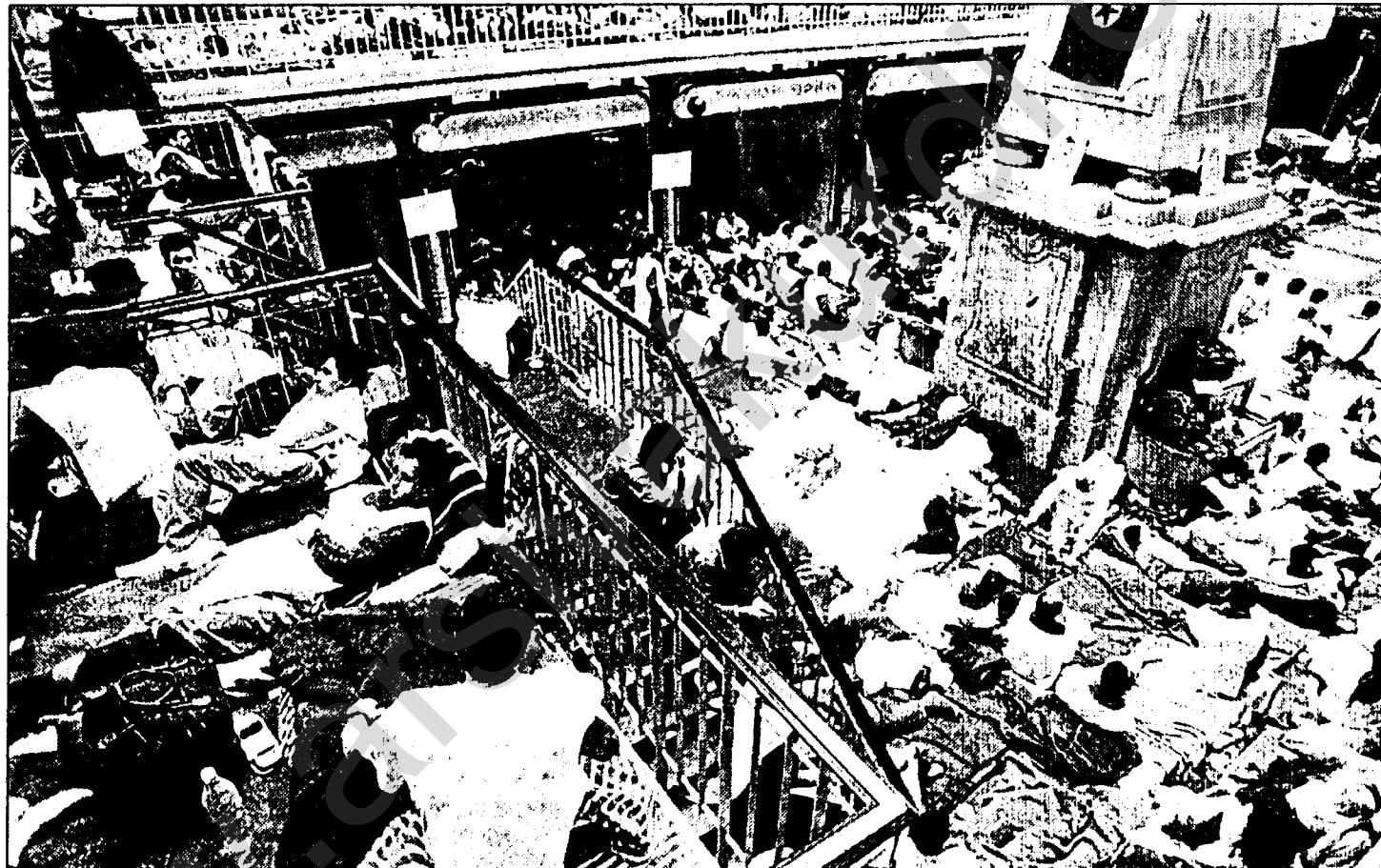
La manifestation est organisée par quinze députés de l'Assemblée nationale du Kurdistan : un organe du mouvement d'opposition kurde PKK (Parti des travailleurs du Kurdistan), créé par des Kurdes d'Europe et qui a tenu des élections en novembre et décembre 1992. Motif de leur action : « la répression inhumaine et dégradante pratiquée par l'Etat turc contre la population civile kurde ».

— *Par notre action, nous voulons que la communauté internationale fasse pression sur la Turquie, qui n'est pas partisane d'une solution démocratique au problème kurde*, explique un des quinze députés.

— *Nous voulons aussi que cesse toute aide militaire à la Turquie et que des tentatives soient entreprises afin d'appliquer les droits internationaux sur la guerre. Enfin, nous souhaitons que des délégations soient envoyées par le parlement européen et les différents parlements nationaux, pour mesurer la situation sur place.*

On s'en doute, si Bruxelles a été choisi pour théâtre de cette action, c'est en raison de son statut de capitale de l'Europe...

— *Nous avons choisi les halles Saint-Géry car c'était le meilleur lieu disponible pour une telle action de masse*, poursuit l'élu

Les halles sont actuellement jonchées de matelats et de couvertures, installés côté à côté, à même le sol, pour que s'y installent les quelque 600 grévistes de la faim kurde. Photo Pierre Hannaert.

Kurde. Nous avons limité le nombre de grévistes à 600, pour des raisons de place et de salubrité.

Qu'on ne s'y trompe pas : les

Kurdes ont investi les halles en toute légalité. Ils ont obtenu les autorisations de police de Bruxelles et ont signé un bail d'un mois avec la SA Saint-Géry,

qui administre le grand paquet d'ordinaire déserté.

Que pensent les riverains de cette inhabituelle effervescence dans leur malheureux quartier en mal de rénovation ?

— Cela ne nous dérange pas. Simplement constatons-nous

une affluence particulière de voitures aux plaques étrangères, explique Marie-Claire, une voisine. Mais, pour la plupart des habitants du quartier, tout ce qui peut redonner un peu de vie aux halles est une bonne chose !

WILLIAM BOURTON

L'argent du PKK

La BSR de Bruxelles vient de démanteler une filière de financement du Parti des travailleurs kurdes (PKK). Une organisation qui rançonne des commerçants turcs établis en Belgique.

EXCLUSIF

L'opération devait rester secrète : le 19 janvier au matin, plusieurs équipes de la Cellule antiterroriste de la BSR de Bruxelles (Cel-Ter) ont perquisitionné dans les milieux kurdes de la capitale. Objectif ? Le démantèlement d'une filière de financement du Parti des travailleurs kurdes (PKK), une formation marxiste-léniniste qui réclame l'indépendance du Kurdistan, une région actuellement placée sous contrôle turc et irakien. Formé d'au moins six récolteurs de fonds, qui ont, depuis lors, été remis en liberté « faute de preuves », le réseau rançonnait les commerçants kurdes de la capitale. Mais, un jour, un cafetier de Molenbeek s'est rebellé contre cet « impôt révolutionnaire ». Mal lui en a pris, car les sbires du PKK l'ont envoyé à l'hôpital après avoir démolí son établissement. C'est alors que la Cel-Ter est intervenue...

Créé au début des années 70, implanté dans tous les pays européens où a essaimé la diaspora kurde (principalement dans les pays scandinaves, en Allemagne, dans le Benelux et en France), le PKK dispose d'un appareil politique clandestin, mais — surtout — d'une branche militaire fort active. Certaines de ses bases sont installées dans la plaine de la Bekaa (Liban), ainsi qu'en Syrie. D'autres camps se trouvent aussi en Irak, d'où le parti mène une guérilla contre la Turquie. En 1990, durant la guerre du Golfe, les services secrets irakiens avaient d'ailleurs « activé » au maximum les guérilleros du PKK afin de les pousser à déstabiliser le régime d'Ankara, qui se rangeait dans le clan occidental.

Selon les agences américaines de renseignement, le PKK regrouperait environ 3 000 membres épaulés par 5 000 sympathisants. Dirigé par un certain « Ocalan », qui résiderait dans la plaine de la Bekaa, il frappe durement ceux qu'il considère comme ses ennemis. Le 10 août 1991, afin de sensibiliser l'opinion publique à sa cause, un commando du parti a kidnappé une dizaine de touristes allemands en

vacances en Turquie puis, quelque temps plus tard, trois archéologues (deux Américains et un Australien).

Présentes en Allemagne, où elles se livrent au trafic d'armes et de drogue entre l'Europe et le Moyen-Orient, les cellules du PKK sont également fort actives en Belgique. On en trouve à Bruxelles, à Liège, à Anvers, à Gand, à Charleroi et à Verviers, ainsi que dans le Limbourg. Les militants du parti reçoivent l'ordre de poursuivre des études afin de devenir les cadres du futur Etat kurde. Les éléments plus motivés participent ensuite à des camps d'entraînement en Allemagne, aux Pays-Bas ainsi que dans les Ar-

nements de l'appareil clandestin du parti. Voilà pourquoi tous les commerçants et les travailleurs kurdes sont soumis à l'*« impôt révolutionnaire »*. Mais peu d'entre eux osent déposer plainte, par peur de représailles. Pourtant, la gendarmerie a récemment intercepté à Zaventem un cordonnier en partance pour la Turquie... via Chypre. En réalité, il s'agissait d'un passeur qui se rendait dans la plaine de la Bekaa pour y déposer plusieurs millions de francs extorqués aux Kurdes de Belgique.

Les collecteurs du PKK sont sans pitié. Par idéalisme ? Sans doute. Mais, également parce que l'organisa-

Certains combattants du PKK commencent leur entraînement dans les Ardennes belges avant d'être envoyés en Irak et au Liban.

dennes françaises et belges. Chaque session regroupe une trentaine de personnes originaires de différents pays. Là, coupés du monde, ils apprennent les techniques de la guérilla durant environ septante jours. Ensuite, les meilleurs d'entre eux sont envoyés dans la plaine de la Bekaa, où leur formation militaire est parachevée... dans les milices chiites.

Le PKK récolte une partie de ses fonds en faisant du commerce : parmi ses sociétés de couverture figurent des boulangeries-pâtisseries installées en Wallonie mais dont les sièges sociaux sont situés en Flandre. Cela ne suffit cependant pas à financer le fonction-

tion leur accorde une ristourne de plusieurs dizaines de milliers de francs par million extorqué.

Parfois, ils attendent leur victime à la sortie de son travail, le jour de paie, pour être sûrs de recevoir de l'argent. Et, dans le passé, certains d'entre eux avaient même conclu un accord avec des agriculteurs belges qui emploient des travailleurs saisonniers pour la récolte des fruits : ils fournissaient la main-d'œuvre en échange d'une somme globale qui alimentait en partie la caisse du parti. Tout cela, au nom du « marxisme-léninisme » et de l'*« indépendance kurde »*, bien entendu... ■

Serge Dumont ■

Les Occidentaux maintiennent leurs exigences

Bagdad cherche la levée des sanctions

Nous savons tous combien le peuple irakien souffre, mais c'est Saddam Hussein qui en assume la responsabilité et non la communauté internationale. En ces termes, Warren Christopher, le secrétaire d'Etat américain traçait le 22 février au Koweït les contours de l'approche de l'administration Clinton dans le dossier irakien, alors qu'est répété à satiété que seule l'application intégrale par l'Irak des résolutions de l'ONU pourrait modifier ce profil. Rien de bien neuf, en vérité. Et Saddam Hussein, qui avait lui-même confirmé le 13 février la nouvelle « bonne volonté » irakienne en conviant Bill Clinton au dialogue aura été pour ses frais. Même son étonnant conseil à Yasser Arafat « encourageant les Palestiniens à poursuivre sur la voie du processus de paix », début février, n'a pas retenu l'attention, quoique ce message constituât un revirement total de la rhétorique irakienne.

Bagdad cherche cependant plus que jamais à obtenir la levée (ou au moins l'assouplissement) de l'embargo qui le frappe durement. Certes le dictateur irakien a marqué plusieurs points ces derniers mois auprès de la population : la récente crise des missiles s'est soldée par des frappes alliées qui renforcent son aura de « victime », alors

même qu'il peut se targuer d'avoir réussi la reconstruction d'une bonne partie des installations industrielles et de communications détruites par les alliés.

Mais les observateurs notent que le niveau de vie continue insensiblement à chuter, généralisant la paupérisation. Délinquance, prostitution et trafics en tous genres prolifèrent ainsi dans le pays. Depuis quinze jours, la contrebande de marchandises étrangères est un délit passible de la peine de mort, une mesure destinée à combattre le florissant marché noir. Avec une inflation annuelle de 8.000 %, bien des Irakiens doivent se contenter des rations assurées par le gouvernement (environ 30 à 40 % des besoins en calories). Et les statistiques sanitaires sont à l'avenant. Il n'est qu'à dire que l'Unicef, organisme officiel de l'ONU, prévoit que les sanctions seront responsables du décès de 80.000 à 100.000 enfants de moins de cinq ans cette année. En comparant les données de 1989 et de 1992, la mortalité infantile par malnutrition a d'ailleurs été multipliée par 11.

Les autorités irakiennes reprochent notamment aux Européens — et à notre pays — le refus d'une disposition accordée par l'ONU : le « dégel » à des fins d'achats humanitaires

des avoirs irakiens bloqués dans les banques occidentales. Bruxelles fait valoir que la décision a été prise de manière concertée par les Douze. Et tant pis si certains font des exceptions, comme la Grande-Bretagne qui a libéré 120 millions de dollars (pour contribuer à la relâche de Britanniques détenus en Irak, disent certains). Bagdad continue par ailleurs de négliger la résolution autorisant la vente sous contrôle onusien d'une quantité limitée de pétrole, estimant que le système prévu attendait à sa souveraineté.

Avant que l'embargo ne soit levé, bien des obstacles demeurent, mais les Irakiens paraissent disposés — contraints ? — à continuer à adopter un profil bas. Les missions d'inspection de l'ONU travaillent sans problèmes majeurs en Irak. Le mécanisme de surveillance à long terme par l'ONU des programmes d'armements serait sur le point d'être avalisé. Et les derniers noms sur la liste des fournisseurs étrangers en matière nucléaire seraient également bientôt remis aux inspecteurs de l'Agence internationale de l'énergie atomique. La révision des sanctions est à ce prix. Mais la méfiance occidentale concernant Saddam Hussein persistera jusqu'à sa chute.

BAUDOUIN LOOS

LE SOIR • MARDI 2 MARS 1993

IRAK

Aide alimentaire et médicale de l'Unicef

Le Fonds des Nations unies pour l'Enfance (Unicef) va fournir vendredi une aide alimentaire et médicale de 45 tonnes à l'Irak, soumis depuis trois ans à un embargo international. Un appareil doit atterrir sur la base de Habbaniyah, à 60 km à l'ouest de Bagdad, avec une cargaison constituée essentiellement de 14,5 tonnes de denrées (lait en poudre, fromage, lentilles, sucre, huile), ainsi que des médicaments, dont de l'insuline et des sachets de sang. (AFP.)

LE SOIR • JEUDI 4 MARS 1993

Sur l'avenir de l'Irak.

■ Vous êtes à la tête d'une délégation du Congrès national irakien (CNI) en visite au Xe congrès de l'Internationale démocrate-chrétienne à Bruxelles. Le CNI se veut le représentant de l'opposition irakienne unie depuis 1992. D'aucuns contestent encore la représentativité de cette opposition...

□ Que le gouvernement de Saddam Hussein ne nous reconnaisse pas est logique. À l'étranger, ceux qui émettent des réserves sont souvent ceux qui cherchent surtout à éviter de prendre le problème à bras-le-corps. Oui, l'opposition irakienne a longtemps été divisée, peu crédible. Mais nous avons réussi à réunir sous un même programme la plupart des opposants en exil et à l'intérieur du pays où les Kurdes (dont je suis d'ailleurs l'un des porte-parole) mènent une expérience d'autonomie. Nous avons l'appui des mouvements kurdes, des opposants chiites réfugiés à Téhéran, de ceux exilés en Arabie Saoudite, des minorités assyriennes, turkmènes, de nombreux laïcs, etc.

■ Les chiites contestent-ils encore l'approche fédérale prônée par les Kurdes ?

□ Non. L'Assemblée suprême pour la révolution islamique en Irak (ASRI), principal mouvement chiite irakien en exil, ndlr) fait partie de notre structure et a encore réaffirmé le 24 janvier à Salaheddine, dans le Kurdistan irakien, sa solidarité avec nos buts dans le cadre d'un Irak souverain et

Hoshyar Zebari

unifié. Nous estimons devoir entretenir de bonnes relations avec nos voisins, ce qui est déjà le cas avec Ankara et Téhéran. D'autres apprécient sans excès notre penchant pour la démocratie, modèle rare dans la région mais que nous considérons comme la seule voie de l'avenir.

■ Les Kurdes profiteront-ils de la situation de quasi-indépendance pour aller plus loin ?

□ Je serai franc : nous savons ne pas pouvoir proclamer notre indépendance, aucune puissance mondiale ou régionale n'accepterait le démembrlement de l'Irak, pays auquel nous sommes donc liés. Nous proposons une solution fédérale, comme par exemple... la Belgique !

■ Où en sont les contacts du CNI avec l'étranger ?

□ Nous progressons. Nous avons été reçus par James Baker et le roi Hussein de Jordanie par exemple l'année dernière, et nos relations sont bonnes avec Londres, Paris et Berlin. Mais nous souffrons toujours d'un manque de moyens financiers, et devons nous contenter surtout de l'aide des hommes d'affaires irakiens exilés.

■ Comment voyez-vous la fin du régime de Saddam Hussein ?

□ Cela prendra encore du temps ! Nous croyons que les pressions doivent être maintenues car elles l'atteignent enfin vraiment. Hélas, c'est d'abord le peuple irakien qui souffre et Saddam cherche (et réussit dans une certaine mesure) à détourner ses responsabilités. Mais si l'ONU levait les sanctions, il aurait gagné la partie !

■ Et si Bagdad se conforme à toutes les résolutions des Nations unies ?

□ Il faudrait revoir la situation, mais nous, les Irakiens, savons bien que sa nature foncière s'opposera à tout contrôle à long terme de son armement. Toutefois, tant qu'il maîtrisera à la fois l'armée et les forces de sécurité, il peut durer. Il y a encore trop de gens qui croient son discours : « Moi ou le chaos ». C'est pourquoi nous avons ce travail de crédibilité à faire dans le pays. C'est pourquoi aussi nous réclamons au plus vite la création d'un tribunal international pour juger non pas ses partisans — il n'y aura pas de chasse aux sorcières — mais bien le dictateur et le cercle de ses intimes qui devront répondre de crimes contre l'humanité, charges pour lesquelles nous avons réuni des montagnes de preuves accablantes dans le Kurdistan. Le génocide se poursuit d'ailleurs dans les marais du Sud, comme l'a répété hier le rapporteur de l'ONU, M. Van der Stoel, à la Commission des droits de l'homme à Genève.

Propos recueillis par
BAUDOUIN LOOS

Bagdad bafoue les droits de l'homme

Irak : rapport accablant

Les exécutions massives sont courantes en Irak, un pays qui vit sous la « loi du terrorisme », a affirmé mardi le rapporteur spécial de la Commission des droits de l'homme, Max Van der Stoel.

Désigné en 1991 par la commission, l'ancien ministre des Affaires étrangères des Pays-Bas conclut qu'il y a eu et qu'il continue à y avoir en Irak des violations des droits de l'homme de la nature la plus grave et sur une échelle massive. Plusieurs charniers, contenant des dizaines de cadavres de civils et de combattants kurdes, ont été découverts près d'Erbil et de Souleimanieh, dans le Kurdistan irakien, par une mission d'enquête de médecins. Beaucoup de ces corps étaient encore habillés, preuve qu'ils n'ont pas été enterrés selon les rites musulmans.

En outre, les disparitions continuent : 5.573 cas ont été soumis au gouvernement irakien en 1992, ce qui porte à 9.447 le nombre de cas signalés, en « grande majorité » des Kurdes.

Les documents administratifs saisisis au Kurdistan irakien après la révolte de mars 1991 confirment les accusations de « génocide » portées contre les armées irakiennes dans leurs opérations — extermination, déportations, destruction de villages — contre les Kurdes menées entre 1987 et 1988.

De plus, le rapporteur met l'accent sur les persécutions dont sont victimes les tribus de la région des marais dans le sud du pays. En dépit de l'imposition d'une zone d'interdiction aérienne, il y a eu entre le 28 août et le 4 octobre 1992 des bombardements d'artillerie et de mortier sur des localités des régions d'Al-Amara, Al-Nassiriah et de Bassorah suivis d'opérations terrestres pour chasser les gens et détruire les maisons.

Les services de sécurité irakiens n'hésitent pas non plus à pratiquer l'élimination des opposants au régime y compris par l'empoisonnement, affirme le texte, qui s'appuie sur des documents officiels. (D'après AFP.)

De Koerden als regionale speelbal?

Een interview met Ruud HOFF

Ilke Beyst*

De internationale politiek kan soms cynisch zijn: een chemische aanval in het Iraaks-Koerdisch dorpje Halabja (1988) en een massale vluchtingenstroom na de Golfoorlog (1991) waren nodig om de Koerdische kwestie onder de aandacht van de internationale gemeenschap te brengen. Niet alleen in Irak, maar ook in Turkije raakten Koerdische peshmerga's en de regeringstroepen slaags. De Koerdische Arbeiderspartij, de PKK, voerde er de strijd op sinds het einde van de Golfoorlog en werd door de Turkse overheid tot in Noord-Irak vervolgd. Iraans en Syrisch Koerdistan bleven al die tijd eerder op de achtergrond, hoewel enkele moorddadige aanslagen op Iraans Koerdische leiders door de Iraanse veiligheidsdiensten Europa meertmaals schokten. De Koerdische kwestie bestaat echter uit een veel ingewikkelde kluwen van relaties en intriges waarbij "eigenbelang" het sleutelwoord vormt.

In een poging die machtsstrijd te doorgronden gingen we te rade bij Ruud Hoff. Hij publiceerde naar aanleiding van de Golfoorlog een omvangrijk naslagwerk over de politieke geschiedenis van het Midden-Oosten. De ondertussen aan de actualiteit aangepaste druk is sinds kort verkrijgbaar in de betere boekhandel. Ruud Hoff wordt de opvolger van de Nederlandse professor Leonard Biegel, autoriteit op het

□ □ □

□ □ □

gebied van Midden-Oosten-politiek, genoemd. Begin dit jaar was Hoff cén van de internationale waarnemers bij de verkiezingen in Iraaks Koerdistan.

Het Midden-Oosten werd begin deze eeuw opgedeeld in artificiële staten. De Koerden werden over vier landen verspreid. Ligt daar misschien één van de oorzaken van het huidige Koerdisch probleem?

Dat die staten kunstmatig gevormd zijn is inderdaad de kern van het probleem. Tijdens het Ottomaanse Rijk was de nationale identiteit niet belangrijk: er was hoofdzakelijk een Islamitische identiteit. Pas vanaf de Eerste Wereldoorlog werd er aan de nationale identiteit politiek gewicht gegeven, met name door de Amerikanen. In President Wilson's Veertienpuntenprogramma werd o.a. het zelfbeschiktingsrecht voor volkeren opgenomen.

Na de Eerste Wereldoorlog groeide de kans op de creatie van een Koerdische staat, naast een staat voor de Armeniërs. Autonomie werd beloofd en een referendum in het vooruitzicht gesteld. Eén van de redenen waarom die staat er niet gekomen is, was de machtsovername door Atatürk (Mustafa Kemal) in Turkije. Een andere belangrijke reden vormde de Engelse belangstelling voor de olierijke provincie Mosul die grotendeels door Koerden bevolkt werd. Dat gebied is uiteindelijk ook bij Irak gevoegd op uitdrukkelijke Engelse aandrang. Daarmee is eigenlijk die grens getrokken, dwars door Koerdistan heen. Daarbij komt nog, en óók dat is van belang, dat de Koerden toen zelf ook niet duidelijk met één stem spraken. Integendeel, de Onderzoekscommissie van de Volkenbond heeft bijvoorbeeld geconstateerd dat sommige Koerden bij Irak wilden

en andere niet. Dat is hoofdzakelijk te verklaren door de gesegmenteerde stamstructuur van de Koerdische samenleving.

De Koerden zijn natuurlijk niet het enige volk dat verdeeld werd: voor de Arabieren geldt hetzelfde. Er werden eigenlijk staten gecreëerd die geen natie-statEN waren, statEN die niet met de natie samenvielen. ze waren kunstmatig. Dat wrekt zich tot de dag van vandaag. En dat geldt niet alleen voor het Midden-Oosten, maar ook voor Afrika.

Van Irak werd door de Volkenbondcommissie geëist dat de minderheden gelijkwaardig zouden behandelen. Dit werd niet van de andere landen afgeworpen. Kan dat één van de verklaringen zijn waarom Irak het land is waar, ondanks de repressie, de Koerden de meeste rechten hebben?

Ja, dat klinkt een beetje paradoxaal, maar het is zo. Door de Volkenbond is expliciet gezegd, toen Mosul bij Irak gevoegd werd, dat de rechten voor de Koerden moesten worden gerespecteerd. Op allerlei gebieden: onderwijs, gebruik van eigen taal, enz... Toen het koningshuis er eind jaren '50 werd omvergeworpen legde men ook in de grondwet vast dat de Koerden een eigen volk zijn. Irak is het enige land dat dit expliciet heeft erkend.

Hoe komt het dat de andere statEN dit niet deden?

Er zijn verschillende redenen voor te bedenken. In de eerste plaats heeft Irak het grootst aantal Koerden ten aanzien van de eigen bevolking. Voor Turkije en zeker Iran ligt het percentage een stuk lager. Voor Turkije heeft Atatürk een nationale ideologie geformuleerd, het Kemalisme, waarin het bestaan van Koerden werd ontkend. Ze werden

□ □ □

□ □ □

beschouwd als een soort Turken die zich moesten aanpassen. Dat is een heel andere beginsituatie.

Werd er door de internationale gemeenschap dan geen druk uitgeoefend op de staten die de Koerden niet erkenden?

De internationale politiek is cynisch. Als het erop aankomt heeft de internationale gemeenschap weinig reel belang bij een Koerdische staat. Dat is ook de kern van de Koerdische problematiek: niemand, behalve de Koerden zelf, wil een dergelijke onafhankelijke staat. Niemand heeft er belang bij, integendeel. In de jaren '20, toen de Engelsen en de Fransen zich hebben neergelegd bij Turkije, zonder Koerdische en Armeense staat, heeft men ook het eigen belang voor oog gehouden. Men wou een sterk Turkije creeren tegen de Sovjet Unie. Dat speelt nog steeds: geen enkel land ter wereld heeft momenteel belang bij een Koerdische staat.

Vóór de Iraanse Revolutie in 1979 kende men zowel in Turkije, als in Iran, Irak en Syrië een scheiding tussen godsdienst en staat en een zekere invloed van het Westen.

'Nation-building' is ook een Westers idee: zorgen dat de staat onder de bevolking een eenheid vormt. In Turkije is dat het meest uitgesproken gebeurd door iedereen maar Turk te verklaren. In Irak is er de nadruk gelegd op het Iraaks staatsburgerschap ook al zijn er Irakezen en Koerden. In Syrië zijn de Koerden qua aantal van weinig belang en in Iran zijn ze ook maar een kleine minderheid. Er is in Perzië echter een precedentverkering: 'als we de Koerden meer vrijheid geven dan kunnen de andere minderheden dit ook gaan vragen'. Onder Khomeini hebben ze gezegd

'de eenheid is nu gebaseerd op de Islam'.

Voor wat betreft de te onderscheiden minderhedenpolitieken in de jaren '80 lijkt in Turkije het Kemalisme te wankelen. Je hebt de twee soorten Baath-ideologieën in Irak en Syrië en het Islamitisch fundamentalisme in Iran.

Ja, er zijn verschillen land per land. In Turkije zie je bij de Koerden vanaf de jaren '70 al een linkse profilering van hun politieke partijen, met onder andere de opkomst van de Koerdische Arbeiderspartij, de PKK. In Turkije is het Koerdisch nationalisme vaak geassocieerd geworden met links-radicalisme en mede daardoor onderdrukt. Na de staatsgreep van september 1980 ontwikkelde er zich eerst de sterke onderdrukking van alles wat Koerdisch is, maar geleidelijk aan besefte men dat er andere oplossingen gezocht dienden te worden voor de Koerdische kwestie.

De laatste drie jaar spelen de Koerden een belangrijke rol bij de Turkse verkiezingen. Alle partijen trachten de Koerdische stem te verwerven door te verklaren bereid te zijn bepaalde concessies te doen. Meestal hebben ze het dan over taalgebruik, muziek, folklore, enz... Maar dat is voor de Koerden tegenwoordig niet voldoende meer. De PKK, die aanvankelijk een nogal terroristische beweging was, heeft omdat ze de enige was die daden stelde - een niet te onderschatten aanhang verworven onder de bevolking in Oost-Turkije. Dat is een erg onderontwikkeld gebied. Mensen hebben er over het algemeen weinig of geen opleiding en er is veel geweld. Niet alleen politiek geweld, maar ook geweld in de zin van 'mijn buurman heeft mijn schaap gestolen'. Dat speelt allemaal doorelkaar heen, waardoor het ook een moe-

lijk beheersbaar gebied is.

De politiek van Turkije zou je kunnen samenvatten als: ten eerste, represie tegen de Koerden als bedreiging van de integriteit van de Turkse staat, ten tweede, een incorporatiepolitiek en ten derde wordt er blijkbaar aan economische ontwikkeling gedaan in Oost-Turkije. Ik denk daarbij aan het Oost-Anatolisch Project (GAP). Daar wordt echter veel kritiek op gegeven. Het zou te weinig aan de bevolking zelf ten goede komen en men sluit de PKK-gezinde provincie uit. Stelt die poging tot economische ontwikkeling iets voor?

Ik heb het zelf gezien. Het is een enorm project, maar de vraag is inderdaad aan wie het ten goede komt. Dat is nog te vroeg om uit te maken, want de dam is nog steeds in aanbouw. De bedoeling is een enorm stuwdam te creeren dat gebruikt kan worden voor het opwekken van elektriciteit en voor irrigatie in de landbouw. De vraag dat de voordeelen enkel Ankara ten goede zullen komen bestaat inderdaad sterk. Anderzijds is het waar dat indien je in dat gebied terug de rust wil herstellen je de welvaart dient te verhogen. En dat kan door middel van onderwijs, gezondheidszorg, energievoorziening, enz. Er speelt bovendien een contrast met de buurlanden mee. Van zodra je de grens van Turkije met Iran of Irak overstreekt dan zie je dat de toestand van de Koerden er relatief gezien beter is. Iran en Irak hebben natuurlijk beide olie en dus ook meer geld gehad om wegen en infrastructuur aan te leggen en andere voorzieningen te verschaffen."

Dat is waarschijnlijk ook een verstandiger politiek om het ontstaan van een guerillapartij als de

□ □ □

□ □ □

PKK tegen te gaan.

Ja, dat is waar, dat is er dan ook niet gebeurd. Het is tevens merkwaardig dat het Koerdische verzet in Irak niet radicaal-links, maar altijd conservatiever is geweest met stamhoofden e.d. In Irak was juist het bewind in Bagdad revolutionairder.

De incorporatie van de Koerdische elite in het politieke bestel, zoals in Turkije, gaat dat ook op voor Iran en Irak? Ik bedoel dan de hechte relaties tussen de Turkse overheid en de Koerdische agha's (de traditionele stamleiders), die als buffer gebruikt worden tussen de Koerdische bevolking en de staat.

"Nee. In Irak zeker niet. Daar heeft de regering altijd geprobeerd de Koerden tegen elkaar uit te spelen, de ene agha tegen de andere. Dat lukt tegenwoordig niet meer zo goed, omdat er de afgelopen jaren zulke vreselijke dingen gebeurd zijn. Vrijwel alle agha's en sjeiks (d.i. traditionele geestelijke leiders) zitten op dezelfde lijn en staan achter het Iraaks Koerdisch Front (Front van de belangrijkste Iraaks-Koerdische politieke partijen). Weliswaar met verschillende ideeën, maar goed. Het vertrouwen in Bagdad hebben ze vrijwel allemaal verloren. Het is hier juist de traditionele elite die tegen het centrale gezag in verzet is. Bagdad heeft in het verleden natuurlijk wel geprobeerd die agha's voor zich te winnen, maar nooit op de manier als dat in Turkije gebeurd is."

De Koerdische partijen in Turkije zijn verboden, terwijl ze in Irak mogen meedoen aan de verkiezingen, maar dan in een schijndemocratie.

Saddam Hoessein heeft dat nu bij de laatste verkiezingen ook voor-

gesteld: 'jullie mogen meedoen als je maar de leiding van de Baath-partij accepteert'. In dat opzicht zijn de Koerden in Irak beter af geweest, maar wel met Irak als meest onderdrukkende regime in vergelijking met de buurlanden. Dat geldt echter niet alleen voor de Koerdische bevolkingsgroep in Irak.

Hoe staat het met de relatie tussen de Koerdische elite en het Iraanse regime? Daarover zijn weinig gegevens vorhanden.

Daar weet je inderdaad minder over. Maar de Koerdische beweging is er over het algemeen wat linkser, progressiever, communischtisch, maoïstisch zelfs en ze strijden ook tegen hun eigen agha's. Je ziet dat op een gegeven ogenblik de Sjah zelfs Barzani (de Iraaks Koerdische leider van de DPK) ter hulp roept om de Iraanse Koerden aan te pakken. Na de Iraanse Revolutie gebeurt hetzelfde.

Dat vind ik een van de interessantste onderwerpen, die relatie tussen de Iraanse en Iraakse Koerden. Ze worden blijkbaar constant tegen elkaar uitgespeeld.

Ja, hoewel, zij spelen ook Iran en Irak tegen elkaar uit natuurlijk. De vraag is wie speelt met wie? Anderzijds is dat de tragiek van de Koerden. Ze weten dat ze nooit iemand kunnen vertrouwen. Ze hebben steun gehad van de Amerikanen, van Israël, van diverse Arabische landen, van de USSR, maar als het erop aankwam werden ze door iedereen in de steek gelaten. Als je nu met de Koerden in Irak spreekt dan zeggen ze 'we zijn blij dat de Amerikanen ons beschermen op dit moment', maar ze vertrouwen ze voor geen cent. Ze praten zelfs nu nog met Bagdad.

Er zijn een aantal momenten in

de geschiedenis waarin het echt opvallend was dat de Koerden de verkeerde zijde kozen of als speelbal gebruikt werden. Bij het Verdrag van Sèvres vielen ze tussen wal en schip, na de Mahabad Republiek werden ze door de Russen en de Sjah gedumpt, de Iraakse Koerden werden half jaren '70 door de VS 'vergeten', in de Iraaks-Iraanse oorlog, onderhandelingen met Bagdad, enz. Ik heb niet het gevoel dat ze er al lessen uit getrokken hebben. Dan krijg je de indruk dat ze samen met de Palestijnen de slechtste diplomaten van het Midden-Oosten zijn, of is dat te crue gesteld?

De vergelijking gaat niet helemaal op denk ik. De Palestijnen hebben altijd steun gehad van de Arabische Wereld, niet altijd van ganser harte, maar verbaal in elk geval wel.

...ik denk dan vooral aan de houding van de Palestijnen tijdens de Tweede Golfoorlog. Dat ze niet denken aan de consequenties van hun keuzes. En met wie ze op goede voet moeten blijven om hun eisen te verwezenlijken...

Interessante vergelijking. Ik zou er eens over moeten nadenken.

Ik vraag me dan af hoe het komt dat zo iets zich blijft herhalen en er blijkbaar geen lessen uit worden getrokken.

Ik denk dat er wél lessen uit worden getrokken, wat de Koerden betrreft tenminste. Eén van de lessen is bijvoorbeeld dat, in Iraaks Koerdistan althans, de meeste Koerden de onderlinge strijd gestaakt hebben. Die hebben ingezien 'we moeten onderling proberen een lijn te trekken, anders worden we tegen elkaar uitgespeeld'. De onderhandelingen met Saddam Hoessein zijn

□ □ □

□ □ □

nu opgeschorst en men heeft wel duidelijk afgesproken 'we doen het samen, we gaan niet meer apart een deal sluiten met Bagdad, zoals vroeger gebeurde'.

De aanwezigheid van de VS in Noord-Irak speelt natuurlijk een belangrijke rol. De Amerikanen hebben steeds gezegd 'we willen geen apart Koerdistan'. Maar sinds twee jaar is er eigenlijk de facto een apart Koerdistan, dat door de Amerikanen beschermd wordt. Dat is toch zeer opmerkelijk. Zolang Saddam Hoessin er zit zullen de Amerikanen voor de eigen publieke opinie genoodzaakt zijn om dat gebied daar te beschermen. Men is bezig de Koerdische autonomie verder te steunen, tegen de eigen officiële politiek in.

Heeft de internationale gemeenschap nog belang bij de stabiliteit van de regio en spelen de Koerden daar dan een belangrijke rol in?

Ik denk het wel. Stel dat Irak uit elkaar gevallen was na de Tweede Golfoorlog, wat even dreigde te gebeuren. Stel dat de revolutie van de Koerden en Sjiïeten zou zijn geslaagd. Dan was Irak in drie delen uiteen gevallen: een Koerdisch deel, een gebied onder Iraanse invloed (wat bovendien grenst aan Koeweit en Saoedi-Arabië) en een deel waar Syrië zijn invloed zou doen gelden. Turkije zou zich dan eveneens mogen in Noord-Irak, omdat Ankara zich verzet tegen een Koerdische staat aan de grenzen omdat dat een voorbeeldverwerking zou hebben voor de eigen Koerden. Er lagen ook scenario's klaar waarin Turkije weer aanspraak op Mosul zou gaan maken.

Een bron van onrust ontstond dan ook rond Iran, want de Amerikanen en de Arabische Golfstaten willen niet dat Iran zijn invloed

uitbreidt. En dan Syrië nog erbij. Er bestond het gevaar dat je een nieuw soort Libanon kreeg met alle gevolgen van dien. Met name gevlogen voor de Arabische golfstaten die toch al niet te stevig in het zadel zitten. Het bezit van olie in de regio is, als je het Perzisch Golfgebied erbij neemt, toch nog van belang. Dat zou de stabiliteit behoorlijk verstoren.

Ik denk dat wat de Amerikanen het liefst gewild hadden, is dat Saddam Hoessin via een coup door zijn eigen generals zou zijn afgezet en dat er een andere voor in de plaats zou zijn gekomen.

... liefst geen sjiiet, neem ik aan?

Nee, geen sjiietische! Een soennietische, iemand die het liefst met de Koerden en sjiieten weer op een akkoordje gooit. Dat is echter niet gebeurd: de sjiietische opstand werd onderdrukt. Er kwam toen geen echte internationale reactie. De Koerdische opstand, daarentegen, werd ook onderdrukt en de aandacht van de wereld werd er pas op gevestigd toen al die vluchtelingen in de bergen zaten. Aanvankelijk hebben de Amerikanen toen nog niet willen ingrijpen. Bush heeft nog vastgehouden aan een non-interventiepolitiek. Het zijn eigen-

□ □ □

lijk de Europeanen die hebben gezegd 'we moeten er iets aan doen'. Tegen wil en dank, omdat het niet anders kon. Voor de sjieken heeft men dat aanvankelijk ook niet gedaan.

Enerzijds heeft de internationale gemeenschap geen belang bij een Koerdische staat, maar anderzijds wordt nationalisme ook van buitenaf aangewakkerd

Ja, het wordt gebruikt of eerder misbruikt. De Amerikanen hebben dat gedaan begin jaren '70 om het bewind van Bagdad te destabiliseren. President Nixon heeft openlijk toegegeven dat hij geld en wapens gaf aan Barzani, aan de Koerden. Trouwens Kissinger heeft Barzani ontmoet in Teheran. Dat is vrij openlijk gebeurd. Israel hielp de Koerden ook tegen een Arabisch land. Maar het was niet de bedoeling dat de Koerden zouden winnen. Hetzelfde verhaal geldt voor de oorlog tussen Iran en Irak, waarin beide partijen elkaar Koerden steunden. Niet omdat ze daar van ganser harte achter stonden, maar omdat ze elkaar bewind wensten te destabiliseren.

Na de val van de Berlijnse muur zie je overal het in vraag stellen van de nationale grenzen. Is dergelijk proces ook in het Midden-Oosten op tafel?

Wat betreft de politici niet. De hele Tweede Golfoorlog is begonnen om het handhaven van grenzen, daar ging het om. De grens van Koeweit was heilig, daar mocht niet aan getornd worden. Die grens is natuurlijk even betwistbaar als de grens tussen Turkije en Irak. Je kan moeilijk zeggen 'voor de bevrijding van Koeweit hebben we een oorlog gevoerd en nu staan we toe dat in een ander gebied de grenzen veranderen'. Nee, ik denk dat het uitgangs-

punt is: de Nieuwe Wereldorde is gebaseerd op het handhaven van de bestaande grenzen.

Je mag ook niet uit het oog verliezen dat grenswijzigingen doorvoeren problematisch is wanneer volkeren door elkaar wonen. Dat zie je in de USSR en ook in dit gebied. Je spreekt over Koerdistan, maar er wonen ook Arabieren en Turken tussen. Niemand weet precies wat Koerdistan is!

In het Midden-Oosten is er ook het belang van olie en water, beide zitten in de bodem, wat mee het belang van grenzen kan verplaatsen, evenals de twisten erover

Ja dat denk ik ook. Er is ook in de meeste Arabische landen een gevoel van jaloezie ten aanzien van Koeweit en de Emiraten, zo van 'Waarom moeten die paar sjieks die toevallig dat stukje land hebben, dankzij de Engelsen dan nog, waarom moeten die al die olieopbrengst krijgen? En dan zitten wij met zo'n 40 miljoen Egyptenaren op een stukje grond waar we niets hebben'. Dat is een gevoel van frustratie dat enorm groot is. Dat is hetzelfde gevoel waar Saddam Hoesssein op ingespeeld heeft met zijn propaganda en wat de Palestijnen betreft heeft hij daar veel succes mee behaald en dat kan ik me ook wel voorstellen.

We hebben al even de regionale rivaliteiten aangeraakt. Turkije maakt aanspraak op de Iraakse provincie Mosul. Er is de Turkse Eufraat-dam die Irak en Syrië tegen de borst stoot maar ook de Syrische steun aan de Iraakse Koerden en de Turkse PKK.

Er schijnt half april 1992 opnieuw een afspraak gemaakt te zijn tussen Syrië en Turkije dat de PKK zijn activiteiten in Syrië en Libanon moet terugdringen. De Turkse

minister van binnenlandse zaken is toen naar Syrië geweest. En het schijnt dat in mei 1992 de kampen van de PKK in de Bekaa-vallei in Libanon gesloten zijn. Dat is nog niet helemaal zeker. Het is in ieder geval zeker dat Syrië de PKK gebruikt heeft als onderhandelingsobject tegen de Turken: 'jullie bouwen de Eufraat-dam dan gaan wij de Koerden opstoken en misschien kunnen we onderling tot een overeenkomst komen'.

Speelt de gedachte van een Groot-Syrië ook nog mee? Er zijn gebieden in Turkije waar Syrië nog steeds aanspraak op maakt.

Ja, het gaat om één gebied, dat van Alexandretta. Als je in Syrië een landkaart koopt, staat dat gebied er nog bij. Overigens staat Israel nog steeds niet op Syrische landkaarten. Maar ik denk wel dat de Syriërs er zich bij hebben neergelegd.

Wat me opviel was dat zowel tussen Turkije en Irak als tussen Turkije en Iran er een akkoord bestaat dat er van op elkaar's grondgebied geen Koerdische activiteiten mogen plaatsvinden die tegen het andere land gericht zijn. Maar Syrië is het enige land dat geen dergelijk akkoord heeft, integendeel. Dat zal waarschijnlijk te maken hebben met het feit dat er in Syrië niet zo'n grote bedreiging van de eigen Koerden bestaat, of niet?

Toch wel, dat klopt. Er is ook een serieuze onderontwikkeling in Syrisch Koerdistan. Bovendien zijn Irak en Iran veel meer van Turkije afhankelijk, economisch gezien. Het is voor die landen belangrijker een goede verstandhouding met Turkije te hebben, dan voor Syrië.

□ □ □

Syrië en Iran kunnen het redelijk goed met elkaar vinden, denk ik. Ze grenzen niet aan elkaar en hun Koerden dus ook niet. Bovendien zijn ze allebei vijand van Irak. Klopt dat?

Ja precies, maar ze zijn wel diametraal tegenovergesteld. Het seculaire bewind van Alawieten en de Islamitische republiek. Eigenlijk is het een monsterverbond. Allebei zijn ze tegen Irak en Israel. Alleen, als het er echt op aan zou komen, en dat zie je in Libanon een beetje, dan zijn hun belangen tegengesteld. Dan steunt Iran de Hezbollah en Syrie de Amalbeweging. In wezen -doordat ze niet aan elkaar grenzen- kunnen ze het met elkaar vinden, maar het is een vijandige combinatie.

Het principe van de 'vijand van mijn vijand is mijn vriend' wordt blijkbaar vaker gehanteerd in die regio?

Dat is pure machtspolitiek. Het gaat helemaal niet om ideologie. In Damascus kwamen er elk jaar vliegtuigen aan uit Iran met de weduwen van de martelaren uit de oorlog. Die kregen een vakantie aangeboden in Syrië, Damascus. Ze waren zwaar gesluierd, iets wat je normaal in Damascus niet zag. Met bussen met foto's van Khomeini op reden ze naar bepaalde hotels waar ook portretten van Khomeini hingen. Dat was ook een heel raar contrast met de rest van de stad, een moderne stad waar je overal whisky kon drinken, en zo.

Alle vier de staten hebben regionale aspiraties. Turkije en Iran bijvoorbeeld die elk de leider van de islamitische wereld willen worden. U schrijft in Uw boek ook dat de limiet van het arabisme uit het nationalisme bestaat.

Ja, dat is voorbij, daar wordt enkel nog lippendienst aan bewezen. Als je het Midden-Oosten wil begrijpen, moet je de ideologie even aan de kant zetten en kijken naar wat de pure machtsbelangen zijn, het eigenbelang vooral.

Dat geldt blijkbaar ook voor de inter-Koerdische relaties. Ik denk dan aan de verhouding tussen de Iraakse Koerden en de PKK. Gaat die vergelijking op?

De PKK opereert ook van Iraaks grondgebied en onlangs heeft Turkije contact gelegd met zowel Talabani (de leider van de PUK, de Patriottische Unie van Iraaks Koerdistan) als met Barzani (de leider van de DPK, de Democratische Partij van Iraaks Koerdistan). Beiden werden op het hoogste niveau ontvangen. Men heeft echter vooral contact met Barzani. Iraaks Koerdistan bestaat immers uit twee delen: het Noorden (boven de Zab-rivier), aan Turkije grenzend, is het gebied van Barzani en het Zuiden (onder de Zab-rivier) is dat van Talabani. De Turkse regering heeft eraan gedrongen, vooral bij Barzani dus, om ervoor te zorgen dat de PKK (de Turks-Koerdische Arbeiderspartij) niet meer vanuit hun gebied zou opereren. Barzani heeft niet toegezegd, hij kan ook moeilijk anders, want hij zou zijn eigen soortgenoten in de steek laten. Barzani zal wel proberen de PKK-acties op zijn grondgebied te beperken. Aan de andere kant heeft hij er ook belang bij dat in Turkije de Koerdische factor blijft spelen. De PKK is voor hem ook een ruilobject, net als voor de Syriërs.

[Einde oktober raakten de PKK en de Iraakse Koerden toch slaags: deze laatsten helpen Turkije bij het grootscheepse offensief tegen de PKK in Noord-Irak. - I.B.]

Het aandeel in de nationale olieproductie van de oliewinning in

de Iraakse, overwegend door Koerden bewoonde, provincie Mosul is aanzienlijk. De controle en inkomsten van die olie bleven echter in handen van de Iraakse overheid. Werd de pijpleiding naar Turkije ten gevolge van de VN-sancties maar gesloten?

Ja, dat is nog steeds zo. Wat er anderzijds wel gebeurd, en dat heb ik zelf kunnen zien, is dat er met grote vrachtauto's wordt gesmokkeld. Vanuit Oost-Turkije rijden honderden vrachtauto's met groenten door Koerdistan naar Irak. Dat mag volgens het VN-embargo, want dat zijn levensmiddelen. Vervolgens rijden ze echter terug met tanks vol olie. Honderden staan er aan te schuiven aan het grensgebied. Ze rijden dwars door Koerdistan en de Koerden vragen daar geld voor. Eigenlijk is het heel absurd landen die op voet van vijand met elkaar staan. En er wordt geld aan verdient door iedereen die er bij betrokken is.

Er is eind vorig jaar een akkoord tot stand gekomen uit de onderhandelingen tussen Barzani (zonder Talabani) en Saddam Hoessein, waarbij er verkiezingen in Koerdistan zouden komen, democratisering in heel Irak werd beloofd, politieke gevangenen zouden worden vrijgelaten, enz. Waren de verkiezingen in Iraaks Koerdistan van mei dit jaar daar de uitvoering van?

Neen. Eerst en vooral is er van dit akkoord niets in de praktijk omgezet. Bovendien zijn de verkiezingen die nu gehouden zijn het uitzloeisel van een heel oud akkoord, dat tussen de Baath en de DPK (Barzani) werd gesloten, het zgn. Maart-Manifest van 1970. Volgens dat akkoord zou er binnen de vier jaar autonomie komen, een Koerdische vice-president, een Koerdische assemblee, enz. Tussen

□ □ □

□ □ □

1970 en 1974 ontstond er echter opnieuw onenigheid, onder andere over het bijbehoren van het olierijke Kirkuk. Het akkoord is dus nooit toegepast. In 1974 heeft Saddam Hoessein, toen nog vice-president, eenzijdig een nieuw voorstel gedaan. De door hem voorgestelde Autonomiewet was een verzwakte versie van het Maart-Manifest. Een deel van de Koerden (zonder Barzani) heeft dat ondertekend. Wettelijk bestond er een 'autonom' gebied met een eigen assemblee tot begin dit jaar. De leden van de Koerdische assemblee werden echter door Bagdad aangeduid en daarom beschouwden vele anderen hen als collaborateurs.

Wat de Koerdische partijen nu gezegd hebben, dat is dan ook wel kunstmatig, maar dat doen ze ook met het oog op de Amerikanen, is: 'we houden ons aan de letter van de Iraakse wet, want we beroepen ons op het akkoord van 1970, waarin staat dat er een assemblee komt, die verkozen mag worden en daar houden we nu verkiezingen voor. Irak heeft immers zijn gezag over dit gebied teruggetrokken, of eerder verloren. Irak betaalt ook de ambtenaren niet meer. Dus we nemen het zelf maar in de hand. Dat klopt formeel met het Maart-Manifest'.

Het Manifest van 1970 is vrij vaag en de Koerden vullen het natuurlijk in hun voordeel in. Zo valt Kirkuk volgens hen wel in het autonome gebied. Men zegt dus 'we houden nu verkiezingen in 'bevrijd Koerdistan'. Helaas is er een deel van Koerdistan nog niet bevrijd, Kirkuk onder andere, maar we houden nog wat zetels vrij voor als die gebieden bevrijd zijn'.

De verkiezingen gelden dus alleen voor de 'bevrijde zone'?

Ja, dat is dus het gebied boven de

36ste breedtegraad, daar ligt de Amerikaanse garantie op en dat valt onder operatie 'Provide Comfort'. Plus een stukje wat de Koerden zelf bevrijd hebben na de Golfoorlog, ten zuiden, rond Sulaymaniyah. Daar zit echter geen officiële Amerikaanse garantie op en dat valt niet onder operatie 'Provide Comfort'. *De facto misschien wel, dat weet ik niet exact.*

Er is dus nu in Iraaks Koerdistan een 'cordon sanitair' langs de grens met Turkije en Iran, een 'bevrijd gebied' en een deel dat nog onder Saddam Hoessein ressorteert?

Ja, drie 'soorten' Koerden. Het bevrijd gebied omhelst dus vanaf Zakhonaar beneden, zonder Mosul en Kirkuk, tot en met Sulaymaniyah. Zowel het gebied van Barzani als dat Talabani dus. Het is wel raar natuurlijk, een soort niet-bestante staat. Op de heen weg, toen ik de Turkse grens

overstak, kwam je aan een Koerdische grenspost waar je thee aangeboden kreeg. Op de terugweg (na de verkiezingen) hadden ze al een Koerdische stempel, maar die werd dan op een apart blaadje gezet, op het paspoort mag natuurlijk niet. Er wordt ook nog Iraaks geld gebruikt natuurlijk.

Nu is er een Assemblee samengesteld

Er werd voor twee dingen gestemd. Voor de assemblee en voor een leider. Voor de assemblee is er één stemronde, via het stelsel van evenredigheid. De uitslag van de parlementsverkiezingen is niet helemaal gevuld bij de samenstelling van de assemblee. De toekenning van de zetels gebeurde volgens afspraak. De partijen waren wel ongeveer even groot, maar er was hier en

□ □ □

□ □ □

daar geknuseld mer de uitslag. Fraude op kleine schaal. Er werd onderling afgesproken dat de PUK en DPK allebei evenveel zouden krijgen. Er was trouwens een kiesdrempel van 7% waardoor alle kleine partijen geen kans maakten. Alleen de DPK en de PUK nemen deel en er waren een vijftal zetels gereserveerd voor de christenen (o.a. assyrische christenen).

Begin juli is er een soort ministerraad gevormd. Iemand van de PUK is premier geworden en iemand van de DPK vice-premier. Maar dat waren niet de grote tenoren. In het kabinet zijn er ook mensen opgenomen van de kleine partijen, die niet eens verkozen waren in het parlement, die hebben ze toch ministerposten gegeven om ze erbij te betrekken.

Wat het leiderschap betreft, waren er vier kandidaten, waaronder Talabani en Barzani als belangrijkste. Daar moestje 50% + 1 behalen en als dat niet gehaald zou worden (dat is ook gebeurd), dan zou er een tweede ronde komen (die is er nog niet geweest). De kans is er dat de tweede stemronde voor het leiderschap uitgesteld of zelfs afgesteld wordt omdat ze de eigen confrontatie willen vermijden. Dat is natuurlijk het grote punt waar we het al eerder over hadden: deze verkiezingen kunnen leiden tot een nieuwe machtsstrijd, dat hebben ze heus wel in de gaten."

Er zouden Iraakse troepen gemobiliseerd zijn in de periode van de verkiezingen, maar die hebben blijkbaar niet ingegrepen?

Ja. Irak heeft uiteraard gezegd dat de verkiezingen onwettig waren en het leger heeft gedreigd dorpen te beschieten. Er is toen echter een vrij felle verklaring van de Amerikanen geweest. Margaret Tutwiler, de woordvoerster van de Amerikaanse Minister van Buitenlandse Zaken Baker, heeft een verklaring afgelegd

waarin ze Saddam Hoessein gewaarschuwd heeft de verkiezingen niet te storen. Anders zou Amerika ingrijpen. Ik heb dat toen ook zelf gezien. De dag van de verkiezingen vlogen er Amerikaanse straaljagers boven het gebied heen en weer. Maar tegelijkertijd heeft Tutwiler ook gezegd dat ze vond dat de verkiezingen niet mochten uitmonden in een onafhankelijke Koerdische staat.

Waarom hustert Saddam Hoessein dan wel naar de Verenigde Staten als het erom gaat zijn Koerden met rust te laten en niet met de kwestie rond de VN-inspectie?

Dit is raar. De Amerikanen zullen ook echt ingrijpen denk ik. Met de VN speelt hij een kat-en-muis-spelletje. Uiteindelijk geeft hij toch steeds toe. In Zakho, het grensplaatsje op Iraaks grondgebied, is er een Amerikaans hoofdkantoor. Ik heb met de Amerikaanse bevelhebber daar gesproken. Die zegt ook heel duidelijk 'ik grijp gewoon in als er iets gebeurt'. De Amerikanen zitten daar sinds de operatie met de vluchtelingen. De VN heeft erna de plaats van de geallieerden ingenomen. De geallieerden zijn allemaal vertrokken, behalve de Amerikanen."

De VN-operatie zou in juli 1992 aflopen.

"Ja, de VN heeft om een halfjaar verlenging gevraagd en Irak heeft dat, geloof ik, geweigerd. In ieder geval zullen de blauwhelmen wel blijven, denk ik. Wat veel belangrijker is zijn de Amerikanen die op Incirlik zitten, op de Turkse basis. De Turken zeggen steeds 'je mag nog een half jaar blijven en dan zullen we zien of we nog verlengen'. Dat is een onzekere factor. Als de Turken op een bepaald ogenblik zeggen 'jullie moeten weg', dan valt de bescherming dus ook gedeeltelijk weg en daar zijn de Koerden heel bang voor. Dat is ook

een beetje de Turkse trofskaart ten opzichte van de Iraakse Koerden." *In oktober heeft Irak dan toch de verlenging van het VN-hulpprogramma aangenomen, dit tegen de zin van de Verenigde Staten. Eerder, in juni, had Turkije het akkoord met Washington met een half jaar verlengd - IB /*

Irak en Turkije hebben een soepelere houding ten aanzien van hun Koerden aangenomen. Voor Irak heeft dat te maken met de aanwezigheid van de geallieerden en de Amerikanen, voor Turkije met de wens tot lidmaatschap van de EU. Terwijl Iran blijkbaar weinig druk van buitenaf ervaart. Waarschijnlijk door de economische relaties en de geringe aanwezigheid van Koerden?

Het Westen heeft geen vat op Iran, op Turkije wel. Ik denk dat de Turkse regering er alleen maar verstandig aan doet om concessies te doen aan zijn Koerden, dan neem je de PKK de wind uit de zeilen.

Wat was de reactie van de huurlanden op de Iraaks Koerdische verkiezingen?

Eerder sceptisch. Turkije heeft ze eerst afgewezen maar later een beetje op die beslissing teruggekomen. Syrië heeft een afwachtende houding aangenomen. Irak zelf heeft de verkiezingen veroordeeld en Iran doet er helemaal het zwijgen toe. Die reactie is natuurlijk voorspelbaar, want al die landen vrezen dat hun eigen Koerden hetzelfde willen. Overal valt er op de democratische wel iets aan te merken. Dat is natuurlijk ook een beetje het dilemma geweest voor het Westen. Aan de ene kant juichten men toe dat er voor het eerst democratische verkiezingen worden gehouden, in Irak nota bene, anderzijds was men ook een beetje huiverig, omdat de situatie in

□ □ □

□ □ □

Iraaks Koerdistan het begin zou kunnen zijn van een Koerdische staat.

Er is dan toch eindelijk een vorm van eenheid te bemerken. Althans in Iraaks Koerdistan dan. Of niet?

Ik denk dat dat één van de conclusies is die je kan trekken. Dat er in elk geval oenstreven is naar meer eenheid. Dat is nieuw. Tegelijkertijd denk ik dat er een soort realisme is ontstaan, zeker bij de leiders, door ervaring wijzer geworden. 'We moeten eigenlijk op niemand vertrouwen'. Maar ja, je probeert toch op zowol mogelijk paarden tegelijk te wedden praten met Bagdad, maar ook met de Amerikanen, met Turkije. Men maakt zich zo van niemand echt helemaal afhankelijk. Of dat succes heeft, dat weet ik niet. Maar het is in elk geval wel een andere koers dan in het verleden gevaren werd.

Ik dank U voor dit gesprek.

* Licentiate politieke wetenschappen V.U.B. en behaalde in september 1992 de Bijzondere Licentie Ontwikkelingssamenwerking aan de R.U.G. met als thesis "Een politieke en socio-economische analyse van de Koerdische samenleving en de geopolitieke situatie in de regio." Begin 1993 publiceert HUWEKO deze thesis in zijn Dossier-reeks. Het interview had plaats in Amsterdam op 21 juli 1992; waar voldoende relevant geacht werd de informatie geactualiseerd. ■

Persbericht

Afschaffing cultuurpact

De Vrijzinnige Koepel heeft met verwondering kennis genomen van het voorstel tot afschaffing van de Cultuurpactwet, ingediend door de heer Van Peel.

Door de Cultuurpactwet is de non-discriminatie gewaarborgd in de sociaal-culturele sector en dit principe moet in stand worden gehouden.

In tegenstelling tot wat de heer Van Peel beweert, bieden artikel 6 bis G.W.* en artikel 59 bis en ter § 7 G.W.** niet voldoende garantie voor de niet discriminatie van de niet-confessionele gemeenschap en andere minderheden.

In de Cultuurpactwet zijn een aantal waarborgen ingebouwd die niet opgenomen zijn in deze grondwetsartikelen.

De Cultuurpactcommissie heeft een belangrijke taak. Haar opdracht is vooral preventief en verzoenend op te treden. De drempel voor kleine organisaties en individuen om een beroep te doen op deze commissie is vrij laag.

Zonder deze commissie is men genoodzaakt terug te vallen op Rechtscolleges die louter repressief van aard zijn en een hogere drempel hebben.

De grootste zuil in Vlaanderen streeft ernaar om eigen structuren te versterken en op die manier meer subsidies te verwerven. Dit gebeurt ten koste van kleinere organisaties.

De huidige herstructurering van de bovenbouw van de sociaal-culturele sector, de voorontwerpen ten aanzien van instellingen en diensten, het advies met betrekking tot de subsidies van de Nationale

Lotenj 1992, wijzen duidelijk in die richting.

De Vrijzinnige Koepel is er zich wel van bewust dat het Cultuurpact de politisering kan versterkt hebben. De politisering is er zeker geen gevolg van. Reeds voor het in voege treden van het pact bestonden er organisaties die een binding hadden met een politieke partij.

De Vrijzinnige Koepel staat open voor een discussie ter aanpassing van het Cultuurpact aan een veranderende realiteit.

De Vrijzinnige Koepel meent dan ook dat het Cultuurpact onder meer zou moeten uitgebreid worden tot de persoonsgebonden matières. Er dient ook aandacht besteed te worden aan de plaats van de sociale minderheden.

De Raad van Beheer en de statleden van de Vrijzinnige Koepel.

* Art. 6 bis G.W.: "Het genot van de rechten en vrijheden aan de Belgen toegekend moet zonder discriminatie verzekerd worden. Te dien einde waarborgen de wet en het decreet onder meer de rechten en vrijheden van de ideologische en filosofische minderheden."

** Art. 59 bis en ter § 7 G.W.: draagt de wetgever op de regelen vast te stellen "ten einde elke discriminatie om ideologische en filosofische redenen te voorkomen". ■

'Ankara wil Koerdisch probleem niet politiek oplossen'

EX-BURGEMEESTER DIYARBAKIR VREEST RASSENOORLOG

'Wij, Turkse Koerden, zijn geen verzameling gewapende extremisten die blind voor een eigen staat vechten. De meerderheid van de 15 miljoen Koerden in Turkije zou al tevreden zijn als Koerdische scholen, kranten, radio en televisie werden toegelaten, als Koerdische partijen mochten worden opgericht. Ze zouden zich zelfs achter de overheid scharen als zou blijken dat ze een vreedzaam leven konden leiden en hun identiteit werd gerespekteerd', aldus Mehdi Zana, ex-burgemeester van de Turks-Koerdische hoofdstad Diyarbakir donderdag in Brussel.

Brussel.
Eigen berichtgeving

Zana is niet verbonden aan een politieke beweging of partij. Hij zat zelf twaalf jaar in de cel — vanaf de militaire staatsgreep van 1980 — omdat van zijn streven voor erkenning van de Koerdische identiteit. De voorbije dagen werd hij uitgenodigd door de mensenrechtencommissie van het Europees parlement en door de gemeenschappelijke Europees-Turkse commissie om te getuigen over de situatie in zijn land. Hij noemt de huidige toestand bijzonder alarmrend en wil dat er een spoedbijeenkomst wordt gehouden van de KVSE-landen — waartoe Turkije behoort — om de situatie te onderzoeken. Bovendien wil hij VN-sekretaris-generaal Boutros Boutros-Ghali verzoeken om een speciale rapporteur naar Turkije te sturen.

Militaire oplossing

Volgens Zana wil Ankara helemaal geen politieke oplossing vinden voor de burgeroorlog in het zuidoosten van Turkije, die sinds 1984 al aan meer dan 5.000 mensen het leven heeft gekost. Zana: "De overheid kiest radikaal voor een militaire aanpak. Of de Koerden moeten zich assimileren, of ze worden uitgeroeid." Hij argumenteert die uitspraak vanuit twee vaststellingen: vanuit het feit dat alles wordt gedaan om de HEP — de enige Turkse parlementaire partij die ijvert voor de rechten van de Koerden, en die ontstond als een afscheuring van de sociaal-democratische SHP — te breken en vanuit de huidige situatie in Turks-Koerdistan.

Zana: "Ankara probeert de HEP met de PKK-guerrilla te verbinden. Het Opperste Gerechtshof wil momenteel dat de 18 HEP-verkozenen hun parlementaire onschendbaarheid verliezen om hen zo omwille

van pro-Koerdische stellingnamen te kunnen beschuldigen van hoogreraad, waarop de doodstraf staat. Op die manier wordt de HEP in de armen gedreven van de PKK. Als Ankara de kwestie politiek wil oplossen, moet de HEP — die bij de verkiezingen van oktober vorig jaar grote suksesen boekte — worden behandeld als een respectabele politieke partij en moet werk worden gemaakt van haar wetsvoorstel om bijvoorbeeld de geschreven Koerdische taal te legalizeren. Die partij veroordeelt het geweld immers en vecht voor een demokrativering van het hele systeem. Maar het tegendeel gebeurt: verscheidene HEP-leden werden vermoord en de meesten werden bedreigd."

Rasenoorlog

Ook uit de situatie in Turks-Koerdistan zelf besluit Zana dat Ankara alleen een militaire oplossing wil voor het Koerdische probleem. "Duizenden mensen worden uit hun dorpen verdreven, waarna hun huizen worden verwoest en de bossen worden verbrand. Door het platteland te ontvolken en de mensen bijeen te drijven in een tiental steden, worden ze makkelijker kontroleerbaar. Tien steden kontroleer je door slechts 50.000 militairen rond die gebieden te stationeren. Greep krijgen op duizenden dorpen in de uitgestrekte bergen is uiteraard veel moeilijker: men zet er 1 miljoen militairen voor in en nog lukt het niet. Voorts worden de vluchtelingen aangemoedigd om naar westelijk Turkije te trekken, waar het volgens onze president 'toch veel mooier is', maar waar de werkloosheid en het huisvestingsprobleem bijzonder nijpend zijn. Westturkse steden worden overspoeld door binnenlandse migranten en bijgevolg stijgt de spanning tussen Koerden en Turken. Zo worden er openlijk pamfletten uitgedeeld waarin werkgevers wor-

Mehdi Zana, ex-burgemeester van de Turks-Koerdische hoofdstad
Diyarbakir.
(Foto Filip Claus)

den opgeroepen om geen Koerden in dienst te nemen. En de jongste tijd mondde dit in Fethiye en andere steden zelfs herhaaldelijk uit in geweld. De dreiging van een rasenoorlog wordt met de dag groter."

"Bovendien werden er dit jaar al 350 burgers doodgeschoten door onbekenden. Geen enkele zaak werd opgehelderd en dat is niet verwonderlijk: de moorden zijn immers het werk van de Staatsveiligheid en de contra-guerrilla, die door een recente beslissing van de Nationale Veiligheidsraad boven elke vervolging werden gesteld. Er geldt ook een enorme censuur. Bijeenkomsten van mensenrechtenorganisaties zijn verboden, om de doorstroming van informatie te voorkomen. En journalisten worden niet toegelaten in de zogenoemde gevechtszones."

Volgens Zana is de situatie nu veel erger dan een jaar geleden. Nochtans was er na de parlementaire verkiezingen van oktober vorig

jaar enige hoop op verandering. De overwinnaar van die stembusgang, de huidige premier Demirel, beloofde nauwelijks vijf dagen na zijn aantreden dat er voor de Koerden betere tijden zouden komen. Zana: "Tot ieders verwondering zei hij dat Turkije de Koerdische realiteit erkent en dat een einde zou worden gemaakt aan alle uitzonderingswetten die in Koerdistan gelden. Het tegendeel gebeurde echter. De ondemocratische wetten bleven bestaan en er werden er zelfs nieuwe aan toegevoegd. Hoe dat komt? Turkije is in theorie wel een democratisch land, maar in de praktijk helemaal niet. Demirel heeft maar weinig macht. De staat, dat is de Nationale Veiligheidsraad waarin de leger top zetelt, gevolgd door de politieke politie en de geheime dienst (MIT). Dit is nu de mooie Turkse democratie die sommigen zouden willen aanbieden als voorbeeld voor de Centraalaziatische GOS-republieken!"

Catherine Vuylsteke

In samenspraak met het NCOS heeft de Kommissie in de loop van de maand november heel wat contacten gelegd inzake het opstarten van een Koerdenberaad in Vlaanderen. Naar analogie met het Koerdenberaad in Nederland wil men proberen in Vlaanderen op het vlak van informatie, beleidsbeïnvloeding en projectwerking tot een gezamenlijk overleg te komen.

In Koerdistan blijft de toestand middels op negatieve wijze evolueren. De gevechten tussen Turkse Koerden (PKK) en Iraakse Koerden, 'gesteund' door het Turkse leger hebben de afgelopen weken de aandacht weggetrokken van de gebeurtenissen in Turkije zelf. Nochtans wordt de situatie in Turkije zelf met de dag slechter. Begrafenis van Turkse militairen, gesneuveld in de strijd met de Koerden, worden door de Turkse bevolking aangegrepen om te protesteren tegen die Koerden. Voor vele waarnemers lijkt het duidelijk dat een van de bijbedoelingen van de militaire operatie tegen de Koerden in Noord-Irak te maken had met het versterken van de nationale gevoelens van de Turken.

Meer en meer krijgt dit Turkse nationale gevoel het karakter van Koerden-haat. Zo kwam het tijdens begrafenisplechtigheden van omgekomen militairen in Alanya, Kusadasis (West-Turkije) en Maras begin november tot ongeregeldheden. Hierbij staken grote groepen mensen winkels en huizen van Koerdische eigenaars in brand, terwijl ze anti-Koerdische leuzen schreeuwden. Vooral de eigendommen van de HEP-leden moesten het hierbij ontgaan. Ook voerden de demonstranten identiteitscontroles uit, waarbij iedereen die uit Koerdisch gebied afkomstig bleek te zijn in elkaar werd geslagen.

Intussen is het ook duidelijk geworden dat het Turkse leger de situatie in eigen land niet onder controle kan krijgen. De afgelopen weken heeft de minister van Binnenlandse Zaken herhaaldelijk verkondigd "dat de kracht van de PKK is gebroken". De talrijke schermutselingen van de voorbije weken en dagen laten echter duidelijk zien dat het tegendeel het geval is. (SV)

Kommissie Rechtvaardigheid en Vrede, december '92

Afleiding kan Koerdenhulp in Irak bemoeilijken

WASHINGTON (ap) — Nu alle aandacht naar So-malië gaat, zijn Amerikaanse ambtenaren bezorgd dat Irak honderdduizenden Koerden in het land ongestraft in gevaar kan brengen door de broodnodige hulp tegen te houden.

Het hulpprogramma van de Verenigde Naties voor de Iraakse Koerden begint zijn tweede winter. En de VN vertonen een groeiende neiging om de Iraakse autoriteiten de vrije hand te geven bij beslissingen over de levering van hulpgoederen. De belangen van de Koerden komen bij de Irakezen natuurlijk niet vooraan.

De Amerikaanse ambassadeur bij de VN, Edward Perkins, onderhandelt met zijn Britse, Franse en Russische collega's over een protestnota aan het adres van VN-sekretaris-generaal Boutros Boutros Ghali. Verscheidene hulporganisaties van de VN staken dinsdag en woensdagavond

dag de koppen bijeen om te zien hoe het nu verder moet.

Vorige week waarschuwden de twee belangrijkste Koerdische leiders, Jalal Talabani en Massoud Barzani Boutros-Ghali, voor het toenemend gevaar voor „massale hongersnood.“ In een brief schreven ze dat Irak de bewegingsvrijheid van hulpverleners beperkt. Ze zwaaiden met het schrikbeeld van een „massale trek van de Koerden naar de Turkse grens“.

Dit roept de beelden voor de geest uit februari 1991, kort na de Golfoorlog, toen Saddam Hoesslein een Koerdische opstand met militair geweld neersloeg. Honderdduizenden Koerden vluchtten naar het grensgebied met Turkije, waar ze haveloos neerstrekken in de besneeuwde bergen. De televisiebeelden over het lot van de Koerden drukten een wereldwijde hulpactie op gang. Sindsdien beschermen troepen

van de Golf-koalitie de Koerden in het noorden van Irak.

In tegenspraak met de bepaling van de wapenstilstand handhaast Bagdad een economisch embargo tegen Koerdisch gebied. Daardoor zijn de Koerden zo goed als volledig afhankelijk van hulp van buitenaf. De voorbije dagen werden vrachtwagens met hulpgoederen gesaboteerd en diplomaten en hulpverleners houden het Iraaks leger hiervoor verantwoordelijk.

Volgens de Amerikanen voeren de Irakezen met de VN-vertegenwoordigers een slijtageslag in de onderhandelingen over de voorwaarden voor hulptransporten. Een aantal VN-hulpverleners is nog door het heilig vuur beziield. Maar op de meesten komt sleet. Ze proberen op de eerste plaats wat meer normale betrekkingen met de Iraakse autoriteiten aan te knopen en verliezen de modus van de Koerden uit het oog. Apologen, maar onvoldoende om de winter door te komen.

Vooral het Iraaks verbod voor de levering van dieselolie aan de Koerden is bij de regering Bush en de VN in New York slecht gevallen. Zonder die brandstof kunnen de Koerdische boeren hun tractoren niet gebruiken en hun akkers niet bezaaien. Zodra de grond bevriest is — meestal midden december — kunnen ze niet meer zaaien of planten, wat erop neerkomt dat de Koerden volgende lente opnieuw geen zelf geproduceerd voedsel hebben. Het voorwendsel van Bagdad is, dat over de levering van dieselolie niets gezegd wordt in het wapenstilstandsakkoord.

Amerikaanse en Koerdische ambtenaren zijn ook bezorgd, omdat de VN ver achterop liggen met de aanleg van voorraden aan de Turkse kant met het oog op leveringen tijdens de winter. De voorbije weken werd heel wat aan de Koerden geleverd, maar onvoldoende om de winter door te komen.

Een opstandige presidentsvrouw

Danielle Mitterrand, de echtgenote van de Franse president, was nog een klein schoolmeisje toen ze voor het eerst te maken kreeg met onrecht. Als eerste van de klas in haar Bretoens dorpje Dinan had ze recht op een snoepje. Maar ze kreeg het niet. De katolieke lerares wilde daarmee de kleine Danielle straffen omdat haar vader een ateïst en vrijdenker was.

Boeken

Danielle Mitterrand, die toen nog Danielle Gouze heette, vertelt het voorval in haar autobiografisch boekje *La Levure du pain* (Edition N°1, 89 Ffr.) „Ik legde me niet neer bij dat onrecht en met de zoon van de concierge wachtte ik het geschikte moment af om op een tafel en vervolgens op een stoel te klimmen om de snoepbokaal te bereiken. Ik heb mezelf beloond, mijn medeplichtige bedankt en de rest van mijn buit verdeeld”, schrijft ze.

De strijd voor recht en rechtvaardigheid zal het leven van de inmiddels 68-jarige presidentsvrouw tekenen. In 1986 stichtte ze France-Liberté, een niet-goevernementele organisatie die opkomt voor onderdrukte waar ook ter wereld. In haar boekje, waarvan de opbrengsten ten goede komen aan France-Liberté vertelt Danielle over de stichting en de activiteiten van haar organisatie.

Die was de voorbije jaren geregeld een doorn in het oog van de Franse diplomatie. Want Danielle mag dan wel tafel en bed delen met François, ze noemt zichzelf „een vrije vrouw” die voor de akties van haar organisatie niet de goedkeuring vraagt van haar echtgenoot-staatshoofd of van de regering. Ze aarzelde dan ook niet de Dalai Lama op te zoeken (wat de woede van de Chinezen veroorzaakte), de linkerkijde in El Salvador te steunen (tot ergernis van Washington), de vluchtingenkampen in de westelijke Sahara te be-

zoeken (wat dan weer niet naar de zin was van Marokko én Parijs) of haar sympathie uit te spreken voor de Koerden (wat Irak en Turkije in een lastig parket bracht).

Enkele maanden geleden overleefde Danielle Mitterrand een aanslag op haar leven toen ze in het noorden van Irak Koerdische kampen bezocht. De Franse veiligheidsdienst verdenkt Irak ervan achter deze bomaanslag te zitten.

Maar Danielle Mitterrand vertelt niet alleen over haar bezoeken aan Zuidamerikaanse sloppenwijken, haar ontmoetingen met Nelson Mandela en Moeder Teresa of haar verontwaardiging over het stijgende onrecht in eigen land. Ze beschrijft ook haar podiumangst voor een televisiedebat bij Anne Sinclair in het wekelijkse praatprogramma *7 sur 7*. Ze vertelt ook hoe ze bij enkele plechtige gelegenheden „ongepast” in een hartelijke lach schoot. Ze beschrijft ook hoe zij en François in 1981 besloten om de privé-vertrekken in het Elysée „dat niet meer was opgeknapt sinds de Gaulle” te laten inrichten door hedendaagse Franse kunstenaars. Omdat het presidentiële paar niet kon kiezen tussen de ontwerpen van vijf geselecteerden, flapte Danielle er dan maar uit dat de vijf het samen zouden moeten doen. „Elk een kammer, naar eigen concept na een gezamelijk beslissing over een tema, een harmonie van kleuren...”, stelde ze voor. En tot haar verwondering aanvaardden de vijf het voorstel.

Herhaaldelijk vind je in het boekje het opstandig meisje terug dat zelf de snoepjes pakte. „Is het toegelaten om te dromen?”, vraagt ze in haar hoofdstukje over 14 juli 1990. „Zou men niet het bevel kunnen geven aan de Patrouille de France (de vliegtuigformatie) die ons elk jaar verblijdt, om met onze nationale kleuren in de lucht te schrijven: *Je zal niet doden*“.

Peter VANDERMEERSCH

Turkije van martelingen beschuldigd

STRAATSBURG (ap) — Turkije is in de Raad van Europa scherp veroordeeld wegens marteling van verdachten door de politie. Dat gebeurde na een onderzoek door de „Europese commissie ter voorkoming van marteling en onmenselijke of vernederende behandeling of straf”.

Op basis van het verdrag tegen martelingen van 1987 voerde de commissie een onderzoek uit waarin ze Turkije sinds 1990 driemaal bezocht. Volgens dat onderzoek moet Turkije betere wettelijke garanties bieden tegen marteling en scherper toezicht uitoefenen op de politie.

„De Turkse wet biedt geen adekwate bescherming tegen, maar vergemakkelijkt mishandeling van gedetineerden, die de politie dertig dagen van de buitenwereld mag afsluiten”, aldus het rapport van de commissie. De onderzoekers troffen in de politiegevangenissen folter-apparatuur aan.

De Standaard Dinsdag 22 december 1992 |

Zesenvijftig journalisten vermoord

PARIS (ap) — Er werden dit jaar 56 journalisten vermoord tijdens de uitoefening van hun vak. Dat maakte de Franse vereniging Verslaggevers zonder Grenzen (Reporters sans Frontières) bekend. Ook kwamen 26 journalisten onder verdachte omstandigheden om het leven en zitten er verspreid over de hele wereld 121 journalisten gevangen, aldus de organisatie.

In Turkije werden de meeste journalisten gedood, namelijk twaalf, gevolgd door Joegoslavië, waar elf journalisten werden omgebracht. In totaal kostte de Joegoslavische burgeroorlog al meer dan 30 journalisten het leven. Volgens directeur Robert Menard van Verslaggevers zonder Grenzen is de Joegoslavische burgeroorlog daarmee het dodelijkste konflict voor journalisten in de recente geschiedenis. Ter vergelijking: in de Vietnamoorlog werden 64 journalisten gedood. Menard wees er op dat Turkije in geen van de twaalf gevallen verdachten heeft opgepakt. „Turkije klopt op de deur van de EG, maar zou met dergelijke antecedenten niet moeten worden toegelaten.”

De Standaard Zaterdag 26, zondag 27 december 1992

Amerikanen halen Iraakse jet neer

BAGDAD/WASHINGTON (ap, reuter) — Irak houdt zich „het recht voor om terug te slaan” voor het neerschieten van een van zijn vliegtuigen door Amerikanen, boven het zuiden van het land. Dat meldde een regeringswoordvoerder op de Iraakse tv. Daarmee bevestigde Irak het incident dat zondagmorgen plaatsvond.

Volgens de Iraakse woordvoerder vond het incident plaats toen het toestel „op routine-patrouille was boven ons nationaal grondgebied en binnen onze grenzen”. De woordvoerder meldde er niet bij dat de jet werd neergehaald boven het gebied in Zuid-Irak waarboven de VN dit jaar een vliegverbod instelde.

Die zogenaamde *no-fly*-zone ten zuiden van de 32ste

breedtegraad kwam er op 27 augustus, nadat de bondgenoten van de Golfoorlog er Irak van beschuldigd hadden vliegtuigen in te zetten tegen opstandige sjijietenv in het zuiden van Irak.

Volgens het Amerikaanse militaire opperkommando schonden Iraakse jets zondagmorgen een eerste keer het vliegverbod, maar maakten ze rechtsomkeer toen ze daarop attent werden gemaakt. Twintig minuten later was er een tweede inbreuk. Twee Amerikaanse F-16's schoten daarop één van de twee Iraakse vliegtuigen na een laatste waarschuwing, zo luidde het.

President Saddam Hoessein zei zondag dat Irak korte metten wil maken met de Koerdische rebellen als het Westen de luchtbescherming in het noorden opgeeft.

IRAK WAPENS

De Amerikaanse organisatie voor de mensenrechten Middle East Watch (MEW) heeft een document in handen gekregen waaruit zou blijken dat Irak, ondanks het feit dat VN-inspectieteams dat tot nog toe niet hebben aangetoond, in ieder geval sinds 1986 beschikte over biologische wapens. Het document is een legerorde van een commandant in Irbil (in Noord-Irak) aan verschillende eenheden om hun voorraad biologische en chemische wapens te peilen en van de stand van zaken verslag te doen voor 6 augustus 1986. VN-inspectie-teams die tot dusver 47 missies naar Irak hebben uitgevoerd op zoek naar massavernietigingswapens, hebben tot dusver geen bewijzen gevonden voor de aanwezigheid van biologische wapens. Irak ontkt zulke wapens te hebben.

De Morgen, zaterdag, 2 januari '93

De Standaard

Maandag 28 december 1992

Aanloop tot nieuwe Irak-crisis:

1 aug. 1992 — Irak verwerpt een Westers plan om een vliegverbod ten zuiden van de 32ste breedtegraad in te stellen ter bescherming van de daar wonende opstandige sjijietenv als een „agressieve maatregel”.
26 nov. — Na 7.500 patrouillevluchten rapporteren Amerikaanse piloten dat Saddam Hoessein „geen neiging heeft vertoond... ons besluit aan te vechten”.
26 aug. — Met een beroep op VN-resolutie 688 van 5 april 1991 geeft president George Bush Irak 24 uur de tijd om zijn luchtaanvallen op de sjijietenv te staken. Irak waarschuwt dat dit kan leiden tot nieuwe vijandelijkheden.
27 aug. — Het vliegverbod gaat in. Amerikaanse en Brusselse vliegtuigen beginnen met patrouillevluchten.
30 aug. — Saddam zegt zich te zullen verzetten, maar vertelt niet hoe.
1 sept. — Frankrijk stuurt Mirages 2000 om te helpen bij de controle op de naleving van het vliegverbod.
2 sept. — Iraakse functionarissen zeggen dat hun strijdkrachten bevel hebben gekregen niet op de vliegtuigen van de geallieerden te schieten.
9 sept. — Amerikaanse straaljagers gooien pamfletten uit waarin Iraakse piloten worden gewaarschuwd dat zij „niet zullen terugkeren” als zij zich ten zuiden van de 32ste breedtegraad wagen.
10 sept. — De Amerikaanse marinecommandant in de Golf, admiraal Raynor Taylor, zegt dat de geallieerde patrouilles een einde hebben gemaakt aan de

Iraakse luchtaanvallen op de sjijietenv. De laatsten zeggen nog wel bloot te staan aan Iraaks artillerievuur.
26 nov. — Na 7.500 patrouillevluchten rapporteren Amerikaanse piloten dat Saddam Hoessein „geen neiging heeft vertoond... ons besluit aan te vechten”.
December — Vliegdekschip USS Kitty Hawk vaart naar Somalië om de nakaende operatie „Herstel de Hoop” te ondersteunen. Iraakse jachtvliegtuigen worden drie sterren.
27 dec. — Een Amerikaanse F-16 schiet één van vier Iraakse straaljagers neer die ondanks waarschuwingen van de Amerikanen de verboden zone zijn binnengevlogen. Ook daarna blijven Iraakse vliegtuigen de zonegrens overschrijden.
28 dec. — Het Pentagon laat het vliegdekschip USS Kitty Hawk uit Somalië naar de Golf opstomen. Irak zweert wraak voor het neerschieten van zijn MiG-25.
4 jan. 1993 — Amerikaanse functionarissen zeggen dat Irak luchtdoelraketten tegen de zonegrens heeft overgebracht.
6 jan. — De VS en hun bondgenoten geven Bagdad 48 uur de tijd om het geschut te verwijderen en dreigen met militaire maatregelen als dat niet gebeurt.
8 jan. — Ultimatum wordt door Irak verworpen.

Irak negeert weer vliegverbod

MANAMA (afp) — De Iraakse luchtmacht schond maandag opnieuw herhaaldelijk het door de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Frankrijk ingestelde vliegverbod boven Zuid-Irak. Dat deelde een Amerikaanse militaire woordvoerder in de Soediarabische hoofdstad Riad mee. Iraakse toestellen drongen tot 30 km. de zone binnen, maar maakten onmiddellijk rechtsomkeert toen ze door Amerikaanse gevechtsvliegtuigen werden onderschept, aldus de woordvoerder. Er vonden geen gevechtsacties plaats. Zondag schoot een Amerikaanse F-16 een Iraakse Mig neer boven de zone. Irak erkent het vliegverbod niet, omdat het niet door de Verenigde Naties is opgelegd.

De Standaard Woensdag 30 december 1992

Het Volk, zaterdag, 9 januari '93

De krachtmeting die de afgelopen dagen tussen de Iraakse en de Amerikaanse regering plaatsvond, werd gisteren op de spits gedreven. Enkele uren voor het aflopen van het ultimatum dat de geallieerden hadden ingesteld, bleef Bagdad weigeren zijn luchtdoelraketten uit de veiligheidszone in Zuid-Irak terug te trekken. De Amerikaanse president Bush riep de adviseurs van de Nationale Veiligheidsraad bijeen in het Witte Huis. Maar het slechte weer in de Golfregio maakte het onwaarschijnlijk dat het reeds in de voorbije nacht tot een gewapend treffen zou komen.

Irak en VS klaar voor de slag

ULTIMATUM LOOPT AF

Het ultimatum dat de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Frankrijk aan Bagdad hadden gesteld, verstreek gisteravond om 23u.30. Indien Bagdad zijn luchtafweergeschut, dat begin deze week in de veiligheidszone ten zuiden van de 32ste breedtegraad werd opgesteld, niet had teruggetrokken, zouden "gepaste militaire maatregelen" worden getroffen, zo hebben de geallieerden gewaarschuwd. De luchtdoelraketten vormen volgens de westerse landen een bedreiging voor de westerse vliegtuigen die in de zone patrouillevluchten uitvoeren om de sjiiïtische bevolking te beschermen.

Bagdad liet gisteravond weten niet te zullen buigen maar klaar te zijn

voor de strijd. "Het dappere leger van Irak heeft een hoog moreel, is bekwamer dan ooit en staat klaar voor de confrontatie met de vijand. Het is klaar voor elke slag", zo meldde de *al-Thawra*, de krant van de regerende Baath-partij in Bagdad.

"Irak zal geen gevolg geven aan het westerse ultimatum en behoudt zichzelf het recht om luchtafweergeschut in de veiligheidszone op te stellen. Indien deze bases aangevalen worden, zullen we deze agressie vergelden", zo verklaarde vice-premier Tarek Aziz gisteren tijdens een spoedbijeenkomst van het Iraakse kabinet.

Bagdad liet ook aan de VN weten dat geen enkel vliegtuig nog in Irak mag landen, ook niet de VN-

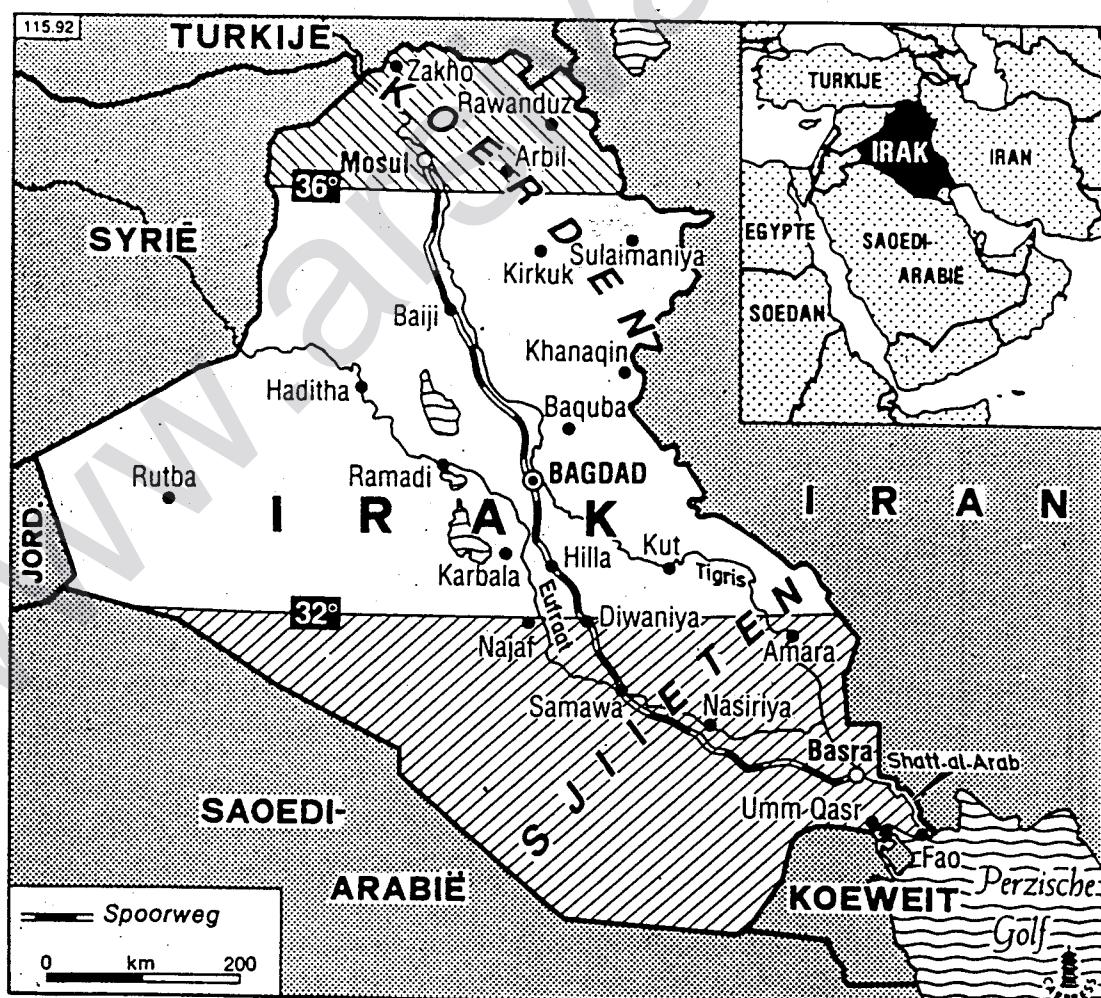
toestellen die teams ter plekke moeten brengen die moeten toezien op de vernietiging van Iraakse wapens, zoals voorzien na het einde van de Golfoorlog.

In het Witte Huis weigerde men een officiële reactie op de uitspraken van Aziz te geven. "We willen niet in dialoog treden met Bagdad. Zij kennen onze positie.

Wij wachten af", zo zei Marlin Fitzwater, de woordvoerder van de Amerikaanse president. Maar George Bush plande nog een vergadering met zijn adviseurs van de Nationale Veiligheidsraad, onder wie naar verluidt ook generaal Colin Powell, de stafchef van het leger.

Amerikaanse defensiedeskundigen, die anomiem wilden blijven,

zeiden echter dat na het verstrijken van het ultimatum geen onmiddellijke actie moest worden verwacht. Het slechte weer in de Golf maakt het niet eens mogelijk na te gaan waar de raketten zich precies bevinden en of zij al dan niet ten noorden van de 32ste breedtegraad teruggetrokken zijn, zo stelden ze. Volgens Britse defensiekringen zou een optreden van de geallieerden een "korte, scherpe les" voor de Iraakse president Saddam Hussein zijn, met aanvallen op raketcaches, communicatiecentra en startbanen binnen "een paar uur na het verstrijken van het ultimatum". Waarnemers wezen erop dat dit waarschijnlijk betekent dat de aanvallen vanochtend bij dageraad beginnen.

Belgische luchtmacht vervoerde PRB-munitie

DELCROIX BEVESTIGT GEDEELTELIJK VERHAAL VAN COWLEY

De Belgische luchtmacht vervoerde vanuit Melsbroek op 6, 7 en 8 maart 1989 een hoeveelheid munitie naar Amman in Jordanië. De leverancier, PRB-Gechem, betaalde daarvoor bijna 2 miljoen frank aan de Belgische staat. Minister van Landsverdediging Leo Delcroix (CVP) bevestigde deze gegevens woensdag in de bevoegde Kamercommissie, waar hij over de kwestie geïnterpeléerd werd door Hugo Coveliers (Volksunie) en Marijke Dillen (Vlaams Blok). De minister ging niet zover om een verband te leggen met de hardnekkige geruchten dat deze munitie in feite bestemd was voor het Iraaks superkanon.

Het is evenwel een publiek geheim dat Jordanië niets met deze munitie kon aanvangen en dat heel wat militaire goederen met bestemming Jordanië uiteindelijk in Irak terecht kwamen. Chris Cowley, een Britse ingenieur die samenwerkte met de vermoorde Gerard Bull (de uitvinder van het beruchte 1.000-mm-kanon), beweerde al een jaar geleden dat "een hoge Belgische personaliteit van het ministerie van Defensie" een commissie van 25.000 dollar (meer dan 8 miljoen frank) opstreek om een oogje dicht te knijpen voor de levering van PRB-munitie via Jordanië aan Irak en voor de regeling van het transport door de Belgische luchtmacht.

In zijn recent boek "Guns, Lies and Spies" herhaalt Cowley de beschuldiging, zonder harde bewijzen aan te brengen voor zijn stelling. Als antwoord op de vraag hoe de Belgische luchtmacht tot het transport van de explosieven bereid kon gevonden worden, citeert Cowley een onderhandelaar van PRB als volgt: "Ik bel gewoon mijn vriend de minister van Defensie en die organiseert alles wel. Wij doen dat dikwijls. Je zal een beetje meer betalen, maar het goedje zal op tijd aankomen." Dat "beetje meer" blijkt nadien 25.000 dollar in goudstaven te zijn. In 1989 was de Waalse socialist Guy Coëme minister van Défense. Vorig jaar bevestigde minister van Buitenlandse Handel Robert Urbain (PS) dat PRB destijds officieel toelating kreeg om 235 ton explosieven naar Jordanië te exporteren, maar dat de operatie uiteindelijk beperkt bleef tot 25 ton. "Ik wens niet in te gaan op de diverse beweringen van de auteur Chris Cowley", aldus Delcroix in de Kamercommissie. "Ik heb zijn boek niet gelezen en heb *hic et nunc* geen mening over wat hij daarin poneert. Ik wens daarover geen uitspraken te doen en neem er de nodige afstand van. Ik wil me eerder concentreren op de feiten die zich met betrekking tot ons departement hebben voorgedaan." Wanneer het leger een prestatie

voor derden uitvoert, bijvoorbeeld een luchttransport, moet daar uiteraard voor betaald worden, zo legde de minister uit. Delcroix toonde een kopie van de faktuur die naar PRB-Gechem werd verstuurd voor vervoer van munitie vanop het militair vliegveld van Melsbroek naar Amman per Hercules C-130 (vluchtnummer VS11). Dat transport duurde in totaal 18 uur en 20 minuten. Tegen een eenheidsprijs van 107.088 frank leverde dit een globale prijs op van 1.963.280 frank. De faktuur werd verstuurd op 21 april 1989, een goede maand na de prestatie. Delcroix toonde ook een kopie van de betaling via overschrijving door de betrokken firma op het rekeningnummer van de Algemene Comptabiliteit van het ministerie van Financiën. De ontvangst werd geregistreerd op 18 mei 1989.

Het was, volgens de minister, een normale betaling tegen normale tarieven. "Een betaling in goudstaven kon onmogelijk voorkomen", verklaarde Delcroix, "aangezien er een storting moet gebeuren op een rekening van het ministerie van Financiën. Mijn kabinet is gesettigd in dezelfde lokalen als het kabinet van mijn voorganger, en ik heb nergens goudstaven gevonden die daar eventueel zouden achtergebleven zijn. Op dat vlak moet ik u, of de schrijver van het boek waarnaar u refereert, ontgoochen-

len." Over zwijggeld of kommissielonen weet de minister niets. Maar indien het departement Justitie zou oordelen dat hierover een onderzoek moet worden ingesteld, kan het op alle mogelijke medewerking van Defensie rekenen, heet het.

Delcroix legde ook uit welke procedure er normaal wordt gevuld. Alle vluchten voor derden worden eerst op basis van hun technische haalbaarheid onderzocht: kan de luchtmacht deze vlucht wel uitvoeren? Verder wordt nagegaan of de uitvoering van een bepaalde zending niet tegenstrijdig is met de konkurrentieregels, kwestie van de privé-sector geen oneerlijke konkurrenz aan te doen. Sabena weigert evenwel om veiligheidsredenen munitie te vervoeren, zodat dit punt voor de luchtmacht geen problemen oplevert. Op het kabinet van Landsverdediging wordt tenslotte de opportunitet van een dergelijke vlucht beoordeeld. Delcroix: "Indien er bepaalde twijfels bestaan, wordt steeds contact genomen met het bij de vlucht betrokken departement: Justitie, Buitenlandse Handel of Buitenlandse Zaken. Dat is de gewone regel. Ik vermoed dat betreffende deze aangelegenheid het advies werd gevraagd van de minister van Buitenlandse Zaken en ook van zijn departement het fiat werd bekommerd." (GT)

Australische hulpverlener gedood in Noord-Irak

Een Australische medewerker van de internationale hulporganisatie CARE is doodgeschoten in een door de Verenigde Naties gekontroleerde zone in het noorden van Irak. Een andere functionaris raakte bij de beschieting gewond. Dit heeft een woordvoerster van de Australische afdeling van CARE gisteren bekendgemaakt. Een Iraaks woordvoerder heeft gezegd dat Bagdad de dood van de Australier betreurt; hij ontkende elke betrokkenheid van de Iraakse regering bij het incident. Ook CARE betwijfelt dat de regering in Bagdad iets met het incident te maken heeft. De plaatselijke Koerden zijn daar niet zo zeker van.

De twee medewerkers, de gedode Stuart Cameron (45) en de gewonde Joe Martinico (43), werden onder vuur genomen toen zij terugkwamen van een bijeenkomst in een dorp in het betreffende gebied.

"De twee mannen kwamen terug van een vergadering in Chamchamal waar zij hadden gepraat over de verdeling van kerosine aan de Koerden. Waarschijnlijk houdt de schietpartij daarmee verband", zei een woordvoerder van het Australische ministerie van Buitenlandse Zaken.

De Australische radio berichtte dat het door de Verenigde Naties ondersteunde hulpprogramma in Noord-Irak als gevolg van de schietpartij voor onbepaalde tijd is opgeschort.

CARE-Australië is het grootste VN-hulpprogramma dat de Koerden moet helpen de winter door te komen. Volgens directeur Ian Harris is het stopzetten van CARE een "ernstige zaak", aangezien de Koerden biezonder afhankelijk zijn van dit programma voor hun voedsel- en brandstofvoorziening.

Patroon

De Iraakse Koerden hebben, kort

na het incident, bekendgemaakt dat zij een onderzoek zullen instellen naar de oorzaken van de schietpartij.

Volgens een woordvoerder van de Koerdische Demokratische Partij werden Cameron en Martinico onder vuur genomen door drie schutters.

De Koerden twijfelen ook aan de bewering van CARE-Australië dat de Iraakse regering met de hele zaak niets te maken heeft en dat het gaat om een "lokaal incident". Volgens de woordvoerder past de moord in een patroon van aanvallen op en intimidaties van Westerse hulpverleners in Noord-Irak.

Op 19 december schortten de Verenigde Naties al eens alle hulpkonvoien naar Noord-Irak op omdat een paar vrachtwagens onder vuur waren genomen. De transporten werden tien dagen later hervat toen Bagdad ermee instemde dat gewapende VN-troepen de konvoien zouden begeleiden.

'Oud schroot' tegen Amerikaanse hi-tech

D e stoere woorden van Saddam Hoesein, als zou hij het ultimatum van de geallieerde troepen naast zich neerleggen, zijn niet ingegeven door de wetenschap dat zijn leger kan weerstaan aan een nieuwe massale luchtaanval op Irak.

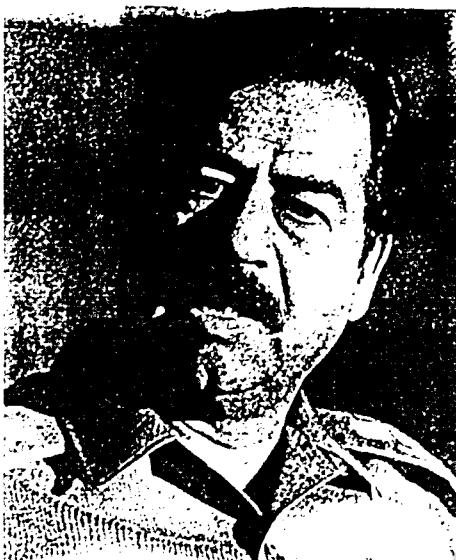
Volgens Amerikaanse bronnen zou Saddams leger wel opnieuw tot zo'n 40 procent van zijn vroegere sterkte zijn heropgebouwd, maar toch zijn de meeste wapensystemen verouderd.

Zo ook de luchtdoelraketten die Irak aan de 32ste breedtegraad had opgeseld om de "schending" van zijn luchtruim te verminderen. De SA-2- en SA-3-raketten zijn echte old timers in hun soort. De SA-2, van sovjetmakelij, werd in dienst genomen in 1957 en heeft een bereik van 26 tot 40 kilometer. De SA-3, die dateert van 1961, vliegt 35 km ver.

Saddam Hoesein schepte in 1989 wel op dat hij de raketten voorzien had van een infrarood begeleidingsysteem. Zij kregen ook de naam 'Banq' (Bliksem) en 'Fahd III'. Volgens defensiespecialisten in de VS is de bedreiging die uitgaat van "dit oud schroot" echter "verwaarloosbaar".

Slagkracht

De geallieerde aanwezigheid in de Golf en Saoedi-Arabië is nog steeds indrukwekkend. Zo hebben de VS ruim 200 gevechtsvliegtuigen in het gebied. 58 daarniet zijn gestationeerd op het vliegdekschip *Kitty Hawk*. De rest staat aan de grond in luchtmachtbases in Saoedi-Arabië. Het Pentagon ontkennt dat de Stealth-bommenwerpers (de

Saddam Hoesein overschat de slagkracht van zijn wapens. (Foto Gamma)

F-117's) in het gebied aanwezig zijn, maar volgens defensiespecialisten is dat wel het geval. Daarnaast zijn er nog een dozijn gevechtsvliegtuigen van het A-10-type, RC-135- en E-3-verkenningsvliegtuigen en KC-3-tankers die vliegtuigen kunnen buitenstaan in de lucht en zo hun slagkracht kunnen verdubbelen.

Het Britse leger heeft nog zes Tornado GR-1-bommenwerpers in Dharaan (Saoedi-Arabië). Die vliegtuigen werden tijdens de Golfoorlog gebruikt voor de beruchte "chirurgische bombardementen". Zij markeren hun doel met laserstralen en vuren dan hun geleide projectielen af. (KVDB)

'Optreden Verenigde Staten onverstandig'

GEALLEERDEN HANDELEN ZONDER MANDAAT VAN VERENIGDE NATIES

D e Irakezen noemen het ultimatum van de geallieerden een "schending van het internationaal recht". De instelling van een veiligheidszone ten zuiden van de 32ste breedtegraad en de uitvaardiging van het ultimatum om de eerbiediging van deze zone af te dwingen zijn immers door een besluit van de Amerikanen, de Britten en de Fransen tot stand gekomen en niet op initiatief van de Verenigde Naties. "Als soevereine staat heeft Irak het recht luchtafweergeschut op zijn grondgebied te plaatsen. Iedere daad van agressie tegen Irak moet als een overtreding van het internationaal recht worden veroordeeld", zo verklaarde de Iraakse vice-premier Tarek Aziz donderdag.

Neri Sybesma-Knol, professor in het internationaal recht aan de VUB en directrice van het centrum voor UNO-recht van de universiteit, stelt het allemaal heel wat genuanceerder, maar vindt het optreden van de Amerikanen toch ten minste "onverstandig". Washington verantwoordt de houding die tegenover Bagdad wordt aangenomen met een verwijzing naar resolutie 688 van de VN-Veiligheidsraad, die aan het einde van de Golfoorlog werd aangenomen en waarin de onderdrukking

van de burgerbevolking in Irak aan de kaak wordt gesteld. Volgens Sybesma-Knol doet deze resolutie niet terzake omdat er enkel een veroordeling wordt uitgesproken en geen eisen worden gesteld aan de Iraakse regering. "Resolutie 687, waarin de voorwaarden voor het beëindigen van de vijandelijkheden worden gesteld, zou nog eerder kunnen worden ingeroepen, omdat de Veiligheidsraad zeker kontrolemaatregelen, ook op Iraaks grondgebied, heeft afgewongen", aldus de hoogleraar. Dat de andere gebeurtenissen op het internationaal forum — de interventie in Somalië, de burgeroorlog in ex-Joegoslavië, de presidentswisseling in de Verenigde Staten — de krachtmeting tussen Bagdad en Washington hebben bevorderd, is voor Sybesma-Knol wel duidelijk. "De Amerikanen spelen in op de wereldopinie, die momenteel van oordeel is dat er moet gehandeld worden. En Irak is erop uit om te provoceren. Het konflikt wijst op een totaal gebrek aan samenwerking en aan goede wil van beide partijen", zegt ze. Of een optreden van de Verenigde Staten — en Groot-Brittannië en Frankrijk — zonder mandaat van de Verenigde Naties verantwoordbaar is volgens het internationaal

recht, kan volgens Sybesma-Knol worden bediskussieerd: "Er zijn ontwikkelingen in het volkerenrecht die een militair optreden zonder VN-mandaat willen toestaan in geval van ernstige schendingen van de mensenrechten. In dit geval lijkt mij daarvoor eigenlijk geen duidelijke aanleiding te zijn. Een meer konservatieve stroming in het internationaal recht, waartoe ik mezelf reken, is van mening dat je een militaire interventie slechts in zeer uitzonderlijke omstandigheden kunt toestaan, volgens bepaalde criteria die door de Verenigde Naties of op internationale conferenties zouden moeten worden vastgelegd. Ik vind dat er een instantie moet zijn die de opportuniteit en ook de limieten van een operatie kan bepalen. Want het gevaar voor een willekeurig optreden of voor een oneigenlijke politieke motivering van een actie is natuurlijk altijd reëel. Vandaar dat een operatie onder de vlag van de Verenigde Naties altijd verkeerslijker blijft." De moeilijke verhouding tussen de Verenigde Naties, een multilaterale organisatie met schaarse financiële middelen die vaak niet doorstaand genoeg kan optreden, en de militaire en ekonomiesche supermacht die de Verenigde Staten zijn, ontgaat Sybesma-Knol niet.

"Dat is een van de gevaarlijke gegevens van de internationale machtsrelaties waarmee we rekening moeten houden", aldus de professor. "Kijk naar Somalië. De Verenigde Naties hebben daar maanden getreuzeld, ze hebben vredestroepen ingezet. Maar de resolutie van 3 december is er pas gekomen na de beslissing van de Verenigde Staten om te interveniëren. De Verenigde Naties kunnen niet opereren zonder de Verenigde Staten. Daarom moet de Amerikaanse bereidheid om op te treden en eigen soldaten risico's te doen nemen, worden geapprecieerd. Eenzijdig optreden door een of meerdere staten op het grondgebied van een andere soevereine staat is verboden. Maar de Verenigde Naties moeten de individuele staten — in de praktijk dus de Verenigde Staten want Europa komt in dit verband maar moeizaam van de grond — de kans geven om onder VN-mandaat te werken. Onderhandelingen en samenwerking tussen de staten en de volkerenorganisatie zijn dan ook erg belangrijk." (CA)

Teksten:

Christine Albers
Georges Timmerman
Karl van den Broeck

„Iraaks leger

klaar voor de slag”

BAGDAD — De Iraaks-Amerikaanse confrontatie is vrijdag op de spits gedreven door de weigering van Irak te voldoen aan het ultimatum van de VS, Frankrijk, Groot-Brittannië en Rusland zijn raketten terug te trekken uit de zuidelijke vliegverbodzone onder de 32ste breedtegraad. De weigering kwam slechts enige uren voordat het ultimatum vrijdagnacht om 23u15 afsliep, in een verklaring van vice-premier Tareq Aziz na afloop van een crisis-vergadering van het Iraakse kabinet. „Wij zien het vliegverbod als poging om het land op te delen. Irak zal dit onder geen enkele voorwaarde toestaan”, zei Aziz.

Irak heeft vrijdag ook laten weten dat zijn leger klaar is voor de strijd. „Het dappere leger van Irak heeft een hoog moreel, is bekwamer dan ooit en staat klaar voor de confrontatie met de vijanden. Het is klaar voor elke slag”, zo staat in een commentaar in al-Thawra, het orgaan van de regerende Baath-partij.

De Verenigde Staten hebben twaalf oorlogsschepen, waaronder het vliegdekmoederschip Kitty Hawk in de Perzische Golf voor de kust van Koeweit. Tot deze vlootmacht behoren drie schepen die computergestuurde kruisraketten kunnen afvuren. Een kleine 100 Amerikaanse straaljagers hebben de steun van Britse en Franse toestellen.

Slecht weer

VS-president George Bush riep 's avonds zijn adviseurs van de Nationale Veiligheidsraad bijeen op het Witte Huis. Onder hen bevond zich volgens regeringsfunctionarissen ook VS-chefstaf van het leger, generaal Colin Powell. Powell had tevoren verklaard dat de omstreden luchtafweerraketten werden verplaatst, maar niets wees er volgens hem op dat dit de terugtrekking was. Door het slechte weer in de Golf is niet mogelijk of de raketten daadwerkelijk ten noorden van de 32ste breedtegraad teruggetrokken zijn. De aankomende Amerikaanse president Bill Clinton schaarde zich achter president Bush. Er

komt na de machtsoverdracht op 20 januari „geen verandering” in de politiek van de Verenigde Staten, zei hij. De zuidelijke vliegverbodzone werd overigens niet ingesteld door de VN, maar door de VS en hun voornaamste bondgenoten. In augustus vorig jaar waren de VS, Frankrijk en Groot-Brittannië begonnen met het afwingen van de zone. Ook de Europese Gemeenschap eist dat Irak onmiddellijk een einde maakt aan het ontduiken van het vliegverbod dat in het zuiden van het land geldt.

Als Irak niet voldoet, kunnen de geallieerden binnen een paar uur na het verstrijken van het ultimatum reeds de eerste aanvallen uitvoeren op raketbases, communicatiecentra en startbanen.

Video

Het Pentagon heeft vrijdag ook film- en geluidsbanden vrijgegeven van het luchtincident boven Zuid-Irak op 27 december, waarbij een Amerikaanse F-16 een MiG-25 van de Iraakse luchtmacht neerschoot.

De banden zouden moeten bevestigen dat de MiG zich boven de zone bevond waar een vliegverbod voor de Iraakse luchtmacht geldt. Te horen is dat de piloot van de F-16 meldt dat de Irakees de 32ste breedtegraad overschrijdt, waarna hij zijn radar op de MiG richt. De Amerikaanse piloot vraagt toestemming om te vuren als hij zich op 13 kilometer van de MiG bevindt.

De Iraakse president Saddam Hoesssein blijft de Amerikanen en hun Westerse bondgenoten uitdagen. Enkele dagen voor de tweede verjaardag van Operatie Woestijnstorm heeft Bagdad gisteren opnieuw de VN-resoluties die aan het einde van de Golfoorlog werden aangenomen met voeten getreden: zonder toestemming van de Verenigde Naties of van de Koeweiters staken zo'n 350 Irakezen de grens over om wapendepots en andere oplagplaatsen, die de terugtrekkende Iraakse troepen indertijd in hun haast hadden achtergelaten, leeg te halen.

Krachtig antwoord van Verenigde Naties verwacht IRAKEZEN PLUNDEREN DEPOTS IN KOEWEIT

Na de opstelling van luchtdoelraketten in de verboden veiligheidszone van Zuid-Iraak en het landinggsverbond voor vliegtuigen van de Verenigde Naties, vond Bagdad gisteren nog een derde tactiek om het konflict met de geallieerden te doen escaleren. In de nacht van zondag op maandag trokken zo'n tweehonderd Irakezen met zwarv voertuigen de grens met Koeweit over om aan de Koeweitse zijde van de gedemilitariseerde zone tussen beide landen wapendepots te plunderen. In de loop van maandag staken opnieuw honderdvijftig Irakezen de grens over en roofden in vijf oplagplaatsen niet-militaire goederen die de Iraakse troepen hadden achtergelaten toen zij zich dit Koeweit terugtrokken.

"De Irakezen waren in burger en voerden hun operatie in alle rust uit. Maar ze werden voortdurend in het oog gehouden door onze militaire waarnemers", zo meldde Abdellatif Kabbaj, de woordvoerder van de Iraakse-Koeweitse waarnemersmissie van de Verenigde Naties (UNIKOM). De ingewapende UNIKOM-vredesmacht, die per-

manent in het grensgebied patrouilleert, heeft niet het mandaat om meiterdaad in te grijpen en kon de plunderaars enkel met aandrang verzoeken naar het Iraakse grondgebied terug te keren.

Vervolgen reakties

Zowel in VN-kringen als in het Witte Huis werd verbolgen gereageerd op de nieuwe provokatie van Iraak. De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties zou gisteren avond in spoedvergadering bijeenkomen om zich te beraden over een reactie op de Iraakse schendingen van de Koeweitse grens. Witte Huis-woordvoerder Martin Fitzwater verklaarde alvast dat "de Verenigde Staten zullen eisen dat Iraak zich schikt naar alle voorwaarden van het bestand waarmee de Golfoorlog is beëindigd." Volgens Fitzwater blijkt uit de raid in Koeweit duidelijk dat Saddam Hoesslein de vastberaderheid van de Verenigde Staten en de Verenigde Naties wil testen.

De sekretaris-generaal van de Verenigde Naties, Boutros Boutros-Ghali, zei gisteren in Bonn te

hopen dat de Veiligheidsraad streng zal optreden. De UNIKOM-waarnemers wezen erop dat de akte een ernstige inbraak vormde op de VN-resoluties die op het einde van de Golfoorlog werden aangenomen.

"De Veiligheidsraad heeft bepaald dat de verwijdering van Iraakse bezittingen pas na toestemming van de UNIKOM en van de Koeweiters kan plaatsvinden", stelde Kabbaj. De woordvoerder prentte dat de wapens, die razendsnel en het andere materieel Iraaks eigendom waren, maar dat hun verwijdering snidig is met een besluit van de Veiligheidsraad dat het wegvaan van wapens uit de gedemilitariseerde zone tussen beide landen regelt. Bagdad heeft deze VN-regeling nooit erkend.

Westerse diplomaten in het Midden-Oosten bewijfelen gisteren echter dat de laatsste ontwikkelingen tot een open confrontatie zouden leiden, hoe luid de geallieerden ook tegen de Iraakse akte protesteren. "Ik geloof niet dat het Westen opnieuw oorlog gaat voeren tegen Iraak, want de veiligheid van Saoedi-Arabië en Koeweit,

waarom het in de Golfoorlog ging, staat nu niet op het spel", zo stelde een van hen.

Soevereiniteit

Bagdad liet gisteren ook weten vastbesloten te zijn de veiligheidszones af te schaffen die de geallieerden in het noorden en het zuiden van het land hebben ingesteld en zich van alle andere beperkingen op zijn grondgebied die het Westen na de Golfoorlog heeft opgelegd te bemoeien.

De Iraakse minister van Defensie, Ali Hassan al-Majeed, beloofde tijdens een bezoek aan een luchtmachtbasis "de volledige nationale soevereiniteit te vestigen over het geheel van ons grondgebied, ons luchtruim en onze wateren". Zo schreven Iraakse dagbladen. "We hebben het volste vertrouwen in het vermogen van onze soldaten om alle stadia van samenwerking en militaire agressie het hoofd te bieden (...) tot de Amerikanen en de ontgochelde huurlingen die hun weg hebben gevonden gaan op onze gerechtevaardigde eisen", aldus de neef van president Saddam Hoesslein.

De Amerikaanse troepenmacht die nog in de Golfregio aanwezig is, houdt zich paraat voor een eventuele actie op de provokaties van Bagdad.
(Foto Reuter)

Bill Clinton 'heeft plannen klaar'.

(Foto Reuter)

Amerikanen zien weinig risiko's in strafaktie

In kringen van het Amerikaanse ministerie van Defensie wordt rekening gehouden met een vernietigende aanval op wat restert van Iraks luchtmacht. Geconspireerd dan de militaire actie zullen de mogelijke gevolgen zijn voor de politieke verhoudingen in de regio. De islamitische landen die het Westen steunden in de Golfoorlog zagen al niet veel in de beschermd zone voor de Koerden in het Noorden. Ze waren op Koeweit na zelfs ronduit tegen het instellen van de *no-flyzone* in het Zuiden. Saoedi-Arabië ging pas na lang tegenstribbelen akkoord met het ter beschikking stellen van zijn vliegbases voor de geallieerde vliegtuigen die het verbod afdringen.

Militaire specialisten menen dat de geallieerden nauwelijks risico lopen bij een strafaktie tegen Iraakse militaire doelen, hoewel zij in de regio slechts over een kleine luchtvloot beschikken die in het niet valt vergeleken met de reusachtige multinationale land-, lucht- en zee-strijdmacht van tijdens de Golfoorlog. Een Pentagon-functiearis voorspelde een "grote belangstelling trekkende *one night affair*".

Volgens schattingen heeft Irak van de 700 gevechtsvliegtuigen van voor de Golfoorlog er nog tussen de 150 en de 200 over. Verder beschikt Saddam Hoessien over 3.200 luchtafweerkanonnen en -raketten en ongeveer 100 Scuds. Door de VN-sankties kunnen echter al meer dan twee jaar geen reserveonderdelen worden aangevoerd en is het niet duidelijk hoeveel van deze wapens inzetbaar zijn.

De Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Frankrijk beschikken over zo'n 200 gevechtsvliegtuigen in het gebied. De geallieerde luchtmacht wordt overigens zo goed als onkwetsbaar geacht voor de verouderde Iraakse SA-2 en SA-3 luchtdoelraketten van Sovjetmakelij.

Teksten:
Christine Albers
Wim Deneuter
Jörgen Oosterwaal
Frits Van Veen

Ook tegen de modernere en mobiele SA-6 zouden de Amerikaanse vliegtuigen opgewassen moeten zijn. De vanuit de Saoedische hoofdstad Riad opererende Awacs of vliegende radars kunnen de geallieerde vliegtuigen vroegtijdig waarschuwen voor elk Iraaks toestel dat hun richting in vliegt.

Dahran in Saoedi-Arabië is het voornaamste steunpunt van de Amerikaanse luchtmacht in de regio; er zijn F-16's, F-15E's en A-10 anti-tankvliegtuigen gestationeerd. F-4G Wild Weasel antiradarvliegtuigen en EF-111 toestellen voor elektronische oorlogvoering zouden de uitgelezen wapens zijn voor een aanval op de SA-2 en SA-3 raketten.

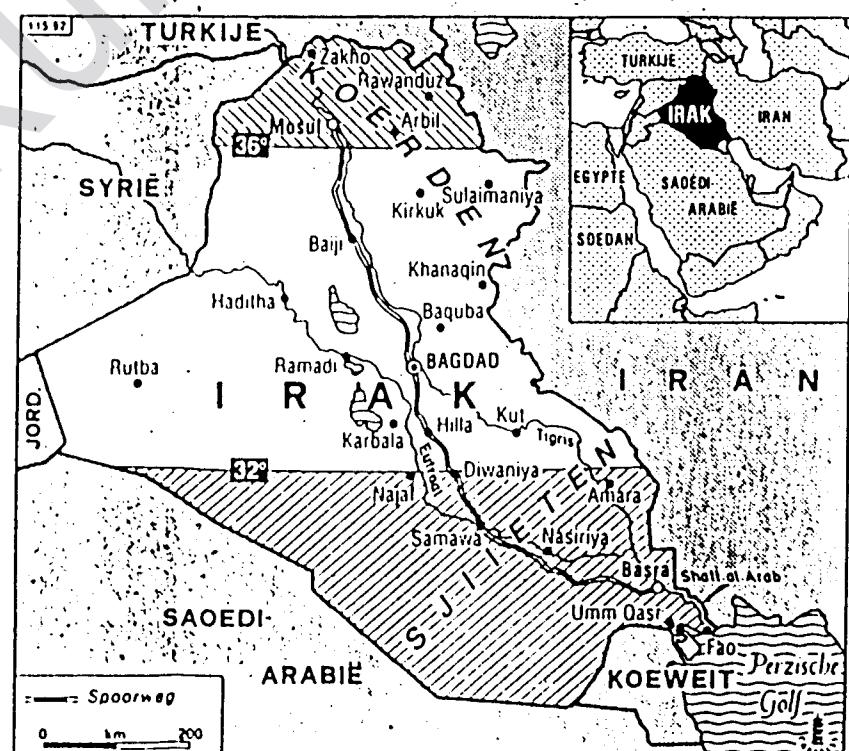
Op de zuidelijke basis Khamis Mushayt zijn ook nog Amerikaanse F-117 A Stealth-bommenwerpers en KC-135 en KC-10 tanker-toestellen aanwezig. De laatste zullen de gevechtsvliegtuigen bij de Iraakse grens zowel op de heen-als terugweg van nieuwe brandstof voorzien. Op de Saoedische basis in Taif bevinden zich U-2 spionagetoestellen en J-Stars radartoestellen, die gronddoelen op een afstand van 160 kilometer kunnen

aanwijzen.

De Britse luchtmacht heeft een squadron Tornado-bommenwerpers en twee VC-10-tankertoestellen in Dahran. Elders in het land is nog een Frans squadron Mirages en een KC-135 tanker gesta-

neerd. En aan boord van het vliegdekschip USS Kitty Hawk in de Golf bevinden zich nog eens 70 gevechtsvliegtuigen.

Frits Van Veen
de Volkskrant

Het kat-en-muisspel van 'de beul van Bagdad'

'DIT ZAL NIET ZOMAAR PASSEREN'

Erik Suy hoeft niet lang na te denken. "Dit kunnen de geallieerden niet ongestraft laten passeren. Het nieuwe avontuur van Saddam zal waarschijnlijk worden beantwoord met een zorgvuldig geplande strafexpeditie. Men zal Saddam opnieuw een lesje leren." Bij het ter perse gaan van deze krant was de VN-Veiligheidsraad nog in spoedzitting bijeen. Minister van Buitenlandse Zaken Willy Claes, gisterochtend op de BRT-radio: "Dit is het zoveelste stapje in het klassieke kat-en-muisspel dat wij sinds het einde van de Golfoorlog meemaken. Saddam Hoessein heeft het leven van de Verenigde Naties zeer moeilijk gemaakt."

De VN hebben Bagdad ook niet echt in de watten gelegd. De Amerikaanse chef van staven Colin Powell in *Foreign Affairs*: "De Golfoorlog was een oorlog met beperkte doelen. We zijn dus te recht niet opgemarcheerd naar Bagdad." Het oogmerk was: Koeweit bevrijden en een regionale tiran vleugellam maken. En dat is gelukt. Colin Powell: "Koeweit is vrij, de olie vloeit en Saddam Hoessein bedreigt niemand buiten zijn grenzen". Toch blijft de Bush-administratie Saddam achtervolgen. Met VN-resolutie 687 werd Irak een zware prijs voor de *Wiedergutmachung* aangerekend. En resolutie 688 veroordeelde de onderdrukking van de burgerbevolking. Tegen de wil van de Arabische bondgenoten in en zonder VN-stemming kondigden de VS, Frankrijk en Groot-Brittannië in augustus een vliegverbod te zuiden de 32ste breedtegraad af. Om de opstandige sjii'ieten te beschermen. En een paar dagen geleden werd onder leiding van de VS verordonneerd dat Irak ook zijn luchtdoelraketten uit die regio diende weg te houden. Opnieuw een diktataat zonder VN-stempel.

Door een niet aflatende rivaliteit tussen Bush en Saddam blijft het Midden-Oosten licht ontvlambaar. Het ziet er naar uit dat Saddam als eerste zijn koelbloedigheid verloor.

Suy: "Maar ja, Saddam is altijd al onvoorzichtig geweest".

Volgens Suy hebben de geallieer-

den duidelijke volkenrechtelijke argumenten om terug te slaan. De Leuvense hoogleraar Internationaal Recht: "In augustus 1990 stelden de VN vanwege Irak een *daad van agressie* vast. Nadat economische sancties niet hielpen, heeft de Veiligheidsraad het licht op groen gezet voor een militaire interventie. Om de agressie ongedaan maken. Dat is gebeurd. Er kwam een akkoord over een staakt-het-vuren, gevolgd door resolutie 687, die zegt aan welke voorwaarden Irak moet voldoen om terug normale betrekkingen te kunnen aangaan met de rest van de wereld. Indien Bagdad niet aan die voorwaarden voldoet, zouden de vijandelijkheden opnieuw kunnen starten." Suy meent dat na de jongste escapade van Saddam een simpele *verklaring van de voorzitter* van de VN-Veiligheidsraad hiervoor voldoende is. "Zowel op basis van artikel 51 van het VN-handvest (dat het individueel of kollektief recht op zelfverdediging voorziet) als op basis van resolutie 687 zou men een militaire actie kunnen herbeginnen. Saddam heeft immers zelf aanleiding gegeven door de 15 kilometer brede gedemilitariseerde zone tussen Irak en Koeweit te schenden."

Akkoord, maar de VN zouden natuurlijk ook Israël eens onder handen kunnen nemen dat een loopje neemt met de recente resolutie 799 die Jeruzalem aannamt de uitwijzing van de 400 Palestijnen ongedaan te maken.

Suy: "Juist. Wat voor misbaar zou men niet maken, indien Irak 400 sjii'ieten zou buitenzetten? Dan zou men ernstiger maatregelen overwegen. We hebben onlangs nog het kabaal meegeemaakt toen Libië twee onderdanen weigerde uit te leveren."

Twee maten en twee gewichten? Suy: "Meer maten en meer gewichten. Als leider van de Arabische staten zou ik zeggen: ik speel niet meer mee met de sancties tegen Irak en Libië zolang er geen ernstige sancties worden genomen tegen Israël. Maar ja, de Arabische wereld reageert natuurlijk verdeeld."

De twee monden van Saddam

IRAAKSE LEIDER WIL VOORAL

BILL CLINTON TESTEN

De verkiezingsnederlaag van George Bush op 4 november zorgde in Irak voor geestdriftig feestgedruis. "Bush is weg, maar onze geliefde leider blijft voor altijd onder ons", zo luidt het in een razendpopulaire hit op Radio Bagdad. En de Iraakse leider heeft dat met de jongste raketenkrisis en aanvallen op Koeweit's grensgebied heel nadrukkelijk willen beklemtonen. Het optreden van Saddam Hoessein dient een dubbel doel. Aan de ene kant wil hij de eigen bevolking duidelijk maken dat hij de teugels nog altijd strak in handen heeft en dat 'de moeder van alle oorlogen' nog lang niet ten einde is. Aan de andere kant heeft hij een duidelijke boodschap voor de nieuwe Amerikaanse president Bill Clinton: de Iraakse kwestie moet een plaats krijgen bovenaan de agenda van de nieuwe Amerikaanse administratie.

de verkiezingen en de ambtsaanvaarding van de nieuwe Amerikaanse president. "We wisten dat Saddam Hoessein een wig wilde drijven tussen de uittredende en de nieuwe president", aldus deze CIA-bron. Maar eens te meer blijkt de Iraakse sterke man zich te hebben misrekend. Daarover liet Clintons woordvoerder, George Stephanopoulos, niet veel twijfel bestaan: "Hoe de huidige krisis ook wordt opgelost, voor ons staat vast dat Saddam Hoessein een volgvrijverklaarde is. Wij weten dat hij ons moeilijkheden zal bezorgen en we hebben de nodige plannen klaar."

Tijdens de campagne voor het Amerikaanse presidentschap hadden Clinton en vooral zijn vicepresident Gore president Bush herhaaldelijk verweten dat hij tijdens de Golfoorlog "het karwei niet had afgemaakt".

(WDN)

Vraag nr.93 van Senator KUIJPERS dd. 1 januari 1993 (N).

Turkije. - Zelfbeschikkingsrech voor de Koerden.

Het is de geachte Minister zeker bekend dat de vervolging i.a.v. de Koerden in Turks Koerdistan bijzonder zwaar geworden is.

Verschillende dorpen in de buurt van Sirkak en Mardin werden stelselmatig door het Turks leger verwoest. Enkele voorbeelden : Balveren, Hisar en Sax in de provincie Sirkak; Bogaz, Kursunlu en Kelkei bij Dicle (Diyarbakir); Kalcdibi en Seren bij Kulp; Dibek, Savat, Seren Darli en Duruk in Mazidagi (Mardin).

Graag vernam ik welke stappen de geachte Minister, in samenwerking met zijn Europese collega's, heeft gezet teneinde de Turkse autoriteiten te bewegen om zelfbeschikkingsrech toe te staan aan de verschillende volkeren binnen de Turkse staat.

Welke mogelijkheden kan onze regering, in internationaal overleg aanwenden teneinde deze onwaardige toestand bij een NAVO-bondgenoot te laten ophouden ?

ANTWOORD

Ik deel de bezorgdheid van het geacht lid over de repressie waarvan de Koerdische bevolking het slachtoffer is. De Turkse regering kent het belang dat de lidstaten van de Europese Gemeenschap hechten aan het respect van de rechtsorde en aan de verbintenis die Turkije zelf is aangegaan binnen de Europese Veiligheidsconferentie, meer bepaald met betrekking tot de rechten van de minderheden.

De huidige Turkse regering was hoopvol gestart met het erkennen van de Koerdische realiteit en met het zoeken naar een oplossing. Dat voornomen werd evenwel doorbroken door gewapende terreuraanslagen die uitgaan van een welbepaalde Koerdische organisatie. Zodoende is een spiraal van geweld op gang gekomen, met talrijke excessen helaas ook van de kant van het Turkse leger.

Samen met zijn partners van de Europese Gemeenschap, dringt ons land er verder bij de Turkse regering op aan om via dialoog een oplossing van het Koerdische probleem mogelijk te maken.

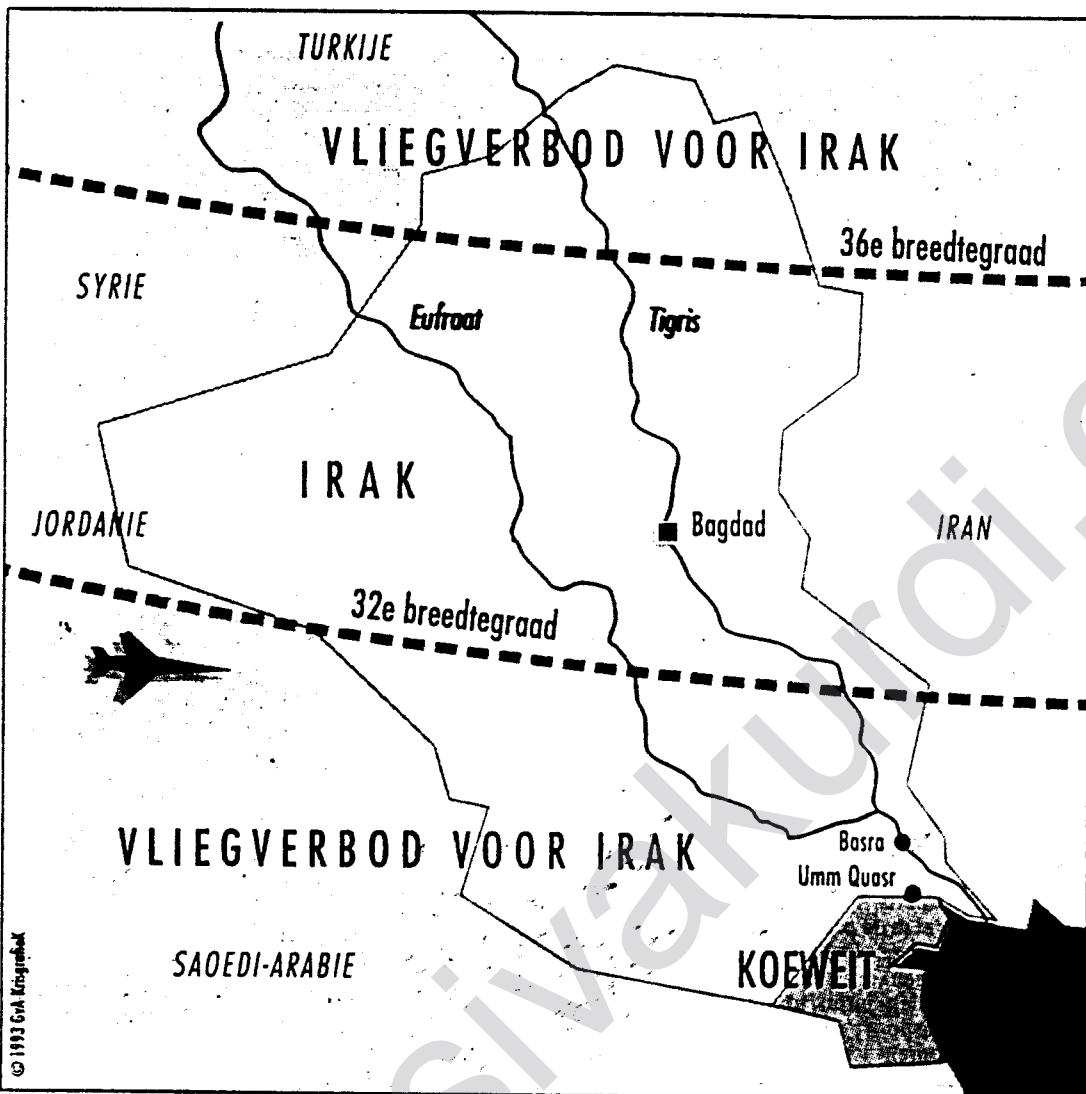
IK laat geen gelegenheid voorbijgaan om de Turkse regering voor haar verantwoordelijkheid te plaatsen. Zij moet nog een lange weg afleggen op het vlak van de democratisering, de uitbouw van de rechtsstaat en de eerbied van de mensenrechten.

Je partage les préoccupations de l'honorable membre à propos de la répression dont est victime la population kurde. Le gouvernement turc est conscient de l'importance que les Etats membres de la Communauté Européenne attachent au respect de l'état de droit mais aussi au respect des engagements pris par la Turquie dans le cadre de la Conférence Européenne de Sécurité, notamment dans le domaine de la protection des droits des minorités.

Le gouvernement turc actuel avait au début fait preuve d'ouverture pour accepter la réalité kurde et rechercher le dialogue. Cet état d'esprit n'a pas été maintenu du fait des exactions terroristes perpétrées par une certaine organisation kurde. Cette situation a induit une spirale de violence, où l'armée turque s'est à plusieurs reprises hélas également rendue coupable d'excès.

En accord avec ses partenaires de la Communauté Européenne, notre pays plaide auprès du gouvernement turc pour le dialogue, seul moyen pour trouver une solution au problème kurde.

Je ne manque aucune occasion de placer le gouvernement turc devant ses responsabilités ; il doit en effet encore faire un long chemin sur la voie de la démocratisation et du respect des droits de l'homme.

Irak blijft Veiligheidsraad tergen met raids op Koeweit

VS zullen vuren zonder waarschuwing

Terwijl de VN-Veiligheidsraad maandagavond in gesloten zitting bijeenkwam om de weersterk gestegen spanning langs de grens tussen Irak en Koeweit te bespreken, waarschuwde de woordvoerder van het Witte Huis, Marlin Fitzwater, in scherpe bewoeringen dat de VS zonder voorafgaande verwittiging het vuur zullen openen als Irak ooit weigeren de VN-resoluties na te leven.

De Amerikaanse regering had een bijeenkomst van de Veiligheidsraad geëist nadat gewapende Irakezen voor de tweede keer in minder dan 24 uur op Koeweits grondgebied waren doorgedrongen en wapen- en materieeldepots hadden geplunderd. VN-secretaris-generaal Boutros-

Boutros-Ghali zei tijdens een bezoek aan Bonn erop te rekenen dat de Veiligheidsraad de Iraakse acties krachtig zou veroordelen.

De tweede Iraakse raid vond maandagvoormiddag plaats toen zowat 150 man in burgerkledij materieeldepots kwam leeghalen nabij Umm Qasr, de havenstad die zowel door Irak als Koeweit wordt opgeëist. Zondagavond al hadden zowat 200 gewapende militairen wapenopslagplaatsen in de gedemilitariseerde zone leeggehaald. Onder het materieel waarmee ze naar Irak terugkeerden, bevonden zich vier Zijderups-raketten. De raketten hadden vroeger aan Irak toebehoord, maar na de Golfoorlog vorig jaar waren zij in handen

van Koeweit gevallen. De raids vonden plaats onder het oog van VN-waarnemers die erop toezien dat Irak en Koeweit elkaar尊重eren.

Volgens Amerikaanse bronnen zijn de raids de zoveelste provocatie van Bagdad om de vastberadenheid van Washington en de VN te testen. Zij volgen op de crisis rond de plaatsing van Iraakse luchtafweerbatterijen ten zuiden van de 32ste breedtegraad en de beslissing van Bagdad geen VN-vliegtuigen meer te laten landen. Vooral die beslissing heeft al woedende reacties uitgelokt in de Veiligheidsraad.

VS steeds meer geirriteerd door plaagstoten van Saddam

Irak haalt volop materieel weg uit Koeweit

De Iraakse raids op Koeweitse grondgebied, waarbij militair en ander materieel wordt meegenomen, zijn niet nieuw. Irak is er al mee begonnen na het einde van de Golfoorlog. Bagdad heeft vooral gepoogd zijn Zijderups-raketten terug te halen, waarmee zowel gronddoelen als schepen kunnen worden aangevallen.

Maandag drongen Irakezen voor de tweede keer in minder dan 24 uur door op Koeweitse grondgebied. Zij hadden het gemanoeuvreerd om pakhuizen op een door beide landen betwiste marinebasis nabij Umm Qasr. In mei 1991, drie maanden na de ondertekening van de wapenstilstand, nam Irak er elf Zijderups-raketten de VN voor de recuperatie ervan had gesteld. Bagdad beweert dat dit gebeurt met medeweten van Irak er elf Zijderups-raketten weg. Een maand later kwamen gen van de Veiligheidsraad met de Irakezen terug om de resteklem ontkend. VN-kringen zien rende vier in China vervaardigde Zijderups-raketten weg te halen. Onder druk van de VN-macht die toezielt op demilitarisering van het grensgebied (Unikom) gaf Irak de vier raketten terug. Kennelijk werden deze raketten zondag opnieuw meegenomen.

De VN-waarnemers probeerden de Irakezen nog tegen te houden door hen de weg te versperren met voertuigen. Het VN-personeel is ongewapend, heeft geen militaire autoriteit en heeft alleen als taak het melden van bestandsschendingen in de gedemilitariseerde zone langs de grens.

Umm Qasr is al jarenlang een punt van geschil tussen Irak en Koeweit. Tijdens de Iraans-Iraakse oorlog van 1980 tot 1988 was het voor Irak de enige toegang tot de zee, omdat de haven van Basra was gesloten. Irak bouwde een grote marinebasis ten zuiden van de stad, op een stuk grond van vijf vierkante kilometer dat door Koeweit werd opgeëist. De marinebasis werd vorig jaar door de VN aan Koeweit toegewezen. Irak, dat weigert zich bij deze demarcatie neer te leggen, mocht de stad houden.

De VN onthulden zondag verder dat zo'n 500 Iraakse soldaten op 2 en 3 januari al de grens waren overgestoken om containers, watertanks, elektriciteitskabels en andere zaken mee te nemen. De militairen beweerden dat het om Iraakse spullen ging die door de grensherziening in Koeweit terecht waren gekomen.

Volgens de Unikom proberen de Irakezen kennelijk al hun materieel aan de Koeweitse kant van de grens weg te halen voor 15 januari, de uiterste termijn die de VN voor de recuperatie ervan had gesteld. Bagdad beweert dat dit gebeurt met medeweten van de VN, maar dat wordt in kringen van de Veiligheidsraad met de Irakezen terug om de resteklem ontkend. VN-kringen zien de ruiten van de raids als een van de ergste provocaties die Irak de afgelopen weken al heeft opgezet.

VN-secretaris-generaal Boutros Boutros-Ghali drong daarom sterk aan op een krachtige veroordeling door de Veiligheidsraad. De bijeenkomst werd gehouden op verzoek van de Amerikaanse regering, die steeds meer geirriteerd raakt door de plaagstoten van Saddam. "De VS zullen eisen dat Irak zich schikt naar alle voorwaarden van het bestand waarmee de Golfoorlog is beëindigd. We zullen de zaak in de VN bespreken en zien welke actie noodzakelijk kan zijn", zei Marlin Fitzwater, de woordvoerder van president Bush. In een zeer duidelijke waarschuwing voegde hij eraan toe dat de VS geen voorafgaande verwittiging zullen geven als zij het vuur openen.

**VS onzeker over positie Iraakse raketten
Amerika zal toeslaan zonder waarschuwing**

Van onze correspondent
Marc De Koninck
in Washington

De Amerikaanse legerleiding weet niet waar een aantal van de Iraakse luchtdoelraketten in zuidelijk Irak zich bevindt. Washington's officiële mededeling dat Irak gezicht is voor het Westerse ultimatum van vrijdag nacht en zijn raketten heeft teruggetrokken naar ongevaarlijke posities, moet volgens waarnemers in de Amerikaanse hoofdstad gelezen worden als onderdeel van de politieke propaganda-oorlog tussen de Amerikaanse president Bush en zijn Iraakse collega Saddam.

Amerika zou thans een 'gecalculeerd risico' aanvaarden dat een van de geallieerde vliegtuigen die patrouilleren in het strijdgebied waar een vliegverbod geldt voor Saddam's luchtmacht, wordt neergehaald door een Iraakse raket. Dat risico zou echter zeer gering zijn, omdat de door de VS geleide geallieerde lucht- en zeestrijdkrachten in het Golfgebied thans in de allerhoogste staat van paraatheid verkeren. Zodra een van de Iraakse luchtafweer-stellingen de radar zou aanzetten die nodig is om een raket doelgericht af te vuren, zouden de Amerikanen in staat zijn die stelling tijdig uit te schakelen.

Ook indien de gewraakte Iraakse SA-2 en SA-3 raketten, zonder al schietklaar te zijn, door de VS opnieuw zouden worden waargenomen in de buurt de 32e breedtegraad, zal volgens Washington 'zonder enige waarschuwing' tot vernietiging van de installaties worden overgegaan.

In dat geval zal het vermoedelijk bij zo'n beperkte Amerikaanse actie blijven. Plannen van het ministerie van Defensie om een grootscheepse aanval uit te oefenen op meerdere doelen binnen Irak, zoals vliegvelden en communicatiecentra, zouden bewaard worden voor het geval Irak een of meerdere Westerse vliegtuigen neerhaalt.

Irak hield afgelopen weekeinde vol dat Amerika een diplomatische en militaire nederlaag heeft geleden, omdat de raketten na het verstrijken van het ultimatum 'zich bevinden waar ze altijd geweest zijn'. Washington zegt dat spionagesatellieten de verplaatsing van diverse geschutseenheden hebben waargenomen en houdt vol dat Saddam is 'gezwicht' voor de dreiging met geweld. Experts binnen het Pentagon erkennen echter dat de raketbewegingen zich door slecht weer boven zuidelijk Irak eind vorige week, gedeeltelijk aan hun waarneming hebben onttrokken en dat een deel van het spul nu 'zoek is'.

Washington acht de jongste crisis een gevolg van Saddam's langdurige 'patroon van uitdagingen' van de Verenigde Staten en de Verenigde Naties. De Iraakse dictator zou dat gedrag nodig hebben om in eigen land politiek te overleven. De toekomstige Amerikaanse president Bill Clinton, die volgende week in functie treedt, rekent er daarom op dat ook hij door Saddam zal worden getart.

Saddam's zoveelste weigering om een team van VN-wapeninspecteurs met een eigen vliegtuig tot Irak toe te laten, lijkt de volgende 'wiltest' te worden tussen Bagdad en de buitenwereld. Saddam's klaarblijkelijke tactiek om voortdurend vlak voor dat Westers militair geweld dreigt gedeeltelijk toe te geven, zorgt voor groeiende irritatie in de VS.

'Saddam bepaalt de agenda. Hij speelt met ons. Dat gaat ten koste van onze geloofwaardigheid. Dat kan niet blijven duren', aldus een naaste medewerker van Les Aspin, die minister van Defensie wordt in de regering-Clinton. Sommige waarnemers in Washington verwachten dat Clinton gebruik van geweld tegen Saddam niet zal schuwen. Zoals omdat Clinton zou willen aantonen dat de onder hem 'vernieuwde' Democratische Partij geen last meer heeft van vroege pacifistische neigingen.

Franse, Britse en Amerikaanse gevechtsvliegtuigen hebben gisteren, even na zonsondergang, een militaire aktie ondernomen tegen Irak. De opeenvolgende plaagstoten van de Iraakse leider Saddam Hoessien leidden ertoe dat de Amerikaanse president in de late namiddag het licht op groen zette voor een luchtaanval. De hele aktie duurde nauwelijks drie uur en was al afgelopen voor ze officieel werd bekendgemaakt.

Geallieerde luchtaanval op Iraakse doelwitten

DESERT STORM, TWEE JAAR LATER OPNIEUW

De militaire aktie hing gisteren de hele dag al in de lucht. Nadat Iraakse burgers voor de vierde opeenvolgende keer de grens met Koeweit hadden overgestoken kwamen al snel berichten dat de geallieerden niet langer van plan waren om werkloos te blijven toeziен. Frankrijk deelde 's morgens al mee bereid te zijn deel te nemen aan een militaire luchtaanval tegen Irak. Minister van Defensie Pierre Joxe zei in een radio-interview dat president François Mitterrand enkele dagen geleden besloten had dat Franse piloten, die in de Saoedische stad Dahrani gelegerd zijn, bij een dergelijke aktie ingezet kunnen worden.

"Er zijn plannen om de raketten te vernietigen", aldus Joxe. "De Fransen zullen deelnemen aan een internationale operatie, een operatie voorbereid door de Britten, de Amerikanen en de Fransen."

The New York Times had diezelfde ochtend al gemeld dat Bush maandag met zijn adviseurs een mogelijk militair ingrijpen had besproken. Andere kranten voorspelden een aanval "op korte termijn" die drie dagen zou duren. Ook Londen waarschuwde Irak dat

het schenden van VN-bepalingen niet geduld kan worden. De grensoverschrijdingen van Irak, gisteren, kwamen eigenlijk als een verrassing, omdat Bagdad enkele uren daarvoor nog aanbood met de Veiligheidsraad te gaan praten over de reeks kwesties die tot een krisisituatie hebben geleid. De Iraakse vertegenwoordiger bij de VN, Nizar Hamdoon, overhandigde dinsdag een brief aan de Japanse voorzitter van de raad waarin Irak zei bereid te zijn tot een konstruktieve dialoog om te proberen een oplossing te vinden voor de problemen. Het Witte Huis reageerde kort daarop en de toon werd bitsiger. "Ze (Irak, n.v.d.r.) kunnen niet resoluties (van de VN) blijven schenden en er is een duidelijk patroon van schending, of het nu door raketten is of door invallen in opslagplaatsen of andere acties die zij hebben ondernomen", zo verklaarde woordvoerder Marlin Fitzwater. "Het valt nog te bezien wat daar van komt maar, zoals wij hebben gezegd, er zullen geen waarschuwingen gegeven wor den."

Dat er iets ging gebeuren en nog wel sneller dan verwacht bleek ook uit de *black out* die de Amerikaan-

se legerleiding had aangekondigd. Journalisten die aan boord van het vliegdekschip *Kitty Hawk* waren, in de Perzische Golf, kregen verbod om nog langer teksten of bijdragen naar hun redacties te seinen. Informele bronnen bij het Pentagon bevestigden die informatiestop.

Omstreeks vier uur citeerde het persbureau *Reuter* anonieme Amerikaanse regeringsbronnen die verklaarden dat president Bush de toestemming had gegeven voor de aanval. Officieel kwam er echter alleen het bericht dat "de VS de situatie nauwlettend in het oog houden" en dat de aanwezige militairen in de Golf "klaar waren om elke opdracht snel uit te voeren". De Britse zender Sky Television wist kort daarop te melden dat Amerikaanse vliegtuigen zouden zijn opgestegen en dat de aanvalnakend was.

Het persbureau Associated Press voegde daaraan toe dat ook Britse Tornado's aan de *raid* deelnamen. Nog voor de Amerikaanse regering officieel mededeelde dat de media het bij het rechte eind hadden, meldden diezelfde media — NBC als eerste — dat de raid alweer

beëindigd was.

Embargo

De aanval op Irak komt twee jaar (min 5 dagen) na het begin van de Golfoorlog. Voor de spanningen recent weer oplaaiden gingen steeds meer stemmen op om het embargo tegen Irak op te heffen. De Koördinatie voor Steun aan Volkeren in de Derde Wereld stuurde gisteren nog een oproep in die zin de wereld in. Belgische ondertekenaars zijn ondermeer Jaap Kruithof en Paul Staes. De koördinatie maakt deel uit van een internationaal komitee dat op 17 januari manifestaties organiseert in Genève en New York.

"Het embargo tegen Irak bedreigt nu al meer dan twee jaar alle Irakezen, vooral kinderen van wie er elke dag sterven bij gebrek aan geneesmiddelen, melkpoezer en medicijnen. Volgens dokters, onderzoekers en zelfs VN-missies in Irak zijn ongeveer 170.000 tot 340.000 kinderen gestorven of bedreigd met de dood", zo staat in de tekst, die eindigt met de oproep aan "alle vredelievende krachten in de hele wereld om onze eisen kracht bij te zetten".

'Saddam gedraagt zich als een gek' VOOR BAGDAD BLIJFT KOEWEIT DEEL VAN IRAK

De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Lawrence Eagleburger, had gisterochtend reeds verklaard dat een militaire actie op til was. "Het geduld van Washington is op. Het spelletje heeft lang genoeg geduurd. Men kan niet toelaten dat Saddam Hoessein nog langer zo onverantwoord handelt. De Verenigde Staten en hun bondgenoten moeten nu optreden. Maar wat er tegen Irak wordt ondernomen en wanneer, daarover beslist de president", zo zei de minister in Parijs, waar hij het verdrag over het verbod op chemische wapens ondertekende.

"De Iraakse president gedraagt zich de laatste weken als een gek", zo stelde Eagleburger tijdens een interview voor de Amerikaanse televisiezender ABC. "Zijn gedrag kan er nu toe leiden dat militaire strafmaatregelen tegen hem worden ondernomen zonder dat nog voorafgaandelijke waarschuwingen worden gegeven", aldus de minister.

Koeweit

De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken zei ook dat Bill Clinton, de nieuwe president van de VS, van alles op de hoogte wordt gehouden en dat hij trouwens helemaal achter een militaire vergeldingsoperatie staat. Clinton heeft dat vanuit Little Rock, waar

hij daarover door journalisten werd ondervraagd, ook bevestigd. Maar in Bagdad is men niet snel onder de indruk van westerse dreigementen. Dat mocht gisteren nog maar eens blijken toen Iraakse werklieden voor de vierde keer in even zoveel dagen de grens met Koeweit overstaken om installaties uit de vroegere marinebasis Um Qasr — voor de Golfoorlog Iraaks eigendom — weg te halen. En verklaringen van Iraakse politici dat Koeweit altijd tot Irak zal blijven behoren, gooiden nog wat meer olie op het vuur. "President Bush weet dat Koeweit deel uitmaakt van Irak. Dat is een historisch gegeven en internationale verdragen of samenzweringen kunnen historisch vaststaande feiten niet voor eeuwig veranderen", zo verklaarde Saddam Hoesseins adviseur Abdel Jaber Mohsen in de regeringskrant *Al-Jouanhouria*. De Iraakse minister van Defensie, generaal Ali-Hassan al Majid, meldde — daarbij expliciet verwijzend naar Koeweit — dat zijn troepen bereid zijn "alle Iraakse gebieden te bevrijden die aan het land ontrokken zijn".

In de Arabische wereld wordt zeer uiteenlopend gereageerd op het huidige conflict tussen Saddam Hoessein en het Westen. De Golfstaten lijken voorstanders te zijn van een militaire actie tegen Irak. Volgens Arabische diplomaten ho-

pen de Golfstaten, die de expansie-drang van Bagdad vrezen, dat de Amerikaanse president George Bush "het werk afmaakt" dat hij na de Golfoorlog onvoltooid liet en Saddam Hoessein nu uit het zadel liet.

Andere Arabische landen stellen zich terughoudender op omdat ze menen dat elke actie die Irak verzwakt de macht van het herrijzende Iran verder zal doen toenemen. "Het is een verwarringende situatie. Enerzijds schendt Irak nog steeds resoluties van de Veiligheidsraad, maar anderzijds willen landen als Egypte niet zien dat Irak nog verder verzwakt, omdat dit alleen maar in het voordeel van Iran is", zo stelde een diplomaat in Kairo. Reeds ten tijde van de Golfoorlog was Egypte tegen een totale vernietiging van het Iraakse militaire potentieel omdat dit de revolutionaire islamitische regering van Iran zou helpen haar invloed in het Midden-Oosten te versterken.

Maar wat hun ideeën ook zijn over de wenselijkheid van een militaire actie tegen Bagdad, veel Arabieren zijn teleurgesteld dat de krisis met Irak de aandacht van de wereld heeft afgelied van het Israëlisch-Palestijnse vraagstuk. De verbanning van de meer dan 400 Palestijnen door Israël en het verkommen van de vredesonderhandelingen over het Midden-Oosten, zijn uit de internationale aandacht verdwenen.

Olieprijzen stijgen en dalen weer

Het nieuws van de luchtaanval op Irak zorgde gisteren omstreeks 18u.10 onmiddellijk voor een wereldwijde stijging van de olieprijzen met 25 dollarcent per vat. Een uur later bleek de prijsstijging van even korte duur als de luchtaanval. De prijs voor een vat ruwe olie steeg eerst met 46 dollarcent tot 18,84 dollar en daalde even na zeven alweer tot ongeveer 18,44 dollar.

De olieprijzen lagen eind vorig jaar op een erg laag niveau. In de maand oktober kende de internationale oliemarkt een prijsdaling, omdat de vrees voor een oververzadiging van de wereldmarkt toenam. De Venezolaanse OPEC-voorzitter Alirio Parra brengt eind volgende week een bezoek aan het Midden-Oosten. Hij wil daar de olieproducerende landen ertoe aanzetten de produktie te beperken om een verdere prijsdaling af te remmen. De OPEC-landen steken volgende maand de koppen bij elkaar. "De markt wachtte op een reden om de prijzen te doen stijgen en koos, zoals al eerder gebeurde, oorlogsgeweld", zo bekommertarieerde Peter Gignoux, een Amerikaanse deskundige, gisteren de marktvolutie. Op geen enkel moment waren Koeweitse of Saoedische olievelden bedreigd. Door het handelsembargo tegen Irak, kon een eventuele bedreiging van Iraakse olievelden geen enkele invloed hebben op de marktprijs. Intussen blijkt uit het jaarlijks statistisch marktoverzicht van het Amerikaans petroleuminstituut — dat gisteren publiek werd gemaakt — dat de VS in een steeds grotere mate afhankelijk zijn van de import. De vraag naar olie in de VS bleef vorig jaar onafgebroken stijgen. Het totale aantal buitenlandse olieleveringen aan de VS bereikte vorig jaar een gemiddelde van 17 miljoen vaten per dag. Dat is 1,6 procent meer dan in 1991.

Maar terwijl de consumptie toeneemt, daalt de "eigen" Amerikaanse olieproductie. Vorig jaar viel deze produktie terug met 3,8 procent en bereikte een gemiddelde van 7,1 miljoen vaten per dag. Dat is het laagste produktiecijfer sinds 1960. De VS waren in 1992 voor 46,2 procent van hun energievoorziening aangewezen op import. In 1991 was dit nog 45,6 procent.

Amerikaanse militairen tijdens de vorige raid op Irak, bijna dag op dag twee jaar geleden. (Foto Reuter)

'Irak verdiende lesje'

GOEDKEURENDE REAKTIES IN WESTERSE WERELD

Minister van Buitenlandse Zaken Willy Claes zei gisteren in Parijs dat hij een Amerikaanse aktie tegen Irak "juridisch en moreel onderschrijft". Juridisch is er volgens Claes geen enkele betwisting. Irak heeft de soevereiniteit van Koeweit geschonden. Bijgevolg is een Amerikaanse aktie volgens het internationaal recht gerechtvaardigd. Uit moreel, etisch en politiek oogpunt merkte de minister op dat Saddam Hoessein sinds maanden een spel van kat en muis speelt met de Verenigde Naties. "Er was achtereenvolgens de betwisting van de rechten van de VN-inspecteurs in Irak, de ruzie over vergoedingen — voor schade geleden tijdens de Golfoorlog — gefinancierd uit Iraakse olieverkopen, de moeilijkheden omtrent de bescherming van de Koerden en tenslotte de problemen met de plaatsing van Iraakse raketten in niet toegelaten zones. Dergelijke akties verdienen een fikse reactie", aldus Claes.

Warren Christopher, toekomstig Amerikaans minister van Buitenlandse Zaken — onder Bill Clinton — zegde gisteren zijn duidelijke steun toe aan de beslissing van de huidige president Bush om militair tussenbeide te komen. Christopher

Etienne Vermeersch:
'Ik reageer met duidelijke angst om wat andermaal te gebeuren staat in de Golf.'

(Foto Archief)

meldde dat de verkozen Clinton 'schouder aan schouder' stond met Bush en dat hij diens aanpak van de Iraakse leider Saddam Hoëssein steunde.

"Ik zeg met grote overtuiging dat Saddam Hoëssein er geen seconde aan moet twijfelen dat wij, de toekomstige regering, zijn tests zullen nemen. President Clinton zal ook blijven aandringen op de onvoorwaardelijke nakoming van de VN-resoluties."

De Israëlische minister van Buitenlandse Zaken Shimon Peres ver-

klaarde gisteravond in Parijs dat Irak "een lesje verdiende". Volgens Peres kan Irak "niet blijven ingaan tegen de resoluties van de Verenigde Naties" en "niet blijven inbreuk plegen op het grondgebied van zijn buurlanden". Hij zei niet te vrezen voor Iraakse vergeldings-akties tegen zijn land. Peres legde zijn verklaring af toen hij op het punt stond sekretaris-generaal Boutros Boutros-Ghali van de Verenigde Naties te ontmoeten. Boutros-Ghali wou gisteravond geen commentaar kwijt over de luchtaanval.

Een heel klein beetje oorlog

VERMEERSCH: 'WAAROM IRAK WEL EN ISRAËL NIET?'

Professor Etienne Vermeersch, die in het verleden meermalen controversiële stellingen innam ten tijde van de Golfoorlog, meent dat hij de militaire aktie van de Amerikanen van gisteren niet zomaar kan veroordelen. "Het feit op zich is volgens mij inderdaad niet laakbaar. De Amerikanen grepen militair in nadat Saddam Hoëssein onwettige daden stelde. Ik voeg er wel aan toe dat dergelijke aanvallen zich strikt moeten beperken tot militaire doelwitten. Zolang er maar geen mensenlevens in gevaar zijn."

De teorie van 'een heel klein beetje oorlog'?

Vermeersch: "Toch niet, ik reageer met duidelijke angst om wat

andermaal te gebeuren staat in de Golf. En ik wil toch deze vraag stellen: waarom wordt Hoëssein wel gesanctioneerd en Israël niet? Er is een duidelijk probleem met de Iraakse leider die beslissingen treft over de hoofden van zijn volk, beslissingen die van een absurditeit en een sluwheid zijn die niet zijn te vatten. Maar ik geloof niet dat Hoëssein dat alleen doet om Clinton uit te dagen of Bush een laatste keer te treffen. Nee, Hoëssein wil de Arabische landen alvast dit melden: op mijn daden wordt wel gereageerd en op die van de Israëli- sche machthebbers niet. Hoësseins daden in Koeweit zijn veroordeeld door de Veiligheidsraad, maar het uitdrijven van de 400 Palestijnen

naar Libanon werd ook veroordeeld. Het is duidelijk dat Hoësseins daden bestraft worden. Met dergelijke vaststelling staat hij als propagandist weer sterk in de Arabische wereld, sterker dan tevoor." De Amerikanen spelen te duidelijk in de kaart van de propagandist?

Vermeersch: "Uiteraard, en in die val zijn de Amerikanen aan het trappen."

Dus toch afzien van een klein beetje oorlog?

Vermeersch: "Of gelijke akties voor dezelfde overtredingen."

Dus Israël aanvallen?

Vermeersch: "Gezien het land eveneens veroordeeld is door de VN zou ook hier geen reactie mogen ontbreken." (ML)

Iraakse president dreigt met nieuwe "moeder der oorlogen Een "bloedneus" voor Saddam

Enkele uren nadat Amerikaanse, Britse en Franse vliegtuigen bombardementen hadden uitgevoerd tegen de omstreken luchtdoelraketten en bases in het zuiden van Irak, dreigde president Saddam Hoessein woensdagavond met een nieuwe oorlog. "Een nieuwe strijd is begonnen. De Amerikaanse agressors stonden onder de invloed van Satan. Met de hulp van de almachtige God zullen wij hen vernietigen en vernederen. Dit is een nieuwe moeder der oorlogen. Vecht tegen hen zoals u voordien vocht tegen de vijanden van God", aldus Saddam in een door de televisie uitgezonden toespraak. Hij riep de bevolking op "elk vliegtuig van de agressor" neer te halen.

Kort tevoren had de Iraakse VN-ambassadeur Nizar Hamdoon in een kennelijke toegeving meegedeeld dat Irak niet langer overvalen op Koeweits grondgebied zou ondernemen en dat het VN-vliegtuigen opnieuw zou toestaan te landen.

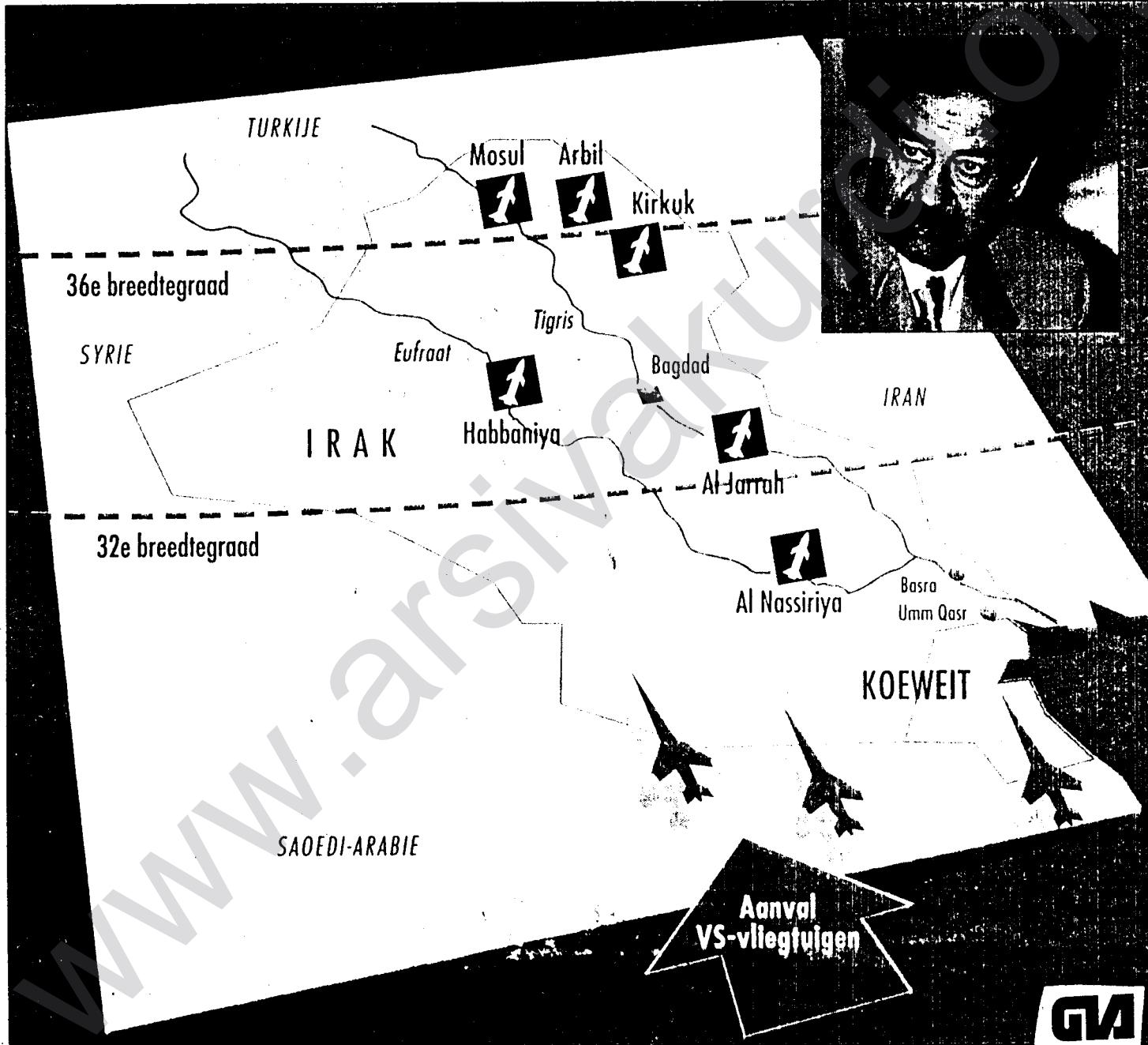
Dewoordvoerder van de Amerikaanse president George Bush, Marlin Fitzwater, waarschuwde Bagdad echter dat dit niet voldoende is en dat er verdere aanvallen zonder voorafgaande verwittiging zullen volgen tenzij alle Iraakse luchtdoelraketten ten zuiden van de 32e en ten noorden van de 36e breedtegraad worden weggehaald. In beide zones hebben de geallieerden een vliegverbod ingesteld tegen Irak. Fitzwater sprak van een "geslaagde" operatie, vooral gericht tegen de luchtafweerbatterijen. Alle vliegtuigen die aan de missie hadden deelgenomen, keerden veilig terug, aldus Fitzwater, die meteen aankondigde dat president Bush een bataljon grondtroepen naar Koeweit

stuurt om het tegen Iraakse ra te verdedigen. Bronnen in Wa ington noemden de aanval "vermijdelijk" na de voortdunde provocaties van Saddam afgelopen dagen.

De aanval werd uitgevoerd omstreeks 18.30 uur onze t (21.30 uur in de Golf) door vliegtuigen van het vliegdeksel Kitty Hawk en van de ba Dhahran in Saoedi-Arabië. A de actie namen ook in Saoe Arabië gestationeerde Fran Mirages en Britse Tornad deel. Hoewel Amerikaanse m taire bronnen te kennen hadd gegeven dat het de bedoeling v Saddam een "bloedneus slaan", leek de aanval vrij l perkt in omvang. Alle toestel keerden veilig naar hun ba terug. Welke schade was aanricht, was niet bekend.

In de vroege ochtend wai Irakezen gekleed als werklied voor de vierde opeenvolgen dag op Koeweits grondgebied doorgedrongen om materie weg te halen van de marineba Umm Qasr. Dat gebeurde na VN-ambassadeur Hamdoon had beloofd dat er geen verder raids zouden plaatsvinden.

Volgens goedgelichte bri nnen in Washington had Bush beslissing toe te slaan maandag genomen, maar was de aan uitgesteld vanwege het slechte weer in de Golf. Woordvoerde van de toekomstige presidente Clinton bevestigden dat hij vol dig op de hoogte was gehoud van het verloop van de operat en dat hij Bush helemaal steunde. De andere Golfstaten ha den woensdag te kennen gegev dat zij een actie, tegen Bagd zouden steunen.

Geschil tussen Witte Huis en Pentagon over omvang aanvallen

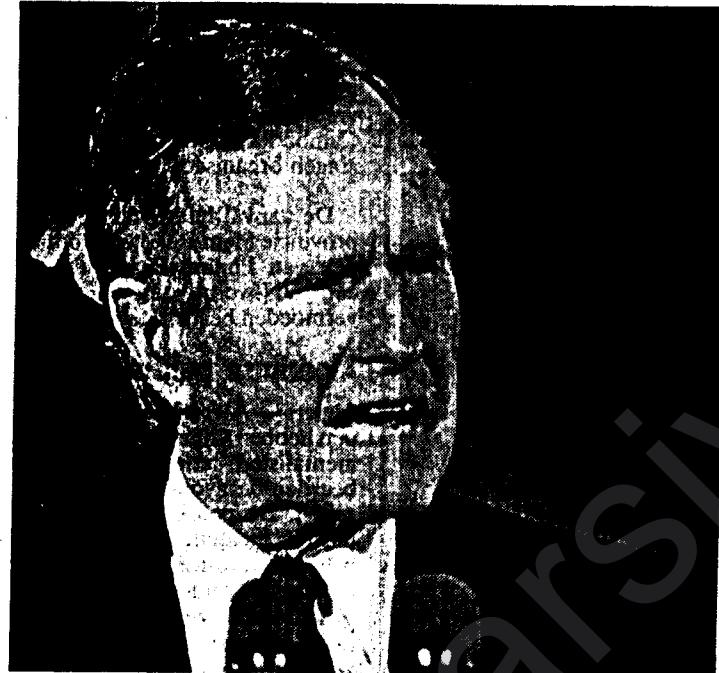
Bush wilde veel hardere actie

Van onze correspondent
Marc de Koninck
in Washington

Verzet van het Amerikaanse ministerie van Defensie tegen grootscheper militaire actieplannen van president George Bush en diens Witte Huisstaf, heeft er volgens bronnen in Washington mede voor gezorgd dat de luchtoptrening tegen Irak verrassend beperkt van omvang is gebleven.

Minister van Defensie Dick Cheney en de stafchef van de strijdkrachten, generaal Colin Powell, zouden bezwaar hebben gemaakt tegen de sterke voorkeur van Bush voor een omvangrijke operatie, waarin doelen in geheel Irak — waaronder luchten landmachtbases — zouden moeten worden aangevallen. Cheney en Powell waren van mening dat de VS daartoe te weinig strijdkrachten in de Golf gestationeerd hebben en dat het risico van slachtoffers aan Amerikaanse kant te groot was.

De kortstondige 'Tweede Golfoorlog' heeft gisteren weinig emoties losgemaakt in de Amerikaanse bevolking. In tegenstelling tot het media-evenement van twee jaar geleden, ontbraken nu rechtstreekse tv-beelden

President Bush blijft vastberaden

►Foto: AP

van de bombardementen. De Golfoorlog brak bovendien op 17 januari 1991 uit aan het begin van de avond, toen heel Amerika zich voor de televisie kon installeren. Gisteren was het in de VS namiddag toen de operatie zich voltrok.

Bovendien bleven de militaire autoriteiten ditmaal tot geruime

tijd na de aanvalsactie formeel zwijgen over wat er plaatshad in Irak. Dat was de geleerde les van de Golfoorlog, toen onmiddellijke reddingsacties voor neergehaalde geallieerde piloten binnen Irak onnodig in gevaar werden gebracht door de prompte informatie over nog in gang zijnde acties. De zekerheid vooraf dat de aanval van gisteren tot een

luchtaanval beperkt zou blijven, had het Amerikaanse publiek voorts de overtuiging bezorgd dat nauwelijks Amerikaanse levens op het spel stonden.

Slechte weer

Behalve meningsverschillen tussen Witte Huis en Pentagon hebben twee andere factoren bijgedragen tot het uiteindelijke besluit van Bush akkoord te gaan met een sterk beperkte actie. In de eerste plaats hebben herhaaldelijk slechte weersomstandigheden in de afgelopen dagen boven Irak de VS ernstig belemmerd in de technisch-militaire voorbereidingen op een luchtaanval.

Bovendien is Bush nog maar zes dagen president alvorens hij de macht overdraagt aan Bill Clinton. De aftredende president wilde een strafactie tegen Irak niet overlaten aan Clinton, en evenmin met de operatie wachten tot de allerlaatste momenten van zijn presidentschap (hetgeen de indruk zou hebben versterkt van een persoonlijke revanche van Bush tegen Iraks dictator Saddam Hoëssein). Die politieke en meteorologische overwegingen gaven Washington een zeer kortstondig 'tijdenster' waarin de aanval moest plaatshebben.

Het besluit tot actie werd maandagmiddag j.l. in het Witte Huis genomen na langdurig beraad waarin Bush naar verluidt 'niet meteen overtuigd was' van de argumenten van Cheney, Powell en andere militaire adviseurs dat geringe actie de enige verantwoordelijke optie was.

Eerder was in het Witte Huis en op Buitenlandse Zaken de gedachte ontwikkeld dat Saddam's gezag binnen Irak alleen maar zou groeien als de Amerikanen en hun geallieerden slechts een gelimiteerd militair antwoord zouden geven op wat werd beschouwd als een omvangrijk patroon van Iraakse uitdagingen van de wil van de Verenigde Naties en de VS. Een groot-schalige 'klap' zou de kans hebben vergroot op omverwerping van de Iraakse dictator door diens militaire elite.

Washington is ook bezorgd om de aanzienlijke militaire slagkracht waarover Irak ondanks de Golfoorlog nog beschikt, en de resulterende mogelijkheden van Saddam om vergeldingsacties te ondernemen. Bush' besluit nu een landmachtbataljon naar Koeweit te sturen, wordt door critici in Amerika dan ook gezien als een impliciete erkenning van het feit dat de Golfoorlog een 'onaf karwei' is gebleven en dat de VS Iraks buurlanden in kwetsbare toestand hebben achtergelaten.

Overigens is het voor de Amerikaanse regering ook na de actie in wezen nog steeds een raadsel waarom Saddam met zijn provocaties een militaire respons van het westen heeft uitgelokt. Dat de Iraakse leider daaruit binnenlands politiek voordeel denkt te kunnen halen, blijft voor Washington een moeilijk te volgen redenering. Zeker nu het westelijke antwoord beperkt van omvang is gebleven, is het voor Washington zelf dan ook een blijvend raadsel wat nadere militaire ondernemingen jegens Irak zullen (moeten) worden.

De verzekering gisteravond van de Iraakse VN-ambassadeur Nizar Hamdoon dat zijn land voortaan zal afzien van infiltraties in Koeweit en dat VN-inspecteurs weer zullen mogen rondvliegen in Irak, is een voor het Witte Huis inmiddels vertrouwd soort holle toegezegging.

Minder hol is de herhaalde belofte van Bush' woordvoerder Marlin Fitzwater dat nieuwe Iraakse provocaties opnieuw zonder nadere waarschuwing militair zullen worden afgestraft. Maar het lijkt aan president Bill Clinton om ervoor te zorgen dat een volgende bombardementsactie echt afdoende wordt en die omvang aanneemt die Bush zich had gewenst.

Twee jaar strijd tegen Saddam

De aanvallen van woensdag waren de eerste sinds de Golfoorlog die bijna dag op dag twee jaar geleden begon met de operatie Desert Storm. Aan de geallieerde aanval van twee jaar geleden en van gisteren, gingen tal van gebeurtenissen vooraf.

2 augustus 1990: Irak valt Koeweit binnen, neemt het olierijke emiraat in en roeft het uit tot de 19de provincie van Irak.

17 januari 1991: Geallieerde troepen onder leiding van de Verenigde Staten bombarderen Bagdad, beginnen een luchtoorlog tegen Iraakse stellingen en installaties in Irak en het bezette Koeweit.

24 februari: De grondoorlog begint met een nachtelijke geallieerde aanval. Meer dan 14.000 Irakezen worden in de eerste 24 uur van de strijd gevangen genomen.

27 februari: Irak biedt aan de VN-resoluties uit te voeren indien de geallieerden een bestand afkondigen. Het Koeweitse leger keert in triomf terug in eigen land.

28 februari: Amerikaanse en geallieerde troepen staken het vuur om 8 uur Koeweitse tijd. Irak draagt het leger op de strijd te beëindigen. Radio-Bagdad roept om dat Irak de oorlog heeft gewonnen.

27 augustus 1992: Het Westen dreigt elk Iraakse vliegtuig neer te schieten dat zich vertoont beneden de 32ste breedtegraad. Westerse staten zeggen dat het doel is Irak te weerhouden van luchtaanvallen op sjiiatische opstandelingen in het zuiden, maar Irak zegt dat zij een geheim plan hebben het land op te delen.

1 september: Franse vliegtuigen vertrekken naar Saoedi-Arabië om zich te voegen bij de geallieerde luchtmacht die naleving van het vliegverbod afdwingt.

17 september: De Amerikaanse president George Bush zegt dat door het vliegverbod de luchtaanvallen op de Iraakse sjiieten zijn gestopt.

3 oktober: De veiligheidsraad neemt de meeste Iraakse, uit olie-export afkomstige tegoeden in beslag om voedsel en geneesmiddelen te kopen voor de Koerden in de gebieden die dezen in Noord-Irak in handen hebben. De VN beginnen schadevergoeding uit te betalen aan slachtoffers van de Golfoorlog. Irak noemt de betreffende VN-resolutie illegaal.

9 oktober: Iraakse troepen nemen de Amerikaan Chad Hall gevangen in de gedemilitariseerde zone aan de Iraaks-Koeweitse grens. Irak draagt hem de volgende dag over aan de Verenigde Naties.

22 oktober: Bush geeft opdracht enige Iraakse tegoeden vrij te geven om de VN-wapeninspecties en de hulpverlening te betalen.

26 oktober: Het hoofd van een VN-inspectieteam zegt dat er aanzienlijke lacunes zijn in de door Bagdad gegeven informatie over zijn ballistische-wapenprogramma.

27 oktober: Iraakse oppositiegroepen vergaderen in het door de Koerden beheerde noorden over een plan om het bewind van president Saddam Hoessein omver te werpen.

23 november: De Verenigde Naties beëindigen het werk om de landsgrens tussen Irak en Koeweit vast te stellen.

24 november: De veiligheidsraad van de VN wijst de Iraakse verzoeken om verlichting van de handelssancties af.

19 december: De VN schorten de hulpoperaties aan de Koerden in het noorden op en eisen dat Bagdad waarborgt dat geen bommen meer worden geplaatst in vrachtwagens met hulpgoederen.

23 december: Irak wijst een VN-verzoek af dat het VN-bewakers vrachtwagens laat inspecteren en beschermen.

27 december: Een Amerikaanse F-16 schiet een Iraakse MiG neer in de vliegverbod-zone in Zuid-Irak. Bagdad dreigt terug te slaan "op gepaste wijze". De aanstaande Amerikaanse president Bill Clinton noemt het incident een test van de internationale krachtdadigheid tegen Irak.

28 december: Iraakse gevechtsvliegtuigen vliegen opnieuw het gebied van het vliegverbod binnen.

5 januari 1993: Amerikaanse functionarissen zeggen dat Irak luchtdoelraketten naar de zuidelijke zone heeft gebracht, mogelijk voor een plan om Amerikaanse vliegtuigen neer te schieten.

7 januari: De Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Frankrijk geven, met steun van Rusland, Irak 48 uur om de luchtdoelraketten weg te halen uit de zuidelijke zone. Irak wijst het ultimatum af.

8 januari: De VN zeggen dat Irak weigert VN-vliegtuigen, waaronder toestellen die wapen-inspectieteams vervoeren, in het land toe te laten.

9 januari: Het Witte Huis zegt dat Irak door de bocht is en aan het ultimatum over de luchtdoelraketten gevuld heeft gegeven. Irak zegt van niet.

10 januari: Irak onthoudt een VN-toestel vergunning te landen; honderden Iraakse arbeiders vallen munitiebunkers binnen in wat de VN beschouwen als Koeweits grondgebied en halen wapens, waaronder Zijderupsraketten, weg.

11 januari: Irak legt protesten van de VS, Groot-Brittannië, Frankrijk en Rusland naast zich neer; het stuurt arbeiders om depots te ontmantelen. De Veiligheidsraad beschuldigt Irak van herhaalde schendingen van de bestandsvoorraarden waarmee een eind kwam aan de Golfoorlog en zegt dat de gevolgen ernstig zullen zijnwanneer het dit opnieuw doet.

12 januari: Iraakse arbeiders keren terug om het sloopwerk aan de depots te hervatten.

13 januari: Geallieerde vliegtuigen voeren luchtaanvallen uit op Irak ter vergelding van de schendingen van de bestandsvoorraarden.

Israël verheugd over actie tegen Saddam

Van onze correspondent
Willy Werkman
in Tel Aviv

de uitzending vanuit Bagdad elektronisch te zijn gestoord en was er een scherpe pieptoon in te horen. Onmiddellijk na dit alarmerende geluid, dat deed denken aan de eerste waarschuwing voor een luchtaanval, werd de bevolking gerustgesteld dat "niets aan de hand" was.

Hoewel het erop leek dat de actie tegen Irak van zeer beperkte aard was geweest, houdt Israël de situatie nauwlettend in de gaten en zijn volgens legerwoovoerders "gepaste maatregelen" genomen. Van het uitdelen van gasmaskers zoals vlak voor de Golfoorlog twee jaar geleden is geen sprake.

In de afgelopen maanden zijn de autoriteiten begonnen de Israëli's die verouderde of beschadigde gasmaskers in hun bezit hadden, door nieuwe exemplaren te vervangen. Ook nieuwe immigranten en pasgeboren baby's hebben gasmaskers gekregen.

De nog steeds diep ingewortelde vrees van de Israëli's van de Irakese Scuds werd niet bewaarde. Volgens militaire deskundigen was de kans daarop ook zeer klein omdat er nu geen sprake is van een Amerikaans-Arabische coalitie en Irak daarom geen reden heeft Israël met Scud-aanvallen uit te dagen.

Arabische broeders staan bedremmeld aan de zijlijn

Van onze correspondent
Rogier Slop

Bij de vlijmscherpe geallieerde actie tegen Saddam bleef het berauwend stil in de Arabische wereld. Dat komt vooral omdat de Arabische leiders zich bijna in een onmogelijke positie hebben gemanoeuvreerd. Aan de ene kant wil niemand graag met Saddam Hoessein verder. Maar tegelijkertijd overheerst het besef dat Irak zonder Saddam een nog veel groter gevaar betekent.

De woordvoerder van het Witte Huis, Marlin Fitzwater, bleef gisteravond hardnekkig praten over de 'coalitie'. Hij ontkende nadrukkelijk dat de operatie een eenzijdig opzetje was van Washington, Londen en Parijs. Ook landen in het Midden-Oosten zelf zouden hun rol hebben gespeeld. Maar op de concrete vraag wie dat wel waren geweest, trok Fitzwater een listig rookgordijn op. Hij wilde de betrokken landen 'niet met name noemen'. En daar zijn die landen maar wat blij mee.

Toch zijn ze makkelijk aan te wijzen. Saoedi-Arabië vormde samen met de Amerikaanse luchtoeenheden de springplank voor de operatie. Koeweit gruwde van het idee dat de Irakezen kunnen terugkeren. Egypte is nog steeds niet vergeten hoe Irak de Egyptische gastarbeiders — bijna 1 miljoen mensen — heeft behandeld nadat de oorlog tegen Iran was afgelopen. En de Syrische president Assad heeft een venijnige vete met Saddam.

Toch houden al deze Arabische 'coalitiegenoten' van de geallieerden zich tamelijk rustig. De niet al te democratisch geko-

zen machthebbers van voornoemde landen weten namelijk dat de eventuele ondergang van Saddam's regime ook hun eigen val kan inluiden. In het gisterende Midden-Oosten, gekweld door economische recessie en de daaruit voortvloeiende onrust in de straten, kan de frustratie tot kookhoogte oplopen. Zeker als de leiders openlijk zouden besluiten kritiekloze slippendragers van de 'Amerikanen' — zoals de Westerse geallieerden worden genoemd — te worden.

Saddam is er toch weer in geslaagd de 'Palestijnen' voor zijn karretje te spannen. Bij de enorme massa's in de straat is dit Iraakse beroep niet onopgemerkt gebleven. Washington krijgt het verwijt dat het voor de zoveelste keer aparte maatstaven aanlegt voor Israël. Met de onopgeloste problemen van de gedporteerde Palestijnen in Zuid-Libanon blijft het voor Arabische leiders een gevvaarlijke zaak zich al te openlijk achter de VS te scharen.

En daarbij zit er nog het grote gevaar van de totale desintegratie van Irak. Sjiitten, fundamentalisten en Koerden hebben al bijna algehele autonomie onder de paraplu van het door de 'Amerikanen' afgedwongen vliegverbod. Dat dreigt de natie Irak tot een bijna volledig geamputeerde staat te maken. Syrië, Saoedi-Arabië en Egypte hebben zo hun eigen problemen met dit soort minderheden. Ze willen graag voorkomen dat de Syrische Koerden of de sjiitten in de Golfstaten losgeslagen raken. Dan maar liever de knoot van Saddam, die in ieder geval het idee van een eenheidsstaat kan ophouden.

Claes: actie juridisch en moreel gewettigd

Minister van Buitenlandse Zaken Willy Claes heeft in Parijs gezegd dat hij een Amerikaanse actie tegen Irak "juridisch en moreel onderschrijft".

Juridisch is er volgens Claes geen enkele bewijs: Irak heeft de soevereiniteit van Koeweit geschonden; bijgevolg is een Amerikaanse actie volgens het internationaal recht gerechtvaardigd.

Uit moreel, ethisch en politiek oogpunt merkte de minister op dat Saddam Hoessein sinds maanden kat en muis speelt met de Verenigde Naties. "Er was achtereenvolgens de bewijsstelling van de rechten van de VN-inspecteurs in Irak, de ruzie over

vergoedingen voor schade geleden tijdens de Golfoorlog, gefinancierd uit Iraakse olieverkopen, de moeilijkheden omtrent de bescherming van de Koerden en tenslotte de problemen met de plaatsing van Iraakse raketten in niet toegelaten zones.

"Dergelijke acties verdienen een fikse reactie", aldus Claes.

Donderdag 14 januari 1993

Saddam kan nu alleen nog worden uitgeschakeld door een actie tegen zijn hoofdkwartier. Voorlopig durft echter niemand dat te overwegen, vooral uit vrees Iran te versterken. Maar dat betekent dat men hem moet blijven dulden, en daarvan zal

Provocaties van Saddam gaven Bush geen andere keuze meer

Wat de afgelopen dagen onafwendbaar was geworden, is ook gebeurd: bijna dag op dag twee jaar nadat de geallieerden operatie Woestijnstorm inzetten, kwam woensdag een nieuwe actie op gang om Saddam Hoessein te straffen voor zijn schendingen van de VN-resoluties. In een bijna identieke herhaling van de Golfoorlog, heeft de wereld afgeteld naar het onvermijdelijke. De afgelopen dagen was duidelijk geworden dat de Amerikaanse president Bush niet langer zou dulden dat Saddam hem bleef tergen. De enige vraag was nog wanneer de aanval zou beginnen.

Door het plaatsen van luchtdoelraketten in de zones waar de geallieerden een vliegverbod hebben ingesteld, door VN-vliegtuigen geen toestemming meer te geven te landen in Bagdad en vooral door de overvallen op Koeweits grondgebied heeft Saddam telkens opnieuw zijn minachting getoond voor de internationale rechtsorde. Om al die redenen had Bush geen andere keuze dan toe te slaan.

Een week voor hij door Bill Clinton wordt opgevolgd, is het geen gemakkelijke beslissing geweest. Bush had de beslissing kunnen overlaten aan zijn opvolger, maar dan zou hij diens geloofwaardigheid en die van de Verenigde Naties ernstig hebben geschaad. In de prestigeslag die hij met zijn gezworen aartsvijand Saddam uitvecht, was dat het laatste wat Bush kon laten gebeuren. Wellicht is het dat prestige dat Saddam nogmaals tot zijn fatale provocaties heeft gedreven. Kennelijk rekende hij erop de machtswisseling in Washington in zijn voordeel te kunnen uitbuiten, maar dan heeft hij zich andermaal zwaar vergist in de geallieerde strategie. Clinton steunt volledig de opstelling van Bush en stond al klaar om zelf toe te slaan zodra hij president werd.

Na deze actie rijst weer de vraag: wat nu? Een harde actie kan Saddam even het zwijgen opleggen, maar schakelt hem nog niet uit als storende factor in de meest cruciale regio ter wereld. Zolang Saddam aan de macht is, zal hij de VS blijven uitdagen en proberen elke vredesregeling voor het Midden-Oosten te verstören. Bush draagt daarin een grote verantwoordelijkheid. Door generaal Schwarzkopf te bevelen zijn offensief stop te zetten enkele dagen voor die Bagdad zou bereiken, heeft Bush niet alleen verhinderd dat Saddam werd afgezet, maar heeft hij de positie van zijn rivalen nog versterkt.

Saddam dankbaar gebruik maken. De kampioen van de Arabische wereld worden kan hij niet meer. Het enige wat hij nog kan, is zich opstellen als outlaw, maar dat zal hij dan ook tot het bittere einde doen.

Paul DE BRUYN

Irak bindt in na beperkte „strafexpeditie” van geallieerden tegen militaire doelwitten

Luchtraid na herhaalde schendingen van bestandsakkoord / Saddam Hoessein kondigt heilige oorlog aan

NEW YORK/WASHINGTON (reuter, ap, afp) — De Iraakse ambassadeur bij de Verenigde Naties, Nizar Hamdoon, verklaarde woensdagavond dat Irak niet langer zijn bezittingen uit Koeweit zal halen vooraleer daarover een akkoord is bereikt met de VN-instanties en zal ook VN-vluchten op Irak niet langer hinderen. Daarmee gaf Irak toe op de twee belangrijkste kwesties waarvoor Amerikaanse, Britse en Franse toestellen woensdag na het vallen van de duisternis in het zuiden van Irak een luchtraid uitvoerden. Zij zegden dat ze alleen militaire doelwitten bestookten.

„De Amerikaanse agressor heeft vanavond tussen zeven en halfacht het zuiden van ons land aangevallen”, zei Saddam Hoessein woensdagavond laat op de Iraakse tv. Hij kondigde meteen een heilige oorlog tegen de „Amerikaanse Satan en zijn bondgenoten” aan en beloofde het Iraakse volk de zegge. Hij riep tevens zijn luchtmacht op bij komende geallieerde aanvallen „terug te slaan”.

De raid, uitgevoerd door een honderdtal toestellen, was zo goed als aangekondigd. Uren vóór het begin van de raid zegden Amerikaanse bronnen reeds dat de vergelding voor de Iraakse schendingen van de be-

standsovereenkomst er zeer snel zou komen. Om halfvijf in de namiddag stegen de vliegtuigen van de drie bondgenoten op, omstreeks kwart over zeven was de operatie, die sukkelend werd genoemd, voorbij.

„Al onze vliegtuigen zijn naar hun basis teruggekeerd”, zei Witte Huiswoordvoerder Marlin Fitzwater. Volgens hem waren verscheidene lanceerbasisen voor raketten getroffen. Saddam Hoessein plaatste luchtafweerbatterijen in dat gebied. Dat vormde volgens de Amerikanen een bedreiging voor de geallieerde toestellen die toezicht houden op de nale-

■ Bladzijde 6:

- Franse vliegtuigen nemen deel aan raid.
- Voorgeschiedenis en Resolutie 688.
- Saddam is Irak, Irak is Saddam.
- Arabieren in meerderheid tegen aktie van Westen.

ving van het vliegverbod dat zij voor het zuiden van Irak afkondigden.

Verdere details werden niet verstrekt over de doelwitten. Wel werd onderstreept dat de raid beperkt was tot het zuiden van Irak, onder de 32ste breedtegraad die door de anti-Saddamkoalitie als grens werd getrokken waaronder de Iraakse luchtmacht niet mag optreden.

Fitzwater beklemtoonde ook dat de omvang van de operatie niet mocht

onderschat worden. Tevens werden nieuwe dergelijke aanvallen niet uitgesloten om de Iraakse leider duidelijk te maken dat het de koalitie ernst is met haar antwoord op wat „Iraakse provocaties” werden genoemd.

De woordvoerder van het Witte Huis, Marlin Fitzwater, gaf nog een korte opsomming voor de motieven: „Zij gaan door met het schenden van VN-resoluties. Zij blijven raketten heen en weer bewegen en onderneemmen andere stappen die strijdig zijn met de bestandsovereenkomst.”

Enkele uren voor de raid staken Irakezen voor de vierde keer in enkele dagen tijd de grens over om in Koeweit wapens en ander materiaal op te halen dat ze tijdens de Golfoorlog van 1991 verloren hadden. In dat verband zei de Iraakse VN-ambassadeur woensdagavond dat Irak dit probleem zal bespreken met „Unikom”, de VN-Kommissie voor Iraaks-Koeweitse observatie. Die kommissie is bevoegd om met Bagdad te overleggen over het eventueel ophalen van het betwiste materiaal.

De operatie vond plaats in de laatste dagen van de regeerperiode van de Amerikaanse president George Bush die volgende week de macht overdraagt aan Bill Clinton. Deze laatste bevond zich in Little Rock maar zei de jongste dagen herhaaldelijk dat het Witte Huis hem op de hoogte hield.

De Amerikaanse leiders willen duidelijk maken dat de machtsover-

De Iraakse televisie toonde gisteren beelden van een dezelfde dag gehouden vergadering van de regerende Baath-partij, waarop president Saddam Hoessein (l.) zei dat de „bevrijding” van Koeweit zijn doelwit bleef. Enkele uren later werd zijn land gebombarderd door een geallieerde luchtmachtdracht.

dracht geen breuk betekent en dat Christopher, die onder Clinton minister van Buitenlandse Zaken wordt, rekenen dat het aantreden van een beklemtoonde dat de nieuwe ploeg nieuwe regeringsploeg in Washington schouder aan schouder staat met de hem meer armslag geeft. Warren uitstredende president Bush.

aktie moreel en juridisch rechtvaardig

Van onze verslaggeefster

PARIJS — Minister Claes zei ons gisteren in Parijs dat hij de geallieerde reactie tegen Irak „zowel juridisch als moreel onderschrijft“. Hij was niet verrast door dat nieuws, dat hem bereikte terwijl hij de konferentie bijwoonde voor de ondertekening van de Konventie die alle chemische wapens verbiedt.

De minister had gisteravond na het diner op de Quay d'Orsay nog een spoedbijeenkomst in het programma van de ministers van Buitenlandse Zaken van de Europese Gemeenschap. Het onderwerp daarvan was Bosnië, maar allicht zou daar ook de aktie tegen Irak, waaraan de EG-landen Groot-Brittannië en Frankrijk deelnamen, ter sprake komen.

De geallieerde operatie tegen Irak is juridisch gerechtvaardig, zo zei Claes, omdat Irak met zijn provocaties van de jongste dagen, onder meer binnendringen op Koeweits grondgebied, resoluties van de Veiligheidsraad overtreedt. Bovendien, aldus de minister, „is zelfs geen VN-resolutie no-

dig aan de bevechting van een lidstaat van de Verenigde Naties geschonden wordt en dat land om internationale bijstand vraagt“.

Ook moreel vond Claes de aktie gerechtvaardigd wegens „het constante kat-en-muis spel“ van de Iraakse leider Saddam Hoesslein sinds het einde van de oorlog om Koeweit.

Saddam hemoeilijkte, zo zei hij, van bij de aanvang het werk van de VN-inspecteurs en hinderde ook de hulpverlening aan de Koerden. Gekoppeld aan de provocaties van de laatste dagen „verdient dat een fikse reaktie“.

Over de uitnodiging van zijn Franse ambtgenoot Roland Dumas om na het officieel diner nog een bijeenkomst van de Twaalf in het kader van de Politieke Samenwerking te houden liep de minister niet over van entoesiasme. „Ik weet niet of het erg efficient is een vergadering te houden die pas om halfelf 's avonds begint“. Laat in de namiddag had de minister ook nog geen enkel ontwerp van een communiqué gezien. „maar we hebben nu toch al een agenda van de vergadering gekregen“.

De twaalf ministers zouden een rapport krijgen van de voorzitter van de EG-ministersraad, de Deen Uffe Elleman-Jensen, en van lord Owen die namens de Gemeenschap mede de Geneefse vredesconferentie over ex-Joegoslavië voorzit. (MD)

Franse vliegtuigen nemen deel aan raid

Van onze korrespondent

PARIJS — Franse vliegtuigen van het type Mirage 2000 RDI namen gisteren deel aan de raid op Irak. Dat werd gisteravond bevestigd op het Franse ministerie van Defensie.

Eerder op de dag zei de Franse minister van Defensie, Pierre Joxe, dat zijn land „op elk moment“ gereed was om, samen met de VS, deel te nemen aan een militaire operatie tegen Irak. Volgens een zegsman op het Elysée gaf president François Mitterrand enkele dagen geleden zijn toestemming voor een eventuele militaire operatie tegen Irak.

Frankrijk stelde voor de opeenvolgende acht Mirages-2000 RDI ter beschikking. Die toestellen stegen op vanop het militaire vliegveld van Dhahran. Ze hadden als taak de geallieerde ja-

gers-bommenwerpers te escorteren en te beschermen tegen eventuele Iraakse vliegtuigen.

De Mirage 2000 RDI is de nieuwste versie van de Mirage. Het Franse leger heeft dit type toestel sinds 1988. De radar aan boord van de toestellen laat toe eventuele vijandelijke vliegtuigen op te sporen en uit te schakelen in een straal van 20 kilometer.

Dewoordvoerder van het Elysée, Jean Mustelli, zei dat de Franse president geen verklaring over de raid zou afleggen. Volgens de gewezen Franse minister van Defensie Jean-Pierre Chevènement zullen „enkele bommen meer of minder de problemen in de regio niet oplossen“. Volgens de socialist die ontslag nam als minister uit protest tegen de Golfoorlog „is het twee jaar na de oorlog duidelijk dat die niets oplost, integendeel“. (PVDM)

Voorgeschiedenis van huidige konfrontatie

BAGDAD (reuter) — Aan de huidige konfrontatie tussen Irak en het westen ging een lange reeks Iraakse provocaties en Westerse dreigementen vooraf. Een overzicht.

27 augustus 1992: Westen maakt dreigement hard om alle Iraakse vliegtuigen die bezuiden de 32ste breedtegraad vliegen af te schieten. Met deze maatregel wil Westen beletten dat Irak langer luchtaanvallen uitvoert op sjijeten in Zuid-Irak. Irak beschuldigt Westen ervan het land te willen opdelen.

1 september 1992: Franse vliegtuigen voegen zich in Saoedi-Arabië bij Amerikaanse en Britse vliegtuigen om vliegverbod af te dwingen.

17 september 1992: Amerikaanse president George Bush verklaart dat dank zij het vliegverbod de aanvallen op de sjijeten gestopt zijn.

3 oktober 1992: VN-Veiligheidsraad legt beslag op meeste bezittingen van Irak in buitenland om voedsel en geneesmiddelen te kopen voor de Koerden en om een begin te maken met de vergoeding van de slachtoffers van de Golfoorlog. Irak noemt VN-resolutie onwettelijk.

9 oktober 1992: Iraakse veiligheidspersoneel houdt Amerikaan Chad Hall aan bij de Iraaks-Koeweitse grens. Irak draagt hem 's anderendaags over aan de VN.

17 oktober 1992: Irak en VN stemmen in met nieuw hulpakkoord zodat VN hun hulpverlening kunnen verderzetten.

26 oktober 1992: chef van VN-inspectieteam beweert dat er gaten zijn in de informatie die Bagdad geeft over zijn ballistisch wapenprogramma.

27 oktober 1992: Iraakse oppositie komt in het door Koerden gekontroleerde noorden van het land bijeen om plannen te smeden voor de omververging van het Saddam-regime.

23 november 1992: VN beëindigen markering van grens tussen Irak en Koeweit.

24 november 1992: VN-Veiligheidsraad verwerpt herhaalde Iraakse verzoeken om handelssancties op te heffen.

19 december 1992: VN schorten hulpakkoord aan Koerden in Noord-Irak op en eisen van Bagdad garantie dat hulptransporten niet meer gebombardeerd worden.

23 december 1992: Irak verwerpt VN-eis dat VN-medewerkers hulptransporten in noorden begeleiden.

27 december 1992: Amerikaanse F16 schiet Iraakse MiG neer, die zich in verbodszone in Zuid-Irak vliegt. Bagdad dreigt ermee „op een gepaste manier“ wraak te nemen.

28 december 1992: Iraakse vliegtuigen dringen opnieuw binnen in verbodszone.

5 januari 1993: Amerikaanse functionarissen zeggen dat Irak zijn luchtdoelraketten verplaatst heeft naar zuidelijke verbodszone. Ze vrezen dat Irak van plan is Amerikaanse vliegtuigen die het vliegverbod afdringen neer te schieten.

7 januari 1993: met steun van Russen, geven Amerikanen, Britten en Fransen Irak 48 uur om luchtdoelraketten te verwijderen uit verbodszone. Irak legt ultimatum naast zich neer.

8 januari 1993: VN maken bekend dat Bagdad verhindert dat VN-vliegtuigen op Iraaks grondgebied landen.

9 januari 1993: volgens Witte Huis legt Irak zich neer bij het ultimatum. Irak ontnekt.

10 januari 1993: honderden Iraakse arbeiders doen inval op munitiebunkers op Koeweits grondgebied.

11 januari 1993: Irak legt Westers protest naast zich neer en stuurt arbeiders over grens om wapenopslagplaatsen bij Umm Qasr te ontmantelen. VN-veiligheidsraad beschuldigt Irak van herhaaldelijke overtredingen van de bestandsvoorraad.

12 januari 1993: Iraakse arbeiders gaan voort met ontmanteling van opslagplaatsen op Koeweits grondgebied.

13 januari 1993: voor de vierde opeenvolgende dag dringen Irakezen door in het gebied van Umm Qasr.

Meeste Arabieren tegen aktie van Westen

Westerse landen hanteren twee maten en twee gewichten

Woensdagavond waren er nog geen reacties van Arabische landen op de westerse militaire actie tegen Irak. Maar uit de krisisvrije voorbije weken valt op te maken dat er weinig entoesiasme was voor bombardementen op Irak. Zelfs de pro-westerse konservatieve monarchieën op het Arabisch schiereiland met uitzondering van Koeweit hadden hun bedenkingen.

Niet voor de westerse bondgenoten hun vliegtuigen het Iraakse luchtruim binnenstuurde, veroordeelde het Jordaanse parlement de aanvalsplannen. „De nieuwe provocaties zijn een voortzetting van het onrecht dat het Iraakse volk werd aangedaan sedert het begin van de Golfoorlog van 1991”, zei de Jordaanse parlementsvoorzitter Abdoel-Latif Arabiyat. „We hopen dat er snel een einde komt aan

die aanranding van Irak en van de Arabische wereld”. De Jordaanse regering daarentegen vermeed woensdag, voor de aanval, een officiële commentaar te geven.

De twee voornaamste Arabische bondgenoten in de oorlog tegen Irak, Egypte en Syrië, weigerden de voorbije dagen duidelijk enige steun te geven aan hun westerse coalitielijgenoten. Zowel de Egyptische minister van Buitenlandse Zaken Amr Moesa als de Egyptische sekretaris-generaal van de Arabische Liga Abdel Esmat Meguid hielden zich zo opvallend op de vlakte, dat waarnemers dit interpreteerden als een afkeuring.

Syrië verzet zich al geruime tijd tegen de ontmanteling en verdere vernietiging van Irak, ondanks de oude vijandschap tussen de twee landen. Damascus laakte openlijk de instelling van een vliegverbod in augustus boven Zuid-Irak door de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Frank-

rijk. Een verbod waarbij Rusland zich met reserves, onder meer wat betreft het gebruik van geweld om het te doen naleven, aansloot.

En op de net voorbije vergadering van de ministers van Buitenlandse Zaken van de Arabische Liga in Kaïro, vertolkte de Syrische minister Farock al-Sharaa de algemene malaise over het uitzoeken van Irak als doelwit door te zeggen dat de meeste Arabische afgevaardigden ongelukkig waren met de twee maten en twee gewichten die de westerse landen hanteren.

„Waarom zou Israël boven de wet staan terwijl andere landen worden verplicht de resoluties van de Veiligheidsraad uit te voeren?”, vroeg de minister in een verwijzing naar Israël dat resolutie 799 van de Veiligheidsraad in verband met de deportatie van 415 Palestijnen zonder meer terzijde schoof.

Toen minister al-Sharaa sprak van de „meeste Arabische afgevaardigden” bedoelde hij daar ook de delegaties uit een aantal Golfstaten mee. Die uiterst diskrete staten gaven de voorbije tijd uiting aan hun ongenoegen via perscommentaren.

Palestina

De krant *Akhbar al-Khalidj* (Het Nieuws van de Golf) in Bahrein vroeg onlangs waarom het altijd Irak is dat de VN-resoluties moet naleven terwijl de ontelbare andere over Palestina en de Servische misdaden in Bosnië dode letter blijven.

Opvallend was ook dat het Saoedi-Arabische blad *Al-Madjalla* (Het Tijdschrift) in een van zijn jongste nummers de vraag opwierp of het niet het moment werd om de sancties tegen Irak op te heffen en dit niet langer te laten afhangen van de val van president Saddam Hoessein. Waarnemers

interpretieerden dergelijke commentaren als een stap naar de rehabilitatie van Irak door de Golfstaten.

Reden voor die ommeekeer is de vrees voor de groei van de anti-westerse versie van het Arabisch fundamentalisme, waar zelfs Saoedi-Arabië vorig jaar mee te maken kreeg, en de heropkomst van het islamitische Iran als grootmacht in het Golfgebied.

Dat is ook voor Egypte, dat in een binnenlandse oorlog met zijn fundamentalisten verikkeld is, reden om te pleiten tegen verdere ontwapening van Irak omdat dit land de enige barrière is tegen Iran.

Een Iran dat er door Egypte, samen met Soedan, van wordt beschuldigd de oorzaak te zijn van de fundamentalistische agitatie in Egypte en in de hele moslim-wereld.

Paul VANDEN BAVIERE

Resolutie 688

Voor de instelling van een vliegverbod bezuiden de 32ste en benoorden de 36ste breedtegraad, beriepen de geallieerd zich explicet op Resolutie 688 van de Veiligheidsraad van de VN. In dat document van 5 april 1991 eiste de V-Raad dat Irak een einde zou maken aan de repressie tegen zijn burgerbevolking.

Resolutie 688 veroordeelde

„de repressie van de Iraakse burgerbevolking in veel delen van Irak, onder meer zeer recentelijk in de gebieden met Koerdische bevolking”.

Die operaties „bedreigen de vrede en de internationale veiligheid in de regio”, stelde de V-Raad vast.

Irak moet meteen een einde maken aan die repressie

en een dialoog op het getouw zetten met het oog op het respect voor de mensenrechten en de politieke rechten van alle Iraakse burgers, luidde het verder. Verder moet Irak volgens de resolutie toegang verlenen tot de internationale hulporganisaties. De Raad voegde er meteen aan toe dat hij de zaak verder nauwgezet in het oog zou houden.

Saddam Hoessein is Irak, Irak is Saddam Hoessein

Op het moment dat de jongste aanval van de geallieerden al breed over de schermen van CNN, NBC, BBC en zelfs de VTM gesmeerd werd, speelde de Iraakse tv een streep kalmie vioolmuziek op de achtergrond van het portret van De Leider, Saddam Hoessein (55). Dat voorval is typerend voor de diktator van wie de onderdanen (moeten) houden, in wie ze (moeten) geloven. Overspannen vergelijkingen met Hitler en Mussolini hebben dus toch een grond van waarheid, want Saddam Hoessein heeft het ideaal van de diktator bereikt: in elke straat, in elk huis, in elke winkel ontmoet hij zijn portret. De jeugd imiteert zijn kapsel. Saddam is je broer (Big Brother), je vader, de trouwe soldaat, de staatsman, een bedoeïen, een Koerd. Saddam is Irak. Irak is Saddam.

Saddam Hoessein aan het werk zien is een beeld vol nonchalant en vaderlijk-vriendelijk zelfvertrouwen, een imago dat hij kan ophouden nadat hij zijn echte, toekomstige en vermeende vijanden in Irak met geweld onder de knop kreeg.

Volgens recente televisiebeelden gaat hij ook na de nederlaag in de Golfoorlog nog overal op bezoek: zwemmen, bidden, handen schudden, maar dat is een wel doordachte illusie. Saddam komt nog zelden uit zijn zwaar bewaakte schuilplaats – met berichten en beelden wordt er kwistig geknoeid.

Toch wordt zo het oude vertrouwde beeld suksesvol in stand gehouden. Zoals het bij een diktator past, werd er in de jaren tachtig rond de figuur van Saddam een onvoorwaardelijke verering, een mytologie gevormd. Vooral de jeugd moet genadeloos bespeeld worden, zelfs tegen de ouders in. Toen zijn waarheid, leugen en fantasie zodanig versmolten dat ze onmogelijk nog uit elkaar te halen zijn.

Maar Saddams zelfvertrouwen verbergt paranoïa, want hoewel zijn wil in Irak absoluut is, kan hij door zijn eenzame positie van terreur weinig mensen vertrouwen, zeker na de jongste nederlaag. Saddam heeft zich omringd met mensen van de soennitische clan uit zijn geboortestad, maar zelfs die moeten er soms aan geloven – zelfs letterlijk.

Saddam Hoessein al-Tikriti werd als Saddam Tikriti in 1937 nabij de stad Tikrit, ten noorden

van Bagdad, geboren. Zijn vader Hoessein stierf kort na de geboorte van de jongen en een oom nam de opvoeding over. De legerofficier had er vooral plezier in zijn neef af te ranselen en de neef leerde al vanaf zijn tiende wapens van dichtbij kennen.

Op school liep het niet goed af, maar in de knokploeg bij studentenrellen in de jaren vijftig kwam Saddam wel aan zijn trekken. Aan de militaire akademie werd hij niet toegelaten en ook de legerdienst ging aan hem voorbij. Dus ondanks het stoere militaristische vertoon is Saddam nooit een échte militair geweest. In krisissituaties draagt hij steeds het uniform van zijn partij, dat goed lijkt op militaire kledij. Saddam is dus een burgerdiktator; het leger is onderworpen aan de partij.

Wapens

Volgens de officiële versie was Saddam al heel jong een trouwe aanhanger van de socialistische Baath- of Herrijzenispartij. Zijn eerste opgetekende daad voor die partij was de moord in Tikrit op een vooraanstaande aanhanger van sterke man Abdel Karim al-Kassem. De leiding van de partij hield rekening met Saddams geslaagde actie, toen ze in 1959 een achttal mannen selekteerde om president Kassem zelf koud te maken.

Dat liep niet een sisser af. Saddam zou geklungen hebben en werd in het been geraakt, maar hij liet zijn „heldenmoed“ later hoog optekenen in zijn mytologie. Want Saddam redde zijn makkers, werd er bij de Irakezen ingepompt. Als vluchteling in Egypte werd hij door president Nasser onderhouden, maar wegens zijn psychopatische reputatie en politieke onbetrouwbaarheid werd hij nooit door zijn idool ontvangen.

De gezochte Saddam was zo cynisch om uit Egypte een telegram met gelukwensen te sturen toen zijn slachtoffer Kassem in 1961 Koeweit annexeerde. In 1963 kwam hij terug toen de Baathisten een coup pleegden, maar negen maanden later werd hij gevangen toen zijn partij de macht aan het leger verloor.

In 1968 greep de Baathpartij met generaal Ahmad Hassan al-Bakr vreedzaam en definitief de macht; Saddam werd de sterke man achter de schermen. In 1979 had hij genoeg van de oude president; Saddam nam de macht en „zuiverde“ op een bloedige manier de partij. De oppositie werd letterlijk verder uitgeschakeld. De Baathpartij werd eigenlijk de Saddampartij.

Saddam is geen militaire strateeg, dat bewees het debâcle van de acht jaar durende oorlog tegen buurland Iran. Hij was pas goed een jaar president toen hij zijn land in die uitzichtloze strijd stortte. Sindsdien groeit de opinie in de wereld dat Saddam een machtzieke gek is die alles moet krijgen waar hij zin in heeft. De inval in Koeweit in 1991 was daar het zoveelste bewijs van.

Saddam is een moedig en volhardend man, die echter geen complexe problemen de baas kan. Simplistische of dramatische oplossingen zijn daarvan vaak het gevolg. Eigenlijk is hij de perfecte belichaming van zijn partij met één groot doel: één grote Arabische natie met één partij en één leider.

Achter Saddam zit een geoliede machine die de bevolking bewerkt door de hele Iraakse geschiedenis te herschrijven. Ze wringt zich in bochten om ook de islam aan het Baathisme te binden. Zelfs de stamboom van de leider werd deskundig omgebogen om de sjieten in de palmen.

HET WEEKEND VAN DE ESCALATIE

Beide partijen: "oorlog onvermijdelijk"

De aanval op de Iraakse hoofdstad Bagdad van gisteravond kwam niet onverwacht.

Gisteren klonken van beide zijden strijdlustige geluiden en ook op het terrein werd de weg geëffend. Zo trok een Iraakse patrouille de grens met Koeweit over en werd er gevochten met Koewiti's. De Amerikanen van hun kant haalden een Iraakse Mig uit de lucht.

Gisteren en zaterdag werd het uur na uur duidelijker dat het Westers bondgenootschap en Irak naar een nieuwe militaire krachtmeting afstevenden. De bijzondere kommissie van de Verenigde Naties, belast met de ontmanteling van Iraakse massavernietigingswapens, wees zaterdagavond een Iraaks aanbod af. De Iraakse leiders verklaarden zich bereid de veiligheid van de VN-inspectievliegtuigen te waarborgen, als ze tenminste het Iraakse luchtruim vanuit het westen via Jordanië zouden binnengaan, en niet vanop het grondgebied van aartsvrienden Saoedi-Arabië of Koeweit.

Het Witte Huis verklaarde dat Irak de VN-resoluties in zijn geheel moet naleven. Beide partijen hadden het onophoudelijk over een nieuw gewapend konflik. In Bagdad kwamen gisteren meer dan 20.000 betogers hun steun aan Saddam Hoessein betuigen. De betogers herdachten de tweede verjaardag van de Golfoorlog. Iraakse regeringskringen voorspelden dat de geallieerden of de Verenigde Staten binnen 24 uur opnieuw zullen aanvallen. 'De oorlog is onvermijdelijk', aldus Iraakse regeringswoordvoerders.

Funktionalisten van het Amerikaanse ministerie van Defensie verklaarden gisteren tegenover de Washington Post min of meer hetzelfde. Volgens hen zal een nieuwe geallieerde aanval zwaarder zijn dan die van afgelopen woensdag. Zondag kwam het aan de Iraakse-Koeweitse grens zelfs tot een gewapend treffen tussen Iraakse politieagenten en een patrouille van het Koeweitse leger. Volgens een woordvoerder van het Koeweitse ministerie van Binnenlandse Zaken, drongen zondagochtend kort

na zonsopgang drie Iraki's Koeweit binnen en openden het vuur op een patrouille van het Koeweitse leger. De Koewiti's beantwoordden het vuur. Een Iraki werd gedood, de twee anderen gewond. Een van de gewonde Iraki's kon worden gearresteerd, de tweede ontkwam. Irakese burgers of militairen waren vorige week de grens verscheidene keren overgestoken. Volgens de Verenigde Staten was dat een "flagrante schending" van de VN-resoluties. Die Iraakse grensoverschrijdingen en andere incidenten waren de directe aanleiding voor een militaire raid tegen Irak, die vorige woensdag werd uitgevoerd door Amerikaanse, Britse en Franse vliegtuigen.

Irak meldde gisteren dat zijn luchtdediging en vliegtuigen Westerse toestellen in de buurt van Mosul in het noorden van het land hadden verjaagd. Mosul ligt ver boven de 32ste breedtegraad, waar een vliegverbod voor de Iraakse luchtmacht geldt. Radio Bagdad meldde dat de Iraakse luchtdediging omstreeks 10 uur twee vijandelijke vliegtuigen op de vlucht had gedreven.

De woordvoerder van het Witte Huis Marlin Fitzwater bevestigde de Iraakse berichten dat Amerikaanse F-111-toestellen door de luchtafweer van Saddam Hoessein onder vuur waren genomen. Fitzwater kondigde meteen aan dat de Amerikaanse luchtmacht in actie was getreden. Boven Noord-Irak haalden Amerikaanse gevechtsvliegtuigen een Iraakse Mig neer en bombardeerden ze een radarstation met luchtafweerinstallaties. Om 19 uur gisterenavond begon dan de raid met kruisraketten tegen een nucleaire installatie in de onmiddellijke buurt van Bagdad.

Bush en Mitterrand overlegden tweemaal

'MET OLEPRIJZEN ZAL WEINIG GEBEUREN'

Parijs.

Enkele

het voorbije weekend hebben de Franse president Mitterrand en zijn uitstredende Amerikaanse ambtgenoot Bush, samen met hun stafchefs, tot twee maal toe besprekkingen gehad over de toestand in de Golf.

Jean Musitelli, de woordvoerder van de Franse president zei dat de twee leiders een lang telefoongesprek hadden gehad zaterdag en zondagnamiddag. Daarbij hadden ze het over de Iraakse weigering om onvoorwaardelijk de veiligheid van VN-vliegtuigen boven het Iraakse grondgebied te garanderen.

het Iraakse luchtruim. De Franse luchtmacht beschikt over acht Mirage F-1CR—verkenningsstoestellen op de Turkse basis in Incirlik. Zes van de acht Franse Mirage 2000—gevechtsstoestellen, die in het Saoedische Dahrani gestationeerd zijn, namen vorige week aan de geallieerde raid tegen Irak deel.

Olieprijzen

Op de internationale oliemarkten verwacht men overigens geen al te grote schokken, zelfs niet na deescalatie van gisteravond. Experten van het Internationale Energieagentschap (IEA) voorspelden geen drastische prijsstijgingen. Die zouden er maar komen als er Iraakse represaillebombardementen zou uitvoeren tegen Koeweitse en Saoedische olie-installaties.

De Westerse landen beschikken over een strategische olievoorraad van 90 dagen. En sinds oktober zijn de olieprijzen met 20 pct. gedaald als gevolg van het uitbliven van een nieuw prijsakkoord binnen de OPEC (organisatie van olieproducerende landen). Ook de prijs van de Noorse olie is gedald van 21 dollar per vat in

In Bagdad werd gisteren massaal betoogd als steun voor Saddam Reuter/AFP

oktober tot 17,6 dollar vorige woensdag, de dag van de nieuwe anti-Iraakse raid. De meeste experts voorspellen zelfs dat bij nieuwe bombardementen op Irak

de prijzen verder zullen dalen. Zij gaan er zelfs vanuit dat een Iraakse nederlaag tot drastische prijsdalingen zal leiden. Als Saddam Hoessein verdwijnt of toe-

geeft aan de Amerikaanse druk en het VN-embargo tegen Irak wordt opgeheven, zal er massaal Iraakse olie op een toch al oververzadigde markt terechtkomen.

Al Gore wil Saddam als oorlogsmisdadiger berechten

Toekomstig vice-president Al Gore riep zondagavond op een tribunaal voor oorlogsmisdadigers in te stellen om de Iraakse leider Saddam Hoessein te laten berechten. Hij weigerde te bevestigen of Saddam gevangen zou worden genomen, mocht dat tribunaal hem schuldig achten.

Voor de Amerikaanse televisie gaf Gore de raad om Saddam Hoessein voor een tribunaal te dagen, een voorstel dat hij reeds lanceerde voor Bill Clinton hem uitkoos om kandidaat vice-president te worden. "Ik zal er zeker op aandringen dat dat gebeurt," sprak Gore. "Het staat onomstotelijk vast dat er oorlogsmisdaden werden en worden begaan. Dat blijkt uit de talrijke berichten die melden dat de geweldplegingen tegen de twee grote groepen dissidenten in Irak onverminderd doorgaan, terwijl VN-resoluties hem uitdrukkelijk oproepen daarmee te stoppen," aldus nog Gore.

Hij stelde dat er forums bestaan om Saddam te berechten, maar hij voegde eraan toe dat het nog te vroeg was om te zeggen of Saddam gevangen zou moeten worden genomen, wat te vergelijken zou zijn met de beslissing van de Verenigde Staten om de voormalige leider van Panama, Manuel Noriega, gevange-

Al Gore.

Reuter

gen te nemen en voor een Amerikaanse rechtbank te dagen. "Ik denk dat het een tikkeltje te hypothetisch is," sprak Gore. "Het hangt in de eerste plaats af van de vraag of er zo een tribunaal bestaat en vervolgens van wat een dergelijk tribunaal beslist." Net zoals

Clinton zei Gore dat de nieuwe administratie het Irak-beleid van president Bush steunt, met inbegrip van Bush's oproep aan het Iraakse volk of het Iraakse leger om te Iraakse leider van de troon te stoten.

Twee bombardementen kort na elkaar

AL RASHEED HOTEL GERAAKT

De lucht boven Bagdad werd op de tweede verjaardag van het begin van de Golfoorlog verlicht door luchtafweergeschut. Getuigen zagen de eerste raketten om 19.30 onze tijd richting zuiden vliegen. "Ik hoorde drie explosies en zag twee luchtdoelraketten afgevuurd worden in verschillende delen van de stad," aldus een ooggetuige. Ongeveer vijftien minuten later raakte een bombardement het ministerie van Informatie in het centrum van de stad maar de lichten bleven aan en de elektriciteitstoever werd niet onderbroken. Verkeer bleef door de straten rijden. Het eerste spervuur, dat ongeveer tien minuten duurde, begon even later opnieuw. Sommige getuigen zeiden tijdens het tweede bombardement ook grond-lucht raketten gehoord te hebben. De Iraakse staatstelevisie liet tijdens het bombardement een opname zien van een toespraak van Saddam Hoessein over de tweede verjaardag van de start van de Golfoorlog.

Volgens ooggetuigen werd aan het einde van de tweede raid in het centrum van Bagdad ook het Al Rasheed Hotel geraakt. In dat hotel verblijven de meeste buitenlandse journalisten en een ploeg van het nieuwwstation CNN deed er twee jaar geleden verslag van de eerste raid op Bagdad die de Golfoorlog inluidde. Bij de aanval zou volgens

Tareq Aziz: in besprekking met Saddam

Iraakse autoriteiten één persoon zijn omgekomen. Op CNN werd al gespeculeerd dat het hier een aanval van de Irakezen betrof, maar dit werd later in twijfel getrokken. Een Irakees zei dat een van de raketten in de voortuin van het hotel was ingeslagen en een deel van de lobby vernietigde. Verdwaasde mensen werden het hotel uitgeholfen. CNN zei dat de explosie ramen uit de lobby had geslagen en stoelen en tafels overal

heen had geslingerd. Op de vloer lagen glassplinters en er liep veel water.

Volgens CNN, dat ook beelden had van het hotel, was er een krater geslagen van drie meter diep en zeven meter breed. Hotelpersoneel zei dat mensen zich naar de schuilkelder hadden gespoed, maar dat ook daar gewonden waren gevallen.

In Washington zei een Pentagonwoordvoerder dat de VS een f-

brik van nucleaire wapens aan de rand van Bagdad had aangevallen met lange afstands raketten. De beschieting met lange afstands raketten volgde op een dag van grote spanning tussen Irak en de VS en haar Westerse bondgenoten. Saddam Hoessein sprak eerder op de dag met zijn minister van Defensie, Al Hassan al-Majeed en andere leidende Iraakse regeringsleden zoals vice-premier Tareq Aziz.

'We zijn teruggegaan
om het werk af te maken'

DERDE RAID OP IRAK

Na de derde raid op Irak wordt in binnen- en buitenland zeer verdeeld gereageerd op de akties van de geallieerden. Waarnemers menen verder dat 'scheuren merkbaar zijn in de zogenaamde anti-Iraakse coalitie'.

Toestellen van de Amerikaanse, Franse en Britse luchtmacht hebben gisteren voor de derde maal Iraakse radar- en luchtafweerinstallaties bestookt. De akties vonden plaats in de zogenaamde *no-fly-zones* in Noord- en Zuid-Irak.

Volgens een woordvoerder van het Amerikaanse ministerie van Defensie was tot de aanvallen besloten "om de installaties te vernietigen die bij de eerste luchtmachtoptroep niet waren vernietigd". De geallieerden beschouwen de installaties beneden de 32ste en boven de 36ste breedtegraad als een bedreiging voor hun vliegtuigen die boven Noord- en Zuid-Irak patrouilleren.

"De actie is ondernomen als antwoord op de Iraakse pogingen om installaties met grond-luchtraketten op te stellen in de verboden gebieden en Iraks openlijke schending van de no-fly-zones", zo zei Paul Clarke, een woordvoerder van het Witte Huis. "We zijn teruggegaan om het werk af te maken."

Een korrespondent van CNN in Bagdad meldde echter dat de aanval niet alleen tegen radar- en luchtafweerinstallaties gericht zou zijn. Ook zou een onbekend gebouwcomplex in de stad Samawah bestoekt zijn. De stad ligt in de no-fly-zone op ongeveer 200 km ten zuiden van Bagdad. Amerikaanse regeringswoordvoerders wilden dit bericht echter niet bevestigen.

Saddam

Saddam Hussein sprak gisteren op radio-Bagdad van een "Iraakse

overwinning in de moeder van alle oorlogen". Hij riep het leger op de geallieerde akties te vergelden.

Dit zou inmiddels ook gebeurd zijn. Volgens een geallieerde militaire woordvoerder in Saoedi-Arabie hebben de Irakezen een raket afgevuurd op de Saoedische oliehaven Dahrani. De raket, waarschijnlijk een Scud, is volgens de zegsman neergehaald voordat ze haar doel had bereikt. Dahrani is de thuisbasis van toestellen van de geallieerde luchtmacht.

Op radio-Bagdad werd gisteren gemeld dat bij de aanvallen op het zuiden en het noorden van het land 21 doden zijn gevallen. Een persoon zou gewond zijn geraakt. Tevens zou er schade aan militair materieel zijn aangericht. Radio-Bagdad meldde tevens dat acht Amerikaanse kruisraketen werden neergehaald tijdens de aanvallen van zondagavond.

In Koeweit werd melding gemaakt van het sukses van de luchtaftaktes tegen Irak. Een VN-medewerker meldde gisteren vanuit Koeweit dat Irak ten gevolge van de luchtaftaktes de omstreden grensposten aan de Koeweits-Iraakse grens heeft gesloten.

De posten zijn omstreden omdat ze gevestigd waren op voormalig Iraaks grondgebied, dat na de Golfoorlog door de Verenigde Naties aan Koeweit is toegezwezen. Volgens de woordvoerder van de Iraaks-Koeweitse VN-waarnemersmissie hebben de Irakezen de zes grensposten in de gedemilitariseerde zone "verwijderd". Hij zei er niet bij of ook het personeel werd teruggetrokken.

Nuha al-Radi : 'Waarom al die haat tegen ons ?'

Nuha al-Radi. (Foto Filip Claus)

Waarom blijven ze steeds maar weer dezelfde doelen bombarderen? Elk van die verdomde raketten kost een kwart miljoen dollar of meer. In plaats van de honger in de wereld te bestrijden worden er miljarden uitgegeven voor de verdediging van steeds meer geperfekteerde vernietigingswapens. De nieuwe wereldorde is moord."

Dat schreef de 52-jarige Iraakse kunstenares Nuha al-Radi twee jaar geleden. Tijdens de 42 dagen van de Golfoorlog hield ze haar "Dagboek uit Bagdad" bij, dat zopas bij Kritak is verschenen. "Misschien klinkt dit wel naïef", zegt ze, "maar ik was er twee jaar geleden vast van overtuigd dat het niet tot een oorlog zou komen. Ik kon er niet bij dat de Amerikaanse president ons zo haatte en bereid was zo veel dood en vernieling te zaaien. Natuurlijk hebben wij een grote fout gemaakt. We hadden ons moeten terugtrekken uit Koeweit voor 15 januari 1991. Maar toch... Waarom al die haat tegen ons?"

"Het ergste moment in de oorlog", zegt ze, "was niet eens het bombardement op de schuilkelder in Ameriya. Dat was natuurlijk verschrikkelijk: de Amerikanen dachten dat de bonzen van de Baathpartij zich in deze kelder hadden verscholen. Maar in plaats daarvan bleek hij vol te zitten met gewone mensen. Hele gezinnen werden weggevaagd. En toch was er nog erger: de laatste dag. De mensen zaten toen helemaal aan de grond. De Amerikanen beweerden dat dit een 'schone' oorlog was. Maar al die bruggen, fabrieken en huizen dan? De laatste nacht kregen we de zwaarste bombardementen te slikken."

Nuha al-Radi is bijzonder bitter over de geallieerden. "Zij kennen maar drie soorten Arabieren: terroristen, rijke oliesjeiks en totaal i: het zwart gehulde vrouwen. Daar hier gewone mensen leven, ontgaan. Bush zal de geschiedenis nie: ingaan als held, maar als gewetenloze vernieler. Hij heeft steeds beweerd dat hij niet in oorlog wa: met het Iraakse volk. Dat hij da: maar eens in Irak komt vertellen: "Maar ja", zegt Naha al-Radi, "wi: hadden de ambitie om een sterk e: onafhankelijk land te worden. Da: wordt van niemand in het Midden Oosten geduld, behalve van Israël. En dat moet zo blijven. Wij zij: Irakezen, geen Joegoslaven. On land bezit enorme petroleumvoor: raden."

Het Westen heeft van het Midden Oosten één grote puinhoop ge: maakt. En dat gebeurde met Ara: bisch geld van de Saoedi's, de Koeweiti's en de andere rijke Gol: staten. Niet de democratie, niet Koeweit was inzet. Het ging o: olie. En als Bush dan toch niet me: ons volk in oorlog is, dat hij da: snel het embargo opheft. Wa: vandaag sterven Iraakse kindere: vooral als gevolg van ziekte e: ondervoeding..."

(WDN)

'Aanval in 'no fly'-zone niet gerechtvaardigd'

ONDUIDELIJKE SAMENHANG ANTI-IRAAKSE KOALITIE

Bij de derde raid die gisteren door de geallieerden op Irak werd uitgevoerd, werd snel duidelijk dat andermaal Iraakse radarinstallaties werden gevizeerd in de zones waarvoor een vliegverbod geldt. Volgens experts is er voor een dergelijke aanval geen groen licht gegeven al stellen de geallieerden, en met name de VS, wel de toelating te hebben gekregen. Professor Suy (KUL), voormalig adviseur van de VN-sekretaris-generaal: "Het enige wat in dat 'no-fly'-gebied geldt, is dat de Irakezen boven die zone niet mogen vliegen. Ze mogen daar wel hun raketten opstellen, dat wordt niet verboden in die zone. Ik begrijp dus de felle reactie van de geallieerden niet."

De Belgische minister van Buitenlandse Zaken Willy Claes blijft bij zijn uitspraak van vorige week en stelt dat de acties van de geallieerden tegen Irak wel juridisch gerechtvaardigd kunnen worden.

Suy: "Ik zelf maak graag een onderscheid tussen wat nu gebeurt en wat vorige week gebeurde. Vorige week hadden we als uitgangspunt duidelijk te maken met een schending van de soevereiniteit van Koeweit. Daar diende dus een reactie op te komen. Vandaag ben ik minder gelukkig met het ingrijpen waarbij het uitgangspunt lijkt te zijn: 'Raketten opstellen in de zone met vliegverbod mag niet.' Die tese klopt niet. Iedereen mag raketten op zijn eigen grondgebied zetten. Ik hoef woordvoerder Fitzwater de raids rechtvaardigen met

het argument 'naleving van de VN-resoluties'. Ik begrijp dat niet. Kijk, het is nu toch al maanden zo dat het moeilijk ligt voor Saddam Hoessein om die resoluties na te leven. Het is al meer dan twee jaar dat de man daarover dwarsligt. Mijn vraag luidt: waarom precies die reactie vandaag?"

Suy meent dat Bush de voorbije dagen een persoonlijke afrekening forceerde in de Golkwestie. "Het lijkt de nijdige natrap van een aftredend president. Voor mij is de aap uit de mouw gekomen. Toen Israël in 1981 met een bombardement een Iraakse atoomreactor uitschakelde, werd het daarvoor veroordeeld in de Veiligheidsraad. Wanneer men nu duidelijke doelen bestookt in Irak, zegt men: het ligt in de lijn van de VN-resoluties. Nu gebruikt men die Veiligheidsraad, als alibi bijna, terwijl het in deze in feite gaat om de uitschakeling van elk nucleair potentieel in het Midden-Oosten."

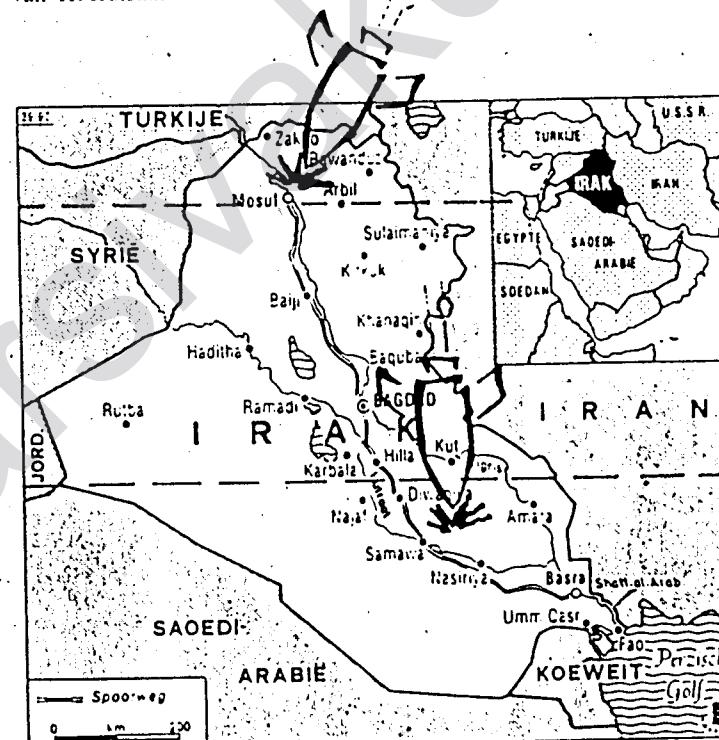
Zondagavond bleek plots dat niet alle geallieerden het eens waren met de tweede raid. Frankrijk stelde dat de aanval met kruisraketten op doelen in Bagdad een 'Amerikaanse operatie' was.

Suy: "Het leek er inderdaad op dat de coalitie ging afbrokkelen. Het blijft wel gissen. Het enige wat duidelijk is, is dat de Fransen niet positief stonden tegenover de tweede raid. Toch lijkt de scheur weer wat gedicht gezien zij bij de laatste raid weer voor luchtdrukking hebben gezorgd. Er blijkt ook minder samenwerking met de Arabische

coalitie."

De geallieerden zijn ook vrij onduidelijk in hun stellingname. Turkije had de voorbije dagen wat afstand genomen van de geallieerde acties maar stelde toch weer zijn grondgebied ter beschikking. Suy: "Turkije heeft enkel belangstelling voor wat in Koerdistan gebeurt. Het land heeft ook maar toelating gegeven voor het gebruik van luchthavens en het luchtruim wan-ner het ging om de bescherming van Koerdistan. Tenslotte is Irak

voor Turkije een belangrijke buur waarmee men dient 'samen te leven' en dat kan het land tot een zekere voorzichtigheid aanporren." Wie zijn dan nog de grote volgelingen van de Verenigde Staten? Suy: "Groot-Brittannië uiteraard. De Egyptenaren steunen met de lippen, de Saoedi's ook, maar echt aktief deelnemen aan de acties doen ze niet." Jordanië en Egypte waarschuwden gisteren officieel voor een escalatie van het konflikt. (ML)

Gisteren werden zowel in de noordelijke als in de zuidelijke 'no fly'-zones (buiten de stippledijnen) Iraakse doelwitten bestookt.

Clinton pleit voor harde aanpak Irak

Wanneer Bill Clinton morgen definitief het Witte Huis betrekt, komt er geen verandering in de Amerikaanse harde aanpak van Irak. De nieuwe Amerikaanse president wil dat daar niet de minste twijfel over bestaat. Clinton verklaarde gisteren voor leden van het corps diplomatique dat "de Iraakse president Saddam Hoessein moet begrijpen dat Amerika vastberaden de naleving van alle resoluties van de VN-Veiligheidsraad zal eisen". "De politiek van dit land ten opzichte van Irak zal ook na 20 januari dezelfde blijven. Wij zijn ons allen bewust van de spanningen in Irak en van de voortdurende provokaties van Saddam Hoessein tegen de internationale gemeenschap en tegen zijn eigen volk."

Clinton bracht hulde aan de buitenlandse politiek van zijn voorganger Bush. Hij benadrukte dat hij voor continuiteit in dit beleid zal zorgen.

Volgens Iraakse bronnen vielen bij de derde raid gisteren 21 doden.

(Foto Reuter)

'Iraakse kernmacht na Golfoorlog ontmanteld'

Na de raid op Bagdad zondagavond verklaarde de zegsman van het Witte Huis: Fitzwater, dat de aanval gericht was tegen "het Iraakse nucleaire verrijkingsprogramma". David Kyd van het IAEA (Internationaal Atoomenergie Agentschap) in Wenen relativeerde een en ander. Volgens hem produceerde de getroffen fabriek in Zaafaraiyah elektronische onderdelen, die kunnen worden gebruikt voor de verrijking van uranium. De door de Amerikanen gebombardeerde installatie ligt in een voorstad van Bagdad, in de buurt van Tuwaitah, waar destijds uranium werd verrijkt. De centrale in Tuwaitah met haar twee reaktoren werd tijdens de Golfoorlog echter verwoest. Ook Pierre De Vestel van de GRIP (Europees Instituut voor Onderzoek en Informatie over Vrede en Veiligheid) heeft zijn vragen over het Amerikaanse optreden. "Dit is op de eerste plaats een politieke daad", zegt hij. "Na de Golfoorlog werd de Iraakse nucleaire capaciteit in al haar essentiële onderdelen ontmanteld. Het wekt dan ook verwondering dat er nu plotseling belangrijke nucleaire doelwitten

werden ontdekt, die men met kruisraketten moet uitschakelen." Het leidt geen twijfel dat Irak in het verleden op verschillende manieren heeft getracht een eigen atoomarsenaal op te bouwen. Maar die ambities werden telkens gesnuit. In juni 1981 voerden Israëlische gevechtsvliegtuigen een raid uit op de Iraakse kernreactor Tammuz 1 in de buurt van Bagdad. Met zijn 70 megawatt was dat de krachtigste reaktor, die Irak toen bezat. Irak had nog twee andere reaktoren: de Tammuz 2 (800 kilowatt) en de Manega (2 megawatt). Volgens de Israëlische pers beschikte Saddam Hoessein toen over een reaktor van 700 megawatt, voldoende om vier kernbommen aan te maken. Dat was ver van de waarheid. Het nucleaire potentieel van Irak liet op dat ogenblik niet eens toe een uiterst primitieve atoom bom te vervaardigen. Na de vernietiging van Tammuz 1 liep het Iraakse atoomprogramma een belangrijke vertraging op. Bovendien was Saddam Hoessein gewaarschuwd. Hij werd angstvallig in de gaten gehouden. Irak begon in het geheim aan zijn atoomprogramma te werken. "Daarbij kon het rekenen op Ame-

rikaanse know-how uit de jaren veertig", zegt Pierre De Vestel. David Albright en Mark Hibbs, twee atoomexperts die verbonden zijn aan het vaktijdschrift "The Bulletin of the Atomic Scientists", toonden aan dat Irak via deze methode binnen twee tot drie jaar in staat zou zijn geweest om de atoom bom aan te maken. "De eerste aanwijzingen over het Iraakse calutronenprogramma", zo schreven ze, "kregen de VS ironisch genoeg na de vrijlating in december 1990 van de Westerse gijzelaars, die in de buurt van de Iraakse nucleaire installaties werden vastgehouden. Op een aantal van deze gijzelaars werden sporen van calutronenaktiviteit teruggevonden." Albright en Hibbs citeerden verder Israëlische legerbronnen, die in februari 1991 — toen de Golfoorlog nog volop woedde — beweerden dat Irak naar alle waarschijnlijkheid niet beschikte over beryllium, een onmisbaar bestanddeel om de atoom bom te vervaardigen. Irak had toen nog zeker twee jaar nodig om een primitieve bom te vervaardigen, die weliswaar geen nucleaire ontploffing kon veroorzaken zoals een moderne atoom bom, maar

wel een groot gebied zou kunnen treffen met radioactiviteit. Dezelfde bronnen voorspelden toen dat de Irakezen er nog vijf jaar over zouden doen eer ze een bom van het Hiroshima-type konden vervaardigen. Inmiddels trok de Golfoorlog een kruis over het Iraakse atoomprogramma. De inspecteurs van het IAEA hebben sinds het einde van de oorlog tal van inspectiereizen ondernomen in Irak. Uit hun rapporten blijkt dat Irak wel degelijk het non-proliferatieverdrag had geschonden. Maar het gros van het Iraaks nucleair potentieel is inmiddels ontmanteld. De enige atoommacht in het Midden-Oosten is Israël. En dat blijft een splijtzwam binnen het Amerikaanse bondgenootschap. Dat bleek vorige week nog in Parijs. Twee belangrijke bondgenoten van Washington, Egypte en Syrië, weigerden er een nieuwe conventie te ondertekenen over het verbod op chemische wapens. De presidenten Moebarak en Assad verklaarden dat ze zo'n verdrag alleen maar willen goedkeuren als ook het Israëlisch nucleair potentieel bespreekbaar wordt.

(WDN)

Bagdad diskreet over raids

BAGDAD (reuter) — Irak maakte woensdagavond slechts laat melding van de luchtaanvallen op het zuiden van het land. Minister van Defensie Ali Hassan al-Majeed vertelde president Saddam dat zijn troepen paraat staan voor de verdediging van het land.

Terwijl de internationale media in de vooravond het nieuws van de raid brachten, opende de Iraakse staatsradio zijn nieuwsbulletin met een bericht over hulp aan de Palestijnen in Jordanië. Na het nieuws haalde de radio een citaat van Saddam aan. „Bagdad zal een baken voor de moslims en een steun voor Palestina blijven“. Later riep de radio wel om dat „de misdadiger Bush zich klaar lijkt te maken voor een nieuwe agresie tegen Irak“.

Later op de avond maakte de staatstelevisie wel melding van de luchtaanvallen. De tv had het ook over een telegram dat minister van Defensie Majeed vanuit het zuiden aan Saddam zond. „Uw zones en soldaten staan als torenhoge bergen in de konfrontatie met slechten en verraders, ze verdedigen het land en offeren hun ziel voor de Iraakse grond, lucht en water“, aldus de minister.

In Bagdad was op straat niets te merken van de geallieerde aanvallen in het zuiden van het land. Ook leek er niets te merken van spanning onder de bevolking.

De Standaard, 14.01.93

De wijskeurige 32ste breedtegraad

Toen de VS, Frankrijk en Groot-Brittannië vorig jaar de Iraakse luchtmacht een vliegverbod oplegden ten zuiden van de 32ste breedtegraad, werden daarvoor ‘humanitaire redenen’ ingeroepen. De drie geallieerden wilden de sjii’itische minderheid in Zuid-Irak in bescherming nemen, zo luidde het officieel in Washington, Parijs en Londen.

Toch is de keuze van de 32ste breedtegraad op zijn minst vreemd te noemen. Het bewuste gebied is erg dun bevolkt: slechts 20 pct. van de Irakezen woont in deze zone. En de bevolking is allesbehalve homogeen sjii’itisch. En vreemd genoeg liggen de sjii’itische heilige plaatsen Kerbala en Nadjaf niet in de door de geallieerden ingestelde veiligheidszone.

In het gebied ten zuiden van de 32ste breedtegraad liggen echter

ook de beruchte moerassen, waar Iraakse en Iraanse troepen destijds verbeten gevechten hebben geleverd.

In deze ontoegankelijke moerassen leven niet meer dan 50.000 Irakezen en naar schatting 30.000 Iraanse deserteurs, dissidenten en misdaadigers van gemeen recht. Dit zuidelijke grensgebied met Iran heeft enorme petroleumvoorraden. Heel wat waarnemers in de Arabische wereld zijn dan ook van oordeel dat de keuze voor de 32ste breedtegraad door andere dan humanitaire redenen is ingegeven. Zij wijzen erop dat men in geallieerde middens nog steeds de plannen voor een verdeling van Irak niet heeft opgegeven. In dit scenario, zo stellen deze analisten, moet er in het noorden van Irak een door het Westen gesteunde Koerdische regering komen. (WDN)

De Morgen, 15.01.93

TURKSE AANVAL

Zes Cobra- en Sikorsky-helikopters van het Turkse leger hebben gisteren een kamp van de Koerdische guerrilla bestookt. Daarbij zouden 35 strijders van de verboden Koerdische Arbeiderspartij (PKK) zijn omgekomen. In het kamp in de oostelijke provincie Bingol bevonden zich 300 guerrillero’s. De PKK-strijders zouden vanuit Irak gekomen zijn, aldus Turkse militaire bronnen. In oktober had het Turkse leger een groot-scheepse operatie tegen de PKK ondernomen, tot diep in Irak. De Turkse troepen kregen daarbij de steun van Iraakse Koerden. Volgens Turkse bronnen werden er toen 2.000 PKK-strijders gedood. De PKK strijd al negen jaar, waarbij 5.300 doden vielen.

Hongerstaking Turkse Koerden

BRUSSEL (belga) — In Brussel begon een honderdtal Turkse Koerden een hongerstaking. Onder hen 15 leden van het nationale parlement van Koerdistan, dat door de Koerden in Europa werd opgezet en dat in november en december vorig jaar verkiezingen hield. Met hun actie in Brussel willen de hongerstakers verkrijgen dat de „martelingen en massaordelen op de burgerbevolking door de Turkse staat“ veroordeeld worden, dat er een einde komt aan de wapenleveringen aan Turkije en dat vertegenwoordigers van onder meer het Europees Parlement als waarnemers naar Zuidoost-Turkije gaan.

De Morgen, 15.01.93

PKK: 5.594 Turkse soldaten gedood

NICOSIA (ap) — Rebellen van de Koerdische Arbeiderspartij (PKK) zegden in een dinsdag verschenen rapport vorig jaar 5.594 Turkse soldaten te hebben gedood bij 1.491 aanvallen. Aan eigen kant zouden 946 guerrillero’s zijn gedood en 150 andere gevangen zijn genomen. De Turkse overheid wordt er in het rapport van beschuldigt de werkelijkheid te verdoezelen. Volgens de Turkse overheid werden vorig jaar 467 soldaten en 133 leden van de burgerwacht gedood.

De rebellen van de PKK vechten sinds 1984 voor de onafhankelijkheid van Turks Koerdistan. Volgens de regering kostte die strijd tot op heden aan ruim 5.000 mensen het leven. De PKK voerde vorig jaar haar aanvallen aanzienlijk op, gebruik makende van de omstandigheid dat ze gemakkelijker konden opereren vanuit het noorden van Irak, dat sinds de Golfoorlog in handen is van Iraakse Koerden. Turkije viel vorige herfst drie PKK-basisen aan in het noorden van Irak. Daarbij werden volgens de regering 1.800 rebellen gedood. De Iraakse Koerden hielpen daarbij de Turkse soldaten.

De Standaart Dinsdag 26 januari 1993

Koerden stoppen hongerstaking

BRUSSEL (belga) — De ongeveer zevenhonderd Turkse Koerden, die sedert 24 januari in de Brusselse Sint-Gorikshallen in hongerstaking waren, beëindigden woensdag hun actie.

De Koerdische parlementsleden in ballingschap, die aan de oorsprong van de hongerstaking lagen, bliezen de aktie af, omdat het beoogde doel werd bereikt. Hun protest tegen de onmenselijke acties vanwege de Turkse overheid tegen de Koerden kreeg gehoor. Woordvoerders van het Europees Parlement antwoordden een Koerdische delegatie dat het Europees Parlement bereid is te helpen zoeken naar een voor iedereen aanvaardbare oplossing.

Het einde van de hongerstaking komt daags na de betoging van dinsdag, waarbij de actievoerders samen met een honderdtal sympathisanten door de straten van Brussel stapt. Voor en na de betoging werden zestien al te verzwakte hongerstakers in het ziekenhuis opgenomen.

De Standaard Donderdag 18 februari 1993

VN-inspektie laakt „leugens” Irak

MANAMA (reuter) — De Russische leider van een VN-ploeg die net een onderzoek in Irak uitvoerde, maande Bagdad gisteren aan op te houden met zijn leugens, en met de tegenwerking van de biezondere VN-kommissie die de vernieling van alle Iraakse wapens voor massavernietiging moet kontrolieren.

Nikita Smidovitsj leidde de afgelopen twee dagen een VN-ploeg in een bliksem-inspektie van drie Iraakse installaties, op zoek naar belangrijke elementen van Iraks rakettenprogramma.

„Ik kan u zeggen dat er problemen waren”, zei Smidovitsj in de Golfstaat Bahrein, waar de Biezondere Kommissie een regionaal hoofdkwartier heeft.

De Rus zei dat Irak, om te voldoen aan de VN-resoluties, „volledig korrekte informatie” moet verschaffen over zijn wapenprogramma’s. „Wij weten dat sommige van hun verklaringen gewoonweg vals waren.”

Ook zei hij dat Irak tijdens dit jongste bezoek opnieuw stokken in de wielen stak van de Biezondere Kommissie en „haar rechten niet eerbiedigde”.

De Standaard

Woensdag 24 februari 1993

„Koerden willen niet los van Irak”

Van onze verslaggever

BRUSSEL — „In (Iraaks) Koerdistan leven we al twee jaar zelfstandig, maar we willen geen onafhankelijkheid. Ons lot is verbonden met dat van de andere delen van het land. Alleen zijn we ekonomisch onleefbaar. Wij willen een soort federatie. De sjijeten en de soennitische Arabieren willen het land evenmin opbreken.”

Dit antwoordt Hoshyar Zebari van de Iraakse Koerdische Demokratische Partij (KDP) op de vraag of Irak, dat feitelijk al door de geallieerden in drie is gedeeld, zal worden opgebroken, een verdeling die door sommige Koerden zou worden nagestreefd.

„Dat is een mythe”, zegt Zebari die deze week samen met de onafhankelijke demokraat dr. Abdul Hoessine Shaban en Dhiya al-Dabbass, lid van de Opperste Raad voor de Islamitische Revolutie in Irak, in Brussel was om er de konferentie van de Kristendemocratische Internationale bij te wonen.

De drie waren op de konferentie als delegatie van het Iraaks Nationaal Kongres

(INC), een koepelorganisatie van Iraakse oppositiepartijen, die vorig jaar in juni in Wenen werd opgericht.

Het INC wil een democratisch en federalistisch alternatief bieden voor het regime van president Saddam Hoessine. En het hoopt daarbij op steun van het Westen. „Saddam Hoessine tracht het idee te verkopen dat er burgeroorlog komt als hij verdwijnt, dat er geen oppositie is en alle ellende komt van internationale agressie”, aldus Zebari, die eraan toevoegt dat het verwijt dat de oppositie verdeeld is en niets deed, niet langer meer aangaat.

„Irak is zowel een internationale als een lokale kwestie”, meent hij en er moet samenwerking zijn tussen de coalitie tegen Irak en de oppositie om tot politieke verandering te komen.

Op de vraag of die coalitie, zoals bij de opstand van Koerden en sjijeten twee jaar geleden, de oppositie niet zal laten vallen, antwoordt Zebari dat de toestand nu anders is, dat vele Europese landen verbintenis hebben aangegaan waarop ze volgens hem moeilijk kunnen terugkomen.

PKK bedreigt toerisme

PARIJS (reuter) — Een leider van de Turks-Koerdische Arbeiderspartij (PKK) dreigde er in een interview met het Koerdische persbureau Kurd-Ha mee, dat de opstandelingen ook toeristische doelwitten in Turkije zouden kunnen aanvallen. Dit als reactie op de repressie van de Koerden in Turkije. „Onze partij zal al zijn middelen inzetten tegen economische doelwitten in Turkije, in het biezonder toerisme dat een belangrijke bron is voor de financiering van de oorlog tegen ons volk”, aldus de zegsman. De PKK is hiermee van plan het voorbeeld van de Egyptische fundamentalisten te volgen, wier acties tot een vermindering met 50 t.h. van het toerisme hebben geleid.

De Standaard Donderdag 25 februari 1993

De Standaard

Donderdag 4 maart 1993

NETHERLANDS KURDISTAN SOCIETY
205, Waterlooplein, 1011 PG Amsterdam
Tel. (20) 6221305 Fax (20) 6388345

04.02.93 PM
Draft for PXInt

Intervention by Pax Christi International at the 49th session of the Commission on Human Rights (United Nations, February-March 1993, Geneva)

VIOLATIONS OF HUMAN RIGHTS OF THE KURDS

Further to previous communications submitted to the forty-eighth session of the Commission of Human Rights, Pax Christi International wishes to present the following considerations and requests.

Turkey

1. In October 1991, the new Turkish Government under Mr. Demirel promised that the Kurdish issue would be dealt with in an open and democratic way. One year later it is found that this Government is violating the human rights of the Kurdish people in Turkey on a much broader scale and in a more violent way than the previous one. It should be noted that the 1991 Law against Terrorism which contains a much broader definition of terrorists than the usual one (including, for instance, those who 'are involved in', 'render services to' or 'propagate' an organisation which 'aims at committing terror', for instance by 'acting against the existing order or aiming at weakening the unity of the state'). Besides there are strong indications that the Turkish authorities support or protect organisations perpetrating unlawful acts against Kurdish civilians (see below).

2. Legislation recently adopted by Turkish parliament improving certain judicial procedures, for instance with regard to arrests, is not applicable in the Kurdish provinces, which are still under martial law. This implies that decisions of the military overrule those of the civil authorities. Moreover, unlawful acts committed under military order are not subject to control either by the civil administration or the courts. In line with this, the derogation of certain essential articles of the European Convention on Human Rights is still in force with regard to the Kurdish provinces.

3. The following violations of human rights are reportedly continuing on a large scale in the Kurdish provinces:

- arbitrary arrests, including thousands of civilians;
- mass detention, widespread torture and extrajudicial executions
- disappearances, which remain unclarified due to unwillingness of the authorities to investigate the matter
- killings of prominent Kurds, for instance of journalists, politicians, teachers, trade union leaders and intellectuals, by members of secret organisations which apparently have links with the state security and/or are protected by the latter.

Complaints against these violations of human rights are reportedly disregarded and investigations officially refused.

4. Under the pretext that Kurdish armed resistance should be wiped out, the military bombed and shelled, during the Kurdish New Year festivities, a number of Kurdish towns and villages causing many victims, almost exclusively among the civil population. Several townships were completely destroyed, their population fleeing by the thousands to other places in the region or even to Central and West-Turkey. Others were forcibly evicted from their properties and deported by the authorities. Turkish authorities confirmed that it was their policy to have these towns and villages depopulated.

5. The military operations, carried out with artillery, tanks and airplanes, were repeated several times in 1992 causing numerous victims and wide-scale damage to or even total destruction of i.a. Sirnak, Kulp and surrounding villages. The area affected by these operations covered almost all the Kurdish provinces. Deportations continued on a wide scale as well. Given the regular pattern of these activities they seem indeed to have the aim of forcing the Kurdish population out of their habitat.

6. It should be noted that in spite of the official announcement by the Turkish Government that the Kurdish people in Turkey would have the right of cultural expression in books and music, the authorities continue to hinder their publication and production to an extent coming near to prohibition. Education in Kurdish is still not allowed, the use of the Kurdish language continues to be prohibited in public places.

7. In an apparent attempt to suppress the freedom of the media giving information on the events in S.E.Turkey, the authorities continue their policy of confiscating newspapers and periodicals, of intimidating journalists and editors (as mentioned before, many Kurdish journalists and editors 'disappeared' or were victims of attacks by 'unknown' groups). Lately, one newspaper reporting on these events had to close down when several of its distributors were at first threatened, then killed.

8. The activities mentioned before were stepped up during the year 1992 in view of the so-called 'internal operation' announced by the Government. This operation has the aim of crushing the armed Kurdish resistance in Turkey. Increasingly it is understood however, that these operations necessarily lead to 'overkill'. i.e. wide-scale human rights violations of the civil populations, as all persons believed to supporting any Kurdish party or organisation are suspected of 'terrorism'.

9. It should be noted that the Turkish and foreign media, as a result of an apparently deliberate campaign arranged by a semi-official news agency, are subject to systematic desinformation with regard to the events in S.E.Turkey. This is aggravated by the fact that the 'free press' has been forced to close down or is on the verge of doing so. As a result, public opinion and opinion leaders, including politicians, are no longer aware of the extent human rights are being violated in Turkey and, in particular, in the Kurdish provinces. For this reason special attention should be given to the information provided by the Turkish and Kurdish Human Rights Associations as well as by other independent (NGO) information channels.

10. Pax Christi International calls upon the Members of this Commission to resolve:

- that a committee of inquiry into human rights violations perpetrated against the Kurdish people in Turkey be established
- that the use of torture against all prisoners be condemned and abandoned
- that the indiscriminate bombing and shelling of Kurdish towns and villages be immediately terminated
- that the eviction of Kurds from their lands and their forcible deportation be brought to a halt
- that all Kurds who have been deported be allowed to return to their home areas
- that the Kurdish people in the Kurdish provinces be guaranteed the full enjoyment of the rights of cultural self-expression, the right of education in Kurdish, the right of organisation as Kurds, the right of access to the media, full civic rights and the right of political self-determination.

Syria

11. In Syria, Kurdish activities are not formally forbidden as in Turkey, and semi-clandestine books and cassette tapes containing material in Kurdish are mostly tolerated. However, the security forces will take harsh measures against anybody protesting government policies. These policies are clearly discriminatory towards the Kurds: for one thing, Kurds are not allowed to teach their children in their native language, unlike Christian minority groups such as the Armenians. For another, in 1962 more than 100,000 Kurds were deprived of the Kurdish citizenship, because they had allegedly entered the country illegally during the 1920s and 30s; although Armenians and Assyrian Christians had entered the country in the same manner in that period, no such measures were taken against them. The stateless Kurds, and their children, are denied the right to possessions like land or houses, and the use of state facilities like hospitals and universities.

12. In the 1960s, there were plans for creating an Arabised security zone in the predominantly Kurdish Jazirah along the border with Turkey and Iraq, and to deport the Kurds living there. The deportations did not take place, but much Kurdish land was expropriated and given to Arabs. Arab villages were created in between the Kurdish ones.

13. The present Syrian government (in power since 1970) has never formally renounced these discriminatory policies towards Kurds. In fact, in October 1992 the security forces arrested more than 200 Kurds, including one member of parliament, for peacefully protesting against the continuing refusal to grant several hundreds of thousands of Kurds Syrian citizenship. Those arrested were questioned at length and severely tortured; some of them are still held incommunicado in prison.

14. Pax Christi International calls upon the Members of this Commission to resolve:

- that the use of torture against all prisoners be condemned and abandoned
- that those Kurds who sofar have been denied Syrian citizenship are granted this with all the rights pertaining to it
- that the Kurdish people be guaranteed the full enjoyment of the rights of cultural self-expression, the right of education in Kurdish, the right of education in Kurdish, the right of organisation as Kurds, the right of access to the media, full civic rights and the right of political self-determination.

Iran

15. Little is known about the situation in Iran, which is in itself a telling fact about the freedom of opinion people enjoy. There seem to be some minor opportunities for publishing and broadcasting in Kurdish, but these are under strict governmental control. In 1992, government terrorism against Iranian Kurds continued even abroad: after Dr Abdulrahman Qassemlou, the secretary general of the Kurdistan Democratic Party of Iran had been assassinated by Iranian agents in Vienna in 1989, his successor, Dr. Said Sherefkendi, met the same fate in September 1992. Together with three others, he was killed while in a Berlin restaurant. There are clear traces pointing to the Iranian embassy in Germany, but the German authorities seem to be reluctant to undertake serious action against Iranian suspects.

16. Pax Christi International calls upon the Members of this Commission to resolve that the Kurdish people in Iran be guaranteed the full enjoyment of their rights as regards culture, education, self-organisation and political self-determination.

ENSITITUYA KURDÎ YA BRUKSELÊ

Instituya Kurdi ya Brukselê rêxistîneke cîvaki û çandi ye. Ew ne girêdayî tu partiyekê siyasi ye. Di Çriya 1978 de, bi navê Têkoser, Yekitlya Karker û Xwendekarên Kurd li Beljika, û paşê di Gulana 1989 de, bi navê Enstituya Kurdi ya Brukselê ava bûye. Ew alikariya maddi ji Wezareta Çandê ya Beljiki distine. Du amancêñ wê hene : Ji aliki alikîrîna Kurdênu li Beljika rûdînên, ji bo ku karibin di cîvaka beljiki de baş bijin "Intégration", bê ku zanava xwe ya çandi hunda bîkin, û ji aliki din ji agahdarkirina Beljiki, Ewropi û kesêñ dîn li ser dirok û çanda kurdi.

XEBATA ROJANE (ji 1983 de) : Ji Dusem heta Inî, saet 9-17 :

Fêrên zimên.

Alikariya cîvaki.

Wesan : Bulteno agahdarîyê, dosya û pirtük bi zimanêñ cihê.

Pirtük xane : Cend sed pirtük û kovar bi zimanêñ cihê.

Mêdyatêk : Filmên vidéo, diyapozitiv, sêlik û kasetên muzika kurdi. Pêkanîna konférans, şevêñ çandi û râberlyan.

Heykari bi zaningehêñ cihê re.

Heykari bi rêxistinêñ dêmokratik ên ku bi pîrsêñ derhatiyan, mafêñ mirov û gelan xerîk dibin re.

ENDAMÊN SEREFÊ :

ALALOUF Mateo, ANCIAUX Robert, BASTENIER Albert, COPPIETERS Maurits, CREUZ Serge, DASSETTO Felice, DE KOCK Marc, DELVAUX André, EISENDRATH Henri, HOUTART François, HUMBLET Jean-Emile, JOSPA Yvonne, LEFIN Paul, MARTENS Albert, MERTENS Pierre, ROOSENS Eugène, SCHEINERT David, SOMVILLE Roger, THOMAS René, VAN BRUINESSEN Martin, VAN PAEMEL Monika, ZANDERS Jean Pascal.